Observationes Medicæ

CIRCA

MORBORUM

ACUTORUM

HISTORIAM

ET

CURATIONEM.

Authore
THOMA SYDENHAM M.D.

Cicero de Nat. Deor.

Opinionum *Commenta delet dies* : Naturæ *judicia confirmat*.

LONDINI,
Typis *A. C.* Impensis *Gualteri Kettilby*, ad insigne Capitis Episcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*. 1676.

Octob. 23.
1675.

Imprimatur.

Roger L' Estrange.

Amicissimo Viro

D^no^. JOHANNI MAPLETOFT,

M. D.

In COLLEGIO GRESHAMENSI

Apud

LONDINENSES

PROFESSORI;

Nec non *Societatis Regiæ* ibidem

SOCIO.

DUo omnino sunt (Humanissime Vir) de quibus hic mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam quibus impulsus tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, Tricesimus jam agitur annus à quo Londinum *petens ut inde* Oxonium *denuò proficisce-*

rer, (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot diſtinuerat) in virum Doctiſsimum & maximè ingenuum Dominum D. Thomam Coxe *(qui per eos etiam annos, atque ad hunc uſque diem Medicinam magnâ cum celebritate factitavit,) Patri meo tunc ægrotanti conſulentem, auſpicatò inciderem: qui quidem Vir, pro nota ſua Humanitate ſuavitateque morum me percontatus eſt, cui me demum Arti, interciſa jam repetens ſtudia, ſumptâque togâ virili, pararem addicere. Ego verò incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel ſomnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, neſcio quo fato meo, me ad eam ſeriò accinxi. Et ſanè ſi quando hæc noſtra Conamina vel minimum in publica commoda ceſſerint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auſpice ea ſtudia primùm ſum aggreſſus. Poſt annos aliquot in Palæſtra Academica inſumptos* Londinum *reverſus, ad Praxim Medicam acceſsi,*

quam

quam cùm intento admodum oculo omnique adhibitâ diligentiâ curiosè obſervarem, mox in eam veni ſententiam, quæ mecum ad hodiernum uſque diem crevit; Hanc ſc. Artem haud rectiùs perdiſcendam eſſe, quàm ab ipſius Artis exercitio atque uſu; veroque admodum eſſe ſimile, quòd qui ad naturalia morborum Phænomena oculos animumque accuratiſsimè maximéque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, ſatis ſecurus, quòd Naturam ſi ſequerer Ducem, etiam Avia terrarum peragrans loca, nullius antè Trita ſolo, *nuſquam vel latum unguem à recto tramite diſcederem. Hoc me filo regens, primò ad preſsiorem* Febrium *obſervationem animum appuli, & poſt devoratum haud mediocre tædium, & moleſtiſsimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permiſi, tandem in methodum incidi quâ iſtæ poſſent*

 ſanari;

sanari; quam etiam, amicis flagitantibus in lucem promendam jamdudum concessi. Cùm verò ab illo tempore novas *Febrium* species, *mihi hactenùs incognitas, sibi invicem jugiter succedentes animadverterim, statui apud me quæ ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summâ quâ possem diligentiâ in unum congerere; quo tandem aliquando prioris cœpti mei tenuitatem atque angustias paulò accuratiori ac magis absolutâ horum morborum Historiâ pensare valerem. Sed dum hæc animo versarem, atque indagarem sedulò, & proinde jam in eo totus essem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus & versatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, statim didici me ideo tanttùm aperuisse oculos, ut pulvere, haudquaquam verò Olympico, iidem complerentur, atque* his *quidem, proprii cerebri phantasmata,* illis, *nullum me prorsus habere ducem planè viderer. Quamvis optassem Lucubrationes*

brationes haſce meas non niſi annorum porrò aliquot experientiâ auctas & confirmatas typis evulgaſſe, contumeliis tamen ac ſannis procaciſſimi cujuſque Ardelionis tandem plus ſatis delaſſatus, amicis eo uſque morem geſſi (inter quos cum honore mihi ſemper nominandus eſt ſagaciſſimus Vir Dominus Doctor Gualterus Needham, *tam Medicæ Artis, quàm rei Literariæ decus, & laus) ut mihi tandem conſulerem, ac juſtam pararem Defenſionem; ea nempe Facta prodens ſcriptis publicis, quæ ingenuos, quod ſpero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo ſcilicet, quemadmodum acutè Romanus Philoſophus,* ut quicquam Calumniæ ſit ſacrum, cui nec Rutilius ſacer fuit, nec Cato? *Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam ac aſperitate naturæ Convitiandi libido adhuc inceſſerit, recténe an ſecus ſcripſerim haud æſtimantes æquâ lance, qui vitio ſtatim vertunt, ſi quis novi*

aliquid,

aliquid ab illis non priùs dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujuſmodi ego homines æquo me animo laturum ſpero; certè Convitiorum ſerram neutiquam reciprocabo. Illud tantùm opponam, Viro Chriſtiano ſanè perdignum, quod olim Titus Tacitus, *obtrectanti* Metello *regeſsit*: Facile eſt in me dicere, cùm non ſim reſponſurus: Tu didiciſti maledicere; Ego, Conſcientiâ Teſte, didici maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut quicquid lubet effutias; Ego Aurium mearum ſum Dominus, ut quicquid obvenerit audiant inoffenſæ. *Atque hæc ſunt quorum victus pondere Librum hunc luce donandum eſſe ſentiebam.*

Tibi verò (Chariſsime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam quâ nos invicem complectimur Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te meliùs judicare valeat, ſiquo in loco aut

pretio

pretio habendæ sint quas hic trado Observationes; *cùm per septennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque insignioribus, quæ sequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis usurpaveris. Uti verò eâ tu es morum integritate probitateque notissimâ, ut religio tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles sapientiâ atque eruditione, quæ tibi à me imponi, si id seriò agerem, nullatenùs paterentur; multo minùs tu tibi imposueris istis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hîc descripsi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem comprobâsti. Nosti prætere, quàm huic meæ Methodo suffragantem habeam, qui eam intimiùs per omnia perspexerat, utrique nostrum Conjunctissimum Dominum* Johannem Lock; *quo quidem Viro, sive ingenio judicioque acri & subacto, sive etiam antiquis, hoc est, optimis moribus, vix superiorem*

quenquam

quenquam inter eos, qui nunc ſunt homines, repertum iri confido; pauciſsimos certè pares. Verùm non opus eſt, ut ulteriùs tuam fidem ſolicitem, de qua jamdiù perſuaſiſsimus ſum. Cæteros quod attinet, jacienda alea eſt, quæ utcunque ceciderit, ſortem haud gravatè feram. Cùm enim jam ſenex ſim, &, ſummi numinis favore, tantum mihi ſit Viatici quantum reſtat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipſi mihi, neque aliis moleſtus eum aſſequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Fracaſtorius,

Felix ille animi, Diviſque ſimillimus ipſis,
Quem non mendaci reſplendens Gloria Fuco
Sollicitat; non faſtoſi mala gaudia Luxûs.
Sed tacitos ſinit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla ſilentia vitæ.

Quod

Quod reſtat, exorandus mihi es, ut hoc propenſi in te animi, &, quo te proſequor, Honoris pignus æqui bonique conſulas; præſertim cùm nullo jure Tibi imputari poſsint quotquot in hoc Opere nævi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me ſolùm cudenda eſt faba; nec tu plectendus, ſi quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus quem exantlavi laboris omnes mihi fructus perierit, cùm vel ex erroribus & hallucinationibus meis anſam nactus fuero quâ omnibus palàm faciam quantâ te colam amicitiâ, & quòd ex animo ſim,

Tibi ſemper Addictiſſimus

Thomas Sydenham.

PRÆFATIO.

QUemadmodum à natura ita comparata eſt humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu ſibi ſemper conſtet, nec præ externarum rerum vi ſui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; ſic procul omni dubio à multis jam ſæculis ante natum non *Græcum* modò, ſed (qui mille annis hunc anteceſſit,) *Ægyptium Æſculapium*, hominum ingenia inveſtigandæ medelæ neceſſitas exercuit. Et profectò, ut quis primus ædificiorum, aut veſtimentorum uſum ad depellendam cœli inclementiam inſtituit, nemo facilè dixerit, ita &

Artis

Artis Medicæ Natales, ut *Nili* fontem, indigitare nequimus; cùm ista, perinde ac cæteræ artes, in usu nunquam non extiterit, licèt nunc diligentiùs, nunc frigidiùs exculta pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præstiterunt, abundè notum est; quibus scilicet, ac eorum scripta compilantibus maximam *Therapeuticæ* solertiæ partem acceptam ferimus. Quin & succedentibus deinde sæculis emicuit nonnullorum industria, qui aut *Anatomiæ*, aut *Pharmaciæ*, aut *Methodo* ἰατρικῇ operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili sategerunt: ut taceam nec in hac nostrâ *Britanniâ*, ipsoque hoc sæculo defuisse, qui in omni scientiarum genere, quo res Medica adaugeri possit, optimè meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo.

Cæterùm

Cæterùm quantacunque fuerint aliorum conamina, semper existimavi mihi vitalis auræ usum frustra datum fore, nisi & ipse in hoc stadio versatus, symbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca post diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam-multorum observationem tandem aliquando decrevi; Primò sententiam meam in medium proferre, quâ demum ratione Medendi scientia ulteriùs promoveri possit: Deinde meorum in hoc negotio conatuum specimen aliquale in lucem dare. Sentio autem nostræ Artis incrementum in his consistere ut habeatur (1.) *Historia*, sive *morborum* omnium descriptio quoad fieri potest graphica & *naturalis*; (2.) *Praxis* seu Methodus circa eosdem *stabilis* ac *consummata*. Sanè morbos crassè

depingere ſatis obvium eſt; atqui Hiſtoriam eorum ita conſcribere, ut evitetur Cenſura, quam *Clariſs. Verulamius* in nonnullos ejuſmodi Promiſſores vibravit, longè majoris eſt negotii: *Satis ſcimus* (inquit vir Nobiliſs.) *haberi Hiſtoriam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentiâ ſæpius curioſam: Atamen ſi quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controverſias, Philologiam denique & ornamenta eximat (quæ ad convivales ſermones, hominumque doctorum Noctes potiùs, quàm ad inſtituendam Philoſophiam ſint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè profectò abeſt ab ea Hiſtoria quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præſtare, ut verba in facta tranſeant, atque eventus promiſſis reſpondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident

haberi

haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipsi scriptores, nec quispiam hactenùs medicorum sanare valuerunt.

Quod autem spectat ad *Historiam Morborum*, si quis rem attentiùs perpendat facilè videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vulgò existimatur. Quorum pauca hæc impræsentiarum attingere suffecerit.

Primò, expedit ut morbi omnes ad definitas ac certas *species* revocentur, eâdem prorsus diligentiâ ac ἀκριβείᾳ quâ id factum videmus à *Botanicis* scriptoribus in suis *Phytologiis*. Quippe reperiuntur morbi qui sub eodem genere ac Nomenclaturâ redacti, ac quoad nonnulla symptomata sibi invicem consimiles, tamen & naturâ inter se discreti diversum etiam medicandi modum postulant. *Cardui* quidem nomen ad plures her-

barum ſpecies extendi nemo neſcit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ ſcriptor, qui generalem hujus Plantæ deſcriptionem, quâ ſcilicet à cæteris ſtirpibus diſcrepat, proponere contentus, propria interim & peculiaria cujuſque ſpeciei ſigna, & characteres quibus ab invicem diſcriminantur, contempſerit. Eodem planè modo nec ſatis eſt ſcriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδοῦς apparentias annotaſſe. Eſto ſanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures eſſe qui, licèt ab authoribus ſub eodem titulo citra ullam ſpeciei diſtinctionem tractentur, diſſimillimâ ſint indole, in ſequentibus pagellis, uti ſpero, palàm fiet. Imo etiam ubi diſtributio in ſpecies reperitur, id fit plerumque ut *Hypotheſi* alicui quæ veris Phænomenis ſubſtruitur, ſuus reſervetur

honos;

honos; ac proinde ejuſmodi diſcriminatio non tàm ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, Philoſophandique theoriam accommodata eſt. Quantum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hâc in parte defectus, oſtendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodiè non deſideraremus, ſi ſcriptores, dum Experimenta & Obſervationes Medicas benevolo ſaltèm animo communicârint, unius ſc. ſpeciei morbus pro alio ſpeciei diverſæ ſubſtitutus non fefelliſſet. Atque hinc etiam arbitror profectum eſſe, quòd materia Medica in ſylvam tam immenſam, ſed fructu perexiguo, excreverit.

Porrò autem in ſcribendâ morborum Hiſtoriâ, ſeponatur tantiſper oportet quæcunque *Hypotheſis Philoſophica*, quæ ſcriptoris judicium præocupaverit; quo facto, tum demum

morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per ſe accuratiſſimè adnotentur; exquiſitam *Pictorum* induſtriam imitando, qui vel nævos & leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enimverò dici vix poteſt quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiuſmodi Phænomena morbis affigant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa ac rata habent, conſtaret veritas. Adde quòd ſiquando ſymptoma aliquod, quod cum dictâ Hypotheſi appoſitè quadret, revera morbo competat cujus typum delineaturi ſunt, tum illud ſupra modum evehunt, ac planè reddunt ἐκ μυὸς ἐλέφαντα, quaſi in hoc ſcilicet totius negotii

cardo

cardo verteretur: ſin Hypotheſi minùs congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi ſaltèm pede tranſmittere conſueverunt, niſi fortè beneficio ſubtilitatis alicujus Philoſophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari poſſit.

Expedit autem tertiò ut in deſcribendo aliquo morbo peculiaria & *perpetua Phænomena* ſeorſim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia ſunt quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem & ætatem, ſed etiam ob rationem medendi diverſam variè ſe habent) enarrentur. Nam ſæpe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi proceſſu, ac nonnulla ſymptomata non tam morbo quàm Medico debentur; adeò ut eodem morbo laborantes, ſed variâ methodo tractatos, varia etiam ſymptomata exerceant. Unde niſi cautela adhibeatur, neceſſe eſt ut admodum

vagum & incertum ſit circa morborum ſymptomata judicium. Præterea quòd *Caſus oppidò rari* ad morborum Hiſtoriam propriè non pertineant; quemadmodum & in deſcriptione *Salviæ* v. gr. Erucarum morſus inter ſigna diſcriminantia iſtius plantæ neutiquam recenſentur.

Denique, *Anni tempeſtates*, quæ ſcilicet cuivis morborum generi potiſſimùm faveant, diligenter obſervandæ ſunt. Non inficior nonnullos eſſe omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ inſtinctu, annorum tempora, non ſecus quàm quædam aves aut plantæ, ſequuntur. Sæpe quidem ſubiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, ſatis obvium, à paucis tamen fuiſſe hactenùs obſervatum; cùm quo ſydere ſtirpes, aut pecudes ſolenniter procreentur plurimi curioſiùs adnotârint. Sed

quæcunque

quæcunque ſit hujus oſcitationis cauſa, pro certo ſtatuo tempeſtatum, in quibus ægritudines ingruere conſueverunt, notitiam multùm Medico prodeſſe, tam ad ſpeciem morbi dignoſcendam, quàm ad ipſum morbum extirpandum; atque hotum utrumque minùs feliciter evenire, ubi iſtiuſmodi obſervatio negligitur.

Hæc quidem etſi non ſola, ſaltem inſigniora ſunt quæ in ſcribenda morborum Hiſtoria obſervari convenit. Cujus *Hiſtoriæ* utilitas ad Praxin, omnem æſtimationem excedit, ac præ qua ſubtiles Diſquiſitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauſeam ferè inferciuntur, nullo in numero ſunt habendæ. Quâ enim aut compendioſiore aut etiam aliâ viâ, vel cauſæ morbificæ quibus obviàm eundum eſt, deprehendi, vel Indicationes curativæ elici poſſunt,

ſunt, quàm certâ ac diſtinctâ peculiarium ſymptomatum perceptione? Neque enim ulla eſt circumſtantia tam levis aut exigua, quæ ſuos uſus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficiſci, nihilominus adeò æquabilis ac ſibi ubique ſimilis eſt naturæ ordo in producendis morbis, ut in diverſis corporibus eadem plerumque reperiantur ejuſdem morbi ſymptomata; ac illa ipſa quæ in *Socrate* ægrotante obſervata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri poſſint; non ſecùs ac univerſales plantarum Notæ ad omnia cujuſque ſpeciei individua ritè ſe diffundunt. Qui verbi gratia *Violam* accuratè deſcripſerit quoad colorem, ſaporem, odorem, ac figuram cæteraque id genus, omnibus ubique

terrarum

terrarum *Violis*, quæ ſub ea ſpecie continentur, Hiſtoriam illam in pleriſque fere omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem exiſtimo, nos ob eam potiſſimùm cauſam accuratiori morborum Hiſtoriâ ad hunc uſque diem deſtitui, quia ſc. plerique eos pro confuſis inconditiſque Naturæ, malè ſe tuentis & de ſtatu ſuo dejectæ, effectis tantùm habuere, ac proinde laterem lavare crederetur is qui juſtam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur. Non minùs certò etiam à minutiſſimis morbi circumſtantiis Indicationes Curativas poſſit Medicus deſumere, quàm ab iiſdem ſumpſit Diagnoſtica. Atque adeò non ſemel mihi in mentem ſubiit, quòd ſi morbi cujuſlibet Hiſtoriam diligenter perſpectam haberem, par malo remedium nunquam

nunquam non ſcirem adferre, variis ejuſdem Phænomenis viam quâ mihi incedendum foret haud dubiam præmonſtrantibus; Quæ quidèm Phænomena, ſi inter ſe ſedulò conferantur, manu quaſi ducerent ad Indicationes illas maximè obvias, quæ ex intimo naturæ ſenſu, non verò Phantaſiæ erroribus depromuntur.

Atque his ſanè gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum aſcendit, ad medicinæ nempe faſtigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam ſatis laudatus *Hippocrates*; qui hanc Arti Medicæ inſuper ſtruendæ ſolidam ac inconcuſſam ſubſternens baſin, viz. νούσων φύσιες ἰητροί, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit ut morbi cujuſlibet Phænomena apertè traderet, nullâ Hypotheſi adſcitâ, & in partes per vim adactâ; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre eſt. Regulas etiam quaſdam

tradidit

tradidit ex obſervatione methodi iſtius, quâ utitur natura tàm in morbo provehendo, quàm in eodem amoliendo, natas; cujuſmodi ſunt *Coacæ Prænotiones*, *Aphoriſmi*, & reliqua id genus. Atque in his fere ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legitimam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta θεωρία nihil eſſet aliud quàm exquiſita naturæ deſcriptio, par erat omninò ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti quibus poſſet modis ſubvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coerceat & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo quibus

Natura

Natura morbum expellere ſatagit atque amovere: Animadverterat nempe ſagaciſſimus Vir, quod ſola Natura τὰς νούσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάντα πᾶσι. Atque hæc omnia peragit Natura pauciſſimis ſimpliciſſimiſque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorsùs nullis.

Altera ab hac Methodus quâ Ars medendi, ſi quid ego judico, poſſit ulteriùs provehi, in eo potiſſimùm cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur; eam intelligo quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata ſuffultaque, huic vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neque enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi cujuſlibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neque hoc, neque illa univerſaliter atque in omnibus

ſcopium

ſcopum attingere deprehendatur, (poſitis ſaltem his vel illis circumſtantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò ſcire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, ſi huic aut alteri Intentioni ſatis fecerimus, ac certò jam ſcimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri Intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licèt non ſemper & ubique, frequentiſſimè tamen, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium; ita *ſennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quàm ut anſas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque poſt diutina, &

repetita

repetita ſæpius experimenta, Methodum ſibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum ſibi recedendum putet. Obſervationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam ſi id tantùm agit *Obſervator*, ut nos doceat hunc morbum ſemel, vel etiam ſæpius huic remedio ceſsiſſe, quid mihi, obſecro, profuerit ſi infinitæ ferè medicamentorum decantatiſſimorum copiæ, quâ jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accreſcat? Quòd ſi repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unicè addixero, annon innumeris ferè experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumſtantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipſam Methodum ſpectantes, antequam ex obſervatione ſolitaria fructum aliquem

aliquem queam decerpere? Si Obſervatori nunquam non reſponderit Medicamentum, quare in particularibus verſatur, niſi aut ſibi diffidat ipſe, aut minutatim potiùs quàm in ſolido impoſuiſſe orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi ſit denſiſſima hujus generis volumina conſcribere, nemo vel mediocriter in praxi verſatus ignorat; uti nec è contrà quàm ſit illud difficile perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac ſtabilire. Si vel unus tantùm per ſingula mundi ſæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quæ Medicorum eſt provincia) à multis retro annis ad ἀκμὴν perveniſſet, omnibus abſoluta numeris, ſaltem in quantum fert mortalium ſors. Quæ verò fundi noſtri eſt calamitas, jamdiu ab antiquiſſimo & peritiſſimo duce *Hip-*

pocrate, & priſcâ Medendi Methodo, cauſarum conjunctarum (utpote quæ certò ſe prodant) cognitioni ſuperſtructâ, deſcivimus; unde eſt, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, Confabulandi magis ſit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegiſſe videar, fas mihi ſit è via parumper deflectere, quò ſcilicet evincam Cauſas illas remotiores, in quibus aſſignandis & in lucem extrahendis hominum Curioſorum & περιεργῶν vanæ ſpeculationes unicè deſudant triumphantque, prorſus eſſe ἀκαταλήπτους ac inſcrutabiles; ſolas verò proximas & conjunctas à nobis poſſe cognoſci, atq; ab his ſolis Indicationes Curativas eſſe mutuandas.

Obſervandum eſt itaque, quòd ſi Humores vel diutiùs quàm par eſt in corpore fuerint retenti (quia ſc. Natura eoſdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac

aut

aut illa aeris Conſtitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejuſdem caſtra tranſierint; his inquam modis & his ſimilibus, dicti Humores in formam ſubſtantialem, ſeu *ſpeciem* exaltantur, quæ his aliiſve Affectibus cum propria Eſſentia convenientibus ſe prodit; quæ quidem ſymptomata, licèt minùs cautis videantur oriri, vel à natura partis quam humor obſedit, vel à natura humoris ipſius antequàm hanc induerat ſpeciem, nihilominus reverà Affectus ſunt ab eſſentia dictæ ſpeciei in hunc gradum recèns evectæ, pendentes. Adeò ut quilibet *morbus ſpecificus* Affectio ſit ab hac vel illa ſpecifica Exaltatione, vel ſpecificatione ſucci cujuſdam in corpore animato, ortum ducèns. Sub hoc genere poteſt comprehendi maxima pars morborum qui certum aliquem

typum ac formam agnoſcunt. Et profectò haud minùs ſe Natura methodo aſtringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, ſive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet ſive Plantæ, ſive Animali proprii quidam ac peculiares Affectus competunt, ita ſe res habet in qualibet ſucci cujuſcunque Exaltatione, ubi ſemel in *ſpeciem* proruperit. Exemplum hujus rei ſatis luculentum quotidiè nobis ingerunt, & ob oculos ponunt varia iſtæ Excreſcentiarum ſpecies, quas Arbores, Fruticeſque emittunt, vel ob ſucci Nutritii perverſionem & depravationem, vel alias ob cauſas, in formâ ſc. *Muſci*, *Viſci*, *Fungorum*, aliorumque id genus; quæ omnia *Eſſentiæ* ſunt ſive *Species*, à parente, ſeu Arbore, ſeu Frutice, diverſæ planè atque diſtinctæ. Et ſanè qui ſeriò atque ad amuſſim penſita-

verit φαινόμενα illa quæ Febrem v. gr. *Quartanam* comitantur; Quòd viz. ſemper ſub Autumno ingreditur; quòd certum ordinem ac Typum ubique ſervat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minùs certò repetens, quàm ſuas repetit Horologium, ſive aliud quoddam ejuſmodi ἀυτόματον (niſi ab accedente aliquo extrinſecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quòd cum rigore ac notabili frigoris ſenſu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minùs ſenſibilis, quæ tandem in ſudore effuſiſſimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaſerit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari: Qui hæc, inquam, omnia penſiculatiùs trutinaverit, haud minùs firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc *ſpeciem* eſſe, quàm ſunt illæ ob quas credit Plantam eſſe

 ſpeciem,

ſpeciem, quæ parem ſemper ad normam è terrâ naſcitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Eſſentiæ ſuæ; neque facilè comprehendi poteſt, quî fiat ut hic *morbus* oriatur à combinatione ſive principiorum, ſive qualitatum evidentium, cùm *planta* ſubſtantia ac ſpecies diſtincta in rerum naturâ ubique agnoſcatur. Illud interim non diffitemur, quòd cùm ſpecies ſive Animalium ſive Plantarum ſingulæ (demptis perpaucis) per ſe ſubſiſtant, iſtæ Morborum Species ab iis dependent humoribus à quibus generantur.

Tametſi verò ex jam dictis conſtare videatur morborum plerorumque cauſas inſcrutabiles prorſus eſſe, ac ἀνεκδιηγήτες, non tamen inſolubilis erit illa quæſtio, *Quo pacto ſanari poſſint?* cùm de cauſis remotioribus nos hoc aſſeramus: Nemo autem

eſt qui non videat curioſos iſtos ſpeculatores in cauſis primò primis ferè ac remotiſſimis indagandis, ac in lucem (ut ut invitâ Minervâ ac reclamante naturæ ſenſu) protrahendis operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere,quæ tamen neceſſariò debent cognoſci, & poſſunt etiam, ſine ficulneis hujuſmodi adminiculis; cùm Intellectui ſe apertè ſiſtant, vel proprii ſensûs teſtimonio, vel Anatomicis Obſervationibus ab aliis jampridem factis, retectæ. Atque ut impoſſibile planè eſt, ut Medicus eas morbi cauſas ediſcat, quæ nullum prorſus cum ſenſibus habent commercium, ita neque eſt neceſſe; abundè enim ſufficit ut ſciat unde immediatè oritur malum, taleſque ejus effectus atq; ſymptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non diſſimilem, valeat accuratè di-

 ſtinguere.

ſtinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu atque incaſſum ſe fatigabit aliquis, nec tamen mente aſſequetur pravam illam Craſin & malè cohærentem ſanguinis texturam, quæ prima eſt hujuſce mali origo; qui verò cauſam à quâ immediatè producitur rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuſcunque rite valeat diſtinguere, non minùs certò curandi ſcopum attinget, etiam neglectâ otioſâ iſtâ atque inutili remotiſſimarum cauſarum indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam verò ſi quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medicâ Deſiderata duo, (Veram ſcilicet & Genuinam morborum *Hiſtoriam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio*? Aſſentientem me habet & in vota feſtinantem. Etſi enim *Methodus* ſanandis morbis *Acutis* maximè

accommo-

accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipſa certum aliquem Evacuationis modum ſtatuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta Evacuatione, ad morbi ſanationem neceſſariò conferet; optandum eſt tamen ut beneficio *ſpecificorum*, ſi quæ talia inveniri poſſint, æger rectiori ſemitâ ad ſanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti eſt) extra aleam malorum, quæ ſequuntur Aberrationes iſtas, in quas ſæpe invita dilabitur Natura in morbi causâ expellendâ, (ut ut potenter & doctè ei ab aſſiſtente Medico ſubveniatur) poſſit collocari.

Verùm quod ad morbos *Chronicos* ſanandos attinet, licèt nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel à ſola *Methodo* poſſe ſperari, quàm qui in primam ſtatìm cogitationem incurrant, attamen plus ſatis conſtat

deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè ſpectabilium inter eos quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipuè cauſam uſu venit, quia ſc. Natura in hujuſcemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, quâ materiam morbificam foràs ejiciat (perinde atque in *Acutis*) quô nos cum eadem manus jungentes & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo Chronico is demum jure meritóque Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejuſmodi medicamentum, quo morbi *Species* poſſit deſtrui: non qui id tantum agit, ut è primis ſecundiſque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extinctâ ſpecie: v. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc podagrâ, necdum de-

victâ.

victâ. Methodo hâc quâ diversæ tantum qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediatè perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim obsecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è secundis qualitatibus quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus essentia in harum nullâ consistit? Si quis hîc objecerit, satis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innotescere, hunc ipsum, si examen paulò diligentiùs instituerit, in oppositas partes facilè transiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à suis militet. Toto enim cœlo distant quæ huic aliive *Indicationi Curativæ* Specificè respondent Medicamenta, cui si faciamus satis morbus abigitur; & quæ hunc aliumve *Morbum* Specificè atque immediatè persanant, nullo habito

reſpectu ad hanc aut illam Intentionem ſive Indicationem Curativam: v. gr. *Mercurius*, & *Sarſæ radices* in *Lue Venerea Specifica* vulgò audiunt, quæ tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, niſi argumentis ſatis validis atque irrefragabilibus poſſit confici, *Mercurium* nullâ excitatâ *Salivatione*, *Sarſæ* verò radices ſine motis *ſudoribus* tam egregiam operam præſtitiſſe. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cùm tamen quæ adhibentur Remedia non magis propriè competant immediatæ curationi iſtorum morborum qui eis ſanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejuſmodi remedia maximè propriè deſignantur, quàm *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facilè appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, ſi ad hanc mentem noſtram reſtringantur, non cuivis homini contingunt, neque oſcitantibus temerè ſe ingerunt: nullus tamen dubito quin in exundanti illâ plenitudine quâ turget Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in ſingulorum præſervationem proſpectum pariter ſit de curatione malorum magis inſignium quæ homines vexant; idque pro foribus & in patrio cujuſlibet ſolo. Et ſanè dolendum eſt *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis innoteſcere; quæ mihi videntur reliquæ omni, quâ patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum de quibus jam diximus Remediorum uberrimam nobis ſpem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimiùm convenire videantur, nimiùm diſſidere *Mineralia*;

lia; unde eſt quod Mineralia Indicationibus potentiùs reſpondere, quàm vel Plantas vel ex Animalibus deſumpta, lubens fateor; at non ſpecificè tamen mederi, eo quo diximus ſenſu ac modo. Me quod ſpectat, non hîc aliud mihi ſumo præter laborem ac tædium hæc atque hujuſmodi diu multumque jam per aliquot annos animo verſandi, necdum mihi tam feliciter ceſſit, ut cum prudenti fiducia quæ de iis cogitaverim in publicum dare auſim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is ſum qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu deſumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo ſæculo hominum induſtriâ atque labore Intentionibus aptè reſpondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum ſibi locum vendicant quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* inſigniuntur,

&

& à viro *Doctiſſimo*, & *ſolertiſſimo* tam Methodi quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, ſcopo, cæteris quibuſque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cùm in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoriâ Curationeque *Acutorum Morborum*. Qua in re licèt ſatis advertam, me ſupinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exantlavi labores, expoſiturum, malum tamen peſſimi hujus ſæculi genium ſatis habeo perſpectum, ut non aliam ex hac ſemente, quàm convitiorum atque contumeliarum meſſem expectem;

ctem; Meque famæ meæ longè meliùs consuluisse, si inanem aliquem atque inutilem speculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde est: Mercedem aliunde præstolor. Si quis hic objiciat alios æquè in hâc arte versatos non idem mecum de his rebus sentire; meum non est quid sentiant alii disquirere, sed meis observationibus adstruere fidem, quod ut faciam Lectoris patientiam desidero tantùm, non favorem. Res ipsa etenim brevî loquetur, an fidelitèr & sincero animo hîc egerim, an è contra ad instar sceleratissimi hominis morumque profligatissimorum, homicidam me præstiterim vel in terra defossus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minùs accuratè quàm proposueram Morborum Historiam ac Curationem descripsero; cùm non tam metam figam, quàm ani-

mos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus posthàc se accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc restat de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse sequentes paginas infinito particularium observationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem astruam: Frustra enim & cum tædio Lectoris repeterentur ista singulatìm, quæ in summas contraxi. Satis autem habui ad calcem Observationis cujuslibet Generalis (saltem quæ ad annos nuperos spectat) Particularem hîc illic adnectere, quâ Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim spondeo nullam à me Methodum Generalem fuisse evulgatam, quæ experientiâ reiteratâ non est stabilita, atque confirmata.

Sed & ſpe fruſtrabitur qui ingentem Remediorum, ſeu Formularum ſylvam hìc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re natâ iis utatur; mihi ſufficit innuiſſe quibus Indicationibus ſatisfaciendum eſt, quo etiam ordine & tempore; Etenìm in eo præcipuè ſtat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiſcari valeamus, non ut remedia excogitemus quibus illis ſatisfieri poſſit; quod qui minùs obſervabant, *Empericos* armis inſtruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quod ſi quis objecerit me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciaſſe, ſed ea inſupèr remedia propoſuiſſe, quæ ad materiam medicam vix poſſint referri, adeò ſunt ſimplicia atque inartificioſa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis animis hac in re diſplicebo.

cebo. Norunt enim Sapientes Bona ea esse omnia quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium usum in *Ileo* sanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsùs agendum præcipit, (atque ejusmodi alia quæ in singulis ferè pagellis scripta leguntur,) non minùs bene de re medica meruisse, quàm si pomposis remediorum formulis omnia implevisset.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Historiam* tradere, eorum saltèm quos frequentissimè tractaveram, sed cùm operosius id sit, cùmque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impræsentiarum supersedendum mihi esse duxi.

AUTHORI,
IN
Tractatum ejus de FEBRIBUS.

FEbriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis.

Nam post mille artes, Medicæ tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.

Præda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.

Dum quærit Medicus Febris causamq; modumque,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;

Quas tractat patitur flammas, & Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focis.

Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.

Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.

Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.

Fit

Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cùm perit artificis non minùs usta domus.

Se tandem Sydenham *Febrisq; Scholæq; furori*
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem:

Non temerè incusat tectæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.

Non bilem ille movet, nulla hîc pituita: Salutis
Quæ spes, si fallax ardeat intus aqua?

Nec doctas magno rixas ostentat hiatu,
Queis ipsis major Febribus ardor inest.

Innocuas placidè corpus jubet urere flammas,
Et justo rapidos temperat igne focos.

Quid Febrim extinguat, varius quid postulat usus,
Solari ægrotos quâ potes arte, docet.

Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
Dum sæpe incerto, quo calet, igne perit:

Dum reparat tacitos malè provida sanguinis ignes,
Prælusit busto, fit calor iste rogus.

Jam secura suas foveant præcordia flammas,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.

Nec

Nec solùm faciles compescit sanguinis æstus,
Dum dubia est inter spemque metumque salus;
Sed fatale malum domuit, quodq; astra malignum
Credimus, iratam vel genuisse Stygem.
Extorsit Lachesi *cultros, Pestique venenum*
Abstulit, & tantos non sinit esse metus.
Quis tandem arte novâ domitam mitescere Pestem
Credat, & antiquas ponere posse minas?
Post tot mille neces, cumulataque funera busto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.
Ætheriæ quanquam spargant contagia flammæ,
Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.
Delapsæ cœlo flammæ licèt acriùs urant,
Has gelidâ extingui non nisi morte putas?
Tu meliora paras victrix Medicina; tuusque,
Pestis quæ superat cuncta, triumphus erit.
Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te simul & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock *A. M.* Ex Æde
Christi Oxon.

Errata Typographica Lector sic corriget.

PAg. 8. lin. 6. Lege *Perspecto*. p. 11. l. 14. *Subnascantur*. p. 20. l. 26. *Ac*. p. 26. l. 9. *Pervicacior*. p. 29. l. 27. *Victûs*. p. 47. l. 16. *Cancror*. p. 54. l. 8. *Sed*. p. 81. l. 3. *Inidonea*. p. 90. l. 21. *Evagentur*. p. 98. l. 16. *Sumendum*. l. 25. *Fungatur*. p. 99. l. 15. *Dosis*. p. 100. l. 13. *Depuratione*. l. 28. *Quartanas*. p. 106. l. 12. *Cortic*. l. 13. *Tamarisci*. l. 15. *Epithimi*. p. 107. l. 20. *Causa*. p. 110. l. ult. *Intermittentes*. p. 114. l. 2. *Læsa*. p. 115. l. 10. *Intra*. 120. l. 21. *utcunque*. p. 121. l. 21. *Nomine*, p. 131. l. 22. *Et*. p. 139. l. 27. *Lusitanus*. p. 141. l. 27. *Derepente*. p. 145. l. 3. *Summa*. p. 161. l. ult. *At*. p. 163. l. 8. *Proximè*. p. 169. l. 23. *Pertinaciores*. p. 170. l. 5. *Excavantur*. p. 176. l. 27. *Computandi*. p. 180. l. 19. *Pustulis*. p. 182. l. 25. *Hicce*. p. 184. l. 6. *Laudabili*. p. 185. l. 24. *Opportuna*. p. 187. l. 2. *Neque*. p. 189. l. 12. ἐυπαθὴς. p. 191. l. 2. *Æstimentur*. p. 192. l. 17. *Molestiam*. p. 198. l. 21. *è*. p. 224. l. ult. *Debitam*. p. 237. l. 20. *Cedens*. p. 244. l. ult. *Adest*. p. 245. l. 6. *Idque*. p. 250. l. 3. Κραιπαλή. p. 252. l. 18. *Commovent*, p. 253. l. 11. *Aquam*. p. 255. l. 18. Ἐάων. p. 265. l. 18. *Prægressa*. p. 270. l. 6. *Cùm*. p. 274. l. 25. *Eosdem*. p. 276. l. 22. *Delinitam*. p. 284. l. 12. *Zythepsa*. p. 311. l. ult. *Exterminarent*. p. 318. l. 7. *ultra*. p. 320. l. 17. *Didici*. p. 325. l. 10. *Ictero*. p. 355. l. 1. *Morbus*, p. 363. l. 20. *Lateris*. p. 400. l. 12. *Cieatur*. p. 403. l. 8. *Oleo*. l. 17. *Peripneumonia*. p. 410. l. 8. *Phlebotomia*.

In Præfat. p. 2. l. 5. *pro vario*.

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

Ictat ratio, si quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Causæ humano corpori adversentur, nihil esse aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem, in ægri salutem, omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente supremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impressionibus, forinsecùs advenientibus, excipiendis aptum natum sit, fieri non potest quin idem variis etiàm malis fuerit obnoxium; quæ quidem partim ab istis aeris particulis nascuntur, quæ cùm corporis humoribus malè convenientes in idem se insinuaverint, nudo sanguini permistæ corpus omne morbifico afflant contagio: partim à variis fermen-

tationum generibus vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideo sunt commorati, quia scilicet iisdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam suppar idem non fuit. Hisce rerum circumstantiis, ita intimè essentiæ humanæ intertextis complicatisque, ut nemo quisquam se ab illis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter solveret, è suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequentiùs longè quàm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris, à recto, quem tenet cursu, detorqueretur, veruntamen cùm sibi relicta vel nimiopere satagendo vel etiam sibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque insolubili mortalitatis legi obsequitur cui debemus nos nostraque. Rectè enim *Boethius* atque ex rerum sensu,

Constat æternâ positumque lege est,
Constet ut genitum nihil.

Sed

Sed ut inſtantiâ unâ alterâve jam dictorum veritatem aſſeramus; Ipſa *Peſtis* quid, obſecro, aliud eſt quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inſpiratas unà cum aere particulas μιασμώδεις, per emunctoria, Apoſtematum ſpecie vel aliarum eruptionum operâ, excutiendas? Quid *Arthritis* niſi Naturæ providentia ad depurandum ſenum ſanguinem atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Poteſt & idem affirmari de pleriſque aliis morbis perfectè formatis.

Jam verò nunc hoc munere celeriùs fungitur natura, nunc verò tardiùs, pro varia methodo, quâ cauſam morbificam deturbare nititur. Nam cùm Febris opem depoſcit, quâ adjutrice particulas inquinatas à ſanguine divellat, divulſaſque progreſſu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrheam, Eruptiones, aut aliam iſtiuſmodi evacuationem expellat, cúmque in ſanguinis maſſâ corpore pertenui ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, neceſſe omnino eſt, non ſolùm ut ſubitò vel in ſalutem ægri vel in mortem determinetur (prout ſci. Natura vel materiam morbificam Criticè norit ſolvere vel ab eadem oppreſſa fatiſcat) ſed etiam

ut pejora vehementioraque ſymptomata ſe ubique comites adjungant. Atque hujuſmodi planè ſunt morbi iſti quos *Acutos* appellamus, qui velociter ſci. atque cum impetu & periculo ad ſtatum moventur. Quamvis, ſi minus accuratè, haud tamen minus verè loquamur, iſti etiam morbi pro Acutis ſint habendi, qui, licèt reſpectu Paroxyſmorum, ſi omnes ſimul ſumantur, tardiùs moveant, reſpectu tamen Paroxyſmi cujuſlibet particularis, citò atque etiam Criticè ad finem perveniunt, quales ſunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus eſt indolis ut febrem in partes ſuas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ ſeparationem univerſalem; aut cùm hujuſmodi materia parti alicui affigitur quæ eidem explodendæ prorſus eſt impar, ſive ob propriam conformationem (uti ſe res habet in materia Morbifica *Paralyticorum* nervis impactâ, in materia item ſuppurata in cavitate Thoracis *Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & ſpirituum, (ut cùm Pituita in pulmones decidit vel Senio vel Tuſſi diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, quâ ſanguis vitiatus & ad ejuſdem eliminationem unicè diſpoſitus, partem obruit gravatque:

vatque: In his, inquam, casibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & sunt: A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod spectat, quos impræsentiarum tractare mihi est animus, eorum alii à secreta atque inexplicabili Aeris alteratione, hominum corpora inficientis, gignuntur, neque à peculiari sanguinis & humorum crasi omnino dependent, nisi quatenus occulta aeris influentia dictis corporibus eandem impresserit: Hi durante arcanâ illâ aeris constitutione nec ultrà pergunt lacessere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti sunt.

Acutorum alii ab hâc vel illâ particulari corporum particularium ἀνωμαλία oriuntur, qui cùm à causa magis generali non producantur, ideo neque plures simul corripiunt. Hi insuper Acuti quibuslibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiaritèr agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* sive

Sporadicos appello, quia nullo non tempore contingunt quo Epidemici grassantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi sumam, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

Nihil quicquam, opinor, animum, universæ quâ patet Medicinæ pomœria perlustrantem tantâ admiratione percellet, quàm discolor illa & sui plane dissimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam quâ varias ejusdem anni tempestates, quàm quâ discrepantes diversorum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diversitas tum propriis ac sibi peculiaribus symptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, ut ut externâ quadantenus specie & symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus convenire paulò incautioribus videantur,

videantur, re tamen ipſâ, ſi bene adverteris animum, alienæ admodùm eſſe indolis, & diſtare ut *Æra Lupinis*. Haud equidèm ſatis ſcio, an diligentius examen (quali ritè inſtituendo vix unius hominis brevis ætas par eſſe videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continuâ quadam ſerie, ceu facto circulo, alios ſemper excipere; an verò omnes indiſcriminatim nulloque ſervato ordine, pro occultâ Aeris diatheſi & inexplicabili temporum ratione, mortales inceſſere. Hoc ſaltem pro comperto habeo ex multiplici accuratiſſimarum obſervationum fide, prædictas morborum ſpecies, præſertim Febres continuas ita toto, quod aiunt, cœlo differre, ut quâ Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eâdem ipſâ anno jam vertente forſitan è medio tolles: quodque, ubi ſemel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris ſpecies ſibi vendicat, auſpicatò inciderim, ad eundem ſcopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quaſi ſemper attingam, reſpectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejuſmodi uſquequaque habito; donec extinctâ illâ ſpecie novoque gliſcente malo, anceps rurſum hæreo, quâ mihi viâ inſiſtendum ut ægris ſubveniam, ac

proinde nisi ingenti adhibitâ cautelâ intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vitâ periclitetur, donec investigato jugiter tandemque prospecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuò procedam.'

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines, quoad manifestas aeris qualitates, maximâ quâ potui diligentiâ notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aeris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versâ. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occulta potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinantque, stante scilicet præfatæ Constitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo facessit

faceſſit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Conſtitutionum generalium propriâ ac peculiari ſibi Febris ſpecie funeſtatur, quæ extra illam nuſquam comparet, cujuſmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt. Ad hæc ſunt & particulares quædam ejuſdem anni, ut ita dicam, Craſes, in quibus licèt ſecundùm manifeſtas aeris qualitates, ejuſmodi Febres quæ generaliorem anni Conſtitutionem ſequuntur magis minuſve Epidemicè graſſentur vel ſeriùs ocyùſve ingruant; præ cæteris tamen ejuſmodi Febres, quæ omnibus in univerſum annis competunt (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifeſto aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejuſdem farinæ, quæ à ſubito calore, intenſius ac diuturnum frigus ſtatim excipiente, plerumque invadunt. Poteſt itaque fieri, ut ſenſibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet conſtitutione ſe exerunt, non verò ad iſtas alias quæ certæ alicui conſtitutioni quaſi propriæ ac peculiares exiſtunt: Fatendum tamen eſt, prædictas aeris qualitates corpora noſtra ad hujus illiuſve morbi Epidemici generationem magis minuſve diſ-

ponere; quod & de quocunque errore circa *ſex res non naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem eſt, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem ſemper modo ſe habere, iiſdem planè Phænomenis & conformi ſymptomatum agmine in pleriſque ferè omnibus quos adoriuntur, ſtipatos; atque eâdem prorſus viâ ſibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Hiſtoria ediſcenda eſt atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licèt Epidemicorum inſigniantur nomine, enormes tamen ſunt & perquàm *anomali*, utpote qui nulli ſe Typo patiuntur aſtringi, & revera mali ſunt moris, tum quoad incertam ſymptomatum varietatem certiſſimamque diſſimilitudinem, tum quoad methodum quâ ſe ipſi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum diſparitas exinde oritur, quòd ſcilicet quælibet Conſtitutio morbos parit, à morbis ejuſdem generis, qui alio tempore graſſabantur, multùm abludentes, quod non tantùm in Febribus locum habet, ſed in pleriſque aliis Epidemicis. Neque hîc finitur *Oreſtes*: reſtat enim & aliud, paulò ſubtilioris

ſubtilioris θεωρίας, luxuriantis, ſi fas eſt dicere, naturæ luſus; quòd nempe idem morbus in ipſiſſima anni conſtitutione variâ ſæpe & diſſimili ſe facie oſtentat, quod ad tempora attinet Principii, Statûs, & Declinationis; quod quidem tanti poteſt eſſe momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ ſumendæve fuerint.

Porro obſervandum eſt, Epidemicos quoſcunque in duos omnino ordines diſpeſci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri poteſt, ut aliâ qualibet anni tempeſtate ſubnaſcentur, ad illam tamen ſunt relegandi, Ver Autumnuſve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aeris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conſpirare, ut, eo fautore, ante tempus ſibi debitum miſeros invadat; & è contra eſt, ubi tam parùm illis inter ſe convenit, ut corpus prædiſpoſitum non niſi aliquandiu poſt aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnum*, non de ipſo ſtatim *Æquinoctio*, ſive *Verno* ſive *Autumnali*, ad amuſſim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore graſſantur, alii maturè admodum ſe ingerunt, menſe ſcilicet *Januario*, & exinde pedetentim

tentim increbrescentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo sensim imminuti circa *Solstitium Æstivum* evanescunt, nisi quod paucissimæ postea forsitan hunc illúmve petant. In horum numero sunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licèt seriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æstivo Solstitio* pariter se subducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invalescentes non nisi sub *Æquinoctium Autumnale* statum indipiscuntur, quo præterlapso paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujusmodi sunt *Pestis* ipsa, & *Variolæ*, istis annis quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familiâ, mense *Augusto* exorsus, intra angustos unius mensis cancellos conclusus, percurrit sua tempora. Sunt tamen alii qui eâdem tempestate prognati usque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dysenteria*, *Febres Quartanæ*, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes, utut eorum aliquos quos semel invaserint longiori vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum mensium spatium & nomen

&

& Epidemicorum naturam prorſus amittunt.

Febres autem ſpeciatim quod attinet, obſervandum eſt, maximam earum partem quæ *Continuæ* ſunt nulla hucuſque nomina, in quantum à Conſtitutionis generalis Influentia pendent, obtinuiſſe; appellationes autem quibus dignoſcuntur ab inſigni aliqua alteratione ſanguini impreſſâ vel evidentiori ſymptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ*, *Petechiales* &c. Quandoquidem verò ſingula fermè conſtitutio præter has quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis eſt, celebrioris nominis, cujuſmodi ſunt *Peſtis*, *Variolæ*, *Dyſenteriæ*, &c. non ſatis video, cur iſtiuſmodi Febres non potiùs ſortirentur nomina à Conſtitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore quo comparebant, quàm à qualibet ſanguinis alteratione, vel ſymptomate particulari, quæ diverſæ ſpeciei febribus pari jure poſſunt competere. *Intermittentes* verò nomina ſibi deſumunt ab intervallo Paroxyſmis interjecto, atque hoc quidem charactere ſatis diſcriminantur, ſi variarum etiam anni tempeſtatum quibus contingunt,

tingunt, Veris ſc. & Autumni, habeatur ratio. Licèt nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participent, nullo charactere admodum viſibili eaſdem prodente. Ut cùm præmaturè *Julio* menſe v. gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque increbreſcunt, non ſtatim genuinum Typum induunt, (quod Intermittentibus Vernis quidem ſolenne eſt) ſed continuas Febres ita per omnia imitantur, út niſi caſtigatiſſimo utraſque examine trutinaveris, ab invicem diſcriminari non poſſint; at retuſo paulatim Conſtitutionis impetu, & frænatâ vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larvâ abjectâ, Intermittentes ſe eſſe, quales ab initio reapſe fuerunt, palàm fatentur, ſive Quartanæ illæ fuerint ſive Tertianæ; quod ſi non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum noſtrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujuſmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero ſunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porrò, quod ſedulò advertendum, quùm plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quaſi ditionem redactis, &

parciùs

parciùs id temporis ſævientibus, ita ut illo augeſcente imminuantur hi, eodemque rurſus imminuto, mox recrudeſcant. Atque ita viciſſim mortales laceſſunt, prout anni genius & ſenſibilis aeris temperies huic aut illi magis ſuffragantur. Qui verò morbus circa Æquinoctium Autumnale maximopere furit & cumulatiſſimam edit ſtragem, totius anni Conſtitutioni nomen impertit ſuum; quiſquis enim fuerit morborum, qui eâ tempeſtate præ cæteris invaluerit, principatum omnium qui iſto anno invadunt obtinuiſſe facilè deprehendetur, cujus ingenio Epidemici quotquot ſunt σύγχρονοι ſe accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cùm Variolæ eo tempore latiſſimè depopulantur, Febris toto anno ſparſim oberrans ejuſdem planè inflammationis eſt particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriuſque Symptomata intercedit cognatio, (exceptâ Variolarum eruptione & reliquis quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad ſpontaneos ſudores, tum ad ſalivam excernendam propenſione, in qua utrique convenit, abundè conſtat. Pariter, cùm Dyſenteriæ dicto tempore præ-
cipuè

cipuè fuerint grassatæ, Febris quæ eo anno infestat earundem indolem non leviter æmulatur, (nisi quod illæ causam morbificam per sedes eliminent, & pauca alia exinde nascantur symptomata,) quod tum à consimili utriusque morbi insultu, tum etiam quòd utroque malo correpti Aphthis similibúsque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evincitur. Et sanè Dysenteria de quâ agitur, ipsissima illa Febris est; hoc tantùm discrimine, quòd introvertatur, & in intestina se exonerans per eadem viam sibi faciat. Notandum autem est, Epidemicorum illum principem qui sub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia straverat, ingruente hyemis frigore intra suum se alveum condere; cùm ex adverso Epidemici inferioris ordinis, qui sub eo merentur, tunc temporis præsertim ingravescant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Postremò observandum est, quoties Constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singúlas has species genere ab illis differre, quæ cùm idem planè nomen sortiantur, aliâ tamen Constitutione generentur. Quotcunque sint autem Species

cies

cies illæ peculiares, quæ in una eademque Constitutione invadunt, in communi una atque generali causa, singularum productrice, omnes conveniunt, hâc scilicet aut aliâ aeris Diathesi peculiari, & ex consequenti, quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam specificam, intervallo distent, Constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem atque statum effingit formatque, ut præcipua symptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinent, omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant sævitiam & remittant. Notandum est insuper, quibus annis variæ illarum species grassantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primùm aggrediuntur, atque invasionis symptomatis consentire.

Hinc itaque cernere est, variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate satis observando est assecutus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur (cùm specificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum constitutioni innitantur

tantur) incaſſum deſudare illos, quotquot diverſarum Febrium rationes à causâ morbificâ in humano corpore aggeſtâ deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancraticè licèt valentem, ſi certa quædam hujus noſtræ regionis loca adeat, Febre ibidem graſſante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile ſit, *manifeſtam* aliquam mutationem ab aere præfati viri humoribus tam brevi impreſſum iri. Neque minus difficile eſt, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iiſdem conſiſtere, non liceat. In hâc itaque tam ſpiſſâ rerum caligine, nihil mihi prius eſt, quàm quando novæ Febres graſſari incipiant, cunctari pauliſper, & ad magna præſertim remedia non niſi ſuſpenſo pede ac tardiùs procedere, diligenter interim illarum ingenium atque morem obſervare, quibus itidem præſidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam: Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenωn ſuorum varietatem in claſſes redigere, ac characteres cujuſque idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique ſigillatim

ſigillatim accommodare, ut res eſt multi otii ac ſummè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut ſaltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad juſtum de iiſdem obſervationum apparatum congerendum fortaſsè unius Medici ætas non ſuffecerit. At verò hic labor, ut ut ſit improbus, prius eſt exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricanda tam multifaria horum morborum ſerie præſtitiſſe jure poſſimus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus diſtinctarum ſpecierum *Epidemicorum*, qui non tantùm, quatenus ſaltem nobis liquet, fortuitò incurſant, ſed etiam qui uno anno aut certâ aliquâ annorum ſerie ejuſdem ſunt generis, anno alio ſpecie ab aliis alii diſtinguuntur ? Nulla hîc mihi unquam methodus æquè commoda eſt viſa atque illa, quæ per ſufficientem annorum numerum protenſa, eodem illos ordine deſcriberet quo ſe invicem excipiebant & inſequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Hiſtoriam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad Annum uſque 1676 (per 15 videlicet annorum ſpatium,) depopulabantur, ex accuratiſſimarum, quas mihi facere licuit, obſervationum fide orbi erudito tradam.

Cùm mihi impoſſibile planè videatur, effectum id dare, vel cauſas eorundem exortûs aſſignando à manifeſtis aeris qualitatibus deſumptas, vel multo etiam minus à particulari aliquâ dyſcraſiâ in ſanguine atque humoribus, niſi in quantum ſecretæ aeris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, ſi fas eſt dicere, impoſſibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à ſpecificis aeris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud eſſe videatur, iſtis videlicet qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in ſpeculatione iſtarum alterationum, quæ in ſanguine humano atque ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri poſſunt, malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam ſequamur, optimam ſemper ducem, ſed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum ſpecies quot comminiſci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico conceſſerit, à quo in deſcribenda Plantarum Hiſtoria ſenſuum requirimus teſtimonium, at fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet iſtâ polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud

Haud equidem tantum mihi ſumo, ut me in his quæ jam trado omnem abſolviſſe numerum exiſtimem, forte ne in recenſenda quidem univerſa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapſis, de quibus nobis ſermo eſt, annis, ordine infra dicendo ſe mutuò exceperunt, venturis ſæculis eundem perpetuò ſervaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc ſe res habuit nuper, aſtipulante paucorum aliquot annorum obſervatione, enarrem, quod ad has ſcilicet regiones ſpectat & hanc in quâ degimus Urbem; ut meum, quale quale ſit, ſymbolum conferam ad opus inchoandum, quod, ſi quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedet, ubi tandem à Poſteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis ſibi invicem ſuccedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAP. III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, *Londini.*

Anno 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana* præſertim *mali moris*) ſub initio Julii, & quotidie increbreſcentes, menſe Auguſto quàm immaniſſimè debacchabantur, inque multis locis, correptis ferè integris familiis, maximam hominum ſtragem edebant; dein verò ſenſim decreſcentes ſuperveniente hyemis frigore extinctæ ſunt, perpaucos Octobris menſe aggreſſæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præſertim diſcriminabantur. Ægri Paroxyſmus atrocior, lingua magis nigra ſiccaque, extra paroxyſmum ἀπυρεξία obſcurior, virium & appetitûs porſtratio major, major item ad paroxyſmum ingeminandum proclivitas, omnia ſummatim Accidentia immaniora, ipſeque morbus quàm pro

pro more Febrium Intermittentium funeſtior. Si quando ætate provectiores aut etiam Cachecticos invaſiſſet, quibus pariter vena ſecta, aut aliæ quævis evacuationes minuiſſent vires, nunc ad duos nunc ad tres menſes perdurabat. *Quartanæ*, rariores licèt, Febres jam deſcriptas comitabantur, utriſque verò primum brumæ impetum non ſuſtinentibus (neminem enim, anté intactum, feriebant) ſubſecuta eſt *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantùm abhorrens, quòd hæ ſtatis ſolùm temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utriſque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum ſiccitate, ſiti, linguæ nigredine; & ſudoribus ſub morbi finem materia morbifica in utriſque promptiſſimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium claſſem attinere, quod raró admodum ſurgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quaſi compendium quoddam, & è contra ſinguli earum Paroxyſmi compendium hujuſce mihi videbantur; atque adeò diſcrimen in hoc maxime verſari, quòd *Continuæ* conceptam ſemel

efferveſcentiam συνεχῶς eodemque ſemper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus ac diverſis temporibus eâdem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non ſum, quum mihi hactenus ſatis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum craſes, aut ejuſdem anni varia tempora eaſdem diſtingui poſſe animadverteram. Hoc ſaltem ſcio, unicam fuiſſe *Continuæ* Febris ſpeciem uſque ad annum 1665, ac *Intermittentes* Autumnales, quæ ad illum uſque annum frequentes incurſabant, jam deinceps rariſſimas occurriſſe.

Sed ut ad rem redeamus: Febris illa Tertiana, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapſo intra anguſtiores limites ſe continuit: inſequentibus verò Autumnis Quartanæ Epidemicis reliquis prædominabantur, ſtante hac aeris Conſtitutione. Quartanis ſemper poſt Autumnum vela contrahentibus, Febris Continua (quæ per hoc omne tempus, parciùs licèt, ſe immiſcuerat) jam inclementiùs debacchabatur ad uſque ver, quo tempore Febres Intermittentes Vernales ſuccedebant, quibus ad Calendas

Maii

Maii pariter fatiſcentibus, Variolæ hinc & inde ſparſim ſe oſtendebant, quæ denuò ad conſpectum Epidemicorum Autumnalium (Febrem Continuam volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aeris Conſtitutionem pervadebant & ſe mutuò inſequebantur. De his mihi ſermo erit in ſpecie, & nominatim tum de Febre hâc, tum etiam de Intermittentibus, ſive Ver ſive Autumnum attinerent, quibus hæc conſtitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hâc Febre Continua, quæ aliarum, quotquot ſunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hâc præ aliis quibuſcunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum conſtitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo ſæpius recurrant quàm illæ quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, neceſſariò ſequitur, ut quæ illas commitatur Febris Continua frequentiùs accurſet. At præter Symptomata quæ cæteras Febres ſtipabant, dicta Febris ſequentibus inſuper urgebatur:

tur: Æger plerumque animam tantùm non agebat, vomituriebat, lingua ficca & nigra, ingens ac subitania virium consternatio, & partium externarum siccitas. Urina ubique vel crassa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis inditium. In morbi declinatione, Diarrhæa, nisi fortè medicus principio obstitisset, superjungebat, unde Morbus pervicatior redditus diutiùs affligebat. Sed suopte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14 vel 21 perdurabat, quo primùm tempore, oborto sudore vel potiùs leni madore, morbus solvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis signa prodebant, quod jam utplurimum eveniebat. Quin & alia superveniebant Symptomata quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs elucescent ex peculiari Methodo quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quòd ad rem nostram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris speciem in rerum natura inveniri.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

I. PRimò quidem adverto inordinatam illam massæ sanguineæ commotionem Febris hujus seu causam, seu comitem, à natura concitari, vel ut heterogenea quædam materia in eadem conclusa, ac ipsi inimica secernatur; vel ut sanguis in novam aliquam diathesin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quàm vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quòd inanis λογομαχίας occasionem præscindat, quam fortassis istiusmodi voces (quæ etiamsi explicationem non incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud satìs caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non desunt nihilominus qui eandem non uno modo ab utraque plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterúmve

ab

ab illis ſumatur exemplum. Primò, licet fermenteſcentia liquida vinoſam quandam indolem ita nanciſci ſoleant, ut ſpiritum ardentem ex iiſdem deſtillatio eliciat, atque in acetum facilè deſciſcant, quod ipſum inſigni acore pollet, & ſpiritum acidum deſtillando exhibet; neutram tamen ejuſmodi mutationem in ſanguine hactenus obſervatam fuiſſe contendunt.

Deinde adverti volunt quòd cum in liquoribus vinoſis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quaſi paribus paſſibus procedant, *depuratio* tamen ſanguinis in Febribus ejuſdem *æſtuationem* non comitetur, ſed conſequatur, id quod in paroxyſmo febrili per ſudores ſoluto, vel oculorum teſtimonio, patere exiſtimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet ſummopere refragantem, in multis nimirum caſibus, quoties non adeò effrænis eſt cruoris orgaſmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri poſſit. Verùm utut ſit, (neque enim hiſce controverſiis me ullatenus immiſceri patiar;) quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quoque eadem

dem ſubinde uſurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis ſatis conſtet voces iſtas in hoc Tractatu clariori ſolùmmodò dicendorum explicationi inſervire.

Porrò febrilem hanc ſanguinis commotionem ob materiæ cujuſdam heterogeneæ, ipſique naturæ adverſantis, ſecretionem ab eâdem concitari, omne genus febrium malignarum teſtatum facit; utpote in quibus, iſtius ebullitionis ſanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & prava qualitate affecti.

Quinimo nec, meâ quidem ſententia, minùs liquet febrilem ſanguinis commotionem ſæpè (ne dicam ſæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipſe ſeſe in novum quendam ſtatum, & diatheſin immutet, hominémque etiam, cui ſanguis purus, & intaminatus perſtat, febri corripi poſſe; ſicuti in corporibus ſanis evenire, frequenti obſervatione compertum eſt, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla inſalubris aëris anomalia, quæ febri occaſionem ſubminiſtraret. Nihilominus etiam hujuſmodi homines, præcedente inſigni aliquâ aëris victû, cæterarúmque rerum nonnaturalium (ut vocant) mutatione, identidèm febre corripiuntur; propterea

pterea quòd eorum ſanguis novum ſtatum, & conditionem adipiſci geſtit, qualem ejuſmodi aër aut victus poſtulaverint; minimè verò quòd particularum vitioſarum in ſanguine ſtabulantium irritatio, febrim procreet. Etſi nequaquam dubitem materiam in ſanguinis deſpumatione poſt febrilem commotionem, ſolenniter excretam, vitioſam eſſe; quamvìs ſanguis laudabilem anteà diatheſin obtinuerat: id quod vix magìs mirandum eſt quàm quod eſculentorum portiones aliquot corruptæ, & fœtidæ evadant,poſtquam inſignem in corpore alterationem ſubierint, ac jam à reliquis ſegregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo conſurgunt, in eo verſari, ut ſanguinis commotio intra modum naturæ propoſito congruentem, ſiſtatur; ea nimirùm ratione, ut nec hinc plus æquo gliſcat, unde periculoſa ſymptomata inſequi ſolent, nec illinc nimium torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protruſio impediretur, vel ſanguinis novum ſtatum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut ſive materiæ heterogeneæ irritanti, ſive cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobíque eadem exiſtat. Híſce poſitis fundamentis

fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu inſtituo.

Quoties mihi cum ægris res eſt, quorum ſanguis vel per ſe imbecillior exiſtit (utì ferè in pueris) vel juſta ſpirituum copia deſtituitur (ut in decliviore ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ-ſectione manum tempero. Enimverò ſi Phlebotomiam his imperarem, ſanguis etiamnum citra ejuſmodi imminutionem plùs ſatìs debilis, deſpumationi ſuæ obeundæ prorſus impar redderetur; unde totius maſſæ perverſio, ac proinde forſan ipſius ægri interitus ſequeretur (quemadmodum ſi cerviſiæ aut aliûs cujuſvis muſti fermentatio intempeſtivè ſiſtatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas ſemel exterminare cœperit, quæque, tametſi dum reliquæ cruoris maſſæ æquabiliter immiſcerentur, puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaſerint, conſortium natura ferre ampliùs non poteſt. Quanquam haud me latet ægros temerariâ ſanguinis miſſione mulctatos, convenientium Cardiacorum uſu aliquando ſervari, ſanguinémque ad tenorem defæcationi ſuæ

peragendæ

peragendæ idoneum restitui posse. Sed præstiterat plagam non infligi, quàm sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento sanguineo prædìtis reperiri consuevit, primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ (præterquam in casibus inferiùs memorandis) sine salutis periculo hîc omitti nequit. Nam aliàs non solùm præ nimiâ sanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarúmque id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copiâ etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius massæ quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere, quantùm conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem præstet. Æstuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compescendo, prout motum illum vel efferari, vel languescere animadverto.

Post Venæ-sectionem (siquidem ipsa juxta casus præmemoratos necessaria fuerit) solicitus sedulúsque inquiro nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium interturbaverit. Id si contigerit omninò medicamen Emeticum præscribo, nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum suaserit. Sane Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas adeò est necessarium, ut nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, ægrúmque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè solitis est *Diarrhœa*; quæ ut plurimùm in defervescentia Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea suadebat indicatio, omissa fuêre. In febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usque adeò corroduntur, ut non possit non insequi *Diarrhœa*.

Observavi nihilominus in Febribus quæ verè malignæ haberi debent, omissionem

Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diarrhœam*, quemadmodum in aliis quibusvis Febribus, necessario non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhœæ* periculum, quòd æger satis jam morbo debilitatus, enervatur ulterius, & præterea (id quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac vim suam exerere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hac emissione.

Jam verò nequid dubites humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quasi ex insidiis aliquanto post daturum, inquisitione institutâ, nunquam ferè non comperies, siquando Febrim *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatum. Porrò etiam compertum habebis etiamsi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen quamprimùm Vomitorium exhibueris plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires: Sæpiùs autem observavi Diarrhœâ

Diarrhœâ ſemel obortâ, medicamenta adſtringentia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem ſiſtendam conferre, ſive intro-ſumpta, ſive exteriùs applicata.

Emeticum quale paſſim à me propinatur hujuſmodi ferè eſt. *Rec. Infuſ. Croc. Metall.* ℥vj. *Oxymel. Scillit. & Syr. Scabioſ. comp. aa.* ℥ ſs. *M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis poſt leve prandium. Verùm quò tutiùs, ac feliciùs vomitio ſubſecutura ſuccedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogalæ* ℔ vj. vel viij, ſint in promptu, quippe quòd periculoſa ſint iſta medicamenta niſi copiosè diluantur: Ideóque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è veſtigio ſumendus erit hauſtus: quo facto, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auſpicatò procedunt.

Sæpè miratus ſum dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eámque neque mole valde ſpectabilem, nec pravis qualitatibus inſignem, quî factum fuerit ut ægri tantum levaminis exinde ſenſerint; Nempe vomitu peracto, ſæva illa ſymptomata (nauſea *v. c.* anxietas, jactationes, ſuſpiria luctuoſa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ & ipſos excru-

ciârant, & adstantes perterrefecerant, mitigari solent ac solvi, quódque morbi reliquum est εὐθύμως tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, Si ægri conditio utrumque auxilium postulaverit (Venæ-sectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino esse, ut Venæsectio, Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet nè ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuso cum impetu sanguine atque effuso, adeóque æger Apoplexiâ correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim, illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus maxima hac in re cautela utendum esse.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipso planè Febris initio, siquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo, locísque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, ægrum præmuniamus; immò verò & fortasse in ipsis quasi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum ægroti periculo grandescet, ac longævus evadet:

nutritus

nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel ſubſtantiâ ſuâ in penitiores corporis partes tranſmiſſi cum ſanguinis maſſa commiſcentur, vel ex ipſa mora pejores facti, atque venenatâ pravitate inquinati, ex foco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (nè longiùs abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando ut intempeſtiva opera vomitum in illo morbo cohibere ſatagentes (ſive illud Laudano fiat, ſive adſtringentibus medicamentis) eo cohibito non minùs periculoſam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptíque, quorum excluſionem tantiſper permittere oportuerat ut ſatìs evacuarentur, hoc pacto repulſi, vires ſuas, ac ſævitiam in ſanguine exercent, febrémque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus ſymptomatis ſtipata eſſe ſolet, ita niſi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nè quidem vomituriente.

Quòd ſi nobis (ut ſæpe fit) ſerò accerſitis non licuerit Emeticum propinando, ægrorum ſaluti ſub febris initium conſulere; certè tamen convenire exiſtimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modo vires eò uſque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam ampliùs

 nequeant.

nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cùm æger vomiturire desiisset, neque sine fructu: Eo namque Diarrhœam sustuli, quæ sanguinem in peragendâ despumatione impedivit; quin & seriùs idem facere minimè dubitarem, nisi virium attritarum ratio prohiberet.

Vesperi, celebratâ jam vomitione, semper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum consopiam, & quietem conciliem; ideóque sub noctem, vel horâ somni Paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Ex. gr. *Rec. Aq. papav. rhæad.* ℥ij. *aq. Mirab. & syr. de mecon. aa* ʒ iij. *syr. papav. errat.* ℥ ss. *M. F. Haustus.*

At si vel ob copiosam sanguinis jacturam, quam curationis decursu passus est æger, vel ex vomendi frequentiâ, dejectionibúsque in Emetici hujus usu factis, vel ex præsenti ejusdem ἀπυρεξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit in posterum concitandæ nimiæ Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice haustûs præscripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ sociati exhibere jubeo. Præclarum sanè

Medica-

Medicamentum, modò eâ quantitate exhibueris, quæ remedii potiùs quam tituli mensuram impleat.

Hîc autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non est, omninò tutum non esse Vomitoria ex infus. Croc. Metall. parata puerulis, ullísve infra adolescentiam constitutis; vel minimâ quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, sed satisinterim efficacia suppeterent, quæ humorem hunc, in febris declinatione, ferè semper, Diarrhœam minitantem, radicitùs extirpare possit; vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam, ejúsque vim corrosivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpius profectò mihi molestum illud accidit, quòd ad infantes, puerósque febre correptos, accersitus, indicationem conspexi, quæ quidem medicamenti usum suasit, cujus ope extra periculum collocari potuissent, quod tamen exhibere, veritus infælicem exitum, non sum ausus. Verùm in adultis nullam inde noxam hactenus observavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs disquirere soleo, utrum evacuationibus prægressis non obstantibus, sanguis etiamnum adeò exæstuet, ut illius effervescentiæ limites adhuc ponendi sint, ac sufflamen addendum; an verò eò usque elanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti sibi absque ægri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

1. Itaque si sanguis eousque exæstuet ut meritò adhuc suspicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimiâ sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie Emetici exhibiti *Enema* præscribo, idémque repeti, pro re nata jubeo; quo sæpe fit ut sanguine nonnihil ventilato refrigeratóque, illius effervescentia satis compescatur. Interdum tamen usu venit, ut Venæ-sectionem etiam semel adhuc atque iterum repetere necesse sit, nempe in temperamentis admodum sanguineis, & ætate florentibus, aut in iis qui nimio vini usu, inflammatoriam quandam diathesin sanguini suo impresserunt. Verùm plerumque tanto, támque insigni remedio (quale quidem est repetita Venæsectio) non opus est; ac proinde, si prædictos

dictos casus exceperis, effervescentiam illam Enematum adminiculo satis reprimemus. Quare si sanguis nimiùm æstuet, atque effervescat, alternis diebus Clysterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usque morbi diem vel circiter. Veruntamen si magna vis sanguinis missa fuerit, vel æger sit ætate provectâ, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamsi sanguis multùm efferbuerit. In his etenim casibus, uti metuendum non est, ne omissis Clysteribus, ebullitio concepta eò usque procedat, ut insignis alicujus, & infesti symptomatis periculum immineat; ita certissimum est, eorundem usu sanguinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etsi minùs propriè) tonum relaxari, eatenus quidem ut, in senibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam prosperè ac juvenibus cedere solent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod si vena secta quidem fuerit, sed non multùm sanguinis emissum, tunc, utì dixi, Clysteres adusque decimum, plus minùs diem impero; nonnunquam etiam adusque duodecimum; quod in illis præsertim obtinet, quibus sanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui post Intermittentes Autumnales (sive Tertianæ fuerint illæ, sive Quartanæ) febribus continuis,

tinuis, ex purgationis, in præcedentis morbi fine, defectu, corripiuntur; His si sanguinem miseris, periculum est, ne sedimentum illud, quod prægressa fermentatio deposuerat, in massam sanguineam resorbeatur, novasque turbas excitet: Venæ-sectionis itaque loco, rebus ita se habentibus, Clysteribus utor, & quidem ad diem usque duodecimum, modò æger sit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verùm è contrario, sive Venæ-sectionem adhibueris, sive omiseris, si sanguinis effervescentia nimis elanguescat, adeóque stimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clysteribus etiam ante diem decimum, multóque magis eo præterlapso, prorsus abstinendum arbitror. Quorsum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulteriùs compescere atque reprimere conaremur? Quod si verò post tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clysteribus utaris, profectò non minùs absonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quàm si quis effervescenti Cerevisiæ nimis amplum spiraculum aperuerit: Etenim aperto illo spiraculo præpeditur Natura, quo minùs ad morbificæ materiæ separationem unitis viribus incumbat, postquam igitur vel medi-

antibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βελῶν positus fuerit, quantum ad illa symptomata attinet quæ ex nimiâ ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit; quantò magis astrictam illi alvum præstitero, tantò magis eam extra periculi aleam colloco: nempe febrili materiâ ad sui concoctionem suaviter, ac blandè propendente. Quocirca si præcedentes evacuationes, sanguineæ massæ quasi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam suam periodum pervenerit, non solùm Enemata procul haberi volo, sed & Cardiacorum opem atque auxilium suggerendum arbitror, atque mox ad alvum adstringendam memet accingo.

Cardiaca verò quod spectat, quoniam usu mihi compertum est, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ scilicet nondum sectâ metuendum est ne materia cruda adhuc existens in Cerebri membranas, *&c.* aut pleuram decumbat) ideò curæ mihi semper est, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omninò, vel parùm sanguinis emissum, nullàque alia insignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque

neque enim video, quorſum ſanguis ejus per ſe ſatis locuples, ulteriùs in ipſius perniciem diteſceret: Locuples autem atque opulentus ſatis eſt, neque ſuccendiculis eget, quamdiù evacuationes inſignes calorem ejus inſitum non poſtraverint. Hujuſmodi ægris domi naſcuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut fruſtranea ſunt, aut etiam damnoſa: quapropter ego vel nulla omninò, vel ſaltem leviſſima, permiſerim. Interim verò ſi æger ex profuſis evacuationibus laſſus & languidus, vel ætate fuerit provectus, ſolenne mihi eſt, Cardiaca vel in ipſo febris initio propinare: Morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad ſecretionem vergente, medicamentis calidioribus liberaliùs indulgendum cenſeo; (imò paulò maturiùs idem fieri poteſt, modò non metuendum ſit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur;) Namque hoc tempore quò magis calefecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverâ cogitando aſſequi poſſum, quid ſibi velint Medici, cùm ſua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem adminiſtrandis, id quod in morbi initio accerſiti ſæpe faciunt; nihilominus tamen eodem ipſo tempore medicamenta

dicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim scilicet attemperare possint. Profectò enim est Febris ipsa Naturæ instrumentum, quo partes impuras à puris secernat: hoc illa modo planè imperceptibili præstat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verùm in ejusdem declinatione apertiùs, atque manifestiùs idem opus aggreditur, id quod ex urinâ cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverâ significat, quàm peccantis materiæ à sana separationem. Hanc igitur ut acceleres, non satagendum nescio quibus, attemperantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permittenda est, quamdiu salus ægrorum passa fuerit; cum autem finem spectat, atque declinationem, secretione jam conspicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo insequemur, ad rem eo celeriùs ac certiùs perficiendam. Atque hoc reipsa est, febrilis materiæ concoctionem promovere; cùm evacuationes, & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipsamque sanitatem jam appropinquantem abigunt, uti sæpius à me fuit observatum.

Si fermentatio satis progrediatur, despumatio circa diem decimum quartum peragetur: Verùm si refrigerantia quælibet

seriùs

seriùs adhibueris, atque ita eorum ope efferveſcentia ſufflaminetur, mirum non eſt, ſi febris ad diem viceſimum primum, quin & in effœtis corporibus malè tractatis multò longiùs excurrat.

Illud porro obſervatu dignum eſt, quandoque accidere, ut æger Clyſterum, aliorumve catharicorum uſu circa declinationem morbi intempeſtivè præſcriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam apyrexiâ omnimodâ frui, poſt diem autem unum alterúmve ſenties, non tam priſtinam febrim vires ſuas redintegrâſſe, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror ſubitò invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem ſtadium (niſi forſan in intermittentium claſſem ſe reponat) decurſura, quod in præcedentibus monſtratum fuit. Cum ita ſe res habeat, non aliter tractandus eſt æger, quàm ſi antea febre non detentus fuiſſet, verùm quoad res agendas calcata jam veſtigia repetenda; deſpumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non niſi prædicti temporis, ſcilicet 14 dierum ſpatio peragetur, utcunque moleſtum fuerit ægro, à prægreſſo morbo ſatis jam debilitato, eouſque ſanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, paſſim ſunt ejuſmodi,

modi, quæ statim subindicabo, quorum *moderatioribus* utor in morbi principio, æstuatione maximè fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper memor licere, siquidem multum sanguinis missum, vel æger senex fuerit, ut Cardiaca fortiora administrentur, quàm cum vel nulla præcesserit Venæ-sectio, vel æger ætate floruerit.

Moderata autem illa quæ dixi, Cardiaca fiunt ex aquis stillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compos. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Melissophyll. Fernel. Caryophyll. & de succo Citr. &c. *fortiora* verò ex pulver. è Chel. Canor. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliisve ejusdem indolis. Quæ sequuntur in frequenti usu sunt.

Rec. *Aq. borag. citri. Scordii compos. & cerasor. nigr. aa* ℥ ij. *aq. cinamomi hordeati* ℥ j. *margarit. præparat,* ʒ ij. *sacchari crystallini* ℥ j ss. *Misce, sumat cochl.* iiij. *sæpius in die, præcipuè in languoribus.*

Rec. *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥ iij. *aq. cord. frig. Saxon.* ℥ i. *aq. theriac. stillat. syr. melissophyl. Fernel. Caryophyll. & de succo citri aa* ℥ ss. *Misce, f. Julapium, de quo capiat sæpius.*

Rec.

Rec. Pulv. è chelis. cancrorum compos. lap. bezoardici Oriental. & Occidental. contrayervæ aa ℈ j. fol. auri n. j. Misce, f. pulvis subtilissimus : Capiat ad quant. gr. xij. quoties opus fuerit ; ex syr. è succo citri, Caryophyll. aa ℥ ij. superbibendo cochl. aliquot Julap præscript.

Rec. Aq. theriac. stillat. ℥ iiij. semin. citri ʒ ij. contundantur simul & f. Emulsio. Colaturæ adde sacchari perlati q. s. ad gratum saporem. sumat cochl. ij. ter in die

Plures verò formulas recensere supervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ sunt aut esse saltem possunt, & in morbi decursu juxta varia ejus tempora, ac diversa symptomata, variandæ sunt.

3. At si Fermentatio neque nimium æstuet, neque langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi ægrorum vel amicorum, quibus stipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipsis citra instituti, & scopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me sæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accersitum, nil fecisse aliud post Venæ-sectionem, & vomitionem peractam (siquidem eas postulasset indicatio)

catio) nisi quod ipsis præscriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non nisi jusculâ avenacea, & hordeacea vel similia haurirent; tenuem cerevisiam (dempto frigore) moderatè biberent ad sitim sedandam; & versùs febris finem, cœptâ jam separatione, siquidem segnior esset, ad eam juvandam fortiorem subinde potum, Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus sollicitè observata fuerit, usitatò circa 15 diem, tum ex laudabilis in Urinâ separationis signis, tum etiam ex manifestâ omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum è prægressa fermentatione hic illic depositum subducat; quod nisi tempestivè factum fuerit, periculum est, ne in sanguinis massam remigret; ejusdemque febris recidivam conciliet; vel etiam sua in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram, tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum, separatione jam factâ, humores

crassi ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluo, immissi, regressum ejus facilè impediunt, ex quo varia obstructionum ac tandem fermentorum genera nascuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè necessarium esse post febres Vernales, atque post-Autumnales purgationem celebrare; idque propterea quod sedimentum à Vernalibus depositum tum copiâ, tum qualitate terrea, malignaque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in Variolis obtinet, multísque morbis aliis Verno tempore grassantibus, in quibus Purgantium ommissio non tam grave periculum (quod ego quidem observaverim) quàm in casibus priùs memoratis, inferre solet.

Et sanè non multùm is à veritatis scopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scil. post morbos Autumnales omissione) plurium morborum colluviem, quàm ab ullo alio, quodemum cunque causarum fonte, dependere.

Si valdè debilis sit æger, vel alioquin perfecta adeò depuratio facta non fuerit ut audactèr possim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem, pro ratione ægri virium, potionem propino.

propino. *Rec. Thamarind.* ℥ ß. *fol. sennæ* ʒ ij. *rhubarb* ʒ iß. *Coq. s. q. aq. Colaturæ* ℥ iij. *dissolve mannæ & syr. rosac. aa* ℥ j. *Misce f. potio cap. mane.*

Purgatione peractâ, ægrum, hactenus lecto, ex præscripto meo, defixum, surgere, & paulatim ad pristinam victûs rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usque tempus præscripsi, eadem propemodum est cum illa quam modò commemorabam; Utì juscula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aquâ cum saccharo confectæ; juscula tenuia ex decocto pulli; Cerevisia tenuis lupulata, cui quandoque æstuante ardore Febrili, immisceri potest succus Aurantiorum recens expressus, & super ignem ad cruditatis tantummodo sublationem coctus; & his similia; quamvis juscula Avenacea sint instar omnium. Negare verò cerevisiam tenuem, quæ subinde in mediocri quantitate sumatur, severitas est minimè necessaria, imò sæpenumerò etiam detrimentosa.

Accidit interdum (maximè in senibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore satis jam supérque purgato, niholominùs valde debilem esse; & quandoque tussi, interdum etiam screatu, magnam glutinosi, viscosíque

cosíque phlegmatis copiam expectorare: quod symptôma non tantùm ægro terrorem injecit, sed & ipsi Medico, præsertim minùs cauto, imposuit, eúmque in opinionem induxit, quasi affectus iste Phthisi viam sterneret; licèt observaverim ego, rem adeò periculósam non esse. Hoc in casu ægrum jubeo Vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pano tosto ei immisso, bibere; quod crasin multùm prægressâ æstuatione sanguinis debilitati (proindéque nuper-ingestorum succis assimilandis imparis) corroborans, symptôma illud paucorum admodùm dierum spatio abigit, ut crebrâ experientiâ mihi constat.

Hâc ipsâ, quam proposuimus ratione, ægrum à multis affectibus, symptomatibusque, quæ malignitati tribui solent, tutum præstabimus; cùm nihil magis solitum sit Medicis in arte suâ minùs exercitatis, quàm, quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel usu Enematum intempestivo, crasin sanguinis ita relaxârint, Naturámque in perficiendâ sanguinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliáque symptomata (quæ genuina sunt ejusmodi impedimentorum arte positorum effecta) contingant, *maglignitati* culpam transcribere:

bere: at si diuturnitas in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque symptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, sed utrumque rei malè gestæ debetur, quemadmodum crebrò id à me observatum est.

Non quod ego, aut quisquam alius, qui Morborum historiam vel delibaverit, nescius esse possit, Febres esse, quæ non intemperie solâ, aut putrido tantùm calore, sed etiam maligna qualitate (cujus signa evidentissima in ægris non possunt non apparere) constent: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos posse; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò sæpe in litem vocari.

Si fermentatio sanguinis ritè processerit, fiet omninò materiæ morbificæ despumatio intra tempus modò dictum. At si remedia refrigerantia, vel Enemata seriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævis, malè à medico curatis; ad quos quandoque accersitus, postquam Febri per qua-

draginta dies & ampliùs laboraverant, nihil non expertus fui quo despumationem sanguini inducerem: sed nempe usque adeò debilitatus erat sanguis, partim senio, partim enematibus, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis scopum meum assequi possem; sel vel illorum Febris, virium suarum tenax permanebat, vel alioqui, si adesse videretur ἀπυρεξία, vires ægrorum admodum prostratæ erant, & tantùm non emortuæ.

Aliorum autem remediorum successu frustratus, aliò consilium vertere sæpe coactus fui, cum successu non vulgari; nempe adolescentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec est quòd quis multùm miretur, hâc methodo, licet insitatâ, ægrum tantopere corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut semet à materiæ secernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret; cùm proclive sit intelligere, insignem effluviorum vegetorum copiam à sano, & athletico corpore in corpus ægri exhaustum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præstare valuisse, quòd modò præscripta methodus præstitit; ubi calor applicatus tum

magis

magis est humano corpori congener, tum simul blandus, humidus, æqualis, perennisque. Atque hæc ratio, spiritus, & halitus, forsitan Balsamicos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipse illam adhibui tempore, licèt aliena primum videretur, ab aliis cum successu fælici fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminisse, tametsi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti supercilio contemnentes, me forsitan hoc ipso nomine aspernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac salutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam censeo.

Methodus hactenus enarrata, si quis illam prudenter, & cum destinato animi consilio observaverit, ægros, si non ab omnibus, saltem à plerisque molestis illis symptomatibus immunes præstabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem supervenire solent, quæque Medicum animi ancipitem, atque sæpè in curationis decursu consilii penè expertem reddunt, immò & illius curæ commissos non rarò è medio auferunt, etiamsi morbi natura mortem non interminari visa sit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ, Medicum non satis opportunè accersentium, vel

ipsius Medici minori sive peritiâ sive cautelâ, ejusmodi accidentia sæpissimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam summatim hic attingere; verùm ad ea tantùm symptomata me restringam, quæ, tametsi sæpenumerò præverti potuerint, modò viâ, atque ordine prædicto quis usus fuisset, cum tamen semel acciderint, diversam quandam, sibique propriam curam postulant.

Phrenitis. Atque (ut hinc ordiar) si æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempestivè sumendo, vel calido nimis temperamento suâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapsus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) si non omninò dormiat, sæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu ac loquelâ ferociat, si medicamenta, potúmve communem avidè & quasi raptìm bibat, vel denique urinam habeat suppressam; in hoc, inquam, casu, liberaliori manu, quàm suprà indulsi, ad venæ sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præsertim, (quo etiam aliàs symptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore prædici, ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eousque

que ſuſtinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodùm difficile erit eum & à morbo & à ſymptomate unâ eâdemque operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò doſi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ ναρκώσεως vi prædita ſunt non omninò proſint, neque deſtinatum à Medico ſcopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: antea verò prodeſſe non poſſunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem ſiſtere nequeunt, etiam in maximâ doſi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti eſt) materiæ peccanti tunc temporis maſſæ ſanguineæ æquabilitèr admiſtæ neque verſus ſeparationem adhuc vergenti, ab exhibito hujuſmodi medicamento manus injicitur, adeóque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verùm ſive hæc ratio ſit hujuſce phænomeni, ſive alia aliqua magis abſtruſa, judicent illi, quibus animus atque otium eſt talia ſpeculari. Interim ex fideli atque idoneo obſervationum plurimarum complexu rem ipſam certiſſimam eſſe pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica

cotica in principio, augmento, vel statu morbi ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omninò, vel quod sæpe accidit etiam, obesse; verùm in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citiùs autem nunquam prosperè exhibitum novi. Quodsi autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto magis proficuum evadet, separatione nempe perfectiori tum factâ. Neque verò hæc mora, tametsi forte astantes mognopere perterrefaciet horrendum hoc symptoma, mortem statim subinfert; cùm sæpe observaverim, hanc rem plerunque inducias ferre posse ac solere, donec ad Narcotica descendere fuerit opportunum; saltem si caveatur nè *Cardiacis*, calidisque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberiùs, quo casu ægri subitò pereunt. Narcotica, quibus ego uti soleo, sunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. 1. vel sequens. *Rec. flor. Paralys. M.* 1. *Coq. s. q. aq. cerasor. nigr. Colaturæ* ℥iij. *Dissolve syr. de meconio* ℥ß. *succi limonum* g. viij. *vel.* x. *Misce.*

Illud unicum hìc addere placet, quod ad

ad hanc rem obſervaſſe non inconſultum arbitror; nempe ſi ſymptoma hoc eouſque inducias ferat, ut æger ante aſſumptum Narcoticum commodè purgari poſſit, medicamentum illud tantò fæliciùs effectum ſuum editurum. Quocirca ego imperare ſoleo Pil. coch. ma. ℈ij. in aq. Betonicæ diſſolut. atque hoc 10 vel 12 horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum eſt à tumultu illo, quem calidior illa maſſa pil. aliàs excitare ſolet; ſubſequentis enim Narcotici vis penſabit illas turbas, & quietem ſuaviſſimam, blandiſſimamque inducet.

Quodſi vigiliæ ultra febrem excurrant, ceſſantibus aliis ſymptomatibus, obſervavi, linteum in aqua roſar. immerſum, & frigidè ſincipiti, ac temporibus applicatum, plus quàm Narcotica quævis prodeſſe.

Sæpe accidit, ægrum per totum morbi decurſum *tuſſi* moleſtâ divexari; nimirum commotâ vehementèr ac tumultuante ſanguineâ mole, omnibus jam ad ſeditionem & partium ſtudia ſpectantibus, fit ut humores quidam ſoluti, diffluenteſque è maſsâ ſanguinis per vaſcula pulmonaria, vel etiam per diapedeſin in tracheæ membranam interiorem, teneriorem ſcilicet atque exquiſito ſenſu præditam, transferantur; *Tuſſis.*

tur: hinc *tussis* oboritur; quæ primò sicca est, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit, eò quòd sensim febrili calore torreatur, atque assetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires desunt ad lentam hanc viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc effectu raro alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recentèr expressum, nisi forsan acciderit (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorsus aversetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, siquidem illo per ægrum uti licuerit, Bechicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam præcipuè, quòd cùm necesse sit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhibere, modò prodesse velimus, hoc pacto ventriculum jam satis superque debilem & ad nauseam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eâdem operâ præpedimur, nê reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. Neque verò satis aut intellectu assequor, aut experientiâ edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in febribus abhorreamus, eo

quòd

quòd scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum ne febrim adaugeat. Fac enim, illud suâ naturâ calidum esse, certè tamen calor ille tantus non est, ut aliundè non abundè pensetur: præ cæteris enim manifesta vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ (præsertim si copiosior acciderit) tum exoneratur sanguis à molesto humore, commode jam excreto, tum eâdem operâ nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodùm malè habet, siquando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ, eâdemque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim est ne & ventriculo nauseam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque sed frequentèr interdiu, noctuque propinandum erit, quo non solùm expectoratione factâ tussim leniemus, verumetiam, quod alicujus momenti est, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil solabimur.

Fit nonnunquam, ut *hæmorrhagia narium* superveniat; sive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, sive quòd ebullitio non satis coercita fuerit *Narium hæmorrhagia.*

rit

rit, ægro nempe vel in florenti ætate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodùm juvabunt ea, quæ ad sistendum sanguinis motum vulgò fieri consueverunt, qualia sunt venæ sectiones, ligaturæ, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, *&c.* quamvis enim pro Medicorum consilio, ac prudentiâ, his atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod sistat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem est, si symptoma seorsim spectetur, ea quæ supra enumeravimus (ac venæ sectionem potissimum) accommoda satis esse; nec ego ipse dubitarem, iisdem uti; sed nempe symptomatis hujus causam (saltem si phlebotomiam exceperis) non satis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm si gladio ignem extinguere satageres. Ego itaque in hoc casu, frustrà aliis tentatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris ceratici aa* ℥iss *syr. de meconio* ʒvj. *syr. paralyseos* ʒs. *M. f. haustus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quasi hæmor-

mor-

morrhagiam quamlibet ita statim curari velim; quin potius illa sæpe permittenda est, atque ægro plurimum prodesse potest, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum solvendo. Atque revera parum proderit huic symptomati frænum prædictum aptare, priusquam illud aliquantisper excurrerit, vel etiam priusquam vena in brachio secta fuerit. Illud diligentèr advertendum est, hanc ipsam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illæ quomodocunque sedatæ fuerint, nisi leniens aliqua purgatio celebretur, metus est ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (si Febris tempora spectentur) serius aliquanto id fieri soleat, atque debeat, nisi symptoma hoc accederit.

Hoc symptoma plerumque senibus accidit post copiosas evacuationes, vel per secessum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque sæpenumero mortem præ foribus adesse denunciat. Ingenuè fateor, me mihimet ipsi de *Singultus* causa disquirenti satisfacere non posse; nihilominùs observavi, sæpe illum ex turbis, ac tumultu ab asperioribus medicamentis in ventriculo, locisque vicinis excitato, ortum ducere *Singultus.*

ducere, quibus sedandis atque in pristinam pacem reducendis cum naturæ vires non suffecerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque consentaneum existimavi, curam eo derigere, ut quod natura per se nequibat, artis adminiculo suffulta perficeret. *Diascordium* igitur largâ dosi exhibitum, nempe ad ℥ ij, à scopo meo non aberravit; cùm *semine anethi*, aliisque, quæ tanquam specifica decantantur, usus nihil profecissem.

Diarrhœa. Si in morbi hujus decursu *Diarrhœam* obortam conspexeris, quæ (uti jam alicubi suprà notavimus) accidere tum solet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio se obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc casu convenire, ut quovis morbi tempore (nisi vires contraindicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio præterierit. Quoniam autem hac de re satis, opinor in superioribus pagellis à nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto sit opus, si exhibito licèt emetico nihilominùs *Diarrhœa* supervenerit. Quod tamen oppidò rarum est, nisi in Febre verè malignâ, ubi vomitorium, hoc symptoma non solum non impedit sed quandoque creat;

quod

quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, præ quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi. *Rec. Cort. granator.* ℥ ß. *ros. rubr. p.* ij. *Coq. in lactis vaccini s. q. Colaturæ* ℔ ß. *dissolve Diascordii* ʒ iij. *M. F. Enema.* Non suaserim ut majori quantitate Clysterem injicias, quamvis enim propriâ vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne suâ mole lacessat intestina, adeóque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberiùs provocet.

Sed forsitan objiciet his aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potiùs quam sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Febrium universim loquuti, fluxûs hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, meâ quidem sententiâ animadversione non indignum, nempe ad genuinam sanguinis depurationem non tan-

tum necessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit, sed requiritur etiam ut secernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidiè cernimus. Itaque si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat primò excernetur. Fateor equidem separatione illâ per flores jam factâ (quæ, ut obiter id attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque plerunque paulo pleniori διαπνοῇ potiùs quàm sudore manifesto) Diarrhœam, si forte acciderit, periculi non multum interminari : Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio subducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit ; quæ quidem fæces morâ suâ fermenti alicujus maligni indolem adeptæ, intestina jam ad excretionem irritant, stimulantque ; ut omittam dicere, liquidissimam illam excrementorum consistentiam (tali enim formâ plerunque visuntur) satis indicare ea pro criticâ morbi solutione habenda non esse.

Ileus. Forsan etiam inter symptomata Febribus supervenientia recenseri potest *Iliaca passio*,

eo

eo quòd vomitus enormes qui initio Febrium accidere solent, huic occasionem quandoque subministrent.

Horrenda hæc affectio est, & huc usque omnium fere judicio funesta, ex intestinorum motu inverso, ac præpostero originem ducens. Nimirum intestinorum fibræ, quæ à superioribus versus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad superiora, & quæcunque in intestinis continentur non versus alvum sed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, emetica evadant, uti etiam cathartica per os assumpta per vomitum subitò excernuntur. Et, meâ quidem sententiâ, exquisitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo superveniens, non aliunde oritur quàm ex præpostero intestinorum motu modò dicto. Cùm enim sinus illi quos multiplices intestinorum circumvolutiones constituunt, ita à naturâ formati sint ut ad descensum fæcum quàm aptissimè conducerent, cùm ii, inquam, motui suis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti instar terebelli infigitur, cùm aut valvula quæ ad initium coli apposita excrementorum ad ileon regressum impedit, aut alia

quævis membrana ad sinum pertinens, vim hujus præposteri impulsus sola sustinet.

Hujus verò inversionis unde dolor ille exoritur duplicem causam assignare licet. Obstructionem nempe, vel irritationem.

Primò igitur quæcunque intestina vehementèr obstruunt ut nihil per inferiora descendere valeat, hunc contrarium in intestinis motum ut producant necessè est, & nemini non notum. In horum censum ab Authoribus referri solent fæces induratæ, flatus crassi magnâ copiâ collecti, ac intestina velut in nodum convolventes, constrictio intestinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui cavitatem internam intestini occludunt. Interim verò haud negandum quòd motus contrarius hisce causis originem debens, potius ingestorum, quàm intestinorum motus habendus, neque hæc totius intestinorum ductûs inversio est, sed illorum tantùm quæ supra sedem istius obstructionis sita sunt. Quam ob causam *affectio iliaca* hinc profecta, à me *notha* appellatur.

Secundò verò opinor, quòd in affectu iliaco causa inversionis peristaltici intestinorum motûs ut plurimum ita se habet. Nimirum ex tumultuante sanguine in Febre nuper conceptâ, in ventriculum &

proxima

proxima inteſtina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum ſuum invertere ac violento impetu materiam moleſtam in eo contentam per os rejicere cogitur : Ventriculi tandem motui validiori, inteſtina *tenuia* ipſi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in conſenſum trahuntur, vomituriente ventriculo quaſi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci eſt. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de uſu *argenti vivi*, & *globulorum*, quæ præterquam quòd parum conducunt, noxam ſæpe haud contemnendam inferunt. Ego cum felici ſucceſſu hâc methodo utor.

Quando liquet ex Clyſteribus per os rejectis & aliis ſignis verum eſſe ileum, tunc in hæc tria enitor. 1. Ut contrarius iſte ventriculi motus, qui ſimilem motum in inteſtinis efficit, impediatur. 2. Ut inteſtina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus ac inteſtina ab iſtis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut ſatisfaciam, curationem hoc ritu inſtituo. Primò *ſalis abſinthii* ℈j ex cochleari uno *ſucci limonum* mane, & ſerò ſumendum præſcribo, intermediis vero tem-

 poribus

poribus *aquæ menthæ stillatitiæ* sine saccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque horâ propino, cujus vel solius repetito usu & vomitus & dolor ex eo natus subitò evanescent. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo ventri indesinentèr accumbere jubeo. Postquam verò dolor cum vomitu per spatium diei unius, vel alterius omnino cessaverit, tum *pil. coch. ma.* ℥ j. *in aqua menthæ*, dissolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certiùs vomitûs recursum prævertam) toto catharseos tempore sæpius sumendam injungo. Neque catulus removendus antequam usum pilularum æger aggrediatur.

Observavi frustra pilulas istas vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte, propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeò ad motum naturalem reducto, intestina etiam ad proprium motum æquè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferent. Inde est quod remediis purgantibus viam facere non aggredior donec per spatium quoddam medicamentis istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præscribo, ita ut nonnisi cochlearia aliquot jusculi

ex

ex pullo Gallinaceo parati sorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ sanationis signa appareant, ac etiam post sanationem per longum tempus in prædictæ aquæ usu persistere & laneis duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis est obnoxius.

Pauca hæc universam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quàm à nemine consulto ob simplicitatem suam & splendidioris sive verborum sive pharmacorum apparatûs defectum aspernatum iri confido.

Atque hæc sunt illa symptomata, quæ in febre hac occurrere solent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc supersedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti sunt; partim verò, quòd peculiarem nullam curationem postulent, febre enim ritè tractatâ sponte sua cessant.

De Febre continua hujus Constitutionis, ac de symptomatibus ejus hactenus.

CAP. V.

Febres Intermittentes.

QUandoquidem, ut jam ſumus præfati, quæ prædictos annos omnes Conſtitutio pervaſit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis feci obſervationes haud indiligentes, hic impertiam: Addam inſuper & quæ de paucis illis intermittentibus obſervavi, quæ ab illo deinceps tempore ſporadicè contigerunt, quò minùs orationis filum inſequentium deinceps annorum hiſtoriam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco, quò naturam illarum atque genium conjecturâ ſaltem aſſequamur, advertendum eſt, quòd in paroxyſmis Febrium intermittentium hæc tria tempora ſpectanda ſunt. 1. Tempus *Exhorreſcentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Deſpumationis*. Et quidem ad *exhorreſcentiam* quod attinet (ut de his rebus ſummatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum

turgeſcens

turgeſcens à maſſa ſanguinea utcunque aſſimilata fuerat, jam tandem non ſolùm inutilis verùm & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceſſit: ex quo fit ut naturali quodam ſenſu irritata & quaſi fugam molita, rigorem in corpore excitet atque horrorem, averſationis ſuæ teſtem & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis aſſumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores ſtatim inferre ſolent, aliaque id genus ſymptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam tranſeamus) quo faciliùs hunc hoſtem à ſuis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, ſolennem nempe machinam, quâ in Febribus & quibuſdam aliis acutis morbis uti conſuevit, cùm ſanguinis molem ab inteſtinis inimicis liberare conetur: hujus enim efferveſcentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ ſanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeo leviori operâ ſubigi poſſunt, ut ad deſpumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre conſtat, quod qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, ſiquidem in paroxyſmo pereant, in primo

illo

illo tempore (*exhorreſcentiæ* ſcilicet) fato fungantur, nam ſi ad tempus effervefcentiæ pertigerint, ſaltem pro illa vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in anguſto verſantur; quibus elapſis, tertium tempus quod *deſpumationi* dicatum eſt, inſequitur, quo ſuccedente, ſymptomata omnia primò leviora fiunt, atque tandem planè evaneſcunt. *Deſpumationis* autem nomine nihil aliud ſignificatum volo, quàm materiæ Febrilis jam ſubactæ, & quaſi devictæ, expulſionem, ſeu ſeparationem; atque illud quod ſeparatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fæcum* rationem & ſortem obtinet.

His ita poſitis, videamus quomodo fiat, ut redeat Paroxyſmus, quandoquidem ægrorum ſors in vado jam conſtituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, ſed quemadmodum apum Embrya ſtatis temporibus ſenſim ſuccreſcunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ faceſſit, idem ſtadium decurrens quod in præcedentibus modò oſtendimus. Nunc autem ſi quis à me cauſam quæſiverit, cur fomes ille deliteſcens effervefcentiâ præcedenti non ſatis ſub-

actus,

actus, ac proinde cum reliqua materiâ peccante non expulsus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum,nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat novumque Paroxysmum excitet) de hac re, inquam, si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque verò quisquam alius, quod sciam, in hac causa tam præclarè se gessit, ut arcanum hoc opus naturæ satis enarrasse videatur. Ego Philosophi nomen non ambio, & qui titulum illum se mereri existimant, atque me fortassis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus sim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obversantur, vires suas experiri velint, antequàm aliis dicam scribant. Libenter enim quæsierim, cur *equus* ad ἀκμὴν suam pertingat septem annorum spatio, *homo* 21; cur in *plantarum* regno, hæc Mense *Maio*, illa *Junio*, ista alio, florere soleat, ut innumera alia nunc sileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, si in re non minus difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili,

inexplicabili, manus ab αἰτιολογίᾳ abstineam: quippe cùm persuasissimus sim, naturam non minus hic loci quàm in aliis quibuscunque, methodo quadam certâ, atque ordine progredi: *quartanosa* enim (ut sic dicam) ac *tertianosa* materia non minus naturæ legibus subjacet, iisque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in universum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor succedit, atque huic deinceps sudor; Per utrumque paroxysmum, tum illum quo riget æger, tum quo plus satis incalescit, vomiturit utplurimum, vehementer ægrotat, cum siti & lingua arida, &c. Quæ quidem Symptomata iisdem omnino gradibus recedunt quibus provehitur sudor, quo uberiùs prorumpente Paroxysmus solvi videtur. Satis rectè valet qui modò ægrotabat, donec Paroxysmus periodo sibi consuetâ denuò recrudescat; in *Quotidianâ* scilicet quolibet νυχθημέρῳ, in *Tertianâ* alternis diebus, in *Quartanâ* tertio quoque die, calculatione videlicet factâ ab unius Paroxysmi initio, ad initium subsequentis. Licèt haud raró ingeminentur posteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos,

continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto,quem primùm aſſumpſit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu activitateque nimiâ producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in ægro nempe nimiùm illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive refrigeratione intenſiore, ſive etiam evacuationibus præter modum effuſis: in hoc verò caſu cùm Paroxyſmus adventitius primarium inſequitur, mitiùs inſuper, neque ita prorſus diu atque alter ægrum affligit. In priore inſtantia, materiæ turgeſcentia ſive ὀργασμὸς tardiùs revertentem ſibi debitam periodum nequaquam præſtolatur, ac proinde aliquanto præmaturiùs deſpumatione ſuâ defungitur: in poſteriore autem cùm ſanguis non jam eâ vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ ſufficiat, mox alium de novo Paroxyſmum ſubſtituit, quo ejus reliquias è ſinu ſuo exturbet. Quinimò è duabus hiſce cauſis ſibi invicem adverſantibus fortè etiam pendet tam Paroxyſmo-

rum Anticipatio in Febre Intermittente ordinariâ atque regulari, quàm eorundem tardior acceſſio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ, ut jam dictum, νυχθήμερον omne percurrunt, vel ſolitum Paroxyſmi tempus anticipantes, vel eo ſeriùs accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* ſunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempeſtatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes ſunt, & ad prædictas reduci poſſunt (illas nempe quibus magis appropinquant) idcirco omnes ſub duobus hiſce generibus, *Vernalibus* nempe atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menſes ſunt *Februarii* atque *Auguſti*; licèt quandoque maturiùs invadant, tardiùs etiam nonnunquam; prout ſcilicet uberior parciorve in aere apparatus, vel ad eaſdem producendas facit, vel officit, & ex conſequenti magis etiam minuſve Epidemicè deprædantur. Cujus rei exemplum habemus ſatis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ ſuæ Paroxyſmo, ipſo ſcilicet *Johannis feſto* correptam

reptam fuisse. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ postmodum adeo Epidemicæ evaserunt; quod argumento est magnum tum fuisse in istâ quæ tunc obtinebat aeris temperie, ad istos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno stipatiores grassabantur.

Et quidem usque adeò necessaria est hæc Febrium distinctio, ut nisi eandem in praxi sedulò contemplemur, neque de earum duratione prognostico aliquo ritè facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habitâ tum tempestatum, tum naturæ Febrium diversæ ratione. Verum quidem est Febres utriúsque tempestatis ingenium non planè dissimile nancisci, sive modum spectes primi insultûs, qui cum horrore primùm incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per sudorem solvitur; sive typorum discrimina, quorum respectu quædam *Tertianæ* sunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres istæ totâ suâ naturâ sive essentialiter distinguantur.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ omnes vel *Quotidianæ* sunt vel *Tertianæ*, & vel seriùs vel ocyùs ingruunt pro vario

Intermittentes Vernales.

vario tempestatis apparatu. Nam per brumale frigus spiritus concentrati vires in suo recessu sibi acquirunt, quos appropinquantis postea solis calor jam vegetos evocat, qui cum viscidis humoribus (minùs tamen viscidi sunt hi, quàm quos in Autumno prægressi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commissi, quos durante hyeme natura in sanguinis massa congesserat, dum avolare nituntur implexi detinentur, & quasi irretiti, adeoque vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem planè modo quo vasa cerevisiâ repleta atque in arena vel cellâ frigidâ diutiùs reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, & liquor ad volatum pronus est. Sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatilium ope negotium hoc sat citò peragit, nisi fortè nimiâ viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem cœptam remorentur; & licèt hoc ipsum accidat, effervescentia tamen verna raò continua suique similis manet, verùm dissilire atque in diversos Paroxysmos quasi findi solet. Sanguine enim opulentis hisce spiritibus jam turgido, natura negotium suum quasi præceps aggreditur, & quarundam partium secretionem ad modum perfectæ solutionis

per

per Paroxyſmos particulares peragit, priuſquam univerſali ſeparatione defungatur: Atque hæc mihi quidem ratio non idonea videtur, quòd vernâ tempeſtate, præſertim illâ quæ æſtatem propiùs attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, niſi fortè conſtitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel ſubitò conſopiuntur, vel ad intermiſſionem properant; vel denique partes humorum ad ſeparationem proniores, præmaturè & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, *Pleuritides* aliæque id genus peſtes ſuccreſcunt, quæ deſinente potiſſimum vere caput ſuum exerunt.

Animadverti Febres Intermittentes Vernales rariſſimè fuiſſe diuturnas, ſemper verò ſalutares; ita ut vel maximè ſenex vel debilis quiſpiam, officioſiſſimâ damnoſiſſimâque imperitiſſimi cujuſlibet περιεργίᾳ, modò probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre Tertianas Vernales, quæ ob Phlebotomiam & Catharſin indebitè celebratas, & regimen inſuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam uſque ad tempus illud quo Autumnales ſolent invadere; quæ tempeſtas, cùm hujus morbi genio ſit

admodum contraria, eundem continenter extinguit; ægro interim frequenti Paroxyſmorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis verſari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hactenus obſervare licuit) ſemper eſt eluctatus. Neque in convaleſcentibus ab hoc morbo mihi adhuc ſubiit videre graviſſima illa ſymptomata, quæ, ut infra dicetur, Intermittentes Autumnales diuturniores ſequuntur; *Lethalem* intelligo *tonſillarum inflammationem*, *ventrem induratum*, *tumores Hydropicos*, &c. Plus ſemel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate & Paroxyſmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad ſummam debilitatem redactos, ubi primùm ceperint convaleſcere, in *Maniam* incidiſſe, quæ pari cum illo paſſu receſſit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes verò Autumnales longè aliter ſe habent. Primò enim *Tertiana*, licèt quibus annis Epidemica non eſt, & ſanos invadit, citò nonnunquam ſe proripit, neque pluribus ſtipatur Symptomatis, quàm quæ Verno tempore contingere ſolent Tertianæ, ubi tamen Epidemicè graſſatur, & ætate provectiores, aut pravo

corporis

corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quinetiam ad menses duos vel tres, fortè etiam in sequuturum usque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartanæ* & periculosiores sunt, & obstinatiores longè quàm sunt illæ de quibus ultimò diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eosdem paucis adhuc Paroxysmis multatos quandoque jugulant; quo in casu æger tempore *exhorrescentiæ*, ineunteque adeò Paroxysmo, ut plurimùm moritur, quod jam dictum. Quod si æger in senectutis tantùm fuerit confinio, nec-dum ejus limen prætergressus, licèt non in eodem versetur discrimine ne inter Paroxysmos primò lacessentes luce privetur, haud tamen facilè à Febre hac elabetur, nisi vertente anno, appetenteque illo tempore quo primò corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec, nisi à morte, languescenti decutitur. Quartana interim Typum subinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v.gr. *Ventrem induratum*, *Hydropem*,&c. Juniores verò ferendo huic morbo pares sunt, à quo nonnunquam circa *Solstitium Brumale* liberantur, frequentiùs tamen non nisi adveniente *Verno Æquinoctio*, vel etiam Autumno insequenti, ubi sci. venæ-sectio-

nem aut Catharſin admiſerint. Sæpe non ſine ſtupore ſum intuitus, Infantes tenellos cum hoc morbo per totos menſes ſex commiſſos, nec oppreſſos tamen, ſed de eodem, *Herculis* inſtar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quòd cujuſcunque demum ætatis aut temperamenti fuerit, is qui Quartanâ corripitur, ſi quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotiſſimo) eâdem ſemel laboraverit, non diu admodum eum ſecundâ hâc vice fatigabit morbus, ſed poſt paucos aliquot Paroxyſmos ſponte ſuâ ſolvetur, quod ſcitû dignum erat.

Intermittentium Vernalium curatio.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod ſpectat, licèt illas ſuo ſemper arbitrio permittendas exiſtimaverim, & nihil prorſus movendum, cum nemo quiſquam, quod ſciam, earum unquam operâ ſatis conceſſerit; atque ex adverſo, qui illas abigere ſategerunt, remediis præſertim evacuantibus, id tantùm egerint, ut morbus inde confirmatior pertinaciùs obſiſteret, ſi tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixè efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti obſervatione abundè conſtitit.

Nonnun-

Nonnunquam *Emeticum* tempestivè propinatum, ut nempe ante Paroxysmum negotio suo defungi possit, fœlicissimè successit; præsertim si quantitatem mediocrem Syr. de Metonio vel cujusvis Narcotici post finitam Emetici operationem, exhibueris immediatè ante Paroxysmi insultum.

Est ubi sanitatem videas restitutam per diaphoretica, quæ sudorem in Paroxysmi solutione obortum promoveant, ægro interim optimè stragulis cooperto, id quod tantopere ac tamdiu faciendum est, quamdiu vires ægri patiantur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipuè Quotidianis, sæpe obtinuit: humoribus enim in hac tempestate non admodum crassis existentibus, solutio aliàs imperfecta futura, in perfectam adolescit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quòd Clysteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum adhibiti beneficio, Tertianas aliquando curaverim.

Interim, si ob Phlebotomiam, liberiori manu celebratam, quò tempestas ipsa parùm cautos facilè inclinat; vel ob ægri debilitatem antecedaneam, spiritus illi qui subitò ad despumationem se accingerent,

pauperiores facti minùs valeant; accidere poteſt, ut hujuſmodi Febres Vernales, auxiliis quibuſcunque fruſtrà tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed ſanè non ſolent illæ eouſque durare; quippe quæ vel ſponte ſuâ deſinant, vel leviori remediorum ope facilè in fugam vertantur.

Intermittentes Autumnales. *Intermittentes* autem *Autumnales* non tam levi operâ ſe amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda ſunt. Si Autumnalis Conſtitutio fuerit Epidemica, circa Junium adultum ſolent invadere. Sin minus, *Auguſtum* præſtolantur & *Septembris initium*; in ſubſequentibus verò menſibus rariùs occurrunt.

Cùm earum ingens aliquod agmen ſimul invaſerit, obſervare licebit earum Paroxyſmos plerunque unâ eâdemque diei horâ contingere, acceſſionibus nunc prævertentibus, nunc poſtponentibus, ſimili planè modo, atque eodem tenore, niſi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibuſdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Obſervandum eſt etiam quòd in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipuè quæ Autumno contingunt)

gunt) haud ita in proclivi est Typum sub primis Invasionis diebus ritè distinguere, quandoquidem Febre continuâ adscitâ primùm adoriuntur,neq; facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam desinit Intermissionem, & Typum anni tempestati aptè respondentem.

Typorum ratione vel Tertianæ sunt vel Quartanæ. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse Autumni sobolem. Utræque profectò ea affinitate inter se connexæ sunt, & sæpenumero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium rediturae. Sed Tertianæ Vernales, Quartanarum typos nunquam induunt, cùm toto (ut ita dicam) cœlo à se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam, hac tempestate, Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρολόγως appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo ferè modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus, Nempe

anno ſurgente atque progreſſo, ſanguis etiam pro rata proportione exaltatur (haud ſecùs ac vegetabilia quævis augmentis atque declinationibus ſuis anni curſum referunt) donec ad ἀκμὴν ſuam ultimumque vigorem pervenerit; hinc paralelis motibus cum tempeſtatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipſe incipit, ac tum præcipuè cùm ab accidentali aliqua cauſa promotus fuerit, putà ſanguinis immodicâ jacturâ, frigore admiſſo, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum uſu intempeſtivo, aliiſque non paucis. Jam verò ſanguis in hoc decidentiæ ſtatu conſtitutus, impreſſioni morbificæ cuicunque obnoxius eſt, quam in illum faciet quælibet aeris conſtitutio, quæ hoc tempore dictis Intermittentibus eſt Epidemica. Atque hùc ſpectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem ſanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris eſſe ſolet, & malignis atque horrendis ſymptomatibus pleniſſima. Illud utcunque accidit ut ſanguis ſpiritibus ſuis magnam partem exutus, & ab æſtate præcedenti plurimùm aduſtus, ebullitione ſuâ non niſi tardiſſimis motibus defungatur, ſuæque deſpumationi longiſſimam periodum poſtulet.

Jam

Jam verò ut manifestum evadat quàm difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum est: Continuarum hujus tempestatis, atque intermittentium discrimen in eo maximè versari; quòd *Continuæ* conceptam semel effervescentiam συνεχῶς unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eâdem defungantur. Interim in utrisque fermentatio naturæ ductu peragitur spatio horarum 336 aut circiter, neque enim citiùs aut tardiùs massa sanguinea in humano corpore ordinariò repurgatur, si negotium naturæ permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum atque cerevisia suam, ac pecularem habet periodum quâ depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) sex mensium spatio despumationem suam molitur, ac tandem perficiat; non tamen (si ritè calculum ponas) plus temporis in eadem absolvenda impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim νυχθημέρια sive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem

rem 14 dierum h. e. horas 336. Jam si quis dixerit quartanam, verbi causâ, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio subintelligenda est) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat; respondeo idem etiam non raro in continuis Febribus spectari, quæ sæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum casu si effervescentiam (præsertim circa Febrium finem) ritè atque ordine decurrere, ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra prædicti temporis spatium, hoc est quatuordecim dierum, vel 336 horarum peragetur: quòd si verò effervescentiam illam, seu fermentationem refrigerantium medicamentorum aut Clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quasi frænum illi injeceris, mirum non est si in longum eragentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus, unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Imo verò in corporibus debilibus & effætis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Verùm

Verùm illud hìc jam porro notandum arbitror, ea quæ de fermentationis ſpatio atque continuatione ſuprà tradidimus, de illis ſolummodo Febribus intelligenda eſſe, quæ ſtatam quandam naturam, atque habitum nactæ ſunt. Sciendum enim eſt, neque me præterit, Febres quaſdam eſſe, tum continuas, tum intermittentes, quæ tranſeuntis & incerti genii ſunt, neque in ſuis effervеſcentiis ad deſtinatam periodum pertingunt. Hujus generis ſunt quæ à levi aliquâ offenſâ ex ſex rerum non naturalium quas appellant, ut cibi, potûs, aeris, & his ſimilium, abuſu, nonnunquam ortum ducunt; his enim morbis correpti ſubitò ſæpe convaleſcunt. Idem etiam in adoleſcentulis, ſanguine puro, ac multis ſpiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum ſpirituoſâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes ſuas citiùs, perficiunt, ac celeri gradu ſpatia ſua Emenſæ, evaneſcunt. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermenteſcibilis, ſive illa ſanguis ſit, ſive vinum aut alius aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viſcoſitate polleat, ut ſpiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris maſſa moveri atque agitari poſſint,

eodem

eodem ferè modo, quo aves viſco captæ, aut muſcæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura ſua peragere poſſunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obitèr illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant opprimantque, adeò ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem neſcio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quàm quæ in Febribus continuis ad deſpumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur : cùm nimirum illæ à continuis nullo diſcrimine ſejungantur, ſi ordinem ſpectes quo natura earundem materiam expellere ſolet, ſcilicet per effervеſcentiam certâ periodo comprehenſam. Etſi quod ad earum ſpeciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à ſe invicem plurimùm differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ ſe natura liberare ab hoc morbo ſolet, cautè, ſolicitéque obſervando indicium ſumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad ſanitatem ægros perducamus ; vel in ipſam

ipſam cauſam ſpecificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus, ac ſpecificis morbo obviàm eatur. Ab horum alterutro indicationes ſumendæ ſunt. Ego utramque viam ingreſſus aliquando fui, atque illæſâ (uti opinor) verecundiâ profiteri poſſum, non ſine ſummâ curâ, atque attentione animi indefeſſâ, ſed nondum eam felicitatem adeptus ſum, ut Autumni Febres intermittentes certâ aliquâ praxi, atque medicandi ratione tollere poſſim, antequam ſtatas illas fermentationes (de quibus ſuprà locuti ſumus) peregerint, utcunque moleſtum hoc febricitantibus videatur, qui eouſque ſanitatem ſuam expectari inviti coguntur. Revera autem ſiquis inter mortales reperiatur, qui ſive methodo aliquâ certâ, ſive remedio ſpecifico adhibito, Febrium harum intermittentium curſum non ſolùm inhibere, ſed etiam omnino abrumpere novit, exiſtimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam ſummopere expetendam patefaciat: quod ſi non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare auſim ; neque enim civis boni eſt, illud in rem ſuam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet ; nec viri prudentis, divinâ bene-

dictione

dictione semetipsum privare, quam à summa bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos, ratio habetur, quàm virtutis & sapientiæ.

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

Intermittentium Autumnalium Curatio.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, (nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur) præsertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hac methodo sanandis, nisi Chirurgi gladiolus eodem ictu quo venam pertundit, ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & Athleticè cæterà valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectioribus autem, diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excepit, quam præ foribus jam esse haud rarò denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde quòd Venæ-

Venæ-ſectio alia etiam ſymptomata illa maturiùs accerſivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in ſtatu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo ſequi. Quartanariis verò in tantum obeſt Phlebotomia ut Juvenes qui à morbo aliàs intra ſex menſes fuiſſent liberati, per ſex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiores, qui, niſi ſanguinem detraxiſſent, intra annum poterant ſanari, morbum etiam ultra ſtatùm illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi ſuccumbere. Quæ de Venæ-ſectione jam dixi, levi operâ ad Catharſin poſſunt transferri, niſi quod hæc non uſque adeò perniciosa ſit, niſi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo compoſito, & ſtragulis undiquaque cooperto, ſudores provoco ſero lactis Cerevisiato, cui Salviæ folia incocta fuêre, quatuor circiter horis ante Paroxyſmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ℈ ij. Pilularum Cochiarum majorum ſolutarum in ℥ j. ſequentis miſturæ, ℞ Aq. vitæ ℔ j. Theriac. Andromach. ℥ iij. Croci Angl, ʒ j. M. ſtent ſimul pro uſu. Hæc ubi aſſumpſerit, in ſudoribus continuò eliciendis perſiſtat, donec elapſæ fuerint aliquot horæ

horæ ab illo tempore quo Paroxyſmus ingruere debuerat, magnâ cum cautela ſe muniens contra illas ſudationis interruptiones quas illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sæpiùs mihi ex animi voto ceſſit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxyſmis, quàm uſu receptum illud ad eundem ſcopum tendens, Decoctum ſc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur.* &c. cum paucâ *Sennæ* atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios ſudandi ac dejiciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari iſto effectum obtinet, ordinatum ſc. Paroxyſmi proceſſum confundendo atque interturbando; idque efficaciùs, nec tamen tutò minùs. Atque hâc ſanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum præſtantiorem aliam experiri mihi licuit.

In tertiana duplici, quæ Typum variavit, ob ægrum vel evacuationibus vel alio quovis modo debilitatum, ſudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futura Paroxyſmi invaſione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò Pilulæ Cochiæ, cùm nec tutum ſit, nec ad rem faciat, Cathartico, jam ab

eodem

eodem fractas ægri vires ampliùs dejicere, & Paroxyſmis ejuſdem ope ingeminatis ſuppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo δραστικωτέρῳ atque efficaci, quod etiam repeti poteſt Paroxyſmo genuino proximè ſubſequente: In ſumma ægri debilitate à dicta Paroxyſmi ingeminatione, Electuarium, quod jam ſequitur, præſcribo: ℞ *Conſerv. fl. Borag. Bugloſ. an.* ℥ j. *Conſerv. Anthoſ.* ℥ ſs. *cortic. citri condit. Nucis Moſch. cond. Theriac. Andromachi an.*ʒ iij. *Confec. Alkermes* ʒ ij. *M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & veſperi, ſuperbibendo cochl. 6. ſequentis Julepi ℞ *Aquæ Ulmariæ & Theriacalis ſtillat: an.* ℥ iij. *Syr. Caryophil.* ℥ j. *M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam ſimpliciorem ſaccharo dulcoratam exhibeo, Interdicto Enematum uſu; ægro Juſcula è pullorum carnibus, Avenacea, &c. concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo eſt, opinor, in hâc arte vel mediocriter verſatus, qui neſciat quàm parum votis reſpondeant methodi iſtæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus deſtinantur, ſi *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias ſæpiùs impetrat morbo, quàm eundem de-

bellat, cùm poſtquam ad ſeptimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo malè multatus paululum interim reſpirat, mòx de novo recrudeſcens haud ſegniùs quàm priùs laceſſit; atque ut plurimum, quotieſcunque demum repetatur illud medicamentum, non niſi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejuſdem exhibendi habeo compertum.

Curandum eſt ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante ſc. quàm morbus ſuo ſe marte aliquantiſper protriverit (niſi collabeſcentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs ſurendum eſſe dictaverint) neque enim illud ſolum eſt metuendum ne à præpropero ejus uſu inefficax iſte reddatur, & ſpem ægri fallat, ſed etiam ne de ægri vitâ agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharſi, multò minùs Venæ-ſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex ſuo Jungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiuſque recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis

magis è re fore videtur ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim, longioreque à Paroxyſmis intervallo, leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo ſuum opus pleniùs abſolvat, & evitatur quicquid id eſt periculi quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atque intempeſtivo nimis ſufflamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem atque omni ſe ope exerentem conamur opprimere. Poſtremò brevibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt Pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris dotis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione iſtâ ὀυεξία tandem recuperabitur, profligato in ſolidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono, *Peruviani corticis* ℥ j *cum Conſervæ Roſar. rub.* ℥ ij miſceatur; æger verò quantitatem Nucis moſchatæ majoris mane & ſerò quotidie devoret diebus à genuino Paroxyſmo vacuis, donec confectionem omnem abſumpſerit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis ſemper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu uſurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis,

quâ Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem ἀπεργοδιονέως oſtentemus; Si harum Febrium alterutrâ correptus æger vel infans ſit, vel ætate floreat, convenit omnino (quantum ego hactenus edoctus ſum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aeris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucuſque intellexi, ſi modò totam rem naturæ permiſerim. Id quod ego non ſine admiratione, præcipuè in infantulis, ſæpe obſervavi; ſanguine namque dapuratione ſuâ defuncto, Febres illæ ſpontē ſuâ evanuerunt. Quòd ſi autem è contrario vel ſtrictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia ſubinde adhibeas (adhiberi ſcilicet ſolent eo prætextu, ut obſtructiones expediantur, atque humores in primis viis ſtabulantes exturbentur) vel ſi, quod præcipuum eſt, in conſtitutiane Epidemica Venæ-ſectio celebretur, fiet ut morbus in longiſſimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille ſymptomatis, iiſque periculoſiſſimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis ſint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanus) non ſolum diuturnitatis, verùm etiam ipſius mortis grapericulum imminet.

Hîc

Hîc itaque Medicum illud agere oportet, ſi neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quâvis methodo morbum ſubmovere valuerit, ut naturæ ſaltem ſuppetias ferat, eamque illis adminiculis ſublevet quibus ad negotium ſuum peragendum opus habuerit. Certè enim in effætis corporibus, niſi fermentatio cardiacorum & corroborantis diætæ, ut vini *abſynthitis* ac id genus ſimilium, beneficio ſuſtineatur, illud accidet, ut ægri incertis atque fruſtraneis Paroxyſmis divexati debilitentur, atque morbus eouſque duret, donec languida priùs natura, Paroxyſmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non poſſit, adeoque in ipſo exhorreſcentiæ tempore diem ſuum obeant ægroti. Atque hoc in ſenibus non raró uſu venit, qui longâ Catharticorum ſerie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando viſum eſt, in ipſo vel primorum Paroxyſmorum rigore, penitùs defecerunt, cùm exhibito cardiaco ſatis forti ſaltèm ad tempus aliquod ſuſtineri potuiſſent.

Cùm ſanguis tempus illud exegerit quod ad deſpumationem ſuam perficiendam requiritur, neceſſarium eſt ut provectioris ætatis ægri, eodem ipſo tempore, vel paulo antea, inſignem aliquam aeris mutationem ſubeant, ſive (quod potiùs

optandum esset) in calidiorem aliquam regionem commigrando, sive mutando saltem locum in quo primùm hoc morbo correpti sunt. Mirum sane est quantum valeat hæc aeris mutatio ad morbum hunc prorsus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aer mutetur, non tantum non necessarium est ad sanitatem ex hoc morbo restituendam, sed & minùs convenit. Etiamsi enim quis in regionem quantumcunque Australem & calidam migraverit, sanguis tamen ejus in morbido hoc motu semel constitutus, depurationem suam ut peragat necesse est, quod quidem beneficii frustra expectabitur ab insitato novoque aere, priusquam procedente atque adulto jam sanguinis motu, sanitatis recuperandæ capax fuerit. Insignis ergo illa aeris mutatio tum demum adeunda est, cùm primùm æger à Paroxysmo liberari potest: Exempli causâ. In Quartana quæ primùm in Autumno invasit, non citiùs aer mutandus est, quàm circa Februarii initium. Interim si æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipsius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus eæ sint vires, ut uno quasi ictu languescentem illam depurationem potenter promoveat, & si fieri

poterit

poterit perficiat. Ad hanc rem consulerem ego, ut Electuarii de Ovo, vel Theriacæ Andromachi sesqui-drachma in aquæ Cœlestis, vel aquæ Vitæ communis unciis duabus dissoluta exhibeatur. Id quod à me, cum successu non infelici, in morborum hujusmodi declinatione factum est. Licet agnoscam calidiora hæc citiùs exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod ab aliis jamdudum observatum est. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri potest, cautelâ adhibitâ. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantùm non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum observavi.

Priusquam huic argumento clausulam addamus illud monendum venit. Ea quæ de Febrium Autumnalium intermittentium duratione, atque de tempore ad sanguinis despumationem requisito, jam dicta sunt, ita intelligenda esse, ut nos solum illud nunc spectemus quod Natura vulgaribus atque usitatis tantùm medicamentis suffulta, præstare soleat. Nequaquam enim eo consilio de his rebus ita locuti sumus, ac si doctos ac solertes Medicos despondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis spem totam

abjicere, quorum ope hujuſmodi morborum ſanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc propoſito abſum, ut non deſperem vel à meipſo tale quidpiam ſive methodi, ſive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo æger ſedulò purgandus eſt; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu poſt Febres Autumnales ſubnaſcatur. Miror autem hoc à Medicis minùs caveri, minùs etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provectioris ætatis hominibus accidiſſe vidi, atque purgationem etiam omiſſam, certò prædicere potui periculoſum aliquem morbum eoſdem poſtea adoriturum, de quo tamen illi nondum ſomniaverant quaſi perfectè jam ſanati.

Omnino interim cavendum eſt, ne purgetur æger niſi morbo penitus depulſo. Quamvis enim partes Naturales illuvie iſtâ quam in illas congeſſit Febris, hoc pacto quadantenùs ſublevari videantur, nova tamen materia derepente ſuccreſcet, Febre ſc. à Cathartici impetu atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem ſuppeditante; ac proinde id tantùm à Purgatione lucri fecerimus, ut morbus contumacior

evadat,

evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi παρακμῇ, ut *Theoriæ* iſti morem gerant quæ in tollendis obſtructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis ſpem omnem ponit, repetitis purgationibus miſerè plectuntur; quibus ſanè quicquid id demum eſt humorum quod à corpore divellitur atque eliminatur, compertiſſimum eſt nobis Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs ſtationem ſuam tueri, quàm ſi non fuerit proritata. Quapropter religio mihi eſt Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxyſmi perceptibiles, ſed etiam alteratio iſta qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis in quos Paroxyſmus incidere debuerat, perſentiſcitur, omnino evanuerint, atque unus inſuper menſis fuerit elapſus: quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præſcribo, atque eandem ſemel in ſeptimanâ ad menſes duos treſve ſubſequentes repetendam impero; addito etiam ſingulis vicibus Hauſtulo aliquo Paregorico, horâ ſomni aſſumendo, finitâ jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxyſmo ſe de novo ingerendi anſam præſcindamus, quam aliter fortè arriperet ex occaſione tumultûs at-

que orgaſmi, quos vel mitiſſima excitant Cathartica.

Purgationibus inſtituendis idcircò ſpatia iſta ampla interpono, ut ſc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebrâ & confertim repetita ſanguinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cùm jam iſta res vacet periculo, Apozema ſequens frequenter uſurpari poterit. ℞ *Rad. Rhabarb. Monachor.* ℥ ij. *Rad. Aſparag. Bruſci, Petroſel. & Polypod. quer. an.* ℥ j. *Cortic. Median. fraxini, & Tamariſi an.* ℥ ſs. *fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M.* j. *Sennæ mund.* ℥ j ſs. (*irrorat.* ℥ iij. *vini albi*) *Epithimi* ℥ ſs. *agarici troch.* ʒ ij. *ſem. feniculi* ℈ iiij. *Coq. in aqua fontana ad* ℔ j ſs. *ſub finem adde ſucci aurantiorum* ℥ iij. *In colaturâ diſſolve Syr. Cichor. cum Rheo, & Magiſtral. ad melancholiam an.* ℥ j ſs. *F. Apozema*, de quo capiat ℔ ſs. ſingulis matutinis per triduum, & repetatur quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres Intermittentes in declinationis ſtatu comitantur, obſervandum eſt, Vernarum pauciſſima eſſe, ſi ad illa comparentur quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent iſtæ, tum etiam quia in humoribus non uſque adeo terrenis, & minùs etiam malignis fundantur. Pri-

Primum hìc sibi locum vendicat, subinde occurrens Hydrops; unde primò quidem Crura intumescunt, deinde etiam venter; qui exinde nascitur quòd sc. sanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde summâ eorundem inopiâ jam laborans, succos cum alimentis ingestos non amplius valet assimilare, quorum cruda adhuc indigestaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam distentis, neque ulteriùs quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Raró autem juvenes obsidet hæc malorum Ilias, nisi Catharticis per Febris decursum, sæpenumerò iteratis, eandem inconsultò nimis sibi accersiverint. *Hydrops.*

Verùm Hydrops ex causu memorata superveniens aperientium & catharticorum usu facilè sanatur, si modo recens fuerit. Neque mihi molestum est, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim usu Apozematis jam præscripti, *vel* sine admistione Hydropi magis appropriatorum, persanavi.

Veruntamen

Veruntamen oſervavi, fruſtra eſſe, ſi quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundiùs agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops; expectandum itaque donec Febris exulet, ac tum demum negotium proſperè ſuſcipiendum.

Verum enimverò ſi tam importunè atque acriter inſtet ſymptoma hoc, ut ejus curatio non eo uſque videatur differenda donec Febris receſſus Catharticorum uſum permittat, aggredienda omnino illa eſt Infuſionibus *rad. Raphani ruſticani*, *fol. Abſynthii*, *baccarum Juniperi*, *Cinerum Geniſtæ*, &c. in vino factis, quæ non ſolum huic ſymptomati obſiſtunt, effœtas ſanguinis vires de novo inſtaurando, ſed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ temporì ſubveniunt.

Rachitis. Infantes autem poſt Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; ſæpe etiam tuſſis, aliaque tabidorum ſymptomata ſubnaſcuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego ſequenti modo tractandos conſulo. Paretur potio Cathartica quam

quam in Febrium continuarum fine assumendam præscripsi. Hujus capiat infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane per 9 dies, uno atque altero die, si opus fuerit, intermisso. Interim verò purgatio ita moderari debet ac regi, dosim vel augendo vel minuendo, ut ultra 5 vel 6 sedes singulis diebus non procedat. Post finitam catharsin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti soleo. *Rec. Ol. lilior. & tamarisci an.* ℥ ij. *Succi rad. brioniæ & apii an.* ℥ j. *bulliant ad succorum consumptionem, addendo unguenti de althæâ & butiri insulsi an.* ℥ j. *gummi ammoniaci in aceto soluti* ℥ ß. *ceræ flavæ q. s. f. linimentum.* Sanè quamplurimi infantes, etiam verâ Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut antè monuimus) cavendum sedulo ne purgationem aggrediamur, nisi Febre jam perfectè fugatâ; licèt enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non sine causâ videri possit, nihilominus ab ipsâ Febre nova subinde pravæ materiæ copia suggeretur, quæ non solum purgationem reddet frustraneam, verùm & ipsum morbum diuturniorem præstabit, ob rationes anteà memoratas. Observatu

Observatu non indignum est, quòd cùm Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciârint, nulla spes sit easdem abigendi, donec abdominis regio, circa lienem præcipuè, indurari atque tumefieri occæperit; iisdem enim gradibus quibus hoc symptoma supervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque fortè ex meliori aliquo prognostico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quàm si sedulâ animadversione suboriri hoc symptoma perspexeris. Idem porrò in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando spectantur.

Ventris tumor qui Infantibus accidit post has Febres, quibus annis aeris constistitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemicè determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac si materiam aliquam continerent viscera in Scirrhum induratam; cùm qui aliis annis, simili licèt περιφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tensio tantùm foret Hypochondriorum à subjectis flatibus. Hinc, nisi annis quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rariùs occurrunt, quod observatu dignum.

Tonsillarum dolor & inflammatio post Febres sive Continuas, sive Intermittontes,

cum deglutiendi primùm difficultate & molestiâ, supervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocraticâ facie, mortem certò imminentem præmonstrant, intercisâ planè omni redintegrandæ sanitatis spe. Funesto huic symptomati producendo evacuationes justò copiosiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, longiori Febris moræ sociam operam ut plurimùm commodasse observavi.

Maniæ species quædam. Multa alia sunt accidentia quæ morbos hosce consequi solent ob purgationem vel non omnimo, vel non ritè celebratam, quibus inpræsentiarum enumerandis supersedebimus, cùm curationis eadem ferè ratio sit utrobique, nempe sedimenti ab effervescentia præcedaneâ depositi repurgatio, quippe quod suâ morâ malis hujusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantùm purgationibus & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæ-sectioni præsertim, cedere dedignatur, verùm & ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam est ac sui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aspernatur,

tur; & poſt evacuationes fortiores adhibitas in miſeram quandam ſtultitiam degenerans, non niſi cum ipſa ægrorum vitâ terminatur. Miratuſque ſæpenumerò ſum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuiſſe, cùm non raro accidiſſe viderim. Cùm reliquæ Amentiæ ſpecies copioſis evacuationibus, & Venæ-ſectione, & Catharſi ut plurimum perſanentur; hæc neutram poteſt ferre. Sed cùm jam æger in ſanitatis limine eſt, ſi *vel* Enema ex lacte ſaccharato ſemel injeceris, ſtatim de novo recrudeſcet malum. Et ſi reiteratis Purgationibus, venæ-ſectioneque contranitamur, ejuſmodi evacuationes morbi quidem ferociam poſſunt domare, ægrum verò certiſſimè non tantùm Fatuum, ſed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui ſecum reputaverit, alteram Amentiæ ſpeciem à nimis exaltata & vivida ſanguinis craſi produci; hanc verò ab ejuſdem debilitate, & ut ita dicam, vapiditate à diutina Fermentatione quam invexit Febris, quâ mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè ſunt.

Huic malo ad hunc modum mederi ſoleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generoſioribus exhibeo doſi paulo liberaliori

liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi. Elect. de ovo. pulverem Comitissæ. pul. Gualteri Raughleigh*, vel similem in *Aq. Epidemica, Theriacali*, vel aliâ. Possunt etiam in aliâ quavis formâ exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generosiore reficiendus est; foras ne exeat, in lecto se diu multúmque contineat. Alvus sub hoc regimine justò erit astrictior, unde ut etiam à calidorum medicamentorum usu à Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cùm spiritus antecedente morbo penè exhausti novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt Cardiaca ad dies pauculos, Diæta verò Analeptica jugiter instituenda, & post brevem intermissionem repetendus est denuò Cardiacorum usus, atque in eo persistendum donec integrâ sanitate fruatur.

Dicta methodus maniam etiam quæ has Febres minimè excepit, quandoque sanavit, frigidiori sc. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapso *Sarisburiam* accersebar, ut cum Medico erudito & sagaci, mihique conjunctissimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili

 consulerem,

consulerem, cui imaginatio haud parùm fuit Clæsa. Adhibitis, etiam cùm jam prægnans esset, remediis modò dictis, ad sanam omnino mentem rediit.

Febris Continua atque *Intermittentes* quas supra descripsimus, soli fermè erant morbi Epidemici, qui durante illâ Constitutione quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum non habeo dicere; id certò sciò, quòd ab anno 64. ad hunc usque quo hæc edimus, rarissimæ omninò Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *variolis*, quales nam scilicet erant istæ quæ tum contingebant, respectu habito ad Constitutionem illam; quandoquidem (ut jam subindicavi) vario admodum se habent modo pro variâ Constitutione quâ incessunt: sed cùm non satis attentè per id temporis animum ad eas adjecerim, missas jam facio: id tantùm tradam illis peculiare, quòd sc. iis annis labentibus, sub initio Maii confertissimæ invadebant, supervenienti verò Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare solebant. In pustularum summitate foveolæ quædam ad instar capitum acicularum minorum plerumque subside-

ſubſidebant; atque in *diſcreto* genere æger octavo maxumè die periclitabatur, quo tempore, abrupto, derepente, quo hucuſque dimanaverat, ſive ſudore, ſive madore, externa exareſcebant, nec revocari poterat ſudor Cardiacis quibuſcunque; æger phrenitide, atque anxietate inſigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parvâ quantitate, reddebat, ac infra paucas horas de magnâ ſpe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665, & 1666. *Londini.*

PRægressâ Hyeme frigidissimâ, & sicco gelu in veris usque tempora indesinenter perdurante, cùm ex improviso solveretur, fine sc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumonia*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, à Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Constitutione vigebant, longè diversa; quarum vix ullæ eâ anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quàm in priore illâ intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant, in plerísque *Diarrhœa*, quam pri-

ùs diximus assumpto Emetico præcaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio. Externa hîc pariter ac in Febribus Constitutionis præcedentis sicca reperiebantur; attamen, præmissâ maximè Venæ-sectione, æger in sudorem solvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cùm in Febre prægressâ nec tutò ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facilè voti fueris compos. Sanguis sæpe Pleuriticorum, & Rheumatismo laborantium sanguinem colore referebat, non verò usque adeo Gelatinâ illâ albescente quâ illorum sanguis prætexitur. Hæc primò erant Phænomena hujus morbi Διαγνωστικὰ, Anno verò surgente ipsa *Pestis* irrupit magno symptomatum Pathognomicorum numero stipata, *Carbunculis*, *viz. Bubonibus*, &c. Hæc indies magis ac magis invalescens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam instante, unius septimanæ decursu octo plùs minùs hominum millia delevit; à quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantùm non evanuit, nisi quod sparsim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & insequentis veris exordium; quo appetente & ipsa

ipſa omnino eſt deleta; manſit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno ſequente, imò ad Ver uſque ortum Anni 1667. De his nonnulla hìc ſubnectam.

CAP. II.

Febris Pestilentialis & Pestis.

IN ſuperioribus obitèr admonui è febribus nonnullas in malignarum claſſe vulgò reponi, cùm indomita ſymptomatum ſævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenoſâ morbi indole ſed à therapeiâ perperàm adminiſtratâ proficiſcatur. Nam cùm ad morbi ſolutionem à naturâ deſtinatam haud ſatis attenditur, ſed alia medendi ratio temerè inſtituitur, hinc perturbatâ totius corporis œconomiâ, ac omnibus ſuſque deque converſis, non modò triſtiſſima rerum facies ultra conſuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à ſeipſo alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum ſatellitio ſtipatur. Atqui *Febris verè maligna* non eſt omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrinm ſpeciebus, ob ſymptomatum anomaliam eâ nomenclaturâ utcnuque inſignitis, totâ ſuâ ideâ ac ingenio diſſideat. Reverâ enim cum ipſiſſimâ Peſte, ſpecie convenit, nec ab eâ niſi ob gradum remiſ-

ſiorem diſcriminatur. Quocirca utriuſque affectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aeris maſſæ occultam ejuſmodi ſive craſin ſive texturam obtingere, quæ diverſarum diverſis temporibus ægritudinum anſa atque pararia exiſtat, nemini obſcurum eſt, qui modò animadverterit unum eundemque morbum certâ aliquâ tempeſtate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixiſſe contentum, ulteriùs non graſſari. De Variolis, ac imprimis de Peſte, hujuſce capitis argumento, res eſt ſat ſuperque manifeſta.

At verò quæ qualiſque ſit illa aeris diſpoſitio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans Philoſophantium turba nugatur, planè ignoramus. quicquid ſit, hoc ſaltem nomne Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritiſſimo jure veneramur, quod aeris conſtitutiones λοιμώδεις, id eſt, Peſtem malorum omnium immamiſſimum, ac humano generi maximè internecinum, inferentes, rariùs evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus minùs exitialibus ſuſcitandis inſerviant. Unde ſit quod hunc orbem noſtrum *Britanicum*

tannicum Peſtis vix frequentiùs quàm poſt annorum circiter quadraginta intervalla, ſummo perniciei vigore, ac totâ furiarum acie adoriatur. Quæ per annos aliquot Peſtem inſigniorem ſubſequentes, ſparsìm occurrunt, peſtiferorum funera paulatìm imimminui, ac evaneſcere ſolita, Peſtilenti aeris diatheſi etiamnum ex parte perſeveranti, nec dum in aliam ſalubriorem penitùs immutatæ, attribuenda ſunt, quippe quæ antegreſſæ meſſis duntaxat ſpicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, fit ut Febres quæ anno poſt graviorem Peſtem uno aut altero paſsìm graſſantur, Peſtilentes eſſe ſoleant; & licet aliquibus veræ Peſtis notis deſtitutæ, tamen ejuſdem naturam ac indolem quamplurimùm referant, necnon conſimilem medendi rationem ſibi vendicent, quemadmodum inferiùs oſtendemus.

Verùm præter iſtam aeris conſtitutionem, ceu cauſam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μιάσματος· ſive ſeminii à peſtifero aliquo corpore, vel immediatè ac propiore conſortio, vel mediatè ac per fomitem aliundè tranſmiſſi, ſuſceptio. Hoc enim ſi inſtante qualem diximus aëris diatheſi fieri contingat, ab exiguâ primùm ſcintillâ mox

horribile

horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aeri per istum terræ tractum à Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeo ut ad tristissimæ ægritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel personali consortio opus sit, verùm quemcunque hominem, vel summâ curâ à Peste correptis semotum, ipse aër cum spiritu intrò subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modò ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus, cùm duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen ubi adest etiam Epidemica aeris constitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus essentia in humorum φλογώσει sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea atque accommodata sit. Porrò & sua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non secùs ac cæteræ rerum naturalium species. Nascitur eo quo diximus tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem

dem aërem in diatheſin huic morbo adverſantem, glacialis bruma tranſmutet.

Quod ſi tempeſtatum anni viciſſitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm ſeminium Peſtilentiale, nullâ aeris mutatione domabile, de alio in alium perpetuâ propagationis ſerie tranſmitteretur, fieri non poſſet, quin ubi in frequentiorem aliquam Urbem ſemel pedem intuliſſet, continuatâ ſtrage funera uſque & uſque denſaret, donec tandem nemo ſupereſſet in quem Peſtilentis miaſmatis labes impingat. Atqui contrarium ſæpe eveniſſe animadverſum eſt, numero extinctorum, quos unica menſis *Sextilis* ſeptimana ad aliquot millia extulerat, ſub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodùm nullo. Nec tamen diffiteor fieri poſſe, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Peſtis aliis etiam anni tempeſtatibus caput primùm exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejuſmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aeris diſpoſitionem, quantumvis λοιμώδη, peſti ſuſcitandæ per ſe imparem eſſe, vehementer ſuſpicor; quin Peſtilentiæ morbum alicubi ſemper ſuperſtitem aut per fomitem, aut per peſtiferi alicujus appulſum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non niſi accendente

dente ſimul idoneâ aeris diatheſi popularem fieri. Aliàs enim non aſſequor quî fiat ut in eodem cœli tractu dum unum aliquod oppidum Peſte graviſſimè affligitur, aliud non longè diſſitum, omnem commercii neceſſitudinem cum loco contagioſo cautè inhibendo, prorſus immune ſe præſtiterit; quemadmodum non ante multos annos Peſti per univerſam ferè Italiam immaniter graſſanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitùs interclusit.

Primus inſultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium acceſſiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem (ac ſi torculari premerentur) Febris ardens uſitatâ ſymptomatum συνδρομῇ ſtipata, indeſinentèr ægros divexant, donec aut mors ipſa, aut benigna Bubonis vel Parotidis eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuoſiſſimo diſcrimine liberet. Rariùs quidem accidit, ut citra ullam Febris preſenſionem ingruat, ac homines de improviſo è medio tollat, maculis purpureis, præſentanei interitûs nuntiis, etiam dum in foro verſantur erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadverſione dignum)

dignum) nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit; remittente ac refractâ jam lue, aut in annis in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo symptomate prægresso; quanquam suspicor rigorem, & horrorem leviusculum, ac minùs perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro libitu obambulare, ac communia vitæ munia, sanorum more, spretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterùm quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleatè definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere videbitur, qui à me postulârit quid hanc aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v.c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissìm scíscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes Natura parens exequitur, quæque uspiam è causarum gremio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum

non

non minùs quam animalium aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnoperè urgebit ista Quæstio, Quî demum morborum medela administrabitur dum causæ ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis atque experientiâ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam similarium omnium morborum ortus à qualitatum vel primarum vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet) deducere solemus, propè est ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quæ à particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione, originem ducit, utpote cujus naturæ subtilissimæ, præ tenuitate suâ, maximè proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod si subtilitate quâ potest maximâ pollet (ut in principio & statu constitutionis Epidemicæ videre est) subitò ac quasi ex improviso calorem nativum dissipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam subitò extinctorum, maculis purpureis undiquaque conspersis, atque fœdatis; nempe Fibris cruoris præ

intestini

inteſtini conflictûs violentiâ diſſilientibus, & compage ipſius prorſus diſſolutâ. Atque hæc tragœdia præ hujus quaſi flammæ ſubtilitate eximiâ, etiam ſine aliquâ ſanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ægritudinis præſenſione, cietur. Secùs quàm ut plurimùm accidit ubi cauſa morbifica miuùs ſubtilis exiſtit & quaſi obtuſiori telo vitam impetit. Diſcriminis modus pinguiori exemplo ſic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuſpide graciliori præditum pulvinari ſupponatur ac vi adigatur, illud, æquè ac ab obtuſiore inſtrumento ſimilitèr adacto, in ſublime non attollitur, ſed perforatur. Verùm ejuſmodi ſubitanea extinctio, rariùs occurrit, nec niſi (ut ſupra innuimus) circa initium Peſtis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantiſper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatæ provido naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad inſtar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam ſi inflammatio adhuc remiſſior exiſtat, Febres quas Peſtilentes vulgò appellant producere ſolet; ut in fine peſtilentis conſtitutionis ſæpenumerò accidit, ac forſitan etiam uno alteróve poſt anno, donec

iſta

ista Febrium species prorsùs dispareat.

Certè, me judice, in inflammatione ista quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet. Est enim morbus hic apud saniores Medicos, Febris Continua à sanguinis parte tenuiori corruptâ, ac inflammatâ originem ducens, quâ ut natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis sæpe non appareat) Macula rubra, lata, dispersa, quam *Rosam* appellant, oritur. Solvitur autem ista Febris, postquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis sub alis vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peste fieri consuevit. Et ferè invadit hoc malum ut Pestilentia, cum horrore & insequenti calore Febrili, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue pestifera se corripi, donec tandem in crure aut alio loco sese affectus prodat. Quibus accedit quod & maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli Authores suspicantur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque alexipharmacorum usu constituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ sanguinis leviusculè ustu-

Vid Sennertum, lib. 2. cap. 16. de feb. Sympt. contin.

latæ ac quasi syderatæ brevi spatio foràs ablegantur, sponte suâ, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamèn Ignis noster isto *Sacro* longè *divinior* est, ut qui summâ quâ pollet substantiæ tenuitate intimiores corporis recessus ad instar fulgetri permeare aptus natus sit, spiritibus cruoris derepentè profligatis, ipsiusque compage nonnunquam citiùs dissolutâ, quàm Natura præcipiti malo oppressa, Ebullitionem Febrilem (solennem nempe machinam quâ quicquid sanguini infestum est, suis è finibus amovere satagit) concitare valeat.

Quòd si quis mihi hîc litem paret de eo quod hunc morbum ab Inflammatione oriri existimem, is attendat non modò Febris præsentiam, sed & complura alia huic sententiæ suffragari; nempe sanguinis detracti colorem, qui Pleuriticorum ac Rheumatismo laborantium sanguinem planè æmulatur; adustam Anthracum faciem, Pyrotici actualis impressioni non absimilem; necnon Bubones ipsos, qui inflammationem æquè solenniter excipiunt ac eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent, uti & inflammationes pleræque omnes in abscessum terminantur. Quin & anni tempestas quâ Epidemica Pestis

Peſtis ut plurimùm exoritur, ad hanc rem ſymbolum ſuum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æſtivúm que medium eſt, *Pleuritides*, *Anginæ* aliæque inflammati ſanguinis affectiones popularitèr ingruere conſueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi viſæ ſunt, quàm per aliquot ſeptimanas, quæ nuperæ *Peſtis Londinenſis* exortum anteceſſerunt. Nec verò nullius eſt momenti illum ipſum annum tot millium ſtrage funeſtum, alioquìn mitiſſimum ac ſaluberrimum extitiſſe; omnéſque qui à Peſte immunes perſtiterunt nunquam meliori valetudine uſos fuiſſe; quin & eos qui ab eadem convaluiſſent, cachexiæ aliiſque affectibus à reſidua priorum morborum labe provenire ſolitis, non magìs obnoxios deincèps vixiſſe. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis apoſtemata ea carbunculi, poſtquam inflammatæ particulæ unà cum ſanie deceſſiſſent, Chirurgicis auxiliis, iiſque non admodum conquiſitis facilè ſanata fuerint.

Verùm perquirat hîc fortaſſe aliquis, ſi Peſtis in inflammatione quadam conſiſtat, qui fiat ut medicamenta calidioris cenſûs, qualia ſunt *Alexipharmaca* propè omnia,

tùm ad hujuſce affectus Therapeiam, quàm Prophylaxin tanto cum fructu uſurpentur. Cui reſpondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præſtare, nempe Diaphoreſeos, quam ſuſcitant, beneficio, quo particulæ ſanguinis inflammatæ diffiantur, atque exterminantur. Quòd ſi fortè exhibita ſudores commovere non valeant (ut perſæpe accidit) mox ſanguinis incendium ab adtitio calore magis efferatum, eorum noxam palâm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non ſum neſcius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum uſum paſsìm deprædicari, at quo emolumento adhuc probandum reſtat. Imò vinum liberiùs ingurgitatum, aliaque fortiora præſervativa ſtatis horis dietim aſſumpta, complures, qui aliàs ſalvi intactique veriſimilitèr permanſiſſent, in hunc effectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapeiam* attinet, erunt fortaſſe qui me temeritatis atque arrogantiæ eo nomine inſimulabunt, qnòd ab Urbe dum nupera Peſtis graſſaretur, maximam partem conplurium milliarium intervallo ſemotus, adeóque obſervationum copiâ minùs inſtructus, de hac re tamen diſſerere ſuſtineam. Verùm cum Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitoſæ luis decurſum inter

media

media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuisset, tamen ea quæ crebriori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hactenùs defuit, mitiorem, uti spero, de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quòd meam de truculentissimo affectu sententiam, paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in universum dirigendæ sunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minimè fidentes, diversam ac tutiorem ex nostro penu atque artificio vicè illius substituamus. Nisi fortè hîc aliquis regerat rem etiam satìs felicitèr per pestifuga alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire est. Verùm enimverò annon auxilium quod præstant hujusmodi medicamenta, potiùs manifestæ ipsorum facultati, quâ sudores affatìm proliciendo simul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli quâ à Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint,

referri debeat, magnam atque ancipitem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodò, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrùm evacuationem aliquam sollicitando, potiùs quàm virtute quadam specificâ ægrotantibus non succurrant. Qui enim, verbi gratia, in *lue Venerea* vel *Mercurium* vel *salsaparillam*, veneni in isto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo aut secessu, hæc vero sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciei alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quâdam mechanicâ tolli posse.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò pleniùs expendamus, quæ eò spectat ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione suo more & modo auxilium suppeditetur; advertendum venit, quòd in verâ Peste Natura, dum neque sponte suâ aberrat, neque vi aliquâ transversìm agitur, per abscessum aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atqui in Febre

quam

quam Peſtilentem nuncupamus, mediante diaphoreſi per univerſam corporis ſuperficiem idem efficitur. Unde colligere eſt, pro diverſa, quam natura in utroque morbo præmonſtrat, viâ ac ordine, etiam diverſam medendi rationem inſtitui debere. Nimirum ſiquis materiam veræ Peſtis, ope ſudoris amoliri ſatagat, is diverſâ à naturâ viâ inſiſtit, utpote quæ id per apoſtemata molitur. Contrà verò qui aliàs quàm per ſudores Febris Peſtilentis materiam eliminare tentat, is curſum inſtituit cum naturæ ductu ac ῥοπῇ nequaquam convenientem. Cæterùm in Peſte verâ, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id eſt, apoſtematum eruptio promoveri poſſit, nondum conſtat; niſi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre poſſe exiſtimet; quæ tamen multùm dubitarem ne ægrum, jamjam plus æquo caleſcentem, in majorem æſtum conjiciant. Certè ſudores in hoc caſu fruſtrà eſſe compertiſſimum habeo; quanquam haud inficior, poſt magnos ſudores ad trium quatuorve horarum ſpatium productos, ac deinde abruptos, tumorem ſe in conſpectum dare; quem ego à ſudore proficiſci minimè arbitror; utpote quo vigente, nul-

lum appareat eruptionis indicium; finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirùm cùm jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plùs satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis, vehementiùs incalescat. Verùm quàm fallax & infida sit, hæc peccantis materiæ per apostemata à sudoribus foràs evocata, exterminatio, testor funestos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quisque (ut modestissimè dicam) medicationis ac morbi periculum evasit. E contrà vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec ullius sive naturalis sive vitalis sive denique animalis facultatis læsione perceptâ, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejúsque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optimè valentes, ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deteriùs se habere inceperint, ac demum ingravescente ægritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. Verùm lubricam atque aleæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem ex eo manifestum est, quòd interdum

Bubo

Bubo qui primùm laudabilitèr ac cum symptomatum remissione protuberavit, posteà ex improviso dispareat, ejusque loco, Maculæ purpureæ, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire ac sustentare debuerat, aliovorsùm per ambitum corporis distrahendo ac dissipando leves in auras difflaverint. Ut ut sit, hoc saltem planissimè constat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ causæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minùs commodè, quàm à malignitate, eximiæ perniciei causa atque origo peti possit. Nam & in *Arthritide* aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspicionem, materiæ morbificæ recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifestò consequitur, medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propensionem pressìm, ac passibus æquis sequi tenetur, hìc ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem

quia

quia paucissimi hactenus perspexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Pestis intulit, haud paulò auctior evasit.

Quare cùm minimè securum sit in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, quâ demum arte secundæ quam diximus Intentioni satisfiat, nempe aliam atque à Naturali diversam, hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autèm duplicitèr omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud pleróśque audire in hoc morbo venæ-sectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hac quæstione momenta, quâ par est æquitate atque candore, paulispèr expendam. Ac primùm quidèm medicorum, qui grassante nuperâ lue in Urbe perstiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadverterit? Parcam quidèm vel tumore jam conspicuo sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siquidem cùm mediocris tantùm quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protru-

protrudendo totas intendit vires, rei administratio è manibus eripitur, nec intereà alia satis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæ-sectio, cùm à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adversantem. Nihilominùs vix quicquam frequentiùs factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverso hoc ritu administratæ, noxam, à contrariæ sententiæ patronis universìm ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractionem validissimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio* aliisque Observationum scriptoribus passìm videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri non possum, donec intellexero, quid Quæstioni superiùs propositæ respondeant. Sanè Venæ-sectionem in Peste convenire, complures iique gravissimi scriptores jampridem senserunt; quorum præcipui sunt *Ludovicus Mercatus*, *Joannes Costæus*, *Nicolaus Massa*, *Ludovicus Septalius*, *Trincavellius*, *Forestus*, *Mercurialis*, *Altomarus*, *Paschalius*, *Andernacus*, *Pereda*, *Zacutus Lucitanus*, *Fonseca*, aliique. Verùm qui totum curationis negotium in copiosâ, qualem nos postulamus, sangui-

sanguinis detractione collocaverit, unus, quod sciam, repertus est *Leonardus Botallus*, medicus superioris sæculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palæstra versari videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re differentem. *Ego* (inquit) *ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse puto, cui hæc non possit esse salutaris supra omnia remedia; modo opportune & quantitate convenienti usurpata sit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse, propterea quod aut tardius aut parciùs quàm opus esset, aut quod utroque modo circa eam usurpandam peccatum sit.* Et paulò post hæc subjungit; *At in tanta timiditate & parca detractione quî fieri potest ut quis recte possit judicare quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor sanguinis, in quo una tantum detrahitur, si hominem interficiat, ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec fortè etiam opportune. Verùm nebulones nequissimi & ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitiâ non faciant, ignorantiâ tamen pravæ dispositionis efficiunt: utraque certe perniciosa, sed illa magis.* Quæ omnia

Cap. 7. De curatione per venæsectionem.

experientiâ

experientiâ confirmaturus, paulò inferiùs sic pergit; *His observatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare; quod ipse profecto ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proxime acto, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius ac salutarius reperi ipsâ largâ & tempestivâ sanguinis missione.* Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens, hùc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hâc nostra *Britannia* ante aliquot annos gestæ historiam oppidò raram ac à proposito nostro non alienam, hìc loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates quæ hanc patriam nostram miserrimè afflixerunt, pestis etiam multis in locis grassaretur, ac fortè in Castrum *Dunstar*, quod in provincia *Sommertonensi* situm est, aliunde invecta, aliquot præsidiariis cum macularum efflorescentia derepentà exanimatis, complures etiam alios corripuisset. Chirurgus quidam qui à longa in regionibus

bus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, à præsidii præfecto enixè rogat ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere, quo annuente, singulis ægris, statim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copiâ detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula quæ cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omninò remedium adhibuit, tamen ex compluribus iis quos hoc modo tractasset, mirum dictu, ne unus quidèm desideratus est. Vir Nobilissimus juxta ac morum probitate atque fide spectabilis D. *Franciscus Windham* militum Tribunus, ac prædicti castri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnùm in vivis est, pro eâ quâ est humanitate rei gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipsi circa hanc rem singulare ac memoratu dignum aliquando observare contigit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea quæ desæviente nuperâ Peste *Londinensi* à me usu atque experientiâ

annotata

annotata fuerunt, inferiùs ostendam.

Hujusce autèm praxeos utilitatem etsi non mente tantùm ac judicio assequor, verùm etiam reipsâ atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio, præ ejusdem per Venæ-sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires æquè prosternat, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus suis non vacat; Primò enim, multis, ac presertìm calidioris temperamenti juvenibus, sudores ægriùs proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas, eò in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut quod tristioris adhuc ominis est, vana spe aliquantispèr lactatus, tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cùm enim præcipua hujusce mali labes in spirituosiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quàm in aliis inflammationibus plerumque existat, tenuior illa portio novi caloris accessione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultrà texturæ modum distensas prorsùs

frangit

frangit ac comminuit. A quâ fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo; quippe non secùs ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflictâ, primò intensiùs rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi pòst tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deindè verò, in corporibus quæ satìs promptè in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo præmaturiùs (nempe totâ materiâ morbosâ nondùm penitùs dissipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabilitèr quidem sub finem sudoris prodire inceperant, postea deterior evadit conditio. Nam subductâ quæ eos in molem attollere deberet materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut saltem ad legitimos abscessus, nunquam perducuntur (quemadmodum etiam in Variolis accidere solet, quoties æger per primos dies impensiùs sudavit) recepto autem denuò intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus operâ eo quo superiùs innuimus modo, sæpe ecthymata imminentis lethi indicia foràs propelluntur.

Verùm quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviàm iri possit, ut luculentiùs patescat, quid in hoc morbo à me

pro

pro modulo meo factum observatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, summâ fide edisserere lubet.

Nobilem fœminam ineunte *Maio* anno 1665 ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento sanguineo præditam invisi. Præter Febrem ardentem quæ paulò antè invaserat, vomitiones importunæ, aliaque symptomata Febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ-sectione auspicatus, postero die ad præcavendam Diarrhœam, quæ, ut in hujusce Tractatûs initio monuimus, ob omissam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio. Emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit, Vomitorium imperavi, quod satìs commodè ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cùm ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res, ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi (quemadmodùm etiam eventus docuit) proindeque aliam ab eâ, quæ superiùs tradita est, quæque constanti successûs serie hactenùs à me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca, adscito in negotii societatem medico alio seniore, venæ-sectio,

ctio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata est; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valdè anomala ac inconsueta, malignitatis egregiæ indicia, ingruebant, ex Alexipharmacorum classe fortiora aliquot præscripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum è vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem, etiam post reiteratam venæsectionem, in prædicta ægrâ perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxisse; necnon sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non absimilem fuisse; quin & tussim aliquam & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porrò & eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris ac initium æstatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minùs esset idonea (illæ enim hoc

tempore

tempore sua sponte quasi dissiliunt & in intermittentium classem se reponunt, vel in Pleuritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse, judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescentis; quippe nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni ut eâdem omninò mihi methodo procedendum fuisse in prædicto casu arbitrarer, quâ in Pleuritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps felicitèr atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venæ-sectionibus, quales ad Pleuritidem suprà laudantur, curationem commisi & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè popularitèr grassabatur) prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immanitèr de-

bacchari cæpit calamitosa illa Pestis, quæ eò tandem truculentiæ devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in una urbe extinxerit.

Febri autem illi de qua modo loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, non ausim definitò pronuntiare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto post tempore, ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in mea vicinia afflixit, eandem tàm in primo morbi insultu quàm in decursu, accidentium συνδρομὴν adfuisse. Cæterùm cùm proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides subductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitosæ illius Luis in tantum perseveraret sævitia, ut fieri non potuit quin meliorum medicorum penuria ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multò pòst, complures Febricitantes invisi, quorum Febrem, illius quæ ante decessum meum tam prosperis ægrorum rebus à me tractata fuisset, morem atque genium æmulari non sine magna admiratione deprehendi. Ideóque propriâ experientiâ

fretus

fretus ceu duce, quibuscunque præceptis umbratilibus anteponendo, Phlebotomiam similitèr administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberaliùs sanguinem (cui etiam Ptisanæ ac dietæ id genus refrigerantis usus accessit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandèm in nonnullorum tractatione solito successu destitutus præ adstantium protervià, qui præjudiciis inanibus occupati, debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, magno ægrotantium malo, quibus (saltèm dum in hoc cardine curandi scopus versaretur) sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat, insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proindè alium à venæ-sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnoperè ex usu futurum judicavi. Nocumenti quod aliquando insons dedi, non ex eo quòd sanguinem ademerim, sed quòd ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hîc adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cùm nullum adesse

tumoris signum interrogatus responderet, statìm liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat, præscriptâ etiam ptisanâ cum jusculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, quâ etiam sequente aurorâ similiter mulctatus est. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum invisens, eum quidem multò meliùs se habere, & nihilominùs amicos ejus adversus ulteriorem venæ-sectionem animis vehementèr obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendi, superesse alteram duntaxàt venæ-sectionem dictitans, quæ ægrum in sicco collocaret; sin contrà niti pergerent, satiùs fuisse ut nullo omnino sanguine detracto curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certò certiùs interiturum. Præsagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occasionem corrupisset, maculæ purpureæ postridiè eruperunt; nimirùm materiæ peccantis reliquiis, quas radicitùs evacuari opportuit, cùm jam omnem abscessûs spem Phlebotomia totiès repetita abstulisset, morâ suâ universam cruoris massam pervertentibus, ejusdemque compagem subtili-

tate eximiâ diſrumpentibus: Æger autèm poſt aliquot horas fatis conceſſit. Cùm ergo frequentior hujuſmodi obſtaculorum occurſus mihi moleſtiam faceſſeret, magnâ cogitandi ſollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri poſſit medendi modus qui morbum non minùs efficacitèr abigeret, nec hominum offenſionem æquè incurreret. Re diù multúmque apud animum meum deliberatâ, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris abſolutam deincèps expertus ſum.

Curatio. Primò, ſiquidem tumor nondum protuberaret, ſanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quò facto, Diaphoreſis, cujus aliàs ſollicitatio in nonnullis corporibus non modò ſummam habebat difficultatem, verùm etiam majoris incendii proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc ſanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs graviſſimum incommodum attuliſſet, diaphoreſeos immediatè inſequentis beneficium abundè compenſavit. Poſt Venæ-ſectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cùm jam omnia ad ſudores proliciendos in promptu eſſent) ne vel minimâ interpo-

sitâ morâ stragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam sincipiti alligari jussi; quæ quidèm capitis obtectio ad sudorem ciendum plùs proficit quàm quis facilè crediderit. Deinde, si vomitus non adessent, hæc & similia hydrotica exhibui; ℞ *Theriac. Androm.* ʒ ß. *El. de ovo* ℈ j. *pul. è chel. cancror. comp. gr.* xij. *cochinell. gr.* viij. *croci. gr.* iiij. *cum s. q. succi. kermes. f. bolus, quem sumat. 6â quaque hora, superbibendo Cochl.* vj. *seq. Julapii.*

℞ *Aq. Car. benedicti & scord. comp. an.* ℥ iij. *aq. theriac. still.* ℥ ij. *syr. caryophill.* ℥ j. *misc. f. Jul.*

Quòd si vomitio interpellaret, ut in Peste ac Febribus Pestilentialibus sæpissimè accidit, medicamentum sudoriferum tantispèr propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quod linteaminis pars subindè ad colligendos halitus vultui superinduceretur) sudor promanare inciperet. Nam (quòd quidèm observatu summè dignum est) cùm materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illicò alvi profluvium & vomitiones, ab eisdem introrsùm reflexis, ac in ventriculum & intestina decumbentibus provenientes, ultrò sedantur: Adeò ut quantacunque stomachi subversio præcesserit,

ceſſerit, aſſumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad ſudores ex voto proliciendos conducant. Memini cùm me aliquandò Pharmacopola quidam ad fratrem ſuum ex Febre Peſtilentiali graviter ægrotante vocaſſet, atque ego de medicamento ad ſudorem ſuſcitandum exhibendo, ſermonem injicerem, retulit ſe jamjam varia eaque fortiora ſudorifera incaſſum propinaſſe, ſiquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis quæ antea exhibuiſſet vel ingratiſſimum ac ſummè faſtidioſum, me facilè effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promiſſi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à ſola ſtragulorum mole paululùm maduiſſet, largiorem Theriacæ Venetæ bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copioſiorem ſudorem conjectus, incolumitatem recuperavit. Sed ut ad inſtitutum redeam, inceptam jam diaphoreſin, hauſtibus Zythogalæ ſalviâ alteratæ, vel cereviſiæ, cui macis aliquantulum incoxerit, ſubinde repetitis, ad naturalis diei ſpatium continuari præcepi, abſtertione interìm omni religiosè interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à ſudoribus finitis induſium utcunque madidum ac immundum mutari permitto.

Id

Id quon summâ cautelâ observari velim. Quòd si sudatio angustiori temporis limite circumscribatur, recrudescit illicò symptomatum sævitia, atque ægroti salus, quam prolixior diaphoresis extra aleam constituisset, in acie novaculæ relinquitur. Et profectò *Diemerbroeckium* aliosque nequeo satis mirari, quoties adverto eos tam levi pretextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet ægrotantium viribus consulatur. Primò enim ægrum sudore diffluentem viribus meliùs quàm anteà constare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillùm versato non potest esse animadversum. Quid me in hac re usus atque experientia docuit, palàm eloqui ac etiam propugnare non verebor. Multi, me authore in 24. horarum diaphoresin conjecti, tantum abest ut se exinde debiliores factos quererentur, quin potiùs quantum supervacanei humoris sudando decessisset, tantundem novi roboris sive acrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores sæpe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multò plus levaminis afferret, planè ac si verè criticus foret ac totius morbi eradicativus.

tivus. Porrò in summo sudoris vigore jusculis ac sorbilibus confortativis ægrum reficere, quid secum trahat incommodi non, video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos sudores perferendos impotentiâ. Si qua igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia sorberi permitto; quæ cum cardiacis & haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactationi abundè succurrunt. Cæterùm in re adeò manifestâ non opus est ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeωs utilitatem palàm proclamat, videre est, quòd quamdiù æger sudore difluit benè se habere existimet, neque minùs ex astantium judicio res tota in vado constituta videatur; Atqui quamprimùm corpus arescere incipit ac sudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quasi post liminiò redeunte.

Per horas à finito sudore viginti quatuor, moneo ut frigus cautè vitetur, indusium sponte suâ in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiusculè hauriantur, & Zythogalæ salviâ alteratæ usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune Catharticum exhibeo. At-

que hâc medendi ratione, anno à Peste proximo, complurimis Febre Pestilentiali correptis sanitatem restitui, adeò ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus est, postquam eandem exercere inceperam.

Verùm ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hactènus non sustinui, veritus ne materiâ morbificâ in depleta vasa consertìm remeante, subitaneus ægri interitus destinatam diaphoresin anteverteret. Nihilominus fortasse satis tutò administrari poterit Phlebotomia, modò confestìm ab ea peractâ, ac nullâ morâ interjectâ eliciantur sudores, qui ad spacium superiùs requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere ac dissipare valeant; idque longè minore salutis periculo, quàm si legitima apostematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodùm incerta ac fallax existit, seriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, sicubi circa Theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque uspiam proposuisse, nisi quod probè

probè exploratum habeam. Sanè cùm supremus vitæ meæ instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis testem, me non solùm ægrorum omnium, cujuscunque demum sortis, qui sese curæ meæ concrediderant, summâ fide ac diligentia salutem procurasse (quorum interim nemo à me aliàs tractatus est, quàm ego memet tractari cuperem, si mihi ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut si quo modo fieri possit, morborum medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantulamcunque in hoc scientiæ genere accessionem, etsi nihil magnificentius, quàm *odontalgiæ* aut *clavorum pedibus* innascentium, curationem edoceat, longè maximi faciendam esse, præ inani subtilium speculationum pompâ, ac levicularum rerum notitiâ, quæ fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quàm *Architecto* ad construendas ædes *Musicæ* artis peritiâ.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè sinistrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In præcedenti

cedenti nempe Diatribâ, *Naturæ* nomine sæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quasi rem aliquam singularem & seorsim subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihi repræsentarem, quæ ratione aliquâ & consilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur: quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitâsse videntur. Verùm ad me quod attinet, utì nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solùm, verùm etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ brutæ licèt, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud Numen cujus vi producta sunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinitâ suâ sapientiâ sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant, neque frustrà quicquam

quam molita, neque niſi quod optimum eſt, ac toti Rerum Fabricæ, ſuiſque privatis naturis maximè accommodum, exequentia: perinde atque automata non pro ſuo, ſed artificis conſilio moventur.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1667, 1668, *partim etiam Anni* 1669, *Londini.*

Anno 1667, appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illâ, quæ proximè eſt prægreſſa, conſtitutione Peſtilentiali, vel prorſus delituerant, vel rariſſimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jámque indies latiùs graſſantes, ſub Autumno Ἐπιδημικώτεται factæ ſunt; à quo tempore paulatim imminutâ vi, ſuperveniente brumali frigore parciùs laceſſebant; at proximo Vere adoleſcente, poſtliminiò invaluit hic morbus viguitque, donec ab inſequentis hyemis gelu, uti priùs, retuſo impetu coerceretur. Poſthæc tertiò demum cum Vere ſurgente increbuit, ac jam languidior, & ſuc-

 ciſo

ciſo quaſi poplite, minùs latè dominabatur, quàm duabus quæ præceſſerant æſtatibus: Menſe verò Auguſto 1669. penitus intercidit, Dyſenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc Conſtitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur quàm unquam aliàs, quantum ego memini, ſeu prorſum ſpectes, ſeu retrò: Quo non obſtante, cùm genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, ſi ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primùm tempore Variolæ inceſſebant, & novum quoddam Febris genus exortum eſt, à Variolis, quales ſe tum gerebant, non multum abhorrens, ſi puſtularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in ſequentibus ſpeciatim agemus. *Febris* hæc, licèt multò pauciores invaderet quàm Variolæ, eaſdem tamen duratione æquabat: Hyeme verò cùm jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invaleſcentibus, receſſit, prædominium Epidemicorum hujus conſtitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominùs per hæc tempora non planè deſiit unquam, donec tandem cum Variolis menſe Auguſto 1669 omnino diſparuit.

Binos

Binos hoſce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultimâ præſertim æſtate, quam dicta Conſtitutio deſamabat, *Diarrhœa* ſcilicet, aeris Conſtitutione jam tum ad ſubſequentem *Dyſenteriam* vergente: Utut verò hæc ſe res habuerit, id ſaltem conſtabat, morbum hunc Febrem, quæ tunc regnabat, ita praximè attingere, ut nihil aliud eſſe videretur, quàm ipſa Febris introverſa, & viſceribus incumbens.

De tribus hiſce morbis, qui ſoli in hac *Conſtitutione* Epidemicorum nomen ſibi jure vendicabant, ſigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fnſiùs tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi Genuinæ præ cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorſus exhibentes φαινόμενα, & parili ſymptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum etiam medendi methodus eſt deſumenda. Notandum enim eſt, non tantùm Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari conſtitutioni competere, ſed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem ſpeciem referunt durante hâc

annorum ſerie, aliam verò annis ſequentibus, quantumlibet inter ſe convenire videantur quoad certa φαινόμενα omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Hiſtoriam ante omnia perſcribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* ſubſequentium annorum valeam diſpeſcere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem θεραπείᾳ ex animo votoque maxumè ceſſit.

CAP.

CAP. II.

Variolæ Regulares.

V*Ariolæ*, quibus annis Epidemicè grassantur, si *Regulares* etiam sint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ de quibus sermo nobis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm grassantur Epidemicè, sed & *irregulares* atque periculosioris sunt generis, maturiùs nonnunquam, mense putà *Januario*, invadunt. Integras familias contagio suo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi priùs hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus alquod, ad hunc morbum nihil attinentium, priùs obsederit. Duplex est harum species (ut & Variolarum quæ quibuslibet annis infectant;) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licèt essentialiter, ut aiunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata quæ *hanc* comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

1.*Interstinctæ* vel Discretæ cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, Capitis & dorsi vehemens dolor, vomituritio, ingens in sudores propensio (quod de Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi διάθεσιν mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post;) doloris sensus in partibus quæ scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam & somnolentia, in infantibus præsertim, nonnunquam & Paroxysmi Epileptici: Qui si infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, suspicor ego ubique, Variolas in procinctu stare, quæ intra pauculas horas se exerentes, Prognostico ut plurimum fidem conciliant, & authoritatem; ita ut si fortè infans insultum Epilepticum sub vesperam, quod fieri solet, patiatur, Variolæ sequente aurorâ in conspectum se dederint, & (quod sæpe sæpiùs observavi) quæ Variolæ infantes statim ab hujusmodi paroxysmis aggrediuntur, pustulas emittunt magnitudinis conspicuæ, mites etiam sunt, atque boni moris, & rarissimè confluunt. Atque hæc ferè sunt illa symptomata, quibus hic morbus sub initio stipatur, quæque eruptionem pustularum ut plurimum

antece-

antecedunt. Quamvis interim hîc loci consentaneum fuerit subindicasse, in sanguine laxiori atque συμεταβλήτῳ nonnunquam accidere, ut separationis periodus sensim atque gradatim sine insigni aliqua ægritudine transigatur, priusquam expulsio materiæ, pustularum eruptione se prodat.

Variolæ discretæ quarto ut plurimum die, (si primum etiam incluseris) ab invasione erumpunt, nonnunquam seriùs aliquanto, ante illum verò rarissimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum symptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitus evanescunt; ac proinde iis affectus satis pulchrè sibi videtur valere, nisi quod adulti in sudores propensi vix ab illis possint cohiberi, ut ut leviter tegantur; quæ quidem διάθεσις non nisi pustulis jam maturationem attingentibus ægrum deserit, idque suâ demum sponte. Eruptionem quod spectat, hoc se ferè habet modò: Primò pustulæ subrubræ, tenuissimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, sparsim se produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus universum. Per id temporis & fauces dolor infestat, qui unà cum pustulis surgentibus augetur, quæ indies grandescentes, & in majus fastigium elevatæ,

cutem carnesque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione. Circiter enim *octavum* à primo insultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique servo) intervalla, quæ priùs subalbebant, pro pustularum quibus obsidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non sine partium dictarum dolore tensivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam sternit; ita ut progrediente morbo palpebræ usque adeo impleantur extendanturque, ut æger luce fermè privetur; qui quidem palpebrarum tumor vesicam inflatam ac resplendescentem per easdem extensam non malè refert.

Est etiam ubi temporiùs oculis capiuntur ægri, si nempe major pustularum vis à prima eruptione se in illos effuderit. Proximæ à facie intumescunt manus, digitique, pro pustularum numero, distenduntur. Usque ad hunc diem pustulæ quæ faciem obsederant, læves ad tactum fuêre atque rubræ, jam verò asperiores evadunt (quod quidem primum est incipientis maturationis indicium) & subalbidæ; paulatim insuper succum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad summum

mum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridum, & Rosarum Damascenarum æmulum. Et sanè quò mitiores sunt Variolæ & genuinæ magis, eò etiam magis, tum ipsæ pustulæ, tum & cutis in earundem interstitiis, dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti verò quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contrà, quæ manus & reliquum corpus, minus asperæ, albæque magis conspiciuntur indies. Die *undecimo*, faciei tumor atque inflammatio satis apertè recedunt, & pustulæ tam faciei quàm reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad pisum grandiusculum ascendebat) exarescunt deciduntque; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinatiores plerumque, recentes adhuc, albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei & reliqui corporis pustulæ desquamatione, at verò manuum quæ sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis

cutis. Etenim ubi primùm decidunt puſtulæ, nulla adhuc in cute cernitur inequalitas; at verò hujuſmodi ſquamulis exurgentibus recedentibuſque viciſſim, tandem excuvantur foveæ iſtæ quæ ſæpenumero in convaleſcentibus ab hoc morbo diu viſuntur; quamvis raró admodum *Variolæ Interſtinctæ* ulla ſui linquant veſtigia; atque illæ fermè ſolæ, quæ ſex poſtremis anni menſibus invaſere; cùm quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, niſi fortè confluxerint, ut poſtea dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel conſtipatam prorſus habet alvum, vel ſaltem rariſſime dejicit. Atque hæc de Variolis *Diſcretis* dicta ſunto.

2. Symptomata cum Diſcretis communia habet & illa Variolarum ſpecies, quas *Confluentes* appellavimus, niſi quòd hîc atrociora ſint omnia: Febris ſcilicet, anxietas, atque ægritudo, vomituritio, &c. immaniùs affligunt, quibus ſignis Medico ſagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* ſe produnt. Nihilominus non ita promptè hîc in ſudores diſſolvitur æger ac in alio genere jam ſuprà deſcripto. Diarrhœa inſuper noununquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve poſt illam protrahitur; quod quidem in *Diſcreto* Variolarum

larum genere nondum mihi contigit obſervare.

Tertio ut plurimum die erumpit ſpecies hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *poſt* illum; cùm *Diſcretæ* vel ipſo die *quarto* incluſivè à primo inſultu morbi, vel poſtea, ante illum raro admodum ſe monſtrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præſtolentur unquam; fit tamen, licét oppido raro, ut ob atrocius aliquod ſymptoma, ad quartum vel quintum uſque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutiſſimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxyſmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis pleuriticos vexat, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hiſce in caſibus, licèt infrequentes ſint, Variolas ſolito ſeriùs erumpere animadverti, utpote ab immani ſymptomatum dictorum violentia conſtrictas atque impeditas: Quæ quidem ſymptomata ſolitis vehementiora, cùm agmen ducant, mihi ſatis apertè indicant ſecuturas Variolas & è *Confluentium* genere eſſe, & periculo minimè vacare.

At

At verò (quod jam proximè dicendum) licèt in *Discretis*, mox ab eruptione (uti-dictum est) quæ morbi insultum comitabantur symptomata nullum jam ampliùs facessant negotium, in *Confluentibus* longè aliter se res habet; cùm tam Febris, quàm alia symptomata etiam ad multos dies à pustularum eruptione ægrum discrucient.

Variolæ dictæ nunc Erysipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non nisi à Medico in his morbis versatissimo distinguuntur, saltem quoad faciem externam: Nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, aliásque circumstantias, quas utriusque historia longè ab invicem discrepantes exhibet, sedulò animum adverterit, haud difficulter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem, uti *Discretæ*, attolluntur, quæ faciem præsertim occupavêre; at sibi invicem implicitæ primò se habent instar vesiculæ rubræ, vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tnmorem elevant quàm solent *Discretæ*; dein adinstar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, solitam cutis superficiem non multùm superantes. Præterlapso die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim

paulatim magis exaſperatur judice digito, & ad colorem fuſcum non verò flavum, ut in *Diſcretis* accedit, intenduntur indies tum aſperitas, tum etiam cujis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis deſquamatur, quod in quibuſdam faciei partibus, ſi morbus truculentior fuerit, non niſi poſt viceſimum diem ſolet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis puſtulæ matureſcentes ad colorem ſubfuſcum vergunt, tantò etiam lentiùs, ſi ſuo utantur genio, abſcedunt; ut è contrà quantò minùs confluxerint, tantò magis & flaveſcunt, & ſe ocyùs proripiunt. Pellicula hæc ſeu ſcabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit nullâ quidem ſcabritie vultum afficit, at verò mox illam excipiunt ſquamulæ furfuraceæ indolis perquam corroſivæ, quæ non modò patentiores excavant foveas quàm ſolent Variolæ diſtinctæ, ſed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, ſi admodum ſævierit morbus, humerorum etiam & dorſi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus ſubjectis expoſitiſque.

Animadvertendum eſt autem, Morbum hunc magnum æſtimarì non pro Variolarum frequentia, quæ reliquum corpus, ſed pro

pro earum numero tantum quæ faciem obſedêre, quæ ſi his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, ut ut paucæ atque Diſcretæ ſint eæ quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minùs periclitatur æger, quàm ſi membra omnia denſo agmine pervaſerint: Atque ex adverſo quantumlibet ſpiſsè truncum & artus occupaverint, ſi in facie rariores comparuerint, magis in vado res eſt. Quod de numero diximus, & de Variolarum more poteſt affirmari; maluſne ſcilicet is fuerit, an ſecus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique obſervavi Puſtulas manuum atque pedum majores fuiſſe quàm reliqui corporis; & quò altiùs ab artuum extremitate truncum versùs aſcenditur, eò ſenſim minores & contractiores ſemper extitiſſe. Atque hæc de *Puſtulis* cenſui dicenda.

Sunt verò & alia ſymptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti quàm vel puſtulæ ipſæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis; *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa.* Horum prius ita perpetuum ſe comitem adjungit, ut unicum tantum viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nullâ ſuperveniente Salivatione.

Utrùm

Utrùm providens natura has evacuationes idcirco ſubſtituerit, quòd in puſillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in puſtulis iſtis majoribus ac magis faſtigiatis generis *Diſcreti*, nullus definio; cum Hiſtoriam tantum ſcribam, non ſolvam Problemata. Hoc certò ſcio, quòd non ſolum Variolas *Confluentes* ubique comitantur, ſed etiam quod quæ per illas fit evacuatio tam eſt neceſſaria, quàm ſunt vel Puſtulæ, vel faciei & manuum intumeſcentia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam ſub primum eruptionis tempùs ſe prodit, nonnunquam non niſi poſtridie, biduóve prælapſo. Materia primò tenuis excernitur, ac facilè ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eâdem nocte conſpurcante. Neque ſanè multum cedit Ptyaliſmus hic alteri illi qui ope *Mercurii* excitatur, niſi quod non ita malè oleat. Die autem ferè *undecimo* ſaliva viſcidior jam facta, ægerrimè excreatur; ſiticuloſus eſt æger, tuſſit ſubinde inter bibendum, & potus per nares revertitur, atque ab hoc die ceſſat ut plurimum Salivatio; licèt aliquando, (rariùs tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino ceſſaverit, tandem poſtliminiò recrudeſcat.

Diarrhœa

Diarrhœa non ita maturè infantes ſolet invadere, atque adultos *Ptyaliſmus*; quocunque verò tempore ingruerit, niſi arte ſiſtatur, ſingula morbi ſtadia decurrit.

In utraque Variolarum ſpecie Febris à primo ſtatim inſultu ad eruptionem uſque præcipuè dominatur; quâ peractâ inducias ferè dat uſque ad puſtularum maturationem, & tempus in quo pus conficitur, quo demum elapſo prorſus deſinit.

Obſervavi ſemper in morbo vehementiori, ægrum ſub veſperam quaſi Paroxyſmo laboraſſe, & funeſtiora ſymptomata veſpertinis præſertim horis ſe oſtendere, atque exacerbari.

En juſtam Variolarum hujus generis Hiſtoriam, vera ac genuina hujuſce morbi Phænomena, prout ſcilicet naturaliter ſe habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, ſuperveniunt jam proximè diſſeremus.

Animadvertendum eſt itaque, iſta quæ die *octavo* in genere *Diſtincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto ſemper à primo morbi inſultu computadi initio) maximum ad ægri ſive vitam, ſive interitum pondus habere, magiſque ad amuſſim expendi debere,

debere, cùm liquidò constet, maximam eorum partem qui utrolibet morbi (sc. *jam descripti*) genere intereunt, præfatis singulatim diebus defungi. Primò enim qui *Discretis* Variolis laborat æger, cùm satis promptè sudoribus diffluat, (quod hîc in adultis fieri solere jam diximus,) ac sibì omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Astantium opinionem propiùs accedat.) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis istis, quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licèt interim rubescant pustulæ atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usq; diem nullo negotio manaverat sudor, jam subitò suâque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari poteſt. Æger interim Phre-

nitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus, urinam parcè reddit, ac frequenter, ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hîc est notandum, quòd, si paucæ compareant Variolæ, hyems si fuerit, æger ætate provectior, aut venæ-sectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgescentiam impedit, & proinde mortem accersit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver æstasve fuerit, æger ætate florens, neque sanguis detractus.

At verò in *Confluentibus* maximè periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur, die *undecimo*; nam cùm hoc ferè tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto posuit, soleat desinere sponte suâ, nisi faciei & manuum intumescentia adhuc persistens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quòd in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non Salivatio tantùm, sed faciei insuper & manuum intumescentia ad materiam morbificam ritè eliminandam omninò requiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam

verò

verò nimio ſæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut ſanguinis Craſi à regimine præfervido disjectâ, fractâque, atque eò uſque accenſâ ut particularum inflammatarum exterminationi ſenſim faciendæ non ampliùs competat, (ut quæ ſudoribus importunè extortis debentur mala, jam taceamus,) itaque vel non omnino intumuerint facies manuſque, vel tumor ille unà cum ſalivatione Evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipſo hoc die aliquantiſper debeat remitti, non debet tamen niſi poſt diem unum alterúmve omnino recedere: manuum interim tumore perſiſtente vigentéque; quo quidem vix aliud eſt minùs fallax Convaleſcentiæ προγνωστικὸν, uti neque contrariò certum magis imminentis, periculi indicium.

Sed ut ut id ſit; materia Ptyaliſmi quæ ad hunc uſque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viſcida jam facta & tenax, ægro ſuffocationem intentat; Potus quem aſſumit in pulmones ferè dilabitur, unde cum Tuſſi violentâ per nares rejicitur, voce eſt raucâ, ſomnolentiâ & ſtupore corripitur ingentibus, oppreſſus undique vi morbi, atque in hujuſmodi agone ut plurimum extinguitur, eo quem jam diximus die.

Sunt & alia adhuc ſymptomata, quæ in quolibet morbi ſtatu occurrunt, tam *Diſcreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis v. g. à nimiâ ſanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum eſt patiens, ut magnis viribus, ac furibundo niſu injectas prehendentium & lecto incarcerantium manus, eludere conetur.

Aliquando eadem cauſa effectum longè diverſum, ſeu contrarium, ut videtur, producit, Affectum ſc. *Comatoſum* ; ita ut æger nunquam fermè evigilet, niſi continuo pulſu excitatus.

Eſt etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peſte, laxatâ, inflammationis vi, ſanguinis compage, *maculæ purpureæ* ſe oſtentant Puſtuli interſperſæ, mortis ferè ſemper Prænunciæ. Frequentiùs hoc evenit, ubi aeris Conſtitutio morbo iſti Epidemicè graſſanti præ cæteris favet. Aliquando in puſtularum ſummitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio verò ſubſidentes, ſe produnt variis in locis ; quæ cùm nimio fervori ortum debeant ſuum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuſcum colorem acquirunt, poſteaque pedetentim ſubflavum

vum illum, qui variolis genuinis, ac ſuum morem obtinentibus, naturaliter competit; quod ſatis liquidò cernitur in illâ quæ circa morbum hunc verſatur praxi, in quo omnia Symptomata eò ſunt mitiora, quò magìs puſtulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adoleſcentum porrò, & ætatis flore vigentium, præcipuè ſi vino, aut aliò quovis liquore ſpirituoſo ſe nimiùm impleverint, uſque adeo in hoc morbo nonnunquam ſanguis accenditur furitque, ut per Arterias & veſicam viam ſibi faciat, & quâ data porta, ruat; quo quidem *mictu ſanguineo* vix aliud ſymptoma pejoris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab eadem inſuper cauſa nonnunquam, licèt rariùs, ſanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque verò Hæmorrhagia hæc ſub morbi initio plerumque contingit, puſtulis nondum erumpentibus, vel ſi in quibuſdam locis ſe oſtendant, in pleriſque tamen aliis adhuc ſub cute denſæ latent, atque ejus ſunt generis quæ in maximè *Confluentes* adoleſcerent, niſi jam dictum ſymptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ ſuppreſſio* to-

talis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præſertim, idque in ſtatu, vel etiam declinatione *Diſcreti* generis.

Sunt & alia ſymptomata, quæ à περφάσει aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur, ſi nempe æger à frigore nimis intenſo fuerit læſus, vel ſi præter jus faſque vena fuerit pertuſa, aut alvus Catharſi ſubducta; unde puſtulæ nonnunquam faſtigiis cedunt & derepente conſidunt, ſuperveniente inſuper *Diarrhœâ*, à qua ægro, (adultus ſi fuerit, ut ſuprà innuimus,) ingens eſt diſcrimen, & anceps morbi exitus, materiâ ſc. Variolosâ intrò versâ, ita ut natura eidem per cutis poros debitè exterminando impar prorſus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minùs in bonis ægri rebus eſt cenſendus, quàm ipſa Puſtularum eruptio, niſi eæ fuerint *perpaucæ*.

Quæ verò à ſuſcepto frigore pendent ſymptomata, raró admodum occurrunt, ſi cum illis conferantur quæ à contrario, calidiori nempe regimine, naſcuntur; Cùm enim morbus hiſce inter calidiſſimos jure optimo habeatur, longe minùs ab hac parte peccatur, quàm ab altera.

Qualis verò ſit hujus morbi eſſentia, ob naturalem & communem mihi cum reliquis

hominibus

hominibus Intellectûs defectum, nescire planè me fateor; veruntamen prædicta symptomata pensiculatim trutinata mihi videntur subindicare, *Inflammationem* eum esse (à cæteris tamen Inflammationibus specie diversam) tum sanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda, per dies priores duos tresve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas postea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & sub Abscessulorum forma suis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus superstruatur, notandum est, duo esse hujus morbi tempora, quorum primum *separationis* est, secundum *expulsionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione transigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi solet, quorum decursu natura id satagit, ut partes ejusmodi inflammatas seligat congregetque quæ sanguinem lacescunt, atque etiam ut illas in carnosas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto pristinâ quiete fruitur, sedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in sanguine ciebatur. *Separatione* sic ope ebullitionis, in sanguine peractâ, *Expulsio* jam locum obtinet, quæ per reliquum

morbi tempus, mediantibus parvis illis *abscessibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abscessuum suâ specie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditatis, maturationis, atque exarescentiæ statum percurrere solent; quæ omnia si ritè atque laudibili modo absolvant & exequantur, in tuto res est, cùm exinde curationis summa dependeat; sin minus, omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium priori illo *separationis* opere, tanto plus temporis sibi vendicat, quòd prius illud in tenui fluidoque corpore transigatur, atque in ipso (ut sic dicam) naturæ foco; posterius autem denso spissoque theatro, atque à vitæ fonte paulò remotiori, partes suas exequi cogatur.

His ita præmissis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æquabilis ille tenor ebullitionis in sanguine conservetur, qui neque nimis properè separationem nimiâ suâ vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non satis idoneam præstet. 2. Ut abscessuli, pustulæve summâ curâ sustineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in se materiam omnino avehant, ipsæque etiam evanescant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus: ſolicitè inprimis cavendum eſt, hoc tempore præſertim, ne nimium aſſurgat ebullitio, ſive id fiat ex congeſtis ſtragulis, ſive ex aere loci in quo decumbit æger, igne nimium excalfacto, ſive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum uſu; præcipuè verò ab his cavere oportet, ſi æger in ætatis flore conſtitutus fuerit, vel ſanguinem habeat generoſiori potu nimis exaltatum, vel anni tempeſtas aut Verna ſit, aut ſaltem ultra æſtatis initium non proceſſerit. Hinc enim fiet, ut ſeparatio, quæ ſenſim lentiſque gradibus peragi debebat, ut ad univerſalem quandam deſpumationem opportuniùs pergat, præcipiti curſu feratur; atque ita vel non ſatis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad ſecretionem damnentur, quas aliàs Natura illam ſubire noluiſſet, niſi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc ſibi creet: ſecretis enim illis quæ ad ſeparationem minùs oportuna ſunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeòque redduntur expulſioni minùs accomoda. Mihi quidem rationi conſentaneum videtur, ut quo diutiùs natura *ſeparationem* molitur, ac perficit, dummodo

dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certiùs atque univerſaliùs eadem *ſeparatio* abſolvatur. Atque ex illa ſic abſoluta, curationis inſequentis ſucceſſus potiſſimùm ut dependeat neceſſe eſt, uti ex methodo contraria, contrariùs planè rei exitus: ex calido enim iſto regimine nihil boni naſcitur; ſicut ex præcoci fructu, nihil frugi; cùm frequenter uſu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapſu ruat; vel (quod pejoris notæ eſt) ſudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non ſecerni aptæ, neque *puris* naturæ reſpondentes (quod ipſum tamen pus, genuina ſoboles eſt hujuſce excretionis) eliminentur; vel ex cardiacis illis adminiſtratis, calidâque cuſtodiâ, Variolæ nimis protruſæ in unum confluant, fœdo certè ſpectaculo, triſtemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujuſmodi ſymptomata ex his erroribus progigni ſolent, cùm ex altera illa methodo nihil unquam mali obſervaverim. Natura enim ſibi-permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac viâ tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim vegetiſque temperamentis) noſtrâ ope, noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis

opibus

opibus locuples, suo denique ingenio satis edocta. Nequa sanè vel ipse vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periisse, quòd Variolæ primò non eruperint, & si nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum summa spe erumpentes, postea recedentibus pustulis prematurè detumuerunt.

Quemadmodum autem inconsultum est atque periculosum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo, mediantibus venæsectione, clysteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cùm hoc pacto partium separabilium commoda secretio plurimùm impediatur. Licèt enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adversus Phlebotomiam, aliasq; evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentia ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum planè virium sit; eo quòd ex earundem usu contrarius omnino effectus, subitanea scilicet variolarum eruptio, sæpissimè consequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu sunt, quæ vehementer suadent, ut, siquidem ullo modo vitari possit,

possit, ab hac praxi manus abstineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per hasce evacuationes, non tantùm ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes despumandæ accuratè secerni debuerant, verùm etiam illud ipsum subducitur, quod cæptæ secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde sæpenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius, quòd evacuationes jam dictæ præcesserant) paulò pòst ex improviso quasi repercussæ detumescunt, idque ob eam potissimùm caussam, quòd materia desit, quæ quasi à tergo præeuntem insequeretur, atque agmen clauderet.

Tandem, ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata, parvorum abscessuum sive pustularum ope, amandatur atque expellitur; nempe illud hic agendum est, ut pustulæ debitò modo sustineantur, quo ritè atque ordine destinatam periodum assequantur.

Sicut itaque supra satis, ut opinor, ostensum est, inprimis periculosum esse, si æger præsenti Febre, at pustulis vix dum apparentibus

rentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præsertim quod ad expulsionis initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis: Quamvis enim sanguis, peractâ jam *separatione*, atque relegatâ ad carnosas partes materiâ, ab intestino tumultu magnam partem immunis sit, interim tamen tener adhuc, recensque, ac vix novo statu & quasi texturâ indutus, ἐυπαθὴς est, faciléque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeò levissimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis est; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *separationem* jam molitur (illam quippe peractam supponimus) verùm illius loco, non tantùm symptomata superiùs memorata excitat, sed & cœptam per pustulas *expulsionem* interturbat, & contentam materiam exagitando, noxam parit. Vel itaque partes jam secretæ, atque in corporis ἕξιν depositæ, vehementi illo rapidoque sanguinis ebullientis cursu abreptæ, in ejusdem massam resorbentur; vel partes carnosæ ultra gradum suppurationi debitum excalfactæ, minùs commodè illam exequuntur; vel denique fortassis oborta

obortâ hâc novâ ægritudine, ſanguinis œconomia, ipſarumque carnium tonus pervertitur, uſque adeò ut materiam illam expulſam vincere, eamque ſolenni more abſceſſuum coquere nequeat.

Interim non uſque adeò nos illuc intentos eſſe opportet, quo ebullitionem nimiàm in ſanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, puſtularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulſionem promovendam accommodatiſſimus, naturalis ſit oportet, atque ejuſmodi quæ carnoſarum partium temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculoſus eſt.

Ex dictis itaque ſatis manifeſtum videtur, in quàm incerto lubricoque ſit loco, tum morbus ille de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda eſt. Atque etiam exinde pronunciare auſim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter ſeſe exercet, in anguſto verſari; quando quidem non vulgus ſolummodo mortis cauſam ſatagenti nimis Medico tranſcribere paratum ſit, verùm etiam ejuſdem artis profeſſores calumniandi anſam inde cupidè arripiant, atque coram iniquis judicibus cauſam dicentes, ſeveriſſi-

ſeveriſſimam ſententiam facilè eliciant; eo ſcilicet conſilio, ut ipſi pluris æſtimantur, & ſuper aliorum ruinis viam ſibi ſternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorſus eſt, imò & vilioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porrò cernere eſt, quòd minùs mirùm ſit, ſi Nutricibus, per ſe nimium plerumque officioſis & ſatagentibus, res male ſæpenumerò ſuccedat; Nempe res ardua eſt, & quæ muliercularum ingenium atque judicium ſuperat, gradum caloris huc requiſiti definire, præſertim cùm anni tempeſtas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc ſpectantia ſimul penſanda veniant, id quod prudentem profectò atque ſagacem Medicum omnino poſtulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomiâ minùs opportunè celebratâ, vel admiſſo frigore puſtulæ reciderint; vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum eſt. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii ſimus: Quamvis enim ſanguinem ademeris, fieri tamen poteſt, ut virium inde jacturam metuens, adeóque Cardiacis aut fortioribus aut ſæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improviſo ſuſcites. Nimirum ſanguis adhuc tenerior eſt, & vim calidioris ſtimuli facilè ſentit; unde fit, ut ſæpe repetitæ

repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda est quàm prægressæ venæ-sectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus satisfacere possint, dicta sunto.

Curatio. Jam ut calcata vestigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quamprimùm manifesta hujus morbi indicia se produnt, ægro aurâ liberiore, vino, ac carnium esu interdico, cerevisiam verò tenuiorem pane tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac nonnunquam pro arbitrio, hauriendam concedo; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo malestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam rusticamque dietam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuso vescatur, modò cautum sit ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab usu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius est ac naturalis, temerè propellere nonnulli satagunt: Cùm pro certo habeam, eò magis universalem fore materiæ Variolosæ separa-

ſeparationem, quò tardiùs iſtæ prorumpunt, proinde & ſecuriores poſſumus eſſe ne ſe denuò intrò condant, & rectiùs matureſcent: cùm, ſi ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quæ ad inſtar fructuum præcociorum inani ſpe lactat. Adde, quòd ab hac nimiùm feſtinata diligentia periculum eſt (in calidoribus præſertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus ſatis Cardiacorum ſupplent vicem) ne natura nimis incitata coactaque, univerſam penè corporis ſubſtantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, niſi plùs æquo properaſſes, in *diſtinctarum* ordine lætiori omine ſubſtitiſſent. Porrò non ideò ſtatim foràs propellendæ ſunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus ſuſpicio oritur, quia ſc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimùm laborat angitúrque; cùm ne vel unâ quidem inſtantiâ poſſit oſtendi, quempiam ideo interiiſſe, ut ut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ; vel naturam iiſdem ſeriùs ocyùs extrudendis defuiſſe, niſi ſicubi regimine calidiore & remediis Cardiacis, præmaturè ingeſtis, fuerit impedita. Etenim non ſemel obſervavi in junioribus & temperamento ſanguineo

O præditis,

præditis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita ut Variolas ante juſtum tempus exturbent, ita parum eruptionem acceleraſſe, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Varioloſæ ſeparationi ritè peragendæ par eſſet, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia ſe prodidêre, latentibus intra cutim puſtulis, neque ſe ultrà efferentibus, quibuſcunque demum Cardiacis ſolicitarentur, donec tandem ſanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, conceſſâ ſc. Cereviſiâ tenuiori, demptoque partim ſtragulorum quibus torrebatur onere, puſtulis exiturientibus commodùm viam ſtravi, atque ægrum in tuto, Favente Numine, collocavi. Neque magis, ſi quid ego judicando valeo, ab illis ſtat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modò cubiculi ambitu ſe contineat, quàm ab his qui adeo præmaturè atque intempeſtivè Cardiaca ingerunt, Etenim *Sanguinis mictus*, *maculæ purpureæ*, & reliqua ſymptomata lethalia, (de quibus ſuprà,) eo tantùm nomine, præſertim ætate florentibus, ſuperveniunt, quòd nempe lectulo præproperè nimis affigantur. *Quarto* verò

verò die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, si eruptio parum pro votis succedat, rectè exhiberi potest Cardiacum aliquod blandius, unicâ saltem vice, quo exigantur pustulæ. Inter ista quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia sunt *Laudanum Liquidum*, *Diascordium*, &c. si in pauca quantitate Aquis Cardiacis Appropriatis admisceantur, cæteris prælucent. Hæc enim cùm sanguini æstuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportuniùs atque liberiùs ejicit, atque amolitur. Neque etiam consulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhœâ*, atque illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, (quod antea innuimus,) nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa*, quæ oritur ad halitibus inflammatoriis, vel humoribus è massa sanguinis, per primos dies exagitati atque æstuantis, in intestina exoneratis; non tamen hìc magis deerit Natura dictis materiæ variolosæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, suâ jam sponte sistetur Diarrhœa,) quàm solet in halitibus istis extrò vertendis eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò eſt, quòd ſi ad adoleſcentem vegetiorem accerſor, & qui inſuper liberaliore ſive vini ſive liquoris cujuſcunq; ſpirituoſi compotatione morbo anſam dedit,non ſatis habeo ad frænandam ſanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo,quàm Cardiacis abſtineat, niſi ad hæc ſanguis è brachio mittatur: Quod ſi non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, miſſionem mihi ſaltem eſſe petendam exiſtimo. Superinductâ enim Inflammatione iſtâ, quam ſanguini impreſſit liquorum ſpirituoſorum Fervor, intenſo illi calori quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit ſanguis, ut non raró in veſicam vaſorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejuſmodi ſymptomata, quæ per omnem morbi decurſum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis quæ ante puſtularum eruptionem ſunt peragenda.

Ubi primùm eruperint Puſtulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Diſcreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cùm longo hæc intervallo ab invicem diſtent, quantumlibet conveniant quoad ſymptomata quædam utriſque communia. Si itaque ex puſtularum magnitudine, & paucitate, tardioreque eruptione,

tum

tum etiam Ægritudinis, aliorumque ſymptomatum graviſſimorum, quæ in *Confluentibus* etiam poſt eruptionem fatigant, evaneſcentiâ, de genere *Diſcreto* mihi conſtet; ægrum Cereviſiâ tenuiori, juſculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo quem ſuprà deſcripſimus. Atque ſi tempore æſtivo eoque calidiſſimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorſum attineat ægrum in lecto jugiter ſtratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potiùs ſingulis diebus, per aliquot horas de toro ſurgat, eâ lege, ut tam loco, quàm veſtitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abſtinente, morbus minori cum moleſtiâ, ac etiam breviori ſpatio tempora ſua peragat, quàm ſi eidem continenter affigatur; quod non modò ægritudinis tædium adauget, verùm etiam Febrilem æſtuationem fovet, & prodeuntibus veſiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quòd ſi aut frigidior anni tempeſtas, aut copioſior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi neceſſitatem ægrotanti imponat, proſpicio ut non intenſiore caloris gradu, vel adjectis pluribus ſtragulis in lecto decumbat, quàm quibus in proſpera valetudine uti ſolebat,

accenſo interim non niſi hyeme incumbente, mane & ſerò foco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco ſemper jaceat, nempe ne ſudores erumpant, quos ego tum rationibus ſuprà allatis, tum ipſâ experientiâ fretus, fidenter affirmo non abſque ingenti periculo promoveri poſſe.

Determinante morbo, cùm halituum, à materia jam in pus converſâ prodeuntium, Eruptio liberior à puſtulis tandem cruſtoſis ac duriuſculis impediatur, abs re non erit Vini Canarini ſemi-cocti cochl. 3 vel 4, vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum, exhibere, ne ſcilicet halitus illi putridi in ſanguinis maſſam poſtliminio revertantur. Et ſanè jam nunc, neque priùs, Cardiacis locus eſt. Eodem pariter tempore Diæta paulo calidior & Cardiaca magis poteſt concedi; juſcula v. gr. ex pane & Cereviſia Saccharatis, à farina Avenacea cum Cereviſia & Saccharo, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere ſc. *Diſcreto* ac leniori, ſi æger hâc Methodo ac Diætâ, utriſque moderatis, ſe tractari patiatur.

Hæc ſanè, reclamânte licèt immani iſto ac malè fundato hominum præjudicio quod ex adverſo militat, vera eſt ac genuina

nuina Methodus huic Variolarum generi Medendi, & obtinebit demùm, me vitâ functo. Et licèt non negem, multos regimine admodum opposito tractatos nihilominùs convalescere, fatendum est tamen, (& sanè dolendum etiam, si nobiscum reputemus quàm omni prorsùs periculo vacat ex sua natura hoc *Discretum* genus) plurimos etiam interire ; quin & alii complures fatis pariter concederent, nisi vel à frigidiore tempestate in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter supervacaneâ atque inutili) nuper celebratâ, servarentur. Quo nomine, si vel obstinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahere ; quod quidem, licèt per se officiat (quatenus sc. & separationem perturbat confunditque, & pabulum insuper tum pustulis, tum tumori elevandis destinatum subducit) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc, quam non nisi coacti usurpamus, Methodum, non usque adeò periculosam atque ancipitem reddit.

Ex dictis, (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud Problema solvere ; quî fiat sc. ut perpauci adeò è plebe hoc

morbo pereant, ſi ad eos comparentur qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam cauſam poteſt referri, quàm quòd ob rem domi anguſtiorem, & agreſte vivendi genus, vix illis fiat copia ſibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimò & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diaſcordii*, *Decocti* C. C. &c. uſum didicere, quàm in ſæculis *indoctioribus* quidem, at magis *ſapientibus*; cum in ſingulis fermè ædibus reperiatur ſtolida aliqua ac ſciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interſtinctas* appellavimus, curatione.

At ſi *confluant* Variolæ, periculoſæ plena res aleæ eſt; arbitror enim ego, genus hoc non minùs ab altero illo diſcrepare, quàm ab hoc ipſa peſtis, licèt apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus ſunt, utriuſlibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi ſpecie, cùm intenſioris ſanguinis inflammationis proles ſit, major pariter adhibenda eſt cura ne caleſiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum eſt. Quamvis autem ſpecies hæc ex ſua natura majorem ſibi vendicet refrigerationem quàm altera iſta, ad promoven-

dam tamen faciei ac manuum intumeſcentiam, (ſine qua de ægro actum eſt) & puſtularum elevationem atque augmentum, tum etiam quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abſtinere nequeat, expedit ut in eodem contineat & ſe, & manus etiam ſuas, modò ſtragulis modicè contectus ſit, & conceſſa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio ſuo tranſferendi, ut in genere *Diſcreto* innuimus. Præſertim verò morbo exeunte, cùm jam appetat *Febris Maturationis*, non tantùm hâc libertate demerendus eſt æger, ſed monendus etiam ut eâ utatur, quin & verſandus perſæpè nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur ſudores, quibus amandatur lenis iſte humor quo diluendæ ſunt Variolæ ut miteſcant.

Quandoquidem verò, ut diximus, *Ptyaliſmus* hanc ſpeciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis ſit Naturæ Evacuationibus, atque hîc in ejus locum quæ per puſtulas fieri debuit, ſubſtituatur (quæ quidem per puſtulas evacuatio in hac ſpecie humili ac depreſſiore non æquè atque in altera procedit) ſummopere annitendum eſt, ut dicta Salivatio in vigore perſtet & conſervetur, nec ante diem ſuum ſiſtatur, vel remediorum calidorum uſu, vel à

cerevisia tenui aut simili alio liquore, liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cùm Ptyalismi mos sit naturaliter se habentis, ut cum prima eruptione incipiat,& die *undecimo* minuatur, neque tamen nisi post diem adhuc unum aut alterum omnino desinat, si ante diem illum penitus cesset, in lubrico sunt ægri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nunquam non eo ipso die dispareat, si Salivatio eodem pariter tempore se subducat, æger materiâ Variolosâ jam putrescente, ceu Veneno, inficitur; cúmque nulla ampliùs detur porta per quam evacuari possit, in busti limine constituitur; nisi forte (quod sit nonnunquam) manuum intumescentia, quæ ut seriùs quàm illa faciei se ostendit, ita tardiùs recedit, ejus sit molis ac momenti ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hîc est tamque necessaria, admodum promovetur, si ægro affatìm propinetur Cerevisia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad sudores provocet.

Præter hæc verò, ut consopiatur vehemens illa sanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum species alteram illam longè superat, & sustentetur *Ptyalismus*, (necessaria

nempe

nempe hujusce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *.Narcotica* præ aliis quibuscunque: quæ licèt ob vim quâ donantur incrassantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me isto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo adhibui, astipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem excesserit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi stadium plerumque satis bene dormiunt) cùm mitiùs ferveat, nullo hujusmodi eget sufflamine; atque insuper horum usu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura instituit, cum ægri damno sistitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, si frequenter usurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, somnum moderatè conciliando, efferam nimis sanguinis ebullitionem ac proinde Phrenesin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum usu Faciei & Manuum intumescentia, quam insignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri securitatem, cùm non rarò justo citiùs detumescat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usque naturæ terminum suffulcitur & protrahitur; mitigato enim sanguinis

guinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis ſuperficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyaliſmus* denique hiſce propagatur, qui licèt vi medicamenti ita fortitèr incraſſantis ad horas aliquot ſiſtitur in quibuſdam, mox tamen aucto novis hiſce ſuppetiis robore, inſurgit denuò natura, & cœptum opus felicitèr peragit. Quinetiam animadverti *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citiùs, cum ingenti ægri periculo minui ſolet, exhibitis plus ſemel *Paregoricis* de novo fuiſſe redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & poſt illum, deſiiſſe. Propino ego ut plurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel ʒ vj aut ℥ j *Syr. de Meconio* in *Aq. flor. Paralyſ.* vel ſimili ſtillatitiâ ſolutam: Quæ ſi Adultis poſt plenam eruptionem ad morbi uſque finem ſingulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, ſed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut cenſeo, paulò temporiùs quam aliter fieri ſolet, *Paregoricum* exhibere; facilè enim obſervatu eſt in Variolis peſſimi moris, caloris, ut ita dicam, Paroxyſmum veſperi plerumque ægrum inquietudine, anxieta-

anxietate, aliiſque ſymptomatis laceſſere, quæ, ſi *Paregoricum* horâ ſextâ ſeptimáve veſpertinâ ſumatur, aliquatenùs præcaveri poſſint.

Proximo loco; cùm in Variolis *Confluentibus* haud minùs certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyaliſmus*, naturâ, ut ſupra oſtendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique conſtituente; ut nec hìc *Ptyaliſmo*, ita neque iſtic *Diarrhœæ* frænum injicio, cùm utrumque ex æquo ſit abſurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot mulierculārum opera in ſiſtenda hujuſmodi Diarrhœa, multa infantium millia letho dedit, dum falsò ſecum reputant, Diarrhœām par in *hac* Variolarum ſpecie atque in *Diſtinctâ* diſcrimen apportare; neſciæ ſcilicet, *illic* tantum officere Diarrhœam ubi per puſtulas fit evacuatio, hìc verò naturæ opus illam eſſe, morbo effugium quærentis. Miſſâ itaque Diarrhœâ ἐπὶ τῇ φύσει ex præcepto Divini ſenis συμπεράτ]ων, quo cœpi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc iſtinc auferantur, conſulo; & ſi fuerint ablactati, eandem, quam ſuperiùs Adultis, Diætam iſtis concedo.

Ultimis morbi diebus, cùm facies ob pustulas crustosas, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. d.* inungo persæpe, tum ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cùm *Olea*, *Linimenta*, &c. id tantùm agunt quo tardiùs evanescant albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus excipientibusque, postquam æger jam lecto surrexit ac mediocriter valet, paulatim succedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ minùs exacerbatæ nullam qualitatem Causticam contraxêre.

Curatio Symptomatum. Jam verò, licèt Methodus hæc (si cautè sc. ac prudenter circumstantiis particularibus accommodetur) prædicta illa, à naturâ abhorrentia atque periculosa symptomata præoccupet, & securum atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamen causa exorta sint hæc, me nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quæ hîc subnectam, aliâ viâ insistere, eadem ut submoveam atque debellem.

Imprimis igitur, si in *Discreto* genere ob regimen justo calidius, & continuos sudores,

dores, ægri facies die *octavo* non intumeſcat (puſtulis interim ſatis denſè ſe exerentibus) ſed flaccida ſit, & palleant puſtularum interſtitia ; in caſu poſito,ultra quod ad temperatum magis regimen, & compeſcendum ſanguinis ὀργασμὸν velis remiſque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è veſtigio hauriendum præcipio ; quod quidem ſomnum blandè conciliando (niſi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem ſanguinis ferociam, ſanguinem unà cum cal ore ad faciem, prout morbi ratio poſtulat, tempeſtivè determinat. Quod ſi eò uſque proceſſit malum hâc πεϱιφάσει ortum, ut ſudor qui huc uſque copiosè manavit, ſponte ſuâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehementi queratur ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat ; nullo jam alio auxilio (cùm in propinquo mors ſit) ægro ſubveniri poſſe autumo, quàm ſanguinem è brachio ſatis largâ quantitate extrahendo, corpuſque exponendo auræ liberiori. Et profectò haud ita temerarium atque ἄτοπον videbitur quod jam propoſui, ſi ad illos animum advertamus, qui ob copioſas narium Hæmorrhagias ſubitò ingruentes, ferreas imminentis lethi manus ſalvi evaſêre. Illud inſuper eſt perpendendum,

pendendum, quòd in extremo hoc agone, non idcircò inſtat mors, quòd puſtulæ intrò recedant, (extant enim hæ, ut jam diximus, eminentque cum inſigni rubore, etiam animam agente ægro) ſed quòd facies non turgeſcat; ad promovendam verò hanc faciei intumeſcentiam, quicquid id demum eſt quod ad ſanguinem contemperandum facit (Venæ-ſectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) neceſſariò, æquè ac Paregoricorum uſus, atque ob eaſdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac ſi in qualibet *Phrenitide*, Variolis ſuperveniente, (cum nullum hîc ſymptoma frequentiùs occurrat) Venæ-ſectionem ſtatim ſuaderem, ſed in illa tantùm quæ ideo accidit, quia facies non turgeſcit, in *diſtincto* ſc. genere, & puſtulis copiâ ſatis magnâ comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum uſum, ſanguis adeò efferus eſt, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci poſſit. Cùm enim ita ſe res habent, Medicus, ad conſcientiam ſuam potiùs, quàm ad incertam famam ſe componens,

ponens, vel ſanguinem, ut antè dictum, detrahere debet, vel ut æger aere liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut efficeretur, ſatis mihi viſum eſt, ut æger lecto aliquantiſper exurgeret; quo facto plures à morte liberavi. Præter iſta verò quæ oculis ipſus uſurpavi, innumera ſunt illorum exempla qui his modis quaſi Orci faucibus erepti ſunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris ſc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapſi, aeris frigori ſemetipſos etiam noctu expoſuerunt: Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam, hauſerunt, adeoque felici errore ſalutem jam planè deſperatam conſequuti ſunt.

Unicam hîc loci hiſtoriam adſcribere non gravabor, quam ab eo ipſo accepi cujus res agebatur. Is nempe *Briſtolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipſo ætatis flore, Variolis correptus eſt, iiſque paulò poſt Phrenitis acceſſit: Nutrix in urbem ingreſſa, interim ægrum ſuum aliorum curæ commiſit, mox nempe reditura. Verum dum paulò diutiùs moratur, ægrotus (ut aſtantibus viſum eſt) interea moritur. Aſtantes & anni tempeſtatis, & habitus ægri, craſſi ſc. atque corpulenti, rationem

P habentes,

habentes, ne oleret cadaver, è lecto ſublatum ac nudum menſæ imponunt, linteo ſuperſtrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat triſtiſſimo ſpectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conſpecto, ſubobſcura quædam vitæ indicia conſpicari ſibi viſa eſt, ac proinde ſtatim projectum corpus in lectum repoſuit, adeoque ſub manu conſilium capiens, ac neſcio quid ſatagens, ægrum ſuum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpoſitis ſanum conſpexit.

Sed ut ad propoſitum revertar; Proximo loco, ſi in Variolis *Confluentibus* Saliva eo uſque excocta ſit & viſcida ob calorem præcedentem, ut tantum non ſuffocetur æger, (quod *undecimo*, ut ſuprà diximus, die non inſolens eſt,) *Gargariſma* neceſſariò in uſum trahatur, & ut ſæpe die noctèque ſyringâ in fauces ſedulo injiciatur, ſeriò imperandum. Componatur verò illud è Cereviſia tenui, vel aqua Hordei, cum melle Roſarum. Quod ſi æger ritè fuerit tractatus, *Ptyaliſmus*, etiam cùm jam cœperit imminui, ita pulchrè ſuo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit ut æger ſingulis momentis à ſuffocatione periclitetur, ſtupore obrutus, & ſpiritu ferè undiquâ-

que

que præcluſo, non ſatis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redacto *Emeticum* peropportunè ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infuſione Croci Metallorum*, ſed doſi paulo majori, ſc. *ad* ℥ j ß; quando, ob eximiam quâ laborat æger ſtupiditatem, minor doſis haudquaquam operabitur, atque interim, eos exagitando humores, quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ diſcrimen conjiciet.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt ſymptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*; e. gr. ut *Phreneſis* antedicta, à nimia cerebri excalefactione prognata, ſanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eâdem Methodo & *Comati* (quod alteri contrarium prorſus videtur ſymptoma, & ab obſtructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à ſanguine, regiminis ac medicamentorum calidorum uſu attenuato, magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc ſanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi ſublatas: Sed neque hâc neque aliâ Methodo quâcunque, vel *mictum ſanguinis*, vel violentam ejuſdem è pulmonibus eruptionem adhuc ſufflaminare potui; utraque verò Hæmor-

rhagia hæc, quatenus mihi hactenus observare licuit, indubiè mortem prænuntiat.

In *Urinæ ſuppreſſione*, quæ juniores ac vegetos nonnunquam inceſſit (à confuſione ſc. magnâ & ſpirituum ἀταξίᾳ, ejuſdem excretioni ſubſervientium, ob ſanguinem & humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accerſivi; ſed nihil æquè feliciter hìc mihi ceſſit atque è lecto eximere ægrum, qui poſtquam adſtantium manibus ſuffultus, cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam ſatis copiosè reddet, haud parvo cum levamine. Teſtes hîc poſſim compellare Medicos quoſdam è familiaribus meis, qui in hoc caſu, ex meo conſilio, idem fieri præceperunt; neque eos feſellit eventus.

At verò quæ à materiæ Varioloſæ repercuſſione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt ſymptomata, uſu Cardiacorum & conformi regimine ſunt tollenda; qui tamen non ultra ſpatium quo iſta perſtant continuandus. Horum præcipua ſunt Puſtularum depreſſio ſeu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Diſcretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Puſtularum depreſſio mali quidquam ominatur, cùm ea ſit morbi natura; neque

neque *Diarrhœa* infantium iiſdem laborantium, cùm ſalutem iſta adferat, non periculum. In utroque hoc caſu potio Cardiaca ex *Aquis ſtillatitiis* appropriatis, cum *Diaſcordio*, *Laudano liquido*, &c. jure optimo concedetur, idque non tantùm ad dicta ſymptomata ſubmovenda, ſed quolibet morbi tempore, ſi æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, ſymptomata hujus generis oppidò rara ſunt, ſi cum illis conferantur quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minùs culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebra puſtularum retroceſſione invaluit, ex eo natum eſſe, quòd qui earundem depreſſionem in genere *Confluentium* obſervaverint, illam pro materiæ Varioloſæ ob ſuſceptum frigus receſſu habuerint, cùm nihil ſit hìc præter morbi morem: Atque in genere *Diſtincto* idem ſuſpicantur, quia ſc. puſtularum eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cùm non ſatis attenderint ad tempus illud quo natura fructum hunc ad maturitatem ſolet perducere.

Ægro jam convaleſcente puſtuliſque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem deguſtaverit, circa diem nempe *primum &*

 viceſimum,

vicesimum, sanguinem è brachio extrahendum censeo, si morbus fuerit vehementior; cùm inflammatio, quam sanguini impresserunt Variolæ, sive adultus fuerit æger, sive infans, non minùs Venæ-sectionem indicet, quàm colluvies, quæ eidem accrevit, Catharsin: quod satis liquet, *tum* â sanguinis colore, qui post atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum sanguini omnino similis, *tum* etiam à magnis istis inflammationibus, quæ post morbum hunc in oculos decumbunt aliisque diris sanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam qui antea pancraticè valebant, postea cum humoribus calidis acribusque, in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At si pauciores extiterint pustulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Post venæ-sectionem, Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro à *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & è lecto quotidie surgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac molestus; qui tamen vel sponte facessit post Venæ-sectionem & Catharsin, vel usu Herbarum Emollientium ac Discutientium, (quales sunt *Malvæ*, *fol.Verbasci*,

Sambuci,

Sambuci, *Lauri*, cum *flor. Camomillæ* & *Meliloti*,) in lacte coctarum, facilè fugatur. Atque hæc de Historia & Curatione Variolarum, quæ per duos hosce annos grassatæ sunt, quas, ut ab aliis speciebus quæ insecutæ sunt dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

CAP. III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

JAm ut de *Febre* illa dicam quæ durante *Variolosâ* hâc *Constitutione* dominabatur, & cum Variolis ingressa, stetit cum iisdem, ceciditque. Ita se hîc res habuit; Doluit æger in regione quæ cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit ut manu illa premeretur; quod quidem symptoma non memini me observasse in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc speciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam Petechiæ, satis manifesto indicio se prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua sanorum similis non rarò comparuit, nisi quod quandoque albida, sicca rarissimè, nunquam verò nigra. Æger in spontaneos eosque effusissimos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur isti, periculum erat ne mox Phrenitide corriperetur: Petechiarum insuper numerus augebatur, atque alia symptomata

adhuc

adhuc efferabantur omnia. Urinæ separatio, quæ satis videbatur laudabilis *vel* ab initio, spem faciebat salutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat quàm post διαφόρησιν, de quâ priùs diximus. Si minùs rectè tractaretur hic morbus diutissimè protrahebatur plerumque; neque Crisi aliquâ factâ, nec sponte, more aliarum Febrium, desinens, sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex vel octo, nisi Mors intercederet. *Ptyalismus* quandoque satis copiosus sub finem accedebat, si nempe nulla insignior præcesserat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, si neque evacuationibus, neque usu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra spem omnem fugam sibi quærebat. Ut verò Febris hæc ab ista aeris Constitutione Epidemicâ pendebat quæ eodem tempore Variolas producebat; ita profectò dicta Febris, si non eadem planè esset, ejusdem ferè *cum* illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis solummodò symptomatis istis, quæ eruptionis vel consequentiæ vel effecta erant necessaria; Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus quæ cordis scrobiculo subjacent,

si

si manus admoveretur. Linguæ item color; Urinæ consistentia, *&c.* Sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant. Propensio itidem quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat atque in Variolis hisce, quoties scilicet *Confluebant.* Cùm insuper hæc Febris eò præcipuè tempore sæviret, quò latiùs quàm unquam aliàs, quantum ego observavi, hîc locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omninò sint prosapiæ. Id certò scio, Phænomena practica omnia quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utroque morbo, exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusque effecta in isto morbo indicabant, quæ, cùm nulla esset in hac Febre, indicari proinde non potuêre; quod quidem mihi abundè constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem: Quâpropter danda mihi est venia, (non quod nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi sunt invisa atque illi cui maximè, sed ut hanc Febrim à cæteris distinguam) ut istam, à similitudine quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrem Variolosam* insigniam.

Ut

Ut ut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen ſanus eâdem illam methodo debere curari facilè ſibi perſuaſerit, cùm in his mediantibus Abſceſſulis particulæ inflammatæ in habitum corporis amandentur eliminenturque: Qui enim in morbi principio manabant ſudores profuſi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hîc evacuationem videretur deſignaviſſe quàm *Salivationem*, quam tamen ipſa eadem natura pervertit ut plurimùm, vel *Diarrhœâ*, quæ ſæpiſſimè à radiis inflammatoriis, per arterias meſentericas in inteſtina delatis, atque eadem ad excretionem ſolicitantibus, exoritur, (quod etiam in *Pleuritide* uſu venit, aliiſque Febribus Inflammatoriis, ob ſanguinis particularumque fervidarum orgaſmum, ut eventilentur ſatagentium, atque in auras faceſſant,) vel immenſis etiam *ſudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præſcripto ubique comitabantur: quibus, cùm ſymptomatici eſſent ipſi, *Salivatio* quæ Critica aliàs erat futura, aliò derivabatur; ita ut niſi evacuationem aliam ſuggereret Ars, ad ſeptimanas aliquot perſeveraret morbus, nec aliarum Febrium more Concoctionem ſubiret.

Sed

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter substernamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, superstrui possint; omnino animadvertendum est, quòd in *Febre* illa, quæ in *Constitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigebat, materia quæ à sanguine erat sejungenda tantæ erat crassitudinis, ut separari nequiret sine præviâ Digestione, quâ ad debitam evacuationem disponeretur, (determinato sc. ad hoc tempore,) idque vel διαπνοῇ paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantùm negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex unâ parte in symptomata periculosa assurgeret atque ebulliret, neque ex alterâ ita parum effervesceret ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorsus esset, cùm Febris Naturæ instrumentum fuerit, ad hujus secretionis opus deditâ operâ fabricatum. Quin & in *Peste* materia aliqua reperiebatur à sanguine segreganda; sed cum subtilissimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque ubi summè exacuerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum

trajiciebat,

trajiciebat,nec nisi in glandula aut parte aliqua externa sistebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, postea in Apostema, pertraxit. Est autem *Apostema* Naturæ machina, quâ ista quæ carnibus infesta sunt amolitur; sicut *Febris* ejusdem est machina, ad difflanda ea quæ sanguinem malè habent. Quo in casu, Medicorum est, evacuationem materiæ Pestilentialis, quam per hos Abscessus natura molitur, prout decet, regere; nisi fortè quis magis consultum esse putaverit, aliam aliquam evacuationem substituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certiùs obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda Variolarum materia, licèt ea species sit inflammationis pinguioris ac magis crassæ, quæ per pustulas ubique sparsas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum*, &c. Atque in hoc etiam casu, Indicationes Curativæ eò sunt dirigendæ, ut Naturæ per pustulas evacuatio ritè administretur. Jam vero cùm in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi præviâ Digestione egerenda, sicut in Febre superiùs descriptâ, incassum Ebullitioni obsecundamus ab obtinendam hujusmodi

modi Digestionem; quinimò è contra, haud leve est periculum ne huic viæ insistentes, stimulos addamus morbo, cujus *esse* in inflammatione plus satis violenta consistit: Atque porrò, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in Febre Pestilentiali & Variolis fieri cernimus, (ut ut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat;) necessariò in hoc stabit rei summa, ut sedetur inflammatio evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris Curationem aggressus sum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

Curatio. Ad ægrum accersitus, mox sanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præsertim verò provectior ætas, non contra-indicaret; & Venæ-sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & saccharo, vel simile, injiciendum præcepi; præscripsi & Julapium sequens vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum; ℞ *Aq. Portul. Lactuc. fl. Paralys. an.* ℥ iiij. *Syr. de Limon.* ℥ j ß. *Syr. Violacei* ℥ j; *Cap.* ℥ iij. quater vel quinquies in die, & ad libitum;

serum

ſerum lactis, Aquam hordei, et ſimilia ejus farinæ pro Potu ordinario conceſſi; pro victu juſcula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, &c. juſculis verò è carne pullorum, vel alia quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi ne ſe in lecto aſſiduè contineret, ſed illo abſtineret bonam diei partem, idque quotidiè; quàndo obſervaverim in hâc Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Rheumatiſmo*, aliiſque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-ſectio & Refrigeratio primas obtinent,) medicamenta ſummè Refrigerantia, & repetitam ſæpiſſime Phlebotomiam ne hilum prodeſſe, dum interim æger, lecto indeſinenter affixus, ejus calore torreatur, æſtate præſertim. Quocirca nec ſudores quibus ſubinde diffluebat æger, ab hac Methodo Refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti uſum vetando, me deterrebant: Etſi enim, ſumptâ à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum ſibi quis inde emolumentum haud injuriâ pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, quâ magiſtrâ didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, ſed è contra vehementiùs incaleſcere; ita ut non raró *Phreneſis*, *Petechiæ*,

cæteraque

cæteraque pessimi ominis symptomata mox hujusmodi sudores exciperent, quæ non tam à morbi *malignitate* quàm *sinistro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adversari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectissimè ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certissimæ ac constantis Experientiæ testimonium, mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia, viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle sudores qui à præviâ Digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoque ut per διαφόρησιν eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verumenimverò longè aliter hîc se res habet; æger enim à primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt, & si Phænomenis omninò omnibus sit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore, & sanguinis æstu, quàm ab humore aliquo delitescente, & post debitum Concoctionem

nem è sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri; quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore; cùm non minùs sudores respiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda?*

Stante hâc Constitutione, accersebar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petworthiæ* Medicinam cum laude facit,) hâc Febre, cum effusissimis sudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Consentientibus aliis aliquot medicis, utrique nostrûm familiaribus, Vena-secta fuit, surrexit è lecto, absterso primum sudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox difflatis; &, cùm eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc sæpissimè comitabatur, me à dicta Methodo vel latum unguem

dimovit; quinimò expertus sum (cùm sc. ab halitibus inflammatoriis è sanguinis massa per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æquè conducere atque Venæ-sectionem, & sanguinis contemperationem, *aquâ Hordei, sero lactis* atque aliis supra nominatis procurandam.

Hæc sanè Methodus optimè mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam viâ longè contrariâ incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo sæpe liberato: ita tamen ut mihi semper videtur is non mediocre discrimen adiisse, nullâ id suadente necessitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numerosissimæ scatebant; sitis, quæ ut plurimum vix molestabat, jam intensiùs urgebat; Lingua, quæ aliàs humida solebat esse, neque à sanorum linguâ, nisi quòd, ut diximus, subalberet aliquantisper, multùm abhorrens, sicca in hoc regimine, arefactaque, quin & nigra sæpe comparebat. Postremò illi ipsi sudores, quos Cardiacorum usu extorquere satagebant, tandem eorundem

dem ope penitus intercidêre: Exactâ enim per corporis habitum nimis largâ seri copiâ sanguis humori istiusmodi ulteriùs suppeditando par non erat, cùmque, istâ, quâ dilui debuerat, humiditate, in solidum jam spoliaretur, exarescebat protinus æger; atque in externis partibus constringebatur, omnino præter naturæ morem, quem in hac Febre observare solet; donec tandem sanguis humiditate, ab assumptis mutuatâ, denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, serum hoc recèns ingestum, ac cum illo Febrem, à finibus suis pelleret. Quæ quidem Crisis erat coacta nimis, & nimis periculosa, & (quod adhuc pejus,) rariùs etiam contingebat.

Jam verò, ut supra monuimus, Febris hujus solutio, ut etiam Variolarum, (quæ soror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non rarò fiebat; quæ quidem nunquam non salutaris fuit, ita ut eâdem liberaliùs procedente tam maculas reverâ purpureas, quàm Febrim ipsam evanescere oculis vidi meis. Obortâ itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertusâ, nec injecto quæ fit Enemate; cùm ab utrâque periculum sit ne humor aliò divertatur. At

ſerum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia neceſſariam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant; materiam inſpiſſando, ejuſdem eductioni officiebant.

Diarrhœa. Superſtite adhuc Febre hâc necdum extinctâ penitus, anno maximè 1668. *Diarrhœa*, ſine manifeſto aliquo Febris indicio, Epidemicè graſſabatur: Jam enim *Constitutio* ad *Dyſentericam* illam accedebat, quæ inſequenti anno invaluit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego cenſui Febrem eſſe cum *Varioloſa* adhuc regnante, formâ tantum diverſâ, atque alio ſe ſymptomate efferentem. Cùm enim mihi conſtaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere ſolere, atque illam inſuper ut plurimum ex eadem προφάσει invadere, ex qua ſolebat iſta quæ tùm depopulabatur Febris, veriſimile mihi eſt viſum, Febrem hanc ortum ſuum debere radiis inflammatoriis in inteſtina inverſis, atque eadem ad expulſionem hanc ſolicitantibus, cùm interim ſanginis maſſa, ope hujus diverticuli à malis, quos aliter radii iſti attuliſſent, effectibus integra maneat atque illæſa, nullo Febris viſibili ſigno exteriùs ſe prodente. Adhæc æger partes cordis ſcrobiculo accumbentes

manu

manu premi non tulit (quod quidem ſymptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Constitutionis* accidiſſe jampridem oſtendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo ſæpenumero externè in Epigaſtrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apoſtemate atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhœam* hanc ejuſdem omnino naturæ fuiſſe atque eſſentiæ cum illa, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ-ſectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis Refrigerantium uſus, quæ in *Febris Varioloſæ* curatione uſurpaſſe nos ſæpe diximus, in ſananda etiam hac *Diarrhœa* perpetim habuere; utpote quæ huic Methodo promptè ceſſit: Cùm verò aliâ longè diversâ tractaretur, *ſive* exhibitis *Rhabarbaro* aliiſque Catharticis Lenitivis (ad deturbandos ſc. mordaces iſtos ſuccos, qui inteſtina ad hujuſmodi Excretiones putabantur irritaſſe) *ſive* etiam Aſtringentibus; ex levi, ſuâ naturâ, morbo in exitialem ſæpiſſime evaſit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus ſatis teſtantur. Atque hæc dicta ſunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Constitutione* pendebant.

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 1671, 1672, *Londini.*

INeunte *Augusto* An. 1669. *Cholera Morbus*, immania *Ventris tormina sine Dejectionibus*, uti etiam *Dysenteria*, quæ per decennium jam parciùs comparuerat, grassari cœperunt; *Cholera morbus*, quem nunquam antehac ita fuisse Epidemicum animadverteram, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra *Augusti* cancellos stetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas evagatus. Ventris autem *Tormina absq; dejectionibus* ad *Autumni* exitum usque perseverabant, & *Dysenterias* comitabantur, quibus etiam latiùs spargebantur *illa* : Superveniente verò hyeme tormina ista sine dejectionibus penitus disparebant, 1669.

bant, nec deinceps infestabant per sequentes Annos quibus vigebat hæc *Constitutio*, quâ nihilominus Dysenteriæ ἐπιδημικωτάτως sæviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quòd scilicet *Constitutio* ista nondum ita perfectè in *Dysentericam* transierat, ut symptomata illa omnia quæ Dysentericos affligunt, in singulis valeret producere. Etenim insequente Autumno cùm jam redirent tormina, nullo non symptomate Pathognomonico stipatus incessit morbus. Inter *Tormina* hæc, dejectionibus cassa, & *Dysenterias* jam memoratas, quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique comes, quæ non eos tantum invadebat qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc solutâ alvo, nunc verò astrictâ; quæ cùm illam Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysenterica* nomine ab aliis distinguenda est; maximè cùm, ut mox docebimus, à *Dysenteriæ* genio atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* istis caruerit quæ in *Dysenteria* indesinenter molestabant,

bant, cæterisque iis effectubus quæ huic evacuationi necessariò debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysenterica* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus, quibusdam in locis impetebant.

Anno verò subsequente vix dum ingresso, ipso nempe *Januario*, successêre *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* sensim invalescentes, ab illo tempore, iisdem ferme quibus insurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanuêre, non ampliùs visi per eos annos omnes quibus dominabatur *Constitutio* hæc; nisi quod proximo anno eâ ipsâ tempestate quâ in præcedente eruperant, rari hâc illâc dissiparentur. 1670.

Morbilli isti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam sternebant, quas ut à ceteris distinguam, ob Phænomena irregularia inusitataque à me observata (quæ postea in earundem Historia tradentur) à præcedentis *Constitutionis* Variolis longè distantia, *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licèt morbillis longè infrequentiores,

frequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense *Julio*, *Febres Dysentericæ* prævalerent, Epidemicè incursantes; approximante verò Autumno, *Augusto* scilicet, *Dysenteriæ* postliminio revertebantur atque omnia pervastabant, etiam inclementiùs quàm prægresso anno desævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut priùs. Verum enimverò his fugatis *Dysenterica Febris* & *Variolæ* hyemem omnem funestabant.

1671. At circa initium *Februarii* Anni insequentis, substitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dictæ *Intermittentes*, licèt non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quàm quovis alio tempore observâsse me memini, à quo sc. expiravit *Constitutio* ista, quam sibi adeò faventem illas habuisse supra notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernarum*, Solstitio æstivo vix præterlapso omnino evanuêre. Incipiente mense *Julio*, *Dysentericæ Febres* quam præcedentibus annis obtinuerant stationem de novo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dysenteria* jam tertiò regressa est, sed contractior quàm anno ultimo elapso, quo ad ἀκμὴν pervenisse videbatur; supervenienti autem Hyemi

Hyemi tertiùm etiam cessit, *Febre Dysentericâ* & *Variolis* reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

Cùm verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invalesceret, *Morbilli* sc. exoriente Anno 1670; *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671. inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines suos, prædictis annis ineuntibus, longè lateque propagare nequirent: Hâc, inquam de causâ remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672.) cùm solæ dominarentur Variolæ, *Epidemicè* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus *Julio*, *Febres Dysentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quarto *Augusto*, *Dysenteriis* mox facessebant; *Dysenteriæ* verò non pauciores tantùm quàm prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porrò *Variolis* hinc indeque simul sparsis, haud facile erat dictu, quis morbus præpolleret. Existimo quidem ego, *Constitutionem* aeris, ad *Dysenterias* progignendas minùs facientem, Variolis eam subministrasse facultatem, quâ pari passu procedere valerent, secus atque iis annis quibus *Dysenteriæ*, *Augusto* mense 1672.

confertim

confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas:* Variolæ hîc etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò subsequente *Vere*, ut etiam *æstatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores quàm pro hoc genere.

Verum enimverò quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non statim dico, eum, qui pellitur ac cedit, morbum in solidum evanescere, at verò rariùs invadere. Durante enim hâc *Constitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illâ tempestate quacum minùs ei conveniebat; e. gr. *Dysenteriæ*, etsi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortasse aut alium, licèt raro admodum, *Vere* incessebat.

Satis itaque evicimus, quòd per integram hanc *Constitutionem*, subintrante *Julio*, (qui mensis certissima est *Febrium Autumnalium Epocha*, uti *Vernarum Februarius*) Febres Dysentericæ grassabantur; Autumno verò jam se propiùs admovente, *Dysenteriæ* (morbus, si accuratiùs loqui velimus, verè Autumnalis) iisdem succedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant

bant *Febris Dysenterica*, & *Variolæ*; quæ quidem Variolæ non eam tantùm hyemem sed & subsequens etiam Ver, nec non æstatem illi conjunctam peragrabant, donec reverso *Julio*, à *Febribus Dysentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices dum vigeret prædicta *Constitutio.*

Observare insuper est, quòd sicuti Epidemicorum quilibet in subjecto particulari suas habet periodos, *Augmenti sc. status*, & *Declinationis*; ita etiam *Constitutio Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis quo dominatur, suas etiam periodos habet, quatenus sc. indies magis ac magis Epidemicè grassatur, donec ἀκμὴν attigerit suam, atque exinde iisdem ferè gradibus decrescat, donec tandem penitus exoluerit, alteri *Constitutioni* locum cadens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia ubi primùm se ostendit; quæ quidem paulatim mitescunt, & in Constitutionis Catastrophe tam sunt benigna atque εὐφόρητα, quàm patitur morbi natura in quo fundantur; quod satis demonstrant *Dysenteriæ*, & *Variolæ* hujus *Constitutionis*, ut mox fusiùs declarabimus. Hujus *Constitutionis* morbos

particulariter

particulariter tractandos aggredior, eo quem ipsi servarunt ordine.

CAP. II.

Cholera Morbus.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669. se latiùs diffuderat quàm alio quovis anno, quantum ego observaveram, eam anni partem quæ Æstatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unicè ac eâdem prorsùs fide, quâ veris primordia Hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem Cuculus, amare consuevit: Qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non absimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subsellii. Malum ipsum facilè cognoscitur; adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & angustia per alvum dejectio; Ventris ac intestinorum dolor vehemens; inflatio & distentio; Cardialgia, sitis Pulsus celer, ac frequens, cum æstu

&

& anxietate, non raro etiam parvus & inæqualis; insuper & nausea molestissima, sudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis consimilis notæ symptomatis, quæ astantes magnopere perterrefaciant, atque etiam angusto viginti quatuor horarum spatio ægrum interimant. Est etiam & *Cholera sicca* à spiritu flatuoso suprà & infrà erumpente, idque sine vomitu vel secessu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidisse memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrimè & facto quasi agmine sese obtulit.

Sedula mentis applicatione, & multiplici etiam experientiâ edoctus, quòd si hinc acres istos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere satagit, cùm Cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret & novos insuper excitaret tumultus: Et si ex adverso medicamentis Narcoticis aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi obsisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso, *Curatio.*

cluſo, bello inteſtino indubiè conficeretur. Has, inquam, ob cauſas mediâ mihi viâ inſiſtendum eſſe duxi, ut partim ſcilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hâc arte, mihi à multis retrò annis compertâ ac comprobatâ, toties quoties in ordinem coegi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeò ut carnis ſaporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris poſſetici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur; eodemque tempore bona ejuſdem quantitas pluribus Enematis ſucceſſivè injiciendis inſervit, donec quà per ſuperiora, quà per inferiora, tandem omne juſculum abſumptum ac denuò rejectum fuerit. Hiſce hauſtibus, pariter ac Clyſteribus, Syruporum *Lactucæ*, *Violarum*, *Portulacæ*, *Nymphææ*, eorumve alicujus, uncia ſubinde admiſcetur; quanquam & citra ejuſmodi additamenta, juſculum ipſum per ſe rem ſatis commodè exequatur. Ita Ventriculo inſigni liquoris quantitate ſæpius onerato, atque, ut ſic dicam, ſubverſo, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs eliminantur, vel retuſâ acrimoniâ ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penſo,

ſo, quod tres vel quatuor horas ſibi vendicat, medicamentum aliquod *paregoricum* curationi coronidem imponit: Mihi hoc crebro in uſu eſt, ℞ *Aq. Paralyſ.* ℥ j. *Mirab.* ʒ j. *Laudani liquidi gut.* xiiij, cujus loco Narcoticum quodvis officinale ſuccenturiari poterit. Atque hæc, quam propoſui diluendi humores via, multo tutiùs, ac expeditiùs quàm quæ vel per evacuantia, vel per aſtringentia vulgò inſtituitur, periculoſiſſimo affectui occurrit, quippe cùm ab *illis* tumultus concitatior & ferocior evadat ac omnia ſuſquedequevertantur; *hæc* è contra hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advena reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejuſmodi mora, quâ in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facilè accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At verò diligenter eſt animadvertendum, quòd ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu ac dejectionibus, ad horas aliquammultas continuatis, puta 10 vel 12, fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant extrema membrorum; hoc, inquam, caſu; omiſſis aliis quibuſcunque auxiliis, recto curſu ad ſacram hujus morbi anchoram;

Laudanum intelligo, confugiendum eſt, quod non tantùm exhibendum eſt urgentibus Symptomatis, ſed etiam ceſſantibus Vomitu ac Diarhœâ, mane & ſerò quotidie repetendum, donec priſtinas vires æger, ac ſanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rariſſimè tamen (quod ſuprà dictum eſt) *Auguſti*, quo primum cœpit menſe, terminos exceſſit; ex quo mihi ſubeſt contemplari elegantiſſimum illud ſubtiliſſimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: Licèt enim eædem prorſus maneant cauſæ, unde plures ſub finem *Septembris* æquè ac menſe precedente, hoc morbo poſſint corripi, nimia ſc. Fructuum Horariorum ingeſtio; eundem tamen non ſequi videmus effectum: Quiſquis autem *Choleræ morbi legitimi*, quôcum ſolo nobis impræſentiarum res eſt, Phænomena ſtudiosè collegerit, fatebitur morbum iſtum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eâdem occaſione prognatum, atque eorundem ſymptomatum nonnullis ſtipatum, ab hoc noſtro toto cœlo diſtare; haud aliter ac ſi in aere peculiaris menſis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod ſpecificam hujuſmodi alterationem,

ſoli

soli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP. III.

Dysenteria.

VEntris *tormina sine dejectionibus* initio *Augusti* 1669, ut suprà innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dysenterias*, quæ cum iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. Dysenteriarum per id tempus grassantium torminibus dicta Ventris tormina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ verò sequebantur Dejectiones vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos sequentes hujus *Constitutionis* Epidemicè ampliùs invadebant. Cùm verò tormina hæc sine dejectionibus neque naturâ suâ, neque illâ, quâ promptissimè sopiebantur, methodo,

à *Dysenteriis* multum diffideant, ad has me confero,

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cùm verò annorum series eidem Epidemicè producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quóvis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, fortè etiam maturiùs (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit;) plures aliquot incessere. Unde, perpauci licèt fuerint qui hoc corripiantur morbo, cùm id tempore ita alieno contingat, satis scio illam *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos, quibus *Dysenteriæ* ita latè depopulabantur; quandoque enim, circa finem hyemis aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc illúmve vexabat.

Nunc cum rigore horroréque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor, (ut in Febribus solenne est,) atque hunc, brevi post, ventris tormina; ista verò, dejectiones: Sæpe verò nulla antecedit Febris præsensio; agmen autem ducunt tormina, dejectiones subsequuntur: Semper tamen deest ingens cruciatus, & intestinorum depressio

depressio cùm dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu. Dejectiones *mucosæ* sunt omnes, non *stercorosæ*, nisi quod nonnunquam stercorosa interponitur, idqme sine dolore insigni. Mucosis hisce dejectionibus intertexuntur sanguinis quædam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem sanguinis per omnem morbi decursum iisdem admiscetur; quo non obstante, (modò frequentes sint Dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minùs rectè *Dysenteria* vocabitur, quàm si unà manaret sanguis. Interea temporis æger, si vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incalescat, febricitat, linguâ subalbidâ quadam mucilagine densè obsitâ, &, si vehementiùs fuerit excalefactus, nigrâ etiam atque siccâ: Prosternuntur admodum vires, dissipantur spiritus, nullum non adest Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm summos atque ægritudinem adfert hoc malum, sed, nisi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ discrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris Vitalis ac spirituum copiæ à crebris hisce dejectionibus ante exhauriantur, quàm peccans materia possit è

ſanguine exturbari, manuum ac pedum frigore ſuperveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod ſi intentatas *Parcarum* manus hâc vice eluſerit, plura tamen diverſi generis ſymptomata miſerum expectant: v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permiſta conſpici ſolebant, *ſanguis ſincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate ſingulis conatibus egeritur, quod, cùm corroſionis majorum aliquot vaſorum, quæ inteſtina perreptant, argumentum ſit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam inteſtina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque acris ad partes læſas affluxus copioſior, *Gangrænâ* inſanabili afficiuntur. *Aphthæ* inſuper exeunte morbo oris interna fauceſque ſæpenumerò obſident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis aſtringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quòd ſi prædicta ſymptomata ſuperaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem inteſtina ordine quæque ſuo deorſum verſus

versus affici videntur, donec in *rectum intestinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmum* desinat; quo facto, longè secus atque in Dysenteriis Dejectiones *stercorosæ* vehementissimam intestinis dolorem inferunt, alvi sc. fæcibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucosæ* eo tantum tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creent, quo materia in eo solo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licèt *adultis*, maximè *grandævis*, haud raró exitialis, *Infantibus* nihilominùs perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modo res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Endemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cùm nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo se habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est; cùm fieri quidem possit, ut variæ enascantur *Dysenteriarum* species, ut sunt *Variolarum*, & Epidemicorum aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi

methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantopere demiremur; cùm in confesso apud omnes sit, quòd quo profundiùs in quæcunque Naturæ opera penetremus, eo luculentiùs nobis affulgeant ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum longissimè superant. Adeò ut quisquis ille fuerit, qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis ausis excidat, neque voti per omnia compos reddatur; Convitia interim, (si quid judicando valet,) pro Repertorum *vel* utilissimorum, quam fecit, semente, certò certius sibi metenda proponet, idque eam tantùm ob causam, quòd primus invenit.

Porrò observandum est, quòd *Epidemici* omnes ubi primum è Naturæ sinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis spirituoso ac subtili videntur inhærescere, quàm ubi jam magis adoleverint, quòque magis ad occasum vergunt, eò magis indies crassi atque humorales fiunt: Etenim quales quales demùm fuerint inimicæ istæ particulæ, quas aeri intimè permixtas *Con-*

stitutionem

stitutionem Epidemicam formare opinabimur, omnino par est ut easdem majori agendi potentiâ per ea tempora pollere existimemus, quibus primùm eruperint, quàm postquàm earum vires fuerint refractæ, eâ scilicet mensurâ quâ easdem aeri in Crasin statumque Epidemicum evehendo impertierint. Ita primis mensibus, quibus grassabatur *Pestis*, nullo ferè non die ejus contagio afflati, dum in triviis versarentur, inopinantes extincti sunt, nihil prorsus mali præsentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi Febre atque aliis symptomatis præcedentibus, unquam prostravit: Ex quo abundè conficitur, morbum hunc in ipsis incunabulis magis efferatum atque Acutum fuisse, quàm post principia, licèt pauciores primâ acie jugulaverit, aucto jam sc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dysenteriis* pariter, de quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant, & licèt, si ad ægrorum numerum respexeris, latiùs indies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quò ex consequenti plures interibant quàm ineunte morbo; symptomata tamen sub initio sæviebant magis quàm in *statu*, ac multo adhuc magis quàm

in

in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero, Ἔλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιά. Adde quòd, quo diutiùs perſeverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v.gr. primo quo invaſit Autumno, quam-plurimi nullis omnino Dejectionibus moleſtabantur; Torminum verò quod ſpectat atrocitatem, Febris intenſionem, ſubitam virium proſtrationem, aliaque ſymptomata, inſequentium annorum Dyſenterias longo intervallo poſt ſe reliquit. Quinimò Dyſenteriæ cum Dejectionibus, quæ primæ inceſſebant, principio magis ſpirituoſo ac ſubtili videbantur inhærere, quàm quæ illas ſequebantur. Etenim in primis Dyſenteriis & conatus & ad deſidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipſæ verò Dejectiones, ſtercoroſæ præſertim, & minores & magis inſolentes: Quibus autem gradibus morbus in genere ſe promovit, iiſdem etiam imminuebantur Tormina, Dejectiones verò magis ſtercoroſæ erant, donec tandem fatiſcente *Epidemicâ* hâc *Conſtitutione*, Tormina vix perciperentur, Dejectioneſque ſtercoroſæ magis eſſent quàm mucoſæ.

Curatio. Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia, quæ huic morbo

accidunt

accidunt ſymptomata, diligenter ac maturè mecum penſitaſſem, *Febrem* eum eſſe (ſui ſc. generis) in inteſtina introverſam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in maſſa ſanguinea contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Meſaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori ſanguinis atque humorum eò contendentium impetu patefactis vaſorum orificiis, ſanguis per ſedem effunditur. Interea temporis importuno inteſtinorum niſu, quæ omnem adhibent operam ut humores acres continuò infeſtantes exexpellant, mucus iſte, quo naturaliter obducuntur, ſingulis ſedibus, nunc parciùs, nunc copioſiùs, unà egeritur. Proinde ultrò ſe *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere exiſtimavi, quàm ut primùm acres iſtos humores ſectâ venâ immediatè revellerem, quo facto inſuper reliquam maſſam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica ſubducerem. Hâc itaque Methodo ſum uſus; Quo primùm accerſebar die, venam cubiti tundendam ſuaſi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi; & ſequenti. Aurorâ Potionem hanc Catharticam Lenitivam mihi familiarem ℞ *Tamarind.* ℥ ß. *fol. Sennæ* ʒ ij. *Rhei.* ℥ j ß. *Coq. s. q.*

Aquæ

Aquæ Colaturæ ℥ iij. *dissolve Mann. & Syr. Ros. Solut. an* ℥ j. *m.f.* Potio sumenda summo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei paucâ quantitate parato, soleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Choleræ atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis sit dicatum; attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, eâ quantitate admisceatur ut ad pleniorem Catharsin assurgat, non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium, Medicamenta Cathartica etiam lenissima, & tantùm Ἐκκοπρωτικὰ, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque ἀταξίαν universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo sanguinem ac humores commovet inter operandum; eapropter solenne mihi est *Paregoricum* temporiùs aliquanto subjicere quàm post Cathartica consuevimus, horâ sc. pomeridianâ quâcunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum denuò sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo, alternis sc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam post singulas Purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuis

vacuis tam manè quàm serò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar, maxumè *Laudano liquido*, guttis nempe 14 vel 15 in Aqua qualibet Cardiaca, pro dosi una: Post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam, Aquam Cardiacam è temperatioribus subinde degustandam concessi: *Aquam* sc. *Epidemicam*, *Aquâ Scordii compositam*, aut similem, (idque inprimis in senioribus ac Phlegmaticis,) quò nempe spiritus magnâ Dejectionum vi, quod in hoc morbo usu venit, prostratos erigerem quadantenus, & resarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo, aliquando etiam Lac Cerevisiatum, vel Cerevisia cum panis cortice & Maci incoctis; Panatellâ item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberaliùs indulsi, quàm infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus,quæ mihi hactenùs innotuêre, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perrarò ultra tertiam Purgationem duravit.

Quòd

Quòd si morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui singulis diebus mane & horâ somni, donec omnino convalesceret; nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit, (quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,) licèt plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint.

Ut unicâ instantiâ (neque enim pluribus Convalescentium exemplis, nullâ cogente necessitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propositam commendatam faciam; Vir Pietate atque Eruditione insignis *Joh. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* à Sacris Domesticis, durante hâc Constitutione, *Dysenteriâ* Acutissimâ laborans, me in subsidium accito, ipsissimâ hâc Methodo restitutus est.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi; sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici quàm Anodini, viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni suffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, usu mihi erat, hanc ad normam simpliciorem præparavi, ℞ *Vini Hispanici* ℔ j. *Opii* ℥ ij. *Croci* ℥ j. *pulv. Cinamomi & Garyophyllorum an.* ʒ j. infundantur simul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat, Colatura servetur pro usu. Hanc nostram præparationem *Laudano* Officinarum *solido* anteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cùm sc. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii cuicunque instillari possit. Et profectò non hîc mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων δωτῆρα ἐάων, non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miseriarum solamen, concessisse, quàm sunt *Opiata*, Medicamenta sc. ab aliqua *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli, qui credulis persuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosa ac debita, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientiâ judice certaverit, & tam simplicem succum à naturâ

oblatum

oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum ferè discrimen intercedere comperiet, & mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali solertiæ deberi, certò sciet. Quinimò ita necessarium est in hominis periti manu organum jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit ac claudicet Medicina; qui verò eodem instructus fuerit, majora præstabit quàm quis ab uno Remedio facilè speraverit; rudis enim sit oportet & parum compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & DiarrhϾ sistendæ applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium Cardiacum, unicum penè dixerim, quod in rerum naturâ hactenus est repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ *Dysenteriæ* in genere. Observandum est autem, quòd cùm primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quàm quæ sequentibus annis infestabant, idcirco non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis atque illis

illis quæ tam ſanguinem diluebant contemperabantque, quàm acres iſtos humores qui ex eodem in fiſtulam inteſtinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno quo *Tormina ſicca* & *Dyſenteriæ* invadebant, Methodum ſequentem conſtanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique aſtipulante ; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minùs efficacem eſſe ſentirem, atque annis ſequentibus, cùm jam magis à ſubtilitate recederet morbus, prorſus inutilem.

Ita verò proceſſi: ſi æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapſâ horâ unâ aut alterâ, eundem ingeſto affatim liquore diluendum, ut in *Cholerâ morbo*, factitaram ; non verò, ut illic, juſculo è carnibus pullorum, aut Lacte Cereviſiato, at Lactis ipſius ſero, quod eâdem quâ illìc copiâ, frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec aliâ re quâcunque. Tormina, & Dejectiones ſanguine permiſtas, rejecto jam quarto Enemate ſemper evaneſcere animadvertebam : Hoc labore exantlato, & tranſmiſſo ſero lactis omni, quod duarum triumve horarum ſpatio fiet, ſi diligenter operam

navaverit æger, lectulo protinus eum commisi, ubi brevi sponte suâ in madorem solvebatur (à sero lactis sanguini immixto,) quem ad horas 24 continuari jubebam, nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur solo ad dies tres vel quatuor postquam è lecto surrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis usum nimis præmaturè intermissum, recidivam pateretur æger, eadem vestigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, si certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd fastoso Remediorum apparatu non se venditet.

Hujusmodi *Febrem* symptomatis, qualia supra descripsimus, stipatam iis in locis & temporibus reperiri quibus *Dysenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc quam delineavimus, eidem omnino deberi, testimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* ampliùs confirmabitur, qui Nobilissimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regia *Britannica* ad *Moroccensem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipsus retulit, observavit *Dysenteriam* per ea tempora, uti semper, Epidemicè grassari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi similem quam depinximus; quibus ille medebatur

tam

tam in urbe *Tingitana* quàm aliis in locis, five *Nostrates* essent ægri five *Mauri*, dictâ Methodo, felici semper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortuna in eandem diffitissimi incidimus. Profitebatur autem, optimè istic sibi cessisse in illius morbi Curatione Methodum illam, quâ liquoris diluvio submerguntur *Dysenteriæ*. Atque existimo ego, omnino par esse ut in calidiori isto Climate longè rariùs successu careat hæc Methodus quàm in nostrâ *Britannia*.

Primo illo Autumno quo vigebat hæc *Constitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & omnifariâ eruditione ornatissimus, *Dysenteriâ* acutissimâ laborans, me, quem consuluit, suadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè sanatus est; post tertium sc. quartumve Enema, dum lecto assiderem &, Tormina & Dejectiones sanguineæ evanuêre; nec qualibet re aliâ, præter lecti ad dictum spatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem postea alios quàm plurimos hoc malo affectos restituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem spes fefellit.

Jam olim diximus, quòd sæpenumerò hic morbus, si diutius excurrat, intestina

feriatim omnia deorfum versùs afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum affiduâ defidendi cupiditate, quâ nihil præter Mucofum quiddam & fubcruentum excernitur. Hoc fi fiat, fruftra erit, me judice, qui medicari fataget vel quâvis Methodo prædictâ, vel Clyfteribus Abftergentibus, Glutinantibus atque Aftringentibus,pro variis ulceris,quod fupponitur, temporibus, injectis ; vel etiam Fotu, Inceffu, Suffumigiis ac Suppofitoriis dictos fcopos refpicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, fed ex illo potiùs, quòd *Inteftina* quibus gradibus vires refumpferint, iifdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint ; quod quidem indefinenter proritatum fingulis fedibus mucofam illam materiam, quâ ex naturæ providentia inteftina duplicantur, elidit. Corroboranda eft itaque pars affecta, quò poffit, aliorum inteftinorum exemplo, jam fatifcentes mali reliquias funditùs eliminare. Hoc autem ea fola præftabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata funt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cùm Alienum quid fit, contactu molefto debilitatem magis adferet, quàm robur fubminiftrabit. Tolerandum

dum itaque est ægro, donec Diætâ Analepticâ & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maxumè, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu suâque sponte proripiet se hoc *Tenesmi* symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt rarò admodum, ut *Dysenteria*, sub initio non ritè curata, particulare subjectum ad annos aliquot discruciet, integrâ sanguinis massâ Crasin quasi Dysentericam jam indeptâ, unde acres calidique humores intestinis continuò suppeditantur, ægro interim singula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus specimen se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicinâ, quæ per tres annos hujus *Constitutionis* postremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quam plurima esset experta antequam ad me accederet, Venæsectionem tantùm, missis cæteris præsidiis quibusque, celebrandam censui; quam ut sæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, Pleuriticorum sanguinis æmulus, tum insigne illud quod post singulas vices magis ac magis auctum, sentiebat levamen, mihi addebant animos: cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est. Atque hæc de *Dysenteriis* dicta sunto.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

EO ipso tempore quo sæviebat *Dysenteria*, & *Febris* quædam illi simillima, quæ Dysentericis accidere sæpe solebat, unà exorta est; quæ quidem non eos tantùm quos jam sauciaverat Dysenteria, sed ab illa prorsus immunes, (nisi quòd subinde, at rarò, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc *sine* illis, paterentur ægri,) pariter incessit: Easdem enim ubique προφάσεις seu causas manifestas & apparentes habuit, quas *Dysenteria*; eadem etiam per omnia symptomata, quæ Dysentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, si evacuationes per alvum Dysenteriâ laborantium excipias, & quæ ab istis necessariò pendebant symptomata, dicta Febris ejusdem prorsus naturæ cum ipsis Dysenteriis videretur; & deinceps per hujus *Constitutionis* decursum omnem, parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet differentiis, quoad Augmentum Statum &

Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dysenteriæ*. Hæc itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur, (prioribus annis maxumè quibus invasit) vel ista ad eam pòst accedebant, sæpius verò nulla erant. Sudores, qui in Febre *Constitutionis* prægressæ copiosissimi erant, ut supra notavimus, in hac rari ac parci, sed Capitis dolor in hac quàm in illa specie immanior: Linguæ ægrorum, licèt humidæ atque albæ ut in alterâ specie, crassâ insuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyalismum* sibi fugam quærebat, quod in aliâ non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam discessum meditaretur, erat propensior quàm vel prior ista, vel alia quævis Febris species quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquàm familiare fuit (uti & Febri etiam illi quæ Dysenteriis supervenit) cùm jam ferè desineret, materiam fœdam atque acrem è sanguine in os atque gulam deponere, unde nascebatur dictum symptoma, in iis præsertim quos contumacior morbus diutiùs maceraverat, & regimen justo calidius ampliùs infirmârat.

Eodem etiam modo generabantut *Aphthæ* istæ, quæ *Dysenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præsertim si præter regimen calidius, evacuationes etiam per alvum medicamentis Astringentibus priùs fuerint coercitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharsi exigeretur.

Hæc erant certissima hujusce Febris κριτήρια; reliqua symptomata variabant quotannis, & pro manifestis aeris qualitatibus certis quibusdam temporibus, & pro Dysenteriæ in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut hæc clariùs intelligantur, cùm hoc præsertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulo altiùs repetam. Notandum est itaque, quòd, licèt aeris *qualitates manifestæ* non eam vim cuilibet *Constitutioni* imprimant, ut causæ sint Epidemicorum, qui ad illam propriè referuntur Productivæ, (cùm à reconditâ atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti;) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici* aut etiam excluduntur, prout illis favent Qualitates manifestæ, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint

rint istæ, sive quadantenus retardârint. Unde etiam est, quòd, cùm varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic aut ille morbus particularis eâ potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aeris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demùm illa sit quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimùm sæviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parciùs infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim à progressa æstate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus* fasces resumit, istis omnino recedendum est.

Sicuti verò nominatæ *Febres* sensibili aeris Qualitati acceptùm referre debent quòd jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali pendent, prorsùs

prorsus aliena, à manifestarum qualitatum, quæ in illum incidunt *mensem*, peculio sumunt mutuò. Hinc est, quòd quibus annis dictæ Febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, præter illa quæ eis sunt propria quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali procreantur; eædem tamen ipsæ maneant, licèt apud vulgus ob φαινομένων diversitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantum septimanas perseverant symptomata hæc magis peculiaria, quibus elapsis propria solummodo symptomata, quæ eis accidunt quatenus Febres sunt *Stationariæ* talis *Constitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dysentericis* mensis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis æruginosa, cum magna in Diarrhœam propensitate sub morbi finem, continuò observabantur: In *posteriore*, doloris sensus in partibus corporis musculosis, Artubus maxumè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens: Faucium insuper Inflammatio, mitior tamen quam in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specificâ* coibant, & eâdem plane medendi ratione utraq; profligaban-

tur;

tur; differebant autem respectu tantùm qualitatum sensibilium quibus donabantur tempora illa in quæ incidebant. Improvisa verò subitaneaque harum Febrium circa dicti mensis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies (licèt neque specie distarent, neque methodo medendi quam postulabant, à Febre illâ quæ integrum percurrebat annum:) Hæc, inquam, plus satis evincunt, quàm sit difficile, certam Febris speciem omni tempore è Phænomenis elicere; licèt eam satis rectè possit dignoscere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria insuper Febris symptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum spectant, ritè observaverit. Nec parùm facit ad investigandam Febris speciem consideratio sive Methodi sive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas symptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias spectat, *varia* Constitutionis *tempora* eæ tantùm respiciunt, atque eo nomine vel sunt intensiora vel remissiora, prout intenduntur vel etiam remittuntur symptomata aliorum Epidemicorum ad quos ipsa pertinent. Sed

ut

ut ad rem revertamur. *Febris* hæc quæ cum *Dysenteriis*, ut supra dictum, est ingressa, parem cum iis passum tenuit, nisi quòd se paulullum subduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; persistebat tamen illa, nunc plures nunc pauciores petens, durante hâc *Constitutione*.

Curatio. Pro hujusce *Febris Curatione*; cùm observassem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Dysentericorum* quamplurium eadem planè esse cum illis quæ hujus anni *Febres solitarias* comitabantur, consentaneum mihi videbatur, sanatos iri ægros meos, si evacuationem illam quadantenus imitarer, quâ natura materiam illam corrosivam atque acrem, quæ & ipsius Dysenteriæ, & supervenientis Febris causa *Continens* est, solet ablegare. Ac proinde eadem ipsâ Methodo, tum quoad Venæ-sectionem, tum repetitas Purgationes, & Cardiaca, Febrem hanc aggressus sum, quam in Dysenteriæ curatione supra fusiùs diduximus; Nisi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantùm non hîc juvare, sed & obesse deprehenderim, secus atque in *Dysenteriâ*, cùm ab his detineretur materia illa quæ Catharsi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeaceâ, Panatellâ &

& ſimilibus ſub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cereviſia tenuis parum tepefacta: Poſt celebratam verò ſemel iterumve Catharſin, nulla ſuadebat neceſſitas pullorum carnibus aut ſimilibus Eupeptis ægro interdicere; cùm hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi ſi alii viæ inſiſteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interpoſito ſemper die, morbum abſolvit; neque tamen perpetuum id fuit, ſed aliæ inſuper nonnunquam inſtituendæ erant. Si Febre jam pulsâ, fractiores adhuc eſſent ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardiùs convaleſceret (quod *Hyſtericis* frequentiſſimè accidebat,) *Laudano* in parva doſi exhibito eaſdem reſtaurare, & ſpiritus transfugos ac diſſipatos in deſertas ſtationes revocare conabar; rarò autem remedium illud repetebam; neque unquam præſcripſi niſi biduo triduove à poſtrema Catharſi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandoſque ſpiritus faciebat, atque auræ liberior uſus mox ut Febris receſſerit.

Anſam autem ad praxin hanc inſtituendam hinc primùm arripui; quòd nempe, naſcente fermè *Conſtitutione* hâc, dum irrequieto ſolicitoque animo novæ hujus

Febris

Febris naturam volutarem, ad juvenculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam atque acerbissimo sincipitis dolore ferè enectam, aliisque symptomatis, quibus *Febrem Dysentericam* onerari jam diximus: Hæc eùm à me interrogaretur, & de modo quo Febris primùm invadebat, & de ejusdem duratione, fassa est, se à *Dysenteria*, quæ tum ubique ferè grassabatur, à quatuordecim retro diebus fuisse liberatam; cui sive suâ sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ, protinùs successit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectissimè occurrere posse conjectabam, si *Dysenteriæ* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, quâ præclusâ Febris oborta est; ac proinde methodo supra laudatâ eandem restitui: Atque huic quidem se promptissimè dedebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobandam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitissimarum muliercularum temeritate sanentur nonnulli,) sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suopte genio cedat, atque abitum affectet quantum ejus fert natura. Sed hæc extra oleas.

Ineunte

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobilissimus ac Prudentissimus Dominus Comes *Salisburiensis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non solutâ, accersiri me jussit, & Methodo propositâ sanitati redditus est. Neque aliâ mihi ullâ fuit opus dum hæc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus, Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proximè accedente, perculsi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui sub morbi principio, in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicatò collocârant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licèt nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hactenus notis in suppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Constitutionis* possint sufficere.

CAP. V.

Morbilli.

SUb initio *Januarii* 167$\frac{0}{1}$. (ita ut ſolent præmaturè) *Morbilli* ſunt ingreſſi, atque indies magis invaleſcebant, donec inſtante *Verno Æquinoctio* ἀκμὴν adepti, exinde iiſdem gradibus imminuti, tandem *Julio* ſequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Hiſtoriam (cùm omnium quos hactenus vidi in ſuo genere perfectiſſimi illi mihi videantur,) certam atque exquiſitam, quatenus mihi tum obſervare licuit, literis conſignabo.

Ortum habet hic morbus atque Occaſum temporibus ſupra notatis. Infantes plerumque aggreditur, omneſque adeo ex illis, iiſdem mœniis concluſos. A rigore atque horrore, caloriſque & frigoris, quæ ſe mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem effulgente *ſecundo* die in Febrem conſummatam deſinit, vehementi ægritudine, ſiti, inappetentiâ, linguâ albâ, (non verò ſiccâ) tuſſiculâ, capitis atque oculorum gravedine,

&

& somnolentiâ perpetuâ stipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis stillat humor, sternutat æger tanquam à suscepto frigore, intumescunt palpebræ (paulò sc. ante eruptionem,) vomit, sæpius tamen laborat *Diarrhœâ* cum Dejectionibus coloris subviridis; Dentientibus maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimùm symptomata ad *quartum* usque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum* aliquando differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morsibus persimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis, variæ figuræ, interstinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibusdam papulis rubris haud longè ab invicem dissitis, supra cutis superficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu potest deprehendi, licèt oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A vultu ad pectus ventremque, crura deinde ac tibias se diffundunt hæ maculæ, licèt truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nullâ eminentiâ sensibili cutis æquabilitatem transgressæ.

gressæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur symptomata, atque *Variolarum*; Vomitum tamen post eruptionem nunquam observavi; Tussicula nihilominus, Febrisque intenduntur, cum spirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eosdem decumbente; somnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti priùs, adhuc perseverantibus. Die *sexto*, aut circiter, frons & facies asperescunt emorientibus pustulis, ruptaque cuticulâ, & per id temporis, maculæ per reliquum corpus & latissimæ sunt, & maximè rubescunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evanescunt, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* verò nullæ sunt prorsus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quasi farinâ conspersis; particulis scilicet disruptæ cuticulæ paulum elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in frusta distrahitur, & postea à toto corpore squammularum formâ decidit. Evanescunt itaque *Morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (à spacio quo perdurare solent Variolæ, deceptum) easdem introverti affirmat, licèt reverâ illi cursum à natura destinatum absolverint, & symptomata quæ iisdem recedentibus superveniunt ex eo nata autumat, quòd justo

citius

citiùs se intro *Morbilli* receperint. Observare enim est, Febrem atque spirandi difficultatem tunc temporis augeri, importuniùs urgere Tussiculam, ita ut nec interdiu nec etiam noctu ferè somnus possit obrepere. Infantes præsertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat quàm aut Variolæ ipsæ, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum; licèt omni prorsus periculo vacent *Morbilli* si modo peritè tractentur. His etiam non raró accidit *Diarrhœa*, quæ vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi, omniumque ejus symptomatum fugam; haud sine magno ægri discrimine, in quo ab hinc ortâ spirituum profusione continuâ, versatur. Aliquando etiam post regimen intensè calidum Exanthemata livescunt primò, mox nigrescunt; id verò *Adultis* tantum contingit, de quibus conclamatum est ubi primum nigredo ista conspicitur, nisi Phlebotomiâ & temperatioris regiminis refrigerio iis actutùm subveniatur.

Curatio. *Morbillis* ut naturâ, ita & medendi, quam sibi poscit hic morbus, ratione, cum *Variolis* satis convenit: Medicamenta, & Regimen calidiora periculi plenissima sunt, ut ut frequenter in usum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul submoveatur. Fæliciter præ aliis mihi cessit methodus illa, quâ æger ad dies binos ternosve ab eruptione lecto astringebatur, quò sanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facilè separabiles, à quibus offendebatur, per cutis spiracula difflaret; nec lodicibus, nec igne, præter modum quem sanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuscunque arcebam, juscula avenacea, hordeacea, & similia, nonnunquam & pomum coctum concedebam; Potus vel erat Cerevisia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tussim, quæ huic morbo ferè assidua est, decocto aliquo Pectorali subinde hausto delinitum volui. Rarissimè perit qui hoc utitur regimine; nec, præter necessaria atque inevitabilia morbi symptomata, novis insuper malis atteritur: Tussis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil est periculi nisi morbo sublato: cúmque adhuc per septimanam unam aut alteram persistat, auræ liberioris usu, *Decocto Pectorali*, *Syrupo*

Syrupo Violarum, *Capillorum Veneris cum oleo Amygdalarum dulcium* atque id genus remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimò ſponte ſuâ & paulatim decreſcit & tandem fatiſcit. Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis juſto Calidiorum uſu, vel *Morbillis* adhuc vigentibus, vel poſt eorum diſceſſum (quod magis eſt familiare) Febre vehementi atque *Dyſpnœâ* aliiſque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* ſolent affligere, in vitæ diſcrimen adducatur, feliciſſimo ſemper eventu *vel* tenerrimorum Infantum venas in brachio ſecui, eductâ eâ ſanguinis quantitate quam ætas vireſque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud ſum veritus. Profectò haud paucos Infantes hoc ſtatim ſymptomate enecandos, benedicente ſummo Numine, miſſo ſanguine eripui. Infantibus autem accidit illud poſt *Morbillorum* receſſum, quibus ita eſt exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* miniſtros jure habeatur, plures jugulans, quàm vel ipſæ Variolæ; nec dum mihi viſus eſt qui certâ aliâ methodo, eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-ſectione pariter ſanatur: cùm enim halitibus inflammati ſanguinis in

inteſtina ruentibus ortum ſuum debeat, (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, aliiſque, qui ab inflammatione creantur, morbis uſu venit) à quibus illa ad excretionem ſtimulantur, ſola Venæ-ſectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres iſti humores, tum etiam ſanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque eſt cur quis miretur me in teneneris infantibus Venæ-ſectionem inſtituendam ſuadere, cùm ſanguis, quantum ego hactenùs potuerim obſervare, haud minùs tutò ex eorum venis quàm ex adultorum extrahatur. Et profectò ita eſt illa neceſſaria, ut nec ſymptomati memorato, nec aliis quibuſdam quæ infantibus accidere ſolent, omiſſâ Phlebotomiâ certò mederi valeamus. Exempli gratiâ, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono decimoque* menſe ſuperveniunt, (cum Gingivarum intumeſcentiâ doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam Paroxyſmi iſti naſcuntur) ſine Venæ-ſectione opem feremus? Quæ ſola in dicto Affectu *ſpecificis* quibuſcunque *vel* decantatiſſimis, quæ hactenus innotuere, longè eſt anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam; & dùm occultâ aliqua proprietate morbo adverſari credun-

creduntur, manifesto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræsentiarum ingens illud solatium quod adfert Venæ-sectio Infantum *Pertussi*, (quam Nostrates vocant *Hooping Cough*) in quâ Remedia quælibet Pectori dicata longo post se linquit intervallo.

Quod de horum symptomatum, *Morbillis* decedentibus supervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eisdem florentibus potest competere, si nimirum artificiali, si fas est dicere atque adscititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670 famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, unà cum *Febre*, *Dyspnœâ*, *Maculisque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliisque symptomatis quam plurimis periculosissimis, Medicus invisebam; cùm regimini, & Medicamentis, quæ satis multa usurpaverat, calidioribus ista omnia tribuerem, sanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptisanam Pectoralem atque Refrigerantem sæpe assumendam præscripsi, quorum ope, & regiminis simul temperatioris, & maculæ, atque alia omnia symptomata pedetentim evanescebant.

Hicce Morbus, menſe *Januario*, ut dictum eſt, natus, ad *Æquinoctium* uſque *Vernum* creſcebat indies; à quo tempore imminutâ paulatim vi, ſequenti *Julio* planè deſiit; nec eſt reverſus per omnes annos quibus hæc *Conſtitutio* dominabatur, niſi quòd inſequenti Vere, nonnullibi, licèt rariùs, ſe oſtenderet. De *Morbillis* hæc dicta ſunto.

CAP.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

MOrbilli prædicti, (quod jam supra innuimus,) *Variolarum* speciem, ab illa, quam propagaverat *Constitutio* præcedens, diversam introducebant, eodem ferè cum illis tempore ingredientem, initio sc. *Januarii* 16$\frac{69}{70}$; quæ licèt non usque adeo Epidemica atque ipsi Morbilli, eosdem tamen comitabatur per omne illud tempus quo dominabantur, atque iis etiam fatiscentibus, per residuos hujus Constitutionis annos perseverabat. *Dysenteriis* nihilominus primas concedebat, sub auspiciis *Autumni* iisdem faventis atque amicissimi, grassantibus; *Hyeme* verò, *Dysenteriis* alienâ tempestate pressis, denuò recrudescebat hæc de quâ agimus species. Atque hunc servabant ordinem per singulos hujus *Constitutionis* annos, nisi quòd postremo quo illa vigebat *Autumno*, Anno sc. 72, (languescente jam istâ *Constitutione* & Dysenterias jam exolescentes segniùs promovente) *Variolæ* præter solitum, hoc quoque

quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenteriis* concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licèt, quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin & hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorùmlibet, primo statim insultu atrociores erant, atque indies increbrescebant donec ad statum pervenissent, quem semel transgressæ, tum quoad symptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, sensim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem istud quamplurimis Phænomenis insignioribus ab eo differre quod produxerat *Constitutio* præcedens, & in quibus observandis me operam satis sedulam olim collocasse rebar. Hæc tantùm *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis diffidentia, impræsentiarum tractabo, prætermissis iis quæ cum Variolis ita prolixè supra descriptis habebant communia.

Discretum Variolarum genus *his* tantùm à genere *Discreto communi* alterius *Constitutionis*, disterminabatur: Primò, quòd cùm

cùm in iis, quoties erant *interstinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non soleret, hîc in *tertium* plerumque incidebat; quod *Confluentibus* solenne quidem est. Deinde, non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc assurgebant pustulæ atque in alio genere; magis autem exasperabantur in minori mole, & sub diebus ultimis ubi jam maturuerant *nigræ* frequentiùs visebantur. Illud etiam addam, quòd nonnunquam, licèt rariùs, ægrum etiam paucissimis notatum pustulis, *Ptyalismus*, haud secus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Distinctas* hujus *Constitutionis* Variolas, ad *Confluentium* naturam propiùs accedere, atque *Inflammationis* magis intensæ esse participes, quàm quæ in *Distincto* Genere usu venire solet.

Confluentes verò ab aliis, quos per alios annos ego observaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recensebo, discrepabant. Nunc *secundo*, nunc *tertio* die se primùm monstrabant, specie tumoris subrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Erysipelate* quidem densioris, nullo ferè visibili pustularum discrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores,) ex infinitis propemodum pustulis rubris efferatis in unam conflatæ variegabant

gabant, inter quas sparsæ, in femoribus præcipuè, vesiculæ quædam satis conspicuæ, ambustorum ad instar, sero limpidiore distentæ eminebant; quod quidem disruptâ subinde pelliculâ copiosè effluebat, subjectâ carne nigredine & Sphacelo quasi affectâ. Rariùs autem occurrebat hoc tam dirum symptoma, idque primo tantum mense quo hæc species regnabat: Quo tempore inter alios ita malè multatos, ineunte *Januario* $16\frac{69}{70}$ accersiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepta in Parochia S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans vesiculas habuit in femoribus Juglandem nucem exæquantes, sero limpidiore repletas; quibus disruptis, substrata caro quasi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu post æger fatis concessit; quæ & eorum omnium sors fuit, quos hoc tam funesto symptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba resplendens tumori subrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta est. Pellicula hæc alba brevi pòst materiam quandam crustosam splendescentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fusco, (qui duo in aliis Variolarum speciebus reperiuntnr,) sed rubio saturato, concretum sanguinem imitante,

imitante, qui maturescente pustulâ ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmulâ, tingeretur, Cùmque in alia Variolarum *Confluentium* specie dies *undecimus* in maximum vitæ discrimen ægros adduceret, & plerisque emorientium supremus esset; in hac specie æger, nisi regimine immoderatè calido oppressus mortis refrigerium maturiùs præoccupasset, *decimum quartum* ut plurimùm diem, aliquando etiam *decimum septimum* expectabat, quo demùm elapso salva res erat. Notandum est tamen, quòd qui lethalibus istis vesiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo mense quo hæc species invadebat accidisse memoravimus, Libitinæ destinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & symptomata alia omnia quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quàm in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifesta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores. Pustulæ & efferatiores, & mole longè minores; ita ut non facilè, ubi primùm apparebant, ab *Erysipelate* quis eas discreverit, vel etiam à *Morbillis*, nisi quòd hi ex

die

die Eruptionis certò innotescant. Pustulis decidentibus furfures diutiùs hærebant, fœdioraque stigmata inurebant cuti. Operæ pretium est & illud adjungere, quòd durante hâc omni *Constitutione*, quâ tam Epidemicè sæviebant Dysenteriæ, *Variolæ* regimine justo calidiore provocatæ per Dysenteriam nonnunquam viam sibi facerent, quod ne semel accidisse hactenus quidem animadverteram.

Observare autem convenit, *Variolas* hasce non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipatas; postquam enim binos exegerant annos, tertio, sc. 1672, mitescere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* similem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* maturescentibus est proprius; ita ut postremo hujus *Constitutionis* anno, benignæ plane essent & boni moris, habitâ generis ratione. Quo non obstante, satis liquebat, illas ad aliam prorsus Classem relegandas esse, ex pustularum nimirum exiguitate tam eximiâ, ad salivationem dispositione, atque aliis.

Curatio. Quamlibet ob causarum Differentiæ cujuslibet specificæ quâ immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus

tenus ab illis, quas alia promit *Constitutio*, contradistinguuntur; mihi tamen liquidò constabat ex singulis Phænomenis *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniorem fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effrenata sanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (post *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo sc. ægro usum liberaliorem liquoris alicujus qui non eum excalefaceret, sed potius fervidissimum illum æstum (quo hic morbus, pustulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miseros præ cæteris quibusque morbis fatigat atque exurit) illico commitigaret. *Decoctum Album* dictum, ex *pane sc. & C. C. C.* exiguâ quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hìc juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis unà simul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando respondit; nec eò tantum profecit ingesti liquoris copia, quò insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, restingueret, sed quatenus Ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri si æger nimio æstuaret calore.

Præter

Præter hæc omnia, ſæpenumerò ita bene ceſſiſſe liquores hoſce affatim hauſtos obſervavi, ut eorum uſu *Variolæ*, quæ cum peſſimis *Confluentiæ* ſignis exibant, progrediente morbo *Diſtinctæ* ſint factæ; puſtulæ quæ matureſcentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuiſſent, flaviſſimæ comparerent; pro efferatis inſuper atque minutulis *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Menſium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum uſum quicquam prohibet; imo verò & ſuadet, ſi nempe tempore non ſolito iſti fluant. Etenim non jam alia de cauſa periclitantur fœminæ, niſi quòd ſanguis ab immodico morbi calore plus juſto attenuatus, quâ data porta ruat, naturæ ductus ſequens; præſertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori & *Decocto C C. cum floribus Calendulæ*, &c. adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem ſanguinem potenter diluit contemperatque, (licèt non immediatè, in quantum tamen ejuſdem fluxum cohibet) tum puſtulis, tum faciei manuumq; tumori in ſtatu conſervandis neceſſariò conferet; cùm ex adverſo Remedia calidiora, licèt ad hunc ſcopum rectiùs

rectiùs videantur collimare, cùm tamen jugem hunc ſanguinis fluxum promoveant, longiſſimè aberrent. Quinimò nec dubium mihi eſt, quamplurimas mulieres hoc errore periiſſe; dum ſc. Aſſiſtentes, ne puſtulæ ob ſanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis, occurrere niterentur; quo facto miſellas certiùs peſſundederunt; quantumlibet *adſtringentia* varia Cardiacis admiſcentes, Hæmorrhagiam ſiſtere, atque puſtularum unà tumoriſque debitam elevationem tueri ſategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm ſtirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus ſanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento eſſet admodum ſanguineo, viridi juventâ vegetâque, fervida etiam anni tempeſtas accederet, derepente, tertio ſcilicet die ab eruptione, ita largo *Menſium profluvio*, tempore illis non debito, correpta eſt, ut aſtantes mulieres eam jam abortiviſſe ſuſpicarentur. Licèt hoc ſymptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco exiſtimavi, Lactis & Aquæ uſum à

me præſcriptorum, intermitti deberi: quid quod magis jam neceſſarium illum eſſe, & liberaliùs adhuc indulgendum cenſuerim? quod etiam per omnem morbi decurſum factitavimus, præſertim cùm appeteret *Febris Maturationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctiſſimus, Candidiſſimuſque, Dominus *D. Millington*, ejuſdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amiciſſimus, ad ſociam operam invitabatur; qui cùm omnia ſatis bene reſpondere, pro hujus morbi genio, animadverteret, mihi lubens aſſenſit ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipſa ſibi gratiſſimos & tam ad ſalivam facere quàm ad refrigerium & refectionem ſæpe affirmabat. Cùm verò jam indurari facies cœperit, & cruſtâ obduci, ab halitibus putridis à materia purulenta, quæ in hoc peſſimo *Variolarum* genere male olebat, intromittendis ægræ noſtræ metuentes, vini Canarini ſemi-cocti cochlearia paucula, ſemel in die aſſumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam perſentiſceret, conceſſimus. Pauculis hiſce, niſi quod hauſtulum etiam *Paregoricum* horâ ſomni quotidie imperaverimus, convaluit; neque delirio, neque alio quovis ſymptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, adſtantibus moleſta. Facies

manuſque

manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi species, satis magnæ erant; Salivatio copiosâ & facilis ad metas usque; postremò, quantumlibet pustulæ, quæ faciem obsidebant, cùm maturescerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

Quibuscunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum* species, huic *Constitutioni* peculiaris, alias aliarum *Constitutionum* species superaverit, cùm tamen *Discretæ* essent Pustulæ, vel saltem *paucæ*, docuit experientia, non opus esse tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerendâ; satis autem fuit, ut æger pro sitis modo atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto subinde, vesceretur; & si ex Ephebis excesserat, *Paregoricum*, (*minoribus* non concedendum,) cùm vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quòd ægros lecto addicerem) ubi pustulæ *raræ* comparebant. Atque hâc solâ Methodo Charissimus mihi filius, *Gulielmus Sydenham*, distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans mense *Decembri* 1670. Favente Numine, restitutus est.

De Variolis hujus *Constitutionis* nihil superaddam, cùm jam aliam speciem fusiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantùm discrepânt, quòd naturæ sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde sequitur, diligentiorem adhuc operam fuisse navandam, ut restingueretur intensior iste calor, qui tàm iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAP.

CAP. VII.

Colica Biliosa.

PEr omnes hujus *Constitutionis* annos, cùm sanguis ad humores cholericos fervidósque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licèt *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cùm tamen ab eâdem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique qui tum grassabantur, vel eo nomine hîc mihi veniet tractandus; præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantùm affligens, in hunc morbum solebat desinere.

Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, æstate præsertim, adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmus, quem æger præsentiens, vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & aversatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu; neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatiùs in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi Adstrictio; donec tandem ab ineluctabili horum symtomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum motûs inversio* (nisi maturiùs quis tulerit suppetias) atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* statim transeunt: Enemata etiam injecta, unâ cum alvi fæcibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur

materia,

materia, sincera si fuerit atque ἀμιγὴς, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cùm singula hujus Affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sanguinea in intestina excusso, nasci apertè doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eo tendentium impetus,& mitigetur immitissimus dolor.

Sanguinem itaque è brachii venis paulò liberalius educi (si nempe id fuerit hactenus intentatum) & post horas 3 vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo,interposito die uno repetendum,ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quòd si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque δυσπέπτῳ originem suam debeat, unde sc. succi pravi corruptique primùm in sanguinem transmittebantur, atque ex eodem postliminio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus *Curatio.*

eſt Lacte Cereviſiato affatim hauſto & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum eſt; ſequenti autem die primùm vena ſecunda, & in cæteris eo quem jam docuimus ordine, procedendum.

At verò cùm & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam inteſtina ad inverſionem quaſi feruntur, Catharticorum operationi obſiſtant, intendendæ ſunt eorundem vires, neque Leo ſubere excipiendus; fruſtra enim mitius Catharticum exhibueris, niſi fortè æger alvo ſit facilè ſolubili, quod diligenter inquirendum eſt: Cùm enim hujuſmodi medicamen viam ſibi facere per inteſtinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum ſcilicet ab ejuſdem inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infuſione *Tamarind. fol. Senn.* & *Rhei*, in qua diſſolvi poſſunt *Manna*, & *Syr. Roſaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minùs exagitet & commoveat: Cùm tamen ſive ob ægri averſationem medicamenti formæ liquidioris, ſive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ neceſſariò in ſubſidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris ſemper placuêre, utpote certiſſimo pede,

quam

quam cœperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*; eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licèt *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cùm autem hîc, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat, (saltem finitâ jam operatione, quâ quidem vigente mitiùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primum expiravit *Cathartici* ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certiùs dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata. Peractâ

Peractâ *Catharsi* humorum ὀργασμὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane & vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius aliquando est repetendum: nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse nisi Dosi largiori & reiteratâ; quæ enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutissimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summè viget dolor, *Paregoricum* mane & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est supra descriptum, cujus *guttæ* xvi. in Aqua Cardiaca stillatitia solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc Methodus, quâ primùm Humor peccans Venæ-sectione & Purgatione evacuatur, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissimè

ſimè ceſſit præ aliis quæ mihi hactenus innotuêre omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta, ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hîc autem imprimis animadverti volo, quòd licèt tam Phlebotomiam quàm Catharſin huic ſedandi Methodo neceſſariò eſſe præmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita poſtulante, ea utrâque omiſſâ à *Paregoricis* ordienda tela eſt. Exempli gratiâ, ubi ob prægreſſam ægritudinem aliquam, Evacuationes copioſiores non ita diu ante *Colicæ* adventum inſtitutæ fuerint; (non rarò enim ob viſcerum debilitatem, maximè ſi accedat major caloris gradus à vino, vel ſpirituoſo liquore alio immodicè hauſto, qui nùper ab alio convaluêre morbo, in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in caſu non modò non neceſſarium, ſed & noxium eſſe cenſeo, alia inſuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quòd in hoc Affectu æger ut plurimum, priùs quam conſulatur Medicus, repetito *Enematum* uſu inteſtina ſatis proluit; ita ut partim hac de cauſa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè ſola in uſum videantur revocanda. Menſe

Menſe *Auguſto* 1671. Nobiliſſimus Dominus Baro *Anneſly*, *Colicâ Bilioſâ* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus, ad Caſtellum de *Belvoir* accerſiri me juſſit; nullum non Enematum genus, atque alia inſuper remedia à Medicis Doctiſſimis Experientiſſimiſque eo locorum degentibus præſcripta jam tentaverat. Ego nullis uſus ambagibus, repetitum Narcoticorum uſum ad normam jam traditam ſuaſi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem ſanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibuſque ex ſua natura recidivus ſit, omnis ei revertendi anſa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibito præſcindenda eſt. Quod ſi, quoties intermittitur Narcoticum, dolor ſubinde recrudeſcat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hactenùs excogitari potuit quod ad perſanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuêre; Anodyno interim mane & ſerò indeſinenter propinato. Hujuſmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, ſanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quaſi depuratur; ipſaque demùm

inteſtina

inteſtina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio in partes adſcito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus ſemel penitùs expuliſſe. Neque verò illud tentandum eſt, niſi poſt evacuationes debitas ſufficienter celebratas, neque ab eo niſi poſt dies aliquammultos deſiſtendum.

Pauper quidem mihi vicinus,qui & adhuc eſt ſuperſtes, *Colicâ Bilioſâ* vehementiſſimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis*, *Clyſteribus*, *Globuliſq;* *plumbeis* devoratis expugnare, diu, ſed fruſtra, erat conatus: Hîc *Ego* ad frequentem Narcoticorum uſum confugi,neque pœnitendâ operâ; quamdiu enim iſta repeterentur, ſatis rectè habuit; ſed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primum erat exhauſta Narcoticorum vis,) Ego hominis miſertus, & gravi morbo, & re anguſtâ afflictiſſimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viſcera eas vires recepêre, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam eſſent, & ſine Anodynorum præſidio omnino convaleſceret.

Et

Et ut quod res eſt loquar, non in hoc tantùm caſu, ſed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu uſurpatum memini, modò quis in illo improbiùs perſeveraret. Si enim nobiſcum reputemus ventrem inferiorem, in quo diſponuntur organa ſecretoria, hoc maxumè exercitio vibrari, eaque ſuccuſſationibus aliquot mille uno in die exagitari ſolere, facile credemus, eadem ſuccum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii poſſe excutere, & (quod majoris adhuc eſt momenti) validiori iſtâ caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in ſanguine depurando rectè defungantur.

Diætam, ſi junior fuerit æger & calidioris temperamenti, refrigerantem atque incraſſantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, &c. & tertio quoque die, ſi latret adhuc ſtomachus, pullum teneriorem, merulamve piſcem coctum; Potum non alium concedo quàm cerevifiam tenuem mitémque, vel lac cum Aqua coctum: neque ulteriùs quicquam indulgeo, niſi Equitatio ad redintegrandum ſanitatem neceſſaria, pleniorem victum & generoſiorem poſtulet liquorem,

rem, quibus rependantur ſpirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò obſervatione conſtat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutiſſimè fatigaverit, ita ut viſcera elangueſcerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non eſſet confectus, in hoc, inquam, caſu liberalior ſive *Aquæ Epidemicæ*, ſive *Mirabilis*, ſive aliûs demum cujuſcunque quâ ſanus maximè delectabatur, uſus, hoc tempore eundem ultra ſpem omnem juverit; hujus enim ope pauciſſimæ iſtæ caloris nativi ſpirituumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale, viſceribus adhærens, & novis paroxyſmis fomitem ſubinde miniſtrans, à liquoribus magis ſpirituoſis extinguebatur.

Porrò ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulſo, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu eſt obſervanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque inſuper ſedem ſibi delegerit præcipua Coctionis inſtrumenta, (*viſcera* intelligo, jam ab eodem infirmata) vel leviſſimus hujus generis error malum haud leve confeſtim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viſcerum Affectibus

cibi

cibi δύσπεπτοι cane pejus & angue ſunt vitandi; & qui conceduntur εὔπεπτοι, ea tantum quantitate ſumendi, quæ ad vitam ſuſtinendam poſſit ſufficere.

Colica Hyſterica. Fœminarum nonnullas vexat *Affectûs Hyſterici* ſpecies quædam, *Colicam Bilioſam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm ſitu, tum etiam humoribus coloris flavi viridiſque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo crudoque ſunt mulieres cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hyſterico jam pridem laboravere; aut (quod ſæpenumero fieri ſolet) quæ à partu difficili ac laborioſo ob natum infantem grandiuſculum, qui vires & naturam maternas nimis exhauſit, vix evaſêre. Regionem ventriculi, nonnunquàm & paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in Paſſione Colicâ Iliacâve primùm obſidet, quem vomitiones ſequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod ſæpe obſervavi) major animi dejectio deſperatioque quàm in morbo alio quocunque. Poſt diem unum alterumve faceſſit dolor, qui poſt paucas ſepti-

manas revertitur, nihilo leniùs sæviens quàm antequam solveretur Paroxysmus. *Icterum* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adscischt, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira sive à dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis suscepto dicendum est; cum ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico; cùm sive istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur φαινόμϑυα. Hi vapores, sive Convulsiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasêre, parti accommoda; ac proinde licèt unum atque eundem ubique morbum faciant, plerosque tamen quibus miseri cruciantur affabrè simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes *Colo* adjacentes insederit, *Colicam Biliosam* ad amussim imitatur. Neque minùs id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. gr. non-

nunquam *Renum* alterum vehementiſſimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum perſæpe delatus, *calculum* ſimulat, & cùm ab Enematis aliiſque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exaſperatur, uno eodemque tenore diutiſſimè affligit, ſubinde etiam (præter morem ſuum, cùm per *ſe* omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi inſuper & ſymptomata ab eodem prognata, quæ *veſicæ calculum* omnino referebant: Non ita diu eſt; à quo noctu excitabar, ut Comitiſſæ mihi vicinæ, dolore in veſicæ regione admodum violento & urinæ ſuppreſſione derepente correptæ, conſulerem: Cùm ego illam Affectibus Hyſtericis variis obnoxiam certò ſcirem, atque ex eo augurarer, non iſto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis creſceret morbus; at horum loco atque Emollientium v. gr. *Syr. de Althæâ*, &c. quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod ſymptoma illud ſubitò compeſcuit. Neque ſanè *vel* una aliqua pars coporis ab hujus mali inſultibus penitus eximitur, ſive interna ea fuerit, ſive externa, ut ſunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolera-

intolerabilem, atque, ubi disceſſerit, teneritudinem quandam quæ tangi recuſet, relinquit, perinde ac ſi carnes multo verbere fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hyſtericæ* hiſtoriam pertinentia obiter tradidi, ne ſc. illa pro *Bilioſâ* falsò haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *ſymptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* ſublatâ cauſâ tollit, alterius omnino eſt & ſpeculationis, & loci.

Venæ-ſectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Bilioſa* incipiente apertiſſimè indicantur, hîc locum non habent niſi in caſu infra dicendo. Docet enim experientia, & exaſperari dolorem, & invaleſcere ſymptomata alia omnia, à tumultu, quem iſta cient, adjuta; atque adeò plus ſemel animadverti, *Enematum*, vel leniſſimorum, repetitionem, continuam ſymptomatum ſeriem invexiſſe. Experientiæ ratio etiam aſtipulabitur, quæ morbum hunc à ſpirituum potius ἀταξίᾳ atque inordinato motu, quàm humorum vitio aliquo produci dictabit, ſi expendamus nempe circumſtantias illas, quibus ut plurimum originem ſuam debet: Hujuſmodi ſunt,

magnæ atque indebitæ ſanguinis profuſiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa ſuadent proſcribenda, à quibus major ſpirituum perturbatio poſſit excitari, atque eorum loco *Anodyna* eſſe uſurpanda, licèt *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim eſt atque minutior colorum ſpeculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipſo facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullúſque dubito, morbum hunc (qui licèt acerbiſſimum dolorem, nullum tamen vitæ diſcrimen apportat) ob errores hoc nomine commiſſos, lethalem ſæpenumerò evadere. Adde, quòd ſi quis *Emeticum* vel fortiſſimum hodie propinaverit, ut ſc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra poſtero die materiam æquè viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Obſervandum eſt tamen, eam quandoque ſanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò uſque obſiſtat, ut, quamlibet ſæpiſſimè repetatur, orgaſmum tamen cohibere nequeat, niſi ſectâ priùs ægræ venâ, aut alvo ſubductâ; quod in fœminis temperamenti

magis

magis ſanguinei atque viraginibus mihi ſubiit notare. Si ita ſe res habeat, vel Phlebotomiâ, vel Catharſi, fortè etiam utrâque, *Anodyno* via aperienda eſt. Celebratâ enim harum utravis, *Narcoticum*, quòd priùs ſummâ licèt doſi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri doſi, effectum obtinebit cui deſtinabatur. Raró autem hoc contingit, neque tum reiteranda ſunt hæc remedia. Quibus præmiſſis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colicâ Biliosâ* propoſuimus, exhibendis progrediendum eſt, quæ crebriùs parciúſve ſunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præſens atque inſtans vehementiſſimi doloris *ſymptoma* tantùm reſpicit; cùm non hîc loci illam, quâ morbi *cauſæ* occurritur, tractandam in me receperim. Atque hæc de morbis hujus *Conſtitutionis*.

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1673. *atque integrorum* 1674, 1675.

CIrca initium mensis *Julii* 1673. alia quædam *Febris* species est ingressa, *Constitutione* verò necdum ita ad eam unicè dispositâ ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species quæ Anno 1670. primùm cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè passu procederent, neuter verò multùm grassaretur: *Priori* Constitutione nondum ita prorsus evanescente ut nullos proferret morbos veteris prosapiæ, (*Dysenteriæ* enim perpaucæ adhuc reperiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ ut eos produceret, qui alios exterminaret omnes. 1673.

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantùm non extinguebantur *Dysenteriæ*. *Novembri* autem tùm currente, post acerrimum Gelu, ad dies aliquot perdurans, succedente insperatò tempestate calidiori quàm ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculæ Dysenteriæ & paulò ante, & circiter Festum *Nativitatis Domini* hîc illîc spargebantur: Hæ autem extremum morientis Lucernæ conatum referebant, mox enim morbus hicce, (ista saltem ejus species) omnino intercidit.

1674. Præmaturè admodum sequente Anno, mense sc. *Januario* invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici atque erant isti qui eodem fermè tempore Anni 1670. fuerant ingressi. Etenim in nullam non ferè familiam se insinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita ad amussim servabant, atque isti qui prædicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantia plura dicam, ubi de illis agam particulariùs. Hi magis indies magisque grassabantur ad *Æquinoctium* usque *Vernale*, à quo tempore iisdem gradibus decresce-

decreſcebant, donec paulò poſt elapſum *Solſtitium Æſtivum* tandem evaneſcerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initiò anni 1670, *Variolas nigras* ibidem deſcriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* ſpeciem introduxêre iſti perſimilem. Cùm enim (quod priùs eſt notatum,) *Variolæ* præcedentis *Conſtitutionis* poſt priores annos duos puſtulas emitterent minùs ac minùs nigricantes, majores inſuper ſenſim & majores, donec ſub finem anni 1673, pro ſpeciei ratione, mites eſſent & benignæ, jam receptâ priſtinâ feritate, & peſſimis ſymptomatis ſtipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarum ſpecies Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ, cùm ſolitis calidior multò eſſet, morbo favebat; appetente verò tempeſtate frigidiore imminuta eſt, Febri jam graſſanti mox locum cedens.

Febris hæc quæ per annum perſeverarat 1675.
omnem, initio *Julii* 75. longè latéque depopulata eſt; ſed *Autumno* jam appropinquante in viſcera cœpit converti, nunc *Dyſenteriæ* ſymptomatis, nunc *Diarrhœæ* ſe prodens, licèt quandoque neque hanc haberet

haberet comitem, neque illam, sed caput magis tentabat, stupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, sub *Æquinoctium Autumnale* penitus disparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos, anni prædominio potiebatur. Observandum est nihilominus, quòd cùm proclivior esset Febris hæc materiam morbificam in viscera deponere, quæ Dysenteriam quandoque, sæpius autem Diarrhœam excitabat, ex hac occasione Ventris Tormina eam edidisse stragem vulgò putabantur quæ Febri huic revera fuerat imputanda; licèt nemo qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, nescius sit, quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam, *Dysenteriam* dictam & *Diarrhœam* pro *symptomatis* magis quàm *morbis* Essentialibus ac *Primariis* haberi debuisse.

Hunc Febris ista cursum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viscera, ubique sæviens sub persona symptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque *Octobris*: Quo tempore quæ eò usque tepida atque ad instar æstatis placida fuerat tempestas, derepente in frigidam humidamque est mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tusses* increbuêre magis quàm alio ullo

ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tuſſibus hiſce ſupervenire ſolebat *Febris* hujus Conſtitutionis *Stationaria*, quæ anſâ hinc arreptâ & magis graſſabatur, & quædam etiam ſymptomata variabat. Cùm enim paulò antè, inſultus, ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde ſymptomata naſcebantur *Peripneumonica* & *Pleuritica*: licèt eadem omnino Febris eſſet, quæ *Julio* 1673. ingreſſa, ſine quavis ſymptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* iſti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tuſſes* uſq; ad exitum *Novembris* perſeverabant, quo elapſo derepente minuebantur. Febris autem eadem planè manſit atque erat antequam Catarrhi ſe oſtenderent; licèt nec ita prorſus Epidemica, neque iiſdem ſymptomatis ſtipata, cùm horum utrumque per Accidens à Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibus Catarrhis *Variolæ* hinc inde ſpargi cœperunt, ejuſdem planè generis cum *Variolis* anni præcedentis; ſed cùm jam ſecundum fermè annum expleviſſent, non ita atrocia erant ſymptomata ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc ſtabit hæc *Conſtitutio*, dicere non habeo; id certò

ſcio

ſcio, illam perquam *Anomalam* atque Irregularem hactenus fuiſſe, atque morbos omnes per eam natos ejuſdem omninò indolis.

De hujus *Constitutionis* Epidemicis, eo quo ſe invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAP.

CAP. II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

HÆc, perinde atque alii Epidemici, mox ab ingressu socia habebat symptomata, quæ indicia haud obscura dabant, majorem & spirituosam magis tunc esse inflammationem, quam ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti & *Vere* insequente, symptomata Pleuritica Febri superveniebant, & sanguis è venis extractus (saltem pro prima & secunda vice) *Pleuriticorum* referebat sanguinem; at morbo jam provectiori cessabant ea signa Inflammationis intensioris.

Præter symptomata Febribus *universis* communia, *hanc* Febrem ista sequebantur: Ut plurimùm afficiebatur æger dolore Capitis & Dorsi satis atroci, stupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tensivo, imò & totius corporis, at mitiori aliquanto quàm Rheumatismo laborantes. Primis diebus calor & Frigus sibi invicem succedebant, quandoque etiam ineunte mor-

bo æger in ſudatiunculas erat propenſior.

Lingua, ubi Febris ſuo genio erat permiſſa, nec ſicca, nec à colore naturali multum recedens, niſi quòd magis alberet, neque ſitis multùm urgebat: Quòd ſi excaleſieret æger ulta ordinariam Febris ſortem, lingua aridiſſima erat cum flavedine ſubfuſca, ſitis etiam intendebatur; Urináque, quæ aliter colorem ferè naturalem ſervare ſolebat, intensè rubebat.

Febris his tantùm gravata ſymptomatis, ſi peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinaciſſima, *primo poſt viceſimum.*

Inter hujuſce Febris ſymptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud diſſimilis, quo correptus æger obſtupebat delirabatque, imò ad ſeptimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec niſi valido clamore expergiſcebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & poſt ingeſtum ſive medicamentum, ſive potum cui aſſueverat, mox in ſtuporem dilabebatur, ita quandoque profundum, ut in Aphonia deſineret abſolutiſſima.

Qui ſic fuerat affectus æger ubi ad ſe rediit, die viceſimo octavo vel trigeſimo cœpit convaleſcere; cujus primum ſignum erat;

erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod inſuetum aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc versùs hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ Caput plurima fuiſſe paſſum oſtenderent. At quo paſſu vires reſtituebantur, eo ipſo diſceſſit dictum ſymptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen ſubinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandeſcentiæ & furoris aſcendebat, quo ſolent ii qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam diſcriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, ſtertebat etiam profundiùs. Adhæc non ita erat acutum hoc ſymptoma atque illud, ſed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat aut iis qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utriſque verò ſi ingererentur Calidiora remedia & ſolicitarentur ſudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis ſymptomatis anſam præbebat.

Ubi verò ſymptoma hoc nec ſponte ſuâ acceſſit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam

etiam

etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut supra innuimus, Febris hæc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrebat stupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti observatione assequi poteram, nihil erat aliud quàm Febris symptoma.

Curatio. Curationem hujus Febris quod attinet; sub primum introitum, nempe *Julio* 1673. tum ex variis Phænomenis ab istis longè diversis quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo quòd Catharticis minùs pareret, quibus felicissimè Febres omnes Constitutionis prægressæ deviceram, stati m didic, Febrem hanc esse alterius planè familiæ, & diutiùs quàm solebam aliàs, in ejus specie investiganda hærebam, & ex consequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum sibi σύγχρονον, cujus perspecto genio, de hujus natura verisimile aliquid conjectare possem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum istarum, quæ anno 1670. invaserant, reliquias omnino referrent, jamque & mitissimæ

mitissimæ essent & tantùm non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum & ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia* & *Lædentia* quàm diligenter maximè potui semper intento, viam pro virili, Exploratoris instar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propensioque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam sanguis Pleuriticorum similis, me statim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri subesse, nec tamen eam posse ferre largiorem istam evacuationem quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim post primam aut secundam saltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur superficies, protinus amisit, nec repetitâ adhuc venæ-sectione levabatur æger, nisi fortè morbus in Pleuritidem veram transiret; quod nonnunquam accidebat post regimen justo calidius, præsertim primo *vere* quo invadebat, sc. Anno 1664; quo tempore à solis accessu occasionem nactus (cùm etiam nondum adolesceret morbus & principio magis spirituoso inniteretur quàm postea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientiâ & exemplo à repetita Phle-

botomia deterrerer, licèt luce clarius esset Febrem hanc, præcipuè sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse, nihil jam restabat quo ejus calor restingui posset præter Enemata sæpius repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem apertè prodentes, illud *stuporis* Phænomenon, Febri huic, quàm alii cuilibet familiarius, omnino indicabat continuò repetenda esse Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita promptè caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ-sectioni repetitæ, quam ægrè tulit propria hujus morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placidè ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potiùs ex usu fore quàm in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti cui imponuntur solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter sponteque

suâ

suâ cedebat; quamtumlibet sæviret si methodo ab hac diversa eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque cursum institui: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum Epispasticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum ita tempori injiciendum præcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, horâ scilicet secundâ tertiâve post meridiem. Repetebatur Enema illud singulis diebus donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imò & maturiùs, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu licèt ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam retusâ, atque ægro ἔξω βέλους constituto, & à symptomatis violentioribus quæ ab eo pendebant, securo, nihil prius erat, quàm ut morbum suo uti Genio, & quasi sensim

deflagrare, ac suis viribus ruere sineremus. Quod mihi semper cessit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cerevisiam verò tenuem ad arbitrium concessi.

Restat & aliud, quod, quia multiplici experientiâ astipulante, ægris optimè solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minimè prætereundum fuit, nempe ut æger quotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliquot; vel si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, & supra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam simul sanguinis Diathesin contemplarer, subiit mihi in mentem, ægrum à corporis positura nonnihil emolumenti capere posse, si nempe ea talis fuerit ut à circumambiente nullatenus augesceret calor (quod omnino fieri necesse est si in lecto se jugiter contineat) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindéque spiritus animales calefiant atque exagitentur, à quibus & vehementior Cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantum-

Quantumlibet autem ægris conducat in Febribus omnibus quæ inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur, animadvertendum est tamen, eosdem si diutiùs quàm par erat pro una vice à lecto abfuerint, declinante præsertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatismo* desinere possint, nonnunquam de facili incidere; nonnnuquam etiam superficiem corporis *Icteritiâ* deturpari; quæ si cui contingant, lecto addicendus est, quo apertis cutis spiraculis commodè difflari possint istiusmodi particulæ quæ malorum alterutri formitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantùm, sudore non provocato: Hujusmodi autem Accidentia oppidò rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cùm jam morbus mitior est, longè tutiùs ægro permittes ut in lecto assiduè decumbat, quàm vel initio, vel in statu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, si æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis, atque incenditur.

Hîc si quis objecerit, dictam Methodum, licèt ad sanguinis impetum à Capite amoliendum reficiendumque ægrum, satis

 commodam,

commodam, minùs tamen expedire, eò quòd evacuationi per sudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat: Respondeo, nihil agere contrà-sentientem, nisi priùs argumentis confecerit, hujusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facili est. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Febrium species per Diaphoresin, quæ per Catharsin sit exterminanda, *&c.* Quinimò est cur arbitremur, dari quasdam Febrium species, quas Natura methodo sibi peculiari, sine visibili aliquâ Evacuatione, ablegat, reducendo sc. in sanguinis massam eique assimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minus quadrabat. Quâ ego nixus ratione, sæpenumerò tam in hac Febrium specie, quàm aliis, mox à primo insultu, totoque sanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperato tantùm Lactis cum Aqua Potu, esuque Carnium & jusculorum è carnibus ægris interdicto; Permissis interim & exercitii consueti usu, & aurâ liberiore, nullâque prorsus evacuatione vel semel instituta.

Quòd si demus, Naturam non aliâ methodo quàm per Diaphoresin morbum vincere

vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatiscente prorumpunt & à præviâ Digestione fluunt, non verò istos qui primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ nascuntur? Hujusmodi, opinor, sudores non erunt promovendi, at compescendus potius tumultus ille cui ortum suum debent. Istiusmodi autem sudores multas Febrium species, licèt non omnes, solent comitari. Neque enim sum nescius, quasdam Febrium species ejus esse indolis, ut in παρακμῇ sudorem hunc Criticum sibi postulent: Tales sunt particulares Intermittentium Paroxysmi; magna item & frequentissima Naturæ Febris ab illa pendens Constitutione quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, si cui methodo insistatur quæ non eò tendit ut materia morbifica digeratur primùm, dein per sudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hîc evacuationes locum habere debent, nisi quatenùs morbi impetum primis diebus quibus aggreditur, sufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato succumbat. Quin & Febris Pestilentialis causa, cùm tenuissima sit & perquam subtilis, vel primis morbi diebus, sudoribus difflari potest, suffragante ubique experientiâ.

Istis autem in Febribus in quibus ordinario symptomatum ductu, & si suo genio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare solere; nescio an non plus satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum eâ solâ methodo restituere, [cùm, ut docet Divinus senex, Τῆς φύσεως ἀντιπρατ]ούσης κενεὰ πάντα :] Atque illud quidem usu venire autumo in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experientiâ edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; ægrum etiam, dum eosdem importuniùs solicitamus, sæpenumerò nulla cogente necessitate in manifestum vitæ discrimen conjici, à materiâ morbificâ in caput sursum latâ: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet vel ex eis quæ sudore Critico solvi non solent, si fortè hujuscemodi sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debitæ Concoctionis sobolem esse arbitremur, medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi verò non ita sponte exit, quî certò scire possumus an non hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus

oribus ad ejuſmodi ſudores diſponere nitimur? Si quis fortè in Theſaurum inciderit, niſi deſipiat, humo tollet; ſtultus autem ſit oportet qui hâc fretus fortunâ, omnem adhibet operam ut alium ejuſmodi cum vitæ periculo adipiſcatur. Quo verò cunque modo hæc ſe res habeat, mihi abundè conſtat, ſolam Febrem calorem eum ſecum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ poſſit ſufficere, neque eo intenſiorem à regimine fervido forinſecùs accerſendum.

Præfatam Methodum per Venæ-ſectionem atque Enemata in hujuſce Febris curatione quàm feliciſſimè ſuccedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis laceſſeretur, non ſolùm Anomala malique moris ſymptomata, ſed etiam dubium ſemper exitum habuiſſe: Inter ſymptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam inſanâ loquacitate ſe prodebat, quàm *ſtupore* Coma æmulante, quod uti diximus huic Febri frequens ſolebat accidere. Hoc ſymptoma, (licèt nonnunquam ſponte ſuâ ortum illud viderim,) à nimia Curatricum diligentia in provocandis ſudoribus malè poſitâ, ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica quæ in hâc Febris ſpecie ſudoribus morem gerere recuſabat,

vehementer

vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum discrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Constitutionis alterius, quòd per ultimos annos hujusmodi *Stupor* Pueros maximè, atq; eos qui ex ephebis vix excesserant subinde invadebat, sed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neq; tamen illum, licèt huic inferiorem, multò minùs hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licèt nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ-sectionibus non in brachiis tantum, sed cervice etiam & pedibus, Emplastris Vesicatoriis, Cucurbiculis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adscitis. Tandem statui, post sanguinem è brachio eductum, Epispasticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam ampliùs moliri, nisi quod ægrum & à carnibus & à liquoribus spirituosis quibuscunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego vestigiis inhærens symptoma hoc superare tandem discerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens,

tandem evanuit. Huic itaque methodo insistendum mihi esse duxi in Febribus quas deinceps tractavi universis; quod quidem si & symptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis respondentem spectamus, haud parvi momenti mihi videtur. Et sanè mihi nonnunquam subiit cogitare, nos in morbis depellendis haud satis lentè festinare, tardiùs verò nobis esse procedendum, & plus Naturæ sæpenumero committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, sed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere existimat. Namque id si fieret, parciùs humano Generi ea prospexisset, quàm postulat speciei Conservatio: cùm ne minima sit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates quibus pollent homines ad eosdem fugandos, vel iis sæculis quibus Medendi Ars maximè caput extulit, & à quampluribus exculta est. Aliis in morbis quid hoc profecerit nescio. Illud satis scio ex diligenti observatione mihi astipulante, quòd in Febre de quâ jam agimus, dictum symptoma post usurpatas evacuationes generales, Venæ-sectionem dico & Enemata, solo tempore feliciter solebat vinci.

Antea diximus Convalescentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem usque Tricesimum differri solere, (in stupore scilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam Aphoniâ correpto: quibus elapsis, incongruum aliquod atque absurdum sive cibi, sive potûs genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impense vitiato. Hoc in casu, quandoquidem jam exhaustæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam concessi quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Mense Septembri 1674. filium Novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hâc Febre unà cum symptomate jam sæpe memorato laborantem tractabam: Extracto è brachio sanguine, & Clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimæ Matri obstabam, quæ rem ocyùs expediri acriter urgebat quàm ego cum salute filii stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potiùs destinabatur, quàm filio restituendo, trigesimum circiter diem melius habere cœpit; edulia

varia

varia etiam absurda miserè discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuisset; atque ita tandem prorsus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam, huic Febri aliis symptomatis frequentiùs superveniebat, quandoque tamen, at rariùs, *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in quâ æger insomnis dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi aliáque patiebatur symptomata iis similia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in Phrenesin actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc, ut solebat Affectus Comatosus jam memoratus, donec fieret digestio, ægrum verò intra paucos tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Aque hîc mihi suppetias præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quam post Venæsectionem atque Enematis unius alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatum pro potu ordinario concessi: Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ sæpe Experientiâ mihi abundè constabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysentericæ* superveniebant quandoque & *Diarrhœa.* Istas ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non verò, ut in Constitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obstante, cùm morbi causa in sanguinis massâ clauderetur, Venæ-sectionem ea indicabat; quæ quidem, propinato etiam pòst Narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accersivit; laboraverat ea hâc Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant Dejectiones sanguineæ ac mucosæ: Licèt protritæ jam ab aliquot diebus, ob morbum diutinum vires essent, maximè verò à Dejectionum frequentia quæ nocte prægressâ multùm fatigaverant, sanguinem tamen è brachio statim educendum curavi, & paulo post Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipsâ nocte Dejectiones stercorosæ conspiciebantur. Mane & vesperì sequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori quo spiritus refocillarentur: atque ab his statim convaluit.

Diarrhœam

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minùs adhuc ista facessebat negotii; cumque ea neque ægro prodesset, neque etiam officeret, quantùm mihi observare licuit (sive adesset stupor, sive etiam abesset) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos staret limites ut æger ab eâ de vitâ non periclitaretur: quo in casu Narcoticum sine dubio indicabatur; atque in eo solo probandus Anodynorum usus per omnem morbi hujus decursum: ingens enim illa propensio quâ hâc Febre laborantes in stuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde nisi urgente necessitate in usum nunquam erant revocanda.

Notandum est haud raro accidere tam ab hâc Febre quàm Febribus aliis convalescentibus, iis maximè quos illæ diutiùs maceraverant, nec nisi post longas magnasque evacuationes tandem demiserant, (præsertim si invalidiori essent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incalescerent primùm, mox sudore diffluerent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm symptoma hoc non aliunde nasci existimarem quàm à sanguine

ſanguine ob morbum contumaciorem eo uſque depauperato debilitatoque ut ſuccos, quos recenter advectos nequiret aſſimilare, per ſudores ejicere moliretur; ita affectis author ſemper fui, ut ſingulis auroris noctibuſque cochlearia tria quatuorve Vini Malacenſis annoſioris haurirent, cujus uſu ægris vires creſcebant jugiter, & evaneſcebant ſudores. Atque hæc de Febre hujus Conſtitutionis continua.

CAP.

CAP. III.

Morbilli.

ORiente anno, menſe ſc. *Januario* 167$\frac{3}{4}$; ingreſſa eſt *Morbillorum* ſpecies quædam ab eâ diverſa quæ eodem menſe Anno 166$\frac{9}{70}$ invaſerat; neque tamen minùs Epidemicè ſæviebant hi atque iſti, ſed non perinde erant regulares, neque ita conſtanter Typum obſervabant: Nunc enim citiùs, nunc ſeriùs erumpebant; cùm in alia ſpecie, eruptio in diem ab invaſione *quartum* ſemper incideret. Adhæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm iſti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim ſpargerentur. Nec hâc in ſpecie obſervare licuit, niſi rariſſimè, eas cuticulæ deſquammationes ad inſtar farinæ inſperſæ, quoties recederent Morbilli; quæ in aliâ ſpecie haud minùs certò conſpiciebantur, quàm poſt Febris Scarlatinæ deceſſum conſpici ſolent. Plures inſuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi. *Febris* enim & *Dyſpnœa*, quæ Morbillis abituri-

entibus ſolebant accidere, vehementiores erant; & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata ſymptomata, in præcipuis tamen ſatis iis competebat Hiſtoria quam de morbillis tradidi cùm morbos An. 1670. Epidemicos deſcriberem, quæ idcirco impræſentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam Priores iſti, ad Vernum uſque Æquinoctium invaleſcebant, à quo tempore decreſcentes, appetente Solſtitio æſtivo, aut non diu poſt, evanuere.

Curatio. Curatio, cùm nullâ ferme in re ab illa differat quam in Morbillorum hiſtoria jam fusè tradidi, exinde petenda eſt. Unicam tantùm hîc pro meo more, inſtantiam adferam Methodi quâ illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatiſſima, atque in exemplum nata, Comitiſſa *Sarisburienſis* me accerſivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem vel 6 erant) quos omnes eâdem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternoſve ante eruptionem, ut ſanguis, pro ſuo genio, particulas facile ſeparabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret. Neque autem vel

vel ſtragulis, vel igni quibus ſani aſſueverant, quidquam adjici patiebar; ab eſu carnium arcebam, juſcula Avenacea, Hordeacea, ac ſubinde pomum coctum concedens, cereviſiam tenuem inſuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu. Urgenteque, pro more, Tuſſi, Ptiſanam Pectoralem ſæpe aſſumendam præſcripſi. His peractis omninò convaluere, brevi illo ſpatio quod hic morbus ſolet percurrere; neque vel per ejus decurſum, vel eodem fatiſcente, ſymptomate quôvis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus primis menſibus quibus hæc morbillorum ſpecies ſe prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbilloſa* hîc illîc ſparſa, in quâ ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præſertim poſteriora, atque humeros erumpebant, ἐκθύματι Morbillorum imitantia; à quibus in illo ſaltem diſterminabantur, quòd non univerſum corpus pariter occuparent, quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licèt ejuſdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-ſectionem tulit hæc Febris, nec Enemata, ab utriſque irritata; at Methodo quæ Morbillis ſuperiùs dicata eſt, lubens conceſ-

sit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670 incursantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxêre, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè grassabantur initio Anni 1674, Variolarum speciem introducebant tam earum similem, ut eadem ista revixisse omnino videretur, non alia subnasci: cùm enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum specie post elapsos priores annos duos, pustulæ minùs indies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conspicerentur, donec exeunte anno 1663, moıbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus esset; jam pristinâ ferociâ, & infausto malorum symptomatum agmine stipatus denuò revertebatur. Etenim pustulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluxerint, & æger non priùs extingueretur quàm ad maturitatem istæ pervenerint;

nerint; immaturæ enim fuscæ tantum erant colore. Pustulæ quinetiam perpusillæ erant si numerosæ, (Paucæ enim ubi fuerant tantùm, haud erant minores, quàm in aliis Variolarum generibus, nigræ verò rarissimè.) Verbo dicam, istas quas anno 1670. descripsimus satis referebant; licèt non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quæ quidem majorem sub his quàm illis aliis putredinem latere, naturæque eas esse magis crassæ & inconcoctilis ostendebant: Maturæ enim pejùs olebant, ita ut eisdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum absolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla species alia quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim est perdignum, quòd quantò mitior est morbi species, tantò citiùs pustulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie istâ regulari Variolarum Confluentium quæ anno 1667. ingressa est, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ discrimen, quo semel elapso, non ampliùs ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè sequenti specie anomalâ Confluentium quæ initio anni 1670. cœperunt invadere, æger die

Decimo quarto vel ad extremum *Decimo septimo* maximè periclitabatur, quos si æger superaverit, salvus omnino erat, nec quenquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hactenùs observavi. At verò in hâc specie Confluentium, æger etiam post diem *vicessimum* contrucidabatur; nonnunquam & si convalesceret, quæ paucorum sors erat, non tantùm tibiæ intumescebant, (quòd quidem in Variolis Confluentibus quibusq; familiare est,) sed brachia insuper, humeri, crura, partesque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; postea haud raró suppurabantur, & in sinus ingentes & partium musculosarum apostemata desinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à discessu Variolarum adhuc versante. Adeò ut mihi luculenter constaret de gradibus quibus hic se Epidemicus promoveret per tres hasce Constitutiones, quarum posterior priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ, quas jam tracto, *Variolæ*, nova quædam Variolarum species, è priore jam inveterascente suborta. Quamvis pro aeris diathesi eum

producente

producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primùm ſe oſtendebant, ad παρακμὴν ſuam uſque progrederentur, tamen ad inſtar recidivæ alicujus morbi à materia priſtina denuò fermenteſcente, aer rursùs ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu eaſdem deprompſit; qui quidem morbus redintegratus ſumptiſque de novo viribus, reviviſcere planè & quaſi rejuveneſcere videbatur. Tantò autem magis Anomalæ hæ erant, tantóque magis intenſam redolebant putrefactionem, quantò materia, è quâ generabantur, iſtâ craſſior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quòd ut magis eluceſcat, exiſtimandum omnino eſt, nullam ejuſmodi diatheſin in ipſo aere ſupponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longè diverſum in alio non ita multùm diſtante; hoc enim ſi fieret (fit autem ſubinde) quilibet ventorum motus Conſtitutionem diſſlare valeret; vero autem ſimilius mihi videtur, hunc vel illum particularem aeris tractum effluviis repleri à minerali aliquâ fermentatione, quæ aerem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia,

morbos variis terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam denuò fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe materiæ exolescentis, uti in casu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipsa loquitur sapere audeo, perinde est, an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectiùs solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quòd & crassiorem naturam, & putredinem longè intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant quàm species alia quælibet quam mihi hactenus videre contigit; &, si quid meo judicio tribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrotorum, pernicie æquabant; licèt, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum quàm alia quævis species, & tam pustularum magnitudine, quàm colore, aliisque circumstantiis boni se moris esse faterentur.

Curatio. Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus sum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori

calidiori regimine symptomata, quæ à nimiâ inflammatione pendent, statim produci, Febrim sc. Phrenesin, maculas Purpureas, & similia, quibus hic morbus præ cæteris quibusque est obnoxius; *inde* verò regimen justò frigidius faciei manuumque intumescentiæ, quæ hic apprime est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam hæc diu multumque apud me satis anxiè revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri. Usum enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cerevisiæ tenuis, aut liquoris alteriùs similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀργασμὸν frænare; Atque ex adverso ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularum elevationem & faciei manuumque intumescentiam valebam promovere. Neque hæc secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finitâ, particulas inflammatas in corporis habitum eructasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materiæ secretionem indigere: Ita ut, cùm jam in habitu corporis, maturandisque Abscessulis rei cardo versetur, id tantum sit agendum *sanguinis* nomine, ut sc. sanguis ab

halitibus

halitibus calidis, à carne puſtulis obſeſſâ retro agendis, ſartus tectus conſervetur; *Puſtularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, ut ut feliciter mihi ceſſerit hæc Methodus, uti priùs docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in iſtis tamen hujuſce Conſtitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique qui vehementius laborabant interirent, ſive methodo jam à me laudatâ, ſive regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, deſiderari adhuc aliquid præter iſta, quæ vel ad compeſcendam ſanguinis ebullitionem, vel ad puſtularum elevationem, manuumque atque faciei intumeſcentiam facerent; deſiderari ſc. aliquid, quod Putrefactioni magis intenſæ, quàm in his Variolis præ cæteris quibuſque obſervaram, vincendæ par eſſet. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem exiſtimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, ſatisfacere poſſe. Quamobrem Ægro ſibi relicto, donec & dolor & vomituritio, quæ eruptionem præcedere ſolent, jam deſinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto ſextove* dictum *ſpiritum*, cerevſiſiæ tenui ad levem aciditatem

aciditatem inſtillatum, pro potu ordinario conceſſi ad libitum ſumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convaleſceret, imperavi uſurpandum quotidie.

Hic ſpiritus, ceu morbo reverâ ſpecificus, ſymptomata omnia ad miraculum ferè compeſcebat: Facies & maturiùs, & longè altiùs intumeſcebat: Variolarum interſtitia, ad colorem magis rubrum, & Roſæ Damaſcenæ æmulum magis accedebant: Puſtulæ quoque minutiſſimæ grandeſcebant, ſaltem quantum ea ſpecies pateretur: Puſtulæ etiam quæ aliter nigræ comparuiſſent, hîc materiam quandam flavam & colore Favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo ſaturato ubique tincta conſpiciebatur: Celeriùs matureſcebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius ſpatio, citiùs percurrebant. Hæc autem accidebant omnia, ſi liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quâpropter, quoties ægrum copiam ſubjugandis ſymptomatis debitam reſpuere animadverterem, ſpiritum iſtum, vel Syrupo aliquo in cochleari permiſtum, vel Aquæ Deſtillatæ cum Syrupo junctæ additum, ſubinde ingeſſi, quo penſaretur ſc. liquoris parcior uſus.

Varia hujus Medicamenti commoda recensui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenùs potui deprehendere: Licèt enim Salivatio die undecimo decimove ferè ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot subire solent; tamen ab his minùs ægro erit periculi, quàm ab ista fuit; Quandoquidem, quod plus semel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipuè urgentur discrimine, quòd saliva his diebus viscidior reddita fauces præcludat, cui quidem symptomati hoc in casu Diarrhœa succurrit, quæ vel sponte suâ desinet, vel saltem, ubi nullum amplius à variolis periculum est, Lacte & Aquâ mistis, & Narcotico assumptis facilè compescetur.

Ægro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis, stragula præter solita adjici non patiebar; concessi etiam, ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim Avenaceis atque Hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret æger, vel ægrotaret stomacho, Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulsi. Haustum verò Paregoricum jam à quinto

ſextove die ſingulis veſperis temporiùs propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus,) præſcripſi; *Laudani Liquidi* ſc. *guttas* 14. *in Aq. fl. Paralyſ.*

Die Decimo quarto, ægrum è lecto ſurgere permiſi; viceſimo primo ſanguinem è brachio educendum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conſpiciebatur, quàm ſolebat eorum quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatiſque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis mihique Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domeſticum è ſuis meæ curæ commiſit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* ſpecie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum ſanguineo, & in hunc morbum à nimia Compotatione recens inciderat: Confluebant puſtulæ denſiore agmine quàm alias vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur quâ diſtingui poſſent. Remedii hujus δεξιωτάτε confiſus viribus, venam nullus ſecui, licèt tempus quo accerſebar id mihi

mihi liberum faceret, atque etiam ſecare debuiſſem, cùm à nimiâ Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Poſt Eruptionem finitam, die viz. quinto vel ſexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cereviſiâ tenui repletas juſſi inſtillari, atque hunc Potum ordinarium conceſſi pro arbitrio ſumendum. Die octavo ea ſanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Noſocoma hoc ſymptomate territa, me ocyùs accerſendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico ſanguinis calore & impetu inuſitato illud oriri animadverterem, Cereviſiam tenuem dicto ſpiritu impraegnatam uberiùs adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius eſt coercita. Salivatione ſatis copiosâ, faciei & manuum intumeſcentiâ, puſtularumque augmento ritè procedentibus, morbus ſe ſatis feliciter expedivit; niſi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucoſæ ſanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum faceſſiſſent negotium, ſi venam, eo quo diximus nomine, mox accerſitus aperuiſſem. Nihilominus nullo alio præſidio Dyſenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, ſi hoc ſymptoma non urſiſſet, ſingulis noctibus fuiſſet aſſumendum, quo vis ejus retuſa erat donec evaneſcerent puſtulæ;

pustulæ; postеaque extractâ è brachio sanguinis quantitate satis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim haustis, subitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustulæ utrisque perpusillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spiritum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem non obstante ætate, Junioris præsertim, tenellulâ, ne hilum aversabantur; quin & nullo symptomate graviori affecti convaluêre illico. Amicissimus mihi Vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utrosque mecum invisens, ætate majorem jam convalescentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quòd, sicuti Variolæ hujus Constitutionis quæ non confluebant, satis erant benignæ, ita neque remedio jam præscripto opus habebant; satis verò erat istâ eas Methodo tractare quam generi *Distincto* jam supra deberi docuimus.

Habes

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licèt non nemo fortasse parvi penderit pro sæculi genio, scio tamen ego, haud parvo mihi labore, curâ atque industriâ, per multos annos continuos ea stetisse; neque jam à me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in proximum, & studium aliis benefaciendi vel pretio existimationis propriæ, quàm satis intelligo à subjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem malè habeat nova Methodus ei morbo medendi; cujus nec apud *Hippocratem* vestigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (nisi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non institutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ sunt istæ Febres quæ ab iis pendent Constitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ sunt; Etenim si in prioribus illis mundi sæculis Variolæ nusquam gentium comparuerint, sequitur neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquam. Vero autem simillimum est,

ne

ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuisse repertas: si enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisset, sagacissimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuisset; qui cùm morborum Historias & clariùs intellexerit & descripserit accuratiùs quàm Post-natorum quispiam, & hujus etiam descriptionem genuinam, atque simplicem pro suo more nobis reliquisset. Quocirca opinari mihi fas sit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipsius terræ accidunt visceribus, pro variâ sc. ejusdem ætate ac duratione: quodque, sicuti alii morbi jam olim extitêre, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ætate saltem penè confecti exolevêre, & rarissimè comparent (cujusmodi sunt *Lepra* atque alii fortasse nonnulli;) ita qui nunc regnant morbi aliquando demùm intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc se ita res habere potest, quicquid de eâ videatur nobis βραχυβίοις, qui herì tantum nati sumus, cras fortè interituri: neque quas de morbis Authores, vel antiquissimi, congesserunt rationes, ævi multò productioris, si

cum Antiquissima mundi Epocha eæ conferantur.

CAP. V.

Tusses Epidemicæ, cum Pleuritide & Peripneumoniâ supervenientibus.

CUm tempestas placida ac tepens, immò verò æstatis simillima, præter solitum ad postremos usque *Octobris* dies perseveraret, Anno 1675, eam verò mox exciperet alia multùm diversa, frigida scilicet atque humida subitò ingruens, *Tusses* ubique numerosiores grassabantur quàm alio quovis, quod memini, tempore, nemini ferè parcentes cujuscunque is fuerit sive ætatis, sive temperamenti, integras verò simul familias pervadentes. Neque numero tantùm erant spectabiles (cùm quælibet hyems haud paucas nobis generet)sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cùm enim *Constitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapsum, in producenda Febre Epidemica supra descriptâ omnes nervos intenderet, cumque jam nullus

nullus exiſteret morbus alius Epidemicus, cujus contraniſu hujus vires aliquantiſper poſſint refringi, Tuſſes iſtæ Febri ſternebant viam, atque in eam quàm libentiſſimè commigrabant. Interea, quemadmodum Tuſſis Conſtitutioni opitulabatur in Febre producendâ, ita etiam Febris occaſionem ex Tuſſi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaſerat vel ſeptimanâ illâ quæ harum Tuſſium exortum fuerat prægreſſa; Quæ tàm improviſa ſymptomatum mutatio nonnullis, qui minùs diligenter adverterant animum, anſam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Eſſentiali*, aut *Eſſentiali Peripneumoniâ* habendi, licèt eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Conſtitutionem. Nunc enim, uti priùs ſemper, cum dolore Capitis, Dorſi, atque Artuum quoſlibet aggrediebatur; quæ ſymptomata omni ubique hujuſce Conſtitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cùm ſtimulante Tuſſi in Pleuram ac Pulmones uberiùs deponeretur, ſymptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit obſervare, eadem prorſus cum illa fuit, quæ ad eum uſque diem fuerat depopulata quo hæ

Tusses primùm comparebant; quin & remedia quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat, ab illa verò quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quòd cùm Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere quod inter Ver atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantùm Febris, isti anno propria quæ fuit, ducendus est, atque accidentalis Tussis sobole.

Curatio. Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tussibus, (tum etiam istis quæ aliis annis contingunt, modò ab iisdem causis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ à sanguinis massâ per insensilem transpirationem ablegari solent, à frigore cutis spiracula subitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando,

irritando, Tussim mox excitant. Cúmque hoc pacto detineantur calidæ istæ & recrementitiæ sanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in sanguinis massâ facilè accenditur; ubi scilicet vel tanta est halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio sive Remediorum, sive Regiminis justo calidiorum quasi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus satis erat proclivis in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiscunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris statim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licèt symptomata quædam adhuc retineat, à Tussi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde satis constat in Tussi quâlibet ex hac περφάσει natâ, non tantùm ipsi morbo, sed & Febri, quæ Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Hac innixus basi, iis qui meam implorabant opem hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum Febrim, atque alia symptomata, quæ ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus

ſpirituoſis quibuſcunque arcere; hortabar item ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aurâ liberiore, Ptiſanam Pectoralem refrigerantem ſubinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula hæc & ad Tuſſim perdomandam, & Febrim, aliaque ſymptomata quæ illam comitari ſolebant, pærvenienda. Sicut enim abſtinentiâ à carnibus, & liquoribus ſpirituoſis, tum etiam Refrigerantium uſu ita contemperabatur ſanguis, ut impreſſioni Febrili ineptior eſſet; ita etiam exercitii ope fervida illa ſanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, introacta Tuſſim excitabant, viâ ſibi naturali ac genuinâ exhalabant opportuniùs, & cùm bonis ægri rebus diſſlabantur.

Tuſſim quod ſpectabat ſedandam; haud vacabat periculo Narcoticis atque Anodynis illam aggredi; nec minùs periclitabatur, ſi quis liquoribus ſpirituoſis calidiſque medicamentis idem moliretur, cùm utroque modo inviſcatâ atque induratâ Tuſſis materiâ, halitus iſti, qui à ſanguine placidè ac ſenſim diſcedentes tuſſiendo in auras evaneſcerent, jam exitu negato, in cruoris maſſa præcluſi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc ſæpenumerò non paucis è vulgo inconſultioribus peſſimè ceſſit,

qui,

qui, cùm ſpiritu vini uſtulato aliiſque calidis liquoribus Tuſſi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque inſanâ hâc ſapientiâ morbum ſuâ naturâ leviſſimum & facilè ſanabilem, in periculoſum ac ſæpe lethalem transformabant: Nec minùs hallucinabantur (licèt magis cum ratione inſanire viderentur) qui provocatis ſudoribus morbi cauſam exterminare volebant; Quamvis enim non diffiteamur, ſudores ſponte prorumpentes haud raro præ cæteris quibuſcunque præſidiis cauſam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis ſumus, ſanguinem incendere, & quem ſervare volumus ægrum, letho dare poſſe.

Quandoque verò, non tantùm ubi minus ritè tractaretur morbus (quo ſc. ſupra deſcripſimus modo,) ſed etiam nonnunquam ſuâ ſponte (maximè in delicatioribus ac tenellulis,) nunc ſtatim ab initio, nunc poſt diem unum aut alterum, Tuſſi ſuperveniebat caloris ac frigoris viciſſitudo quædam, capitis, dorſi, atque artuum dolor, ad ſudores nonnunquam propenſio, noctu maximè (quæ omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Conſtitutionis* plerumque ſequebantur;) quibus ſæpe adjungebatur

lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quasi constrictio coarctatioque, unde difficulter spirabat æger, inhibebatur Tussis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & pessimis ejus symptomatis rectissimè, (quantum accuratè factâ observatione mihi constitit) ocurrrebatur venæsectione in brachio, & Epispastico Nuchæ applicato; Clystere item quotidiè injiciendo. Ægrum interim monebam, ut singulis diebus ad horas aliquot lecto absisteret, abstineret à carnibus, nunc Cerevisiam tenuem, nunc Lac Aquæ permistum, nunc Ptisanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem sorberet. Elapso jam biduo triduove, si nondum minueretur dolor lateris, sed adhuc vehementer urgeret, sanguinem secundò detraxi, & ut in usu Enematum persisteret adhuc, suasi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum est (tam in hâc quàm aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus & retusâ acie, non diu & continuò repetenda esse, maximè in Fœminis Passioni Hystericæ obnoxiis, aut Viris Hypocondriacis; cùm talium sanguis atque humores εὐμετάβλητοι sint, ac nullo ferè negotio exagitentur atque æstuent, unde perturbatur corporis œconomia, & symptomata Febrilia etiam

ultra

ultra ſolitam periodum ægros diſcruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dùm hoc pacto ſpatium morbo concederemus, quo ſanguis calidas illas particulas quæ in Pleuram ac Pulmones impegerant, ſenſim excuteret, ſymptomata univerſa placide ſolebant evaneſcere; cùm, qui morbum ferociùs atque hoſtili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel ſuos Ægros amitterent, vel ſaltem Phlebotomiâ ſæpius repetitâ quàm vel poſtulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cùm enim in verâ Pleuritide Venæ-ſectio repetita omnem numerum abſolvat, ſolaque ad Curationem ſufficiat, (modò non obſtiterint medicamenta & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverſo in hoc ſymptomate ſatis erat ſemel, vel ut plurimum bis venam ſecaſſe, modò ægro concederetur ut è lecto exurgeret, & & potu refrigerante uteretur. Nulla autem cogebat neceſſitas, ſi bene obſervaverim, ſanguinem ſæpiùs educere, niſi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum ſymptoma; neque etiam in hoc caſu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitam, quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo equidem *Pleuresin* Veram atque *Essentialem*, quæ, ut posthac dicetur, omnibus annorum omnium Constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis Venæ-sectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentinâ aliquâ manifestarum aeris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipsaque Febris nihilominùs eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi Venæ-sectio possit concedi ut huic symptomati, si multùm sæviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multò plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quàm Febris nomine debuerat educi, à quâ pendet istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis ut à repetitâ Venæ-sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide quæ ejusdem symptoma est; at verò si Febris repetitam Venæ-sectionem respuat, neque juvabit ista, imò & nocebit in Pleuritide, quæ

cum Febre stabit cadetve. Hoc autem modo se res habuit, me saltem judice, in *Pleuritide symptomaticâ* quæ Febrem comitabatur hoc in loco grassantem quo tempore subingrediebantur *Tusses*, hâc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quòd existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet anni *Constitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, cæterisque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus similitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Francisci Windham* Equitis filium natu maximum, hâc Febre laborantem tractabam. Querebatur is de latris do lore, aliisque symptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, Epispasticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptisanas atque Emulsiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immistum, nunc Cerevisiam tenuem propinavi; suasi ut lecto abs sisteret quotidiè ad horas pauculas; quâ methodo intra paucos dies restitutus est, & celebratâ Catharsi omnino convaluit.

At

At priusquam his, quæ de Morbis Epidemicis disserui, ultimam imponam manum, Objectioni quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum mihi est; quòd nempe non satis cum *malignitate* istâ pugnare videantur quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is sum qui receptam à viris Doctissimis, sive hujus sæculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut possim, aut etiam velim, cùm ista indiciis plus satis se prodat manifestis, in Epidemicis plerisque. Liceat mihi tantùm quæ de ejus naturâ sentio in medium proferre, quò hæc nostra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipse enim cum eruditissimo *Scaligero*,

Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur
Milito; securus quid mordicùs hic tenet, aut hic.

Censeo itaque ego *malignitatem* eam omnem quæ Epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plùs minúsve adversantibus,

tibus, consistere ac terminari; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subitò alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas & spirituosas particulas assimilando maximè agere; cùm ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obsistunt ad propriam indolem inflectere atque accommodare: Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum sc. emissione, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, & in naturam suam perducunt trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur nihil esse prius quàm ut dictæ particulæ sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur: At hîc reclamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsâ *Peste* particulæ pestilentiales, tum quòd admodum fuerint subtiles, tum etiam quòd sanguinis partibus maximè spirituosis insideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ assimilantes non in eam subtilitatem sunt evectæ, atque etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa maligna

maligna non tantùm sudoribus difflari non potest, sed sæpenumerò etiam augetur, quibus isti sollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis usu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac spirituosæ, tantò magis intenditur ea quam habent assimilandi facultas; quantóque etiam magis excalefiunt humores isti in quos agunt, tantò libentiùs in assimilantium castra migrant, earundem impressionibus cedentes. Cùm ex adverso ratio dictare videatur medicamenta illa quæ contrariæ sunt naturæ non tantùm particularum calidarum atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare obfirmareque, quò spirituum morbificorum fortiùs sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hîc mihi venit Experientia, quâ magistrâ edoctus sum & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum pustulas nigras, eò promptiùs sumpsisse incrementum, quò magis calefieret æger, easdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decrescere solere ac minui.

Jam si quis me roget, quî fiat ut, cùm *malignitas* in ejusmodi particulis calidis ac spirituosis consistat, haud raro ita parca Febris signa conspiciantur, etiam in morbis summè malignis; responderem percontanti,

Primò

Primò in præcipuâ illâ, & maximè inſigni malignitatis inſtantiâ, ipsâ *Peſte*, abunde conſtat particulas νοσηρὰς ita ſupra modum ſubtiles eſſe atque aculeatas, (præſertim ubi primùm incipit graſſari) ut auræ ad inſtar ſanguinem pervadant, ac ſyderatis quaſi ejus ſpiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger ſine Febre perit.

At verò in minori iſto malignitatis gradu qui in aliis Epidemicis reperitur, ſymptomata Febrilia ita parum conſpicua redduntur, nonnunquam à confuſione in ſanguine atque humoribus excitatâ à particulis inimicis eorum in gremio concluſis ; unde natura quaſi oppreſſa non potis eſt ſymptomata illa magis regularia exerere quæ morbo competunt, at anomala ſunt φαινόμενα fere omnia ob οἰκονομίαν penitus everſam dirutamque ; quo in caſu deprimitur ſæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora ſe oſtendunt Febris indicia quàm pro morbi genio, ob metaſtaſin mineræ malignæ vel in Genus Nervoſum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra ſanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem possum quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda sit, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut sive Epidemicus de eorum numero sit, qui primò Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè dispositæ eliminationem per sudores sibi vendicant; vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam sibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præsidio viam sibi aperiendam præstolantur; in singulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipso morbo stabit cadetque, pari usa fortunâ, & pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit eadem & malignitati debetur; quantumlibet evacuationes istæ sibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque isti quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejusdem est indolis, medebitur Diaphoresis, quæ concoctionem subsequitur ceu ejus effectum. *Variolarum malignitati* subveniet tempestiva Abscessulorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* species istis præsertim modis ac methodo illâ optimè superatur, quibus libentissimè

libentiſſimè cedunt peculiares iſti morbi ad quos illa ſpectat, ſive hâc methodo procedendum fuerit, ſive alterâ. Hoc mihi dictat ratio, niſi pro Junone nubes; atque huic etiam Experientia jugiter ſuffragatur.

CAP. VI.

Anacephalæosis.

Atque ita demùm animadvertimus, spatium illud annorum, quo finiuntur prægressæ observationes, genera *Constitutionum* omnino Quinque peperisse; Quinque nimirum peculiares aeris Diatheses, totidem *Epidemicorum* species peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infestabat quibus *Intermittentes Autumnales* maxumè grassabantur, unica mihi videtur, (quantum observatione diligenti fidâque hactenus assequi potuero) in quâ Natura ita omnia symptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debitâ Coctione præparatam certo suo tempore ad exitum disponeret, vel per justam διαφόρησιν, vel διαπνοὴν paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profectò facilè adducor ut credam, præcipuam hanc esse atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tùm ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovenda materia morbifica, eâdemquè

eâdemque præfinito tempore digerendâ; tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuslibet frequentior occurrit; cùm credibile sit *Febres Intermittentes* Epidemicè sæpiùs grassari, quàm alios morbos quoscunque, si illis nempe habenda sit fides, qui de earum frequentia in sæculis jam elapsis tot & tanta scripserunt; quicquid demum in causa fuerit quòd ita raræ comparuerint, à quo *Pestis* hanc urbem est depopulata: Enimverò *Febris* hæc *Pestilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ pòst invasere, se ducem præbebat ac προόδρομον. *Febri* autem isti *Primariæ*, de quâ supra, adaptantur, ni fallor, illustria illa, atque necessaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita illa est regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Crisin per sudores ritè faciendam: Neque enim satis video, quî possint accommodari dicti Aphorismi subsequentibus istis Febrium speciebus, quæ diversam longè habent indolem, & raró ejusmodi Methodo aliquâ solvi solent, quâ nos adjuti, si ad eam accedamus scilicet, eamque perficiamus, morbos hosce subjugare possimus. Ut ut verò hæc se res habeat, notatu dignum esse autumo, quòd cùm Febris hæc, quæ ab illâ *Constitutione* pendebat,

bat, quâ Intermittentes cæteris prædominabantur, (si vel diutiùs persisteret, vel æger nimiis evacuationibus fuerit exhaustus) subinde in Intermittentium castra de facili transiret; istæ Febres, quæ sequentes funestabant annos, etiamsi diutissimè cruciarent, rarissimè tamen Intermittentes fierent: indicio satis manifesto eam *Febrem Continuam* atque *Intermittentes* istas, vel naturâ quadantenus convenire, vel non multùm ab invicem abhorrere.

Jam si quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continuæ* speciem ex notis in Febrium descriptionibus à me traditis queat expiscari, cùm plerumque singulæ iis implicentur symptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, &c.) Huic ego responderem difficile id quidem esse, at non planè impossibile, modò quis seriò atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes quas in Historia præcedenti indigitavimus; maximè si in urbe aliquâ, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continuâ laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propriâ, vel aliis indicantibus facilè

facilè resciscat, quinam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quo cognito non ampliùs dubitabit cujus generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit ut Febris iis tantùm se prodat symptomatis quæ omnibus omnino Febribus sunt communia, (præsertim si in ἀταξίαν & confusionem agatur à Methodo quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres naturæ atque indoli suæ proprios ac peculiares apertissimè agnoscent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inspexerit, facile conjectabit, (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die quo primùm erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, &c. ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit quænam sit illa Variolarum species quæ eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sanè si morborum Historias ad unguem perdidicissem, (quam ego mihi laudem minimè sumo) sicuti Epidemico quovis conspecto non dubitarem de Febris tum regnantis genere

pronunciare, licèt ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conspecta, quisnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me satis doceret, an *Variolæ* scilicet, vel *Morbilli*, vel *Dysenteria*, &c. Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comitetur.

Secundo autem, præter indicia illa quæ Epidemicorum unà invadentium consideratio nobis suggeret, & ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam, haud obscuram lucem fœnerantur. Quamlibet enim, ut supra innuimus, Febres in universum omnes quædam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen & certæ aliquæ Distinctionis notæ quas singulis speciebus sigillatim impressit Natura; quæ cùm subtiliores sint ac magis reconditæ, non nisi à cautissimis, & minutissima quæque pensiculatim trutinantibus erui solent, aut investigari. Inter hæc signa distinguentia semper existimavi ego, ægri sive sudationem, sive siccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem præcipuè & præ cæteris demonstrare, modò illa à statu naturali ac suo, Methodo minùs congruâ non fuerit dejecta. Atque hoc ipsum liquidò mihi constabat in Febribus

omnibus

omnibus Epidemicis, quotquot observationes hæ nostræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus quæ vigebant durante *Intermittentium Autumnalium* prædominio, ægri externa arescebant, nec vel minima sudoris præsignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conspectum se dabat. Neque etiam cieri hîc poterat sudor sine ingenti ægrorum discrimine, qui in Phrenesin, aliaque symptomata periculosissima mox à coacto sudore præcipitabantur. In *Febre Pestilentiali*, quæ hanc quidem subsecuta est, (*Inflammatoriarum* autem omnium quæ ab illo tempore invasêre, chorum duxit) nulli sudores sponte suâ prorumpebant, at à sudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atque iis semel obortis æger nullo non symptomate levabatur. Febre proximè succedente quæ *Variolas* iis annis comitabatur quibus illæ *Regulares* erant, æger suâ sponte effusissimis sudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui istis indulgebat æger, intendebat illicò symptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus quæ duabus *Variolarum Anomalarum* speciebus, atque *Dysenteriis* se comites adjungebant, & sudores Anomali

etiam fuere; at plerumque solis primis diebus exeuntes. Licèt qui primam Febrem comitabatur sudor, quàm qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior; sed in neutra emolumento fuit ægro, cùm non à prævia Concoctione, sed à confuso particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum verò id mihi imprimis videtur, Novæ Febris speciem, vertente primùm anni *Constitutione*, indagare, cùm nec dum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Molestum esset singula enumerare quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quo liqueret ansas haud obscuras à natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti atque accuratissimâ Circumstantiarum omnium observatione necessariò pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò si & impossibile planè supponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certò distinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Lædentibus* sumenda, nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto possimus collo-

care,

care, modò ne plus ſatis properemus; quâ quidem feſtinatione nihil ego quicquam exitialius eſſe autumo, nec re ullâ aliâ Febricitantium plures vitâ ſpoliari. Neque pudet fateri, me non ſemel in curandis Febribus, ubi nondum conſtaret quid mihi agendum eſſet, nihil prorſus agendo & mihi & ægro conſuluiſſe optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportuniùs confodere valerem, Febris vel ſponte ſua ſenſim evanuit, vel in eum ſe Typum redegit, ut jam mihi innoteſceret quibus armis eſſet debellanda. Sed, quod dolendum omnino eſt, ægrorum quamplurimi, haud ſatis gnari quòd perinde ſit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficaciſſima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, ſed vel negligentiæ vel ignorantiæ id imputant; cùm Empiricorum inſulſiſſimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac ſolet magis quàm Medicorum prudentiſſimus.

Hæc ſunt ferè quæ hactenùs obſervavi, ſaltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* ſpeciebus, atque ordine illo quo invaſère ab anno 1661. ad finem uſque anni 1675. Quo

Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum Comites, quæ fermè à biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui pòst sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

SECTIO

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

OBſervationes annorum, quos jam deſcripſi, ſatis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejuſmodi Febres intelligo, quæ, cùm à particulari quadam, at nondum ſatis cognitâ hujus aut alterius anni *Conſtitutione* pendeant, ſingulæ ſuo ordine invaleſcunt, graſſantur admodum, & quaſi cæteris dominantur per continuam illam annorum ſeriem. An dentur etiam aliæ ſpecies præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac conſtanti ordine excipiant, an ſecus ſe res habeat nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ Febres Continuæ, quæ licèt jam parciùs, jam inclementiùs ſæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuſlibet, ut etiam & ſecum invicem eodem

eodem anno indifferenter commiſcentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas cenſeo. Quid tam de illarum ingenio, quàm de Methodo Medendi eiſdem adhibendâ, hactenus obſervando didici, in ſequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlativa. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatiſmus. Febris Eryſipelatoſa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cùm univerſos hoſce morbos, vel adhuc comitetur Febris, vel ſaltem fuerit comitata, donec exoneratâ in partes ſive has ſive illas, pro morbi ratione, materiâ Febrili, ſibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipſam pro morbo primario habendam, reliquoſque affectus à quibus ut plurimum morbi iſti nomen mutuantur, ſymptomata eſſe, quæ vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè ſpectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine deſignare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum eſt, quòd ſicuti *Febres Stationariæ*, de quibus ſupra egimus, magis minúſve Epidemicè infeſtant, quòd jam diximus, prout annorum Conſtitutio in ſecreta atque inexplicabili aeris temperie

perie fundata, eiſdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquam, licèt non ita frequenter atque iſtæ, Epidemicè graſſantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, quâ ſanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent ſuam mediatè quidem cauſæ alicui Generali in aere, manifeſtis qualitatibus hominum corpora ita diſponente ut exinde tales taleſve ſanguinis atque humorum dyſcraſiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejuſmodi *Epidemicarum* cauſæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acriùs diu perſeveraverit, ſe in Veris uſque pomœria longiùs extendens, derepente autem calidior tempeſtas ſuccedat, *Pleuritides*, *Anginæ* ſimileſque morbi alii ſolent invadere, qualiſcunque demùm fuerit *Conſtitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè graſſantur perinde atque alii iſti, idcirco ut hos ab illis Febribus diſpeſcam, quæ ad certam annorom ſeriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à ſe invicem intervallo diſſideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad cauſas ab aere ſubminiſtratas, quoad

quoad alias tamen causas externas, ac Procatarcticas spectat, sæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus ansam exporrigit, & Crapulam taceamus, quâ matre proseminantur tum istæ Febres, tum hæ etiam de quibus jam ago; causa evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda est, quòd quis scilicet vel præmaturiùs vestes abjecerit, vel ab exercitio incalescens se frigori incautiùs exposuerit; unde Poris subitò occlusis, retentisque iis halitibus quibus aliàs per cutis spiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris species in sanguine succenditur, prout vel Generalis Constitutio quæ tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyscrasiæ in hanc vel illam Febris speciem potentiùs determinaverint. Et sanè existimo plures modo jam designato, quàm Peste, Gladio, atque Fame simul omnibus perire: Etenim si quis ægrum Medicus de prima morbi occasione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum istorum numero sit quos supra tractavimus) audiet quasi semper, vel eum vestem aliquam temerè depośuisse cui pridem assueverat, vel corpus motu excalefactum subito frigori permisisse, atque ex

alterutra harum προφάσει incidisse in morbum. Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium, quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante *Solstitium Æstivum*, alioque idem proximè excipiente: Nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calescentes, frigus sedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum est, quòd licèt morbi isti, qui sub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, *Essentiales* fuerint morbi, sæpenumerò tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis Febribus superveniunt quas *Stationarias* appello, & sunt nuda earum symptomata: Quo in casu non jam illa Methodus adhibenda est, quæ iis debetur quoties Morbi sunt Essentiales, at ista potiùs quam sibi postulat Febris cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda est: In genere autem ad Anni Febrim seriò attendendum est, investigandumque quo illa pacto facillimè expugnari possit, Venæ-sectione, an sudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc si susque deque habeatur, cum ingenti

ægrorum

ægrorum diſcrimine perſæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipſos Affectus, quos ego Eſſentiales voco, & de quibus jam ago, reverâ ſymptomata tantùm eſſe; reſpondeo, ſymptomata ea fortè eſſe reſpectu Febris ad quam propriè ſpectant, at ſymptomata ſunt ſaltem Febrium, quæ illa ſemper ac neceſſariò producunt. v. gr. in *Pleuritide* Eſſentiali Febris ejus eſt indolis, ut ſemper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Eſſentiali ejus indolis eſt, ut eandem ad fauces ſemper amandet, atque ita ſe res habet in cæteris: Cùm ubi Affectuum memoratorum utervis Febri ſuperveniat, quæ ad hanc illamve annorum Conſtitutionem ſpectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantùm, neutiquam verò neceſſariò producitur. Quo nomine haud parum à ſe invicem diſterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Eſſentiales* mihi dictos ab iis qui *Symptomatici* tantùm ſunt, ritè diſtinguamus, multùm conferet nobiſcum perpendiſſe, quòd qualia ſint ſymptomata quæ invaſionem Febris hujus alteriuſve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt ſymptomata quæ inſultum ſive *Pleuritidis*, ſive *Anginæ* ſequuntur, quoties ejuſmodi Febris Accidentia ſunt tantum.

tum. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide symptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem grassanti, anno 1675. superveniebat. Quotquot enim hâc laborabant Pleuritide, ubi primùm corripiebantur, Capitis, Dorsi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certissima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium symptomata quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Essentialis* est, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorsus habens commune cum Febre Stationariâ per id tempus regnante. Adhæc, symptomata omnia quæ pòst emergunt magis perspicua sunt, cùm non obscurentur ac confundantur ab aliorum φαινομένων, quæ naturæ sunt diversæ, & ad aliam spectant Febrem, admixtionem. Præter hæc, Anni tempus, quo essentiales Intercurrentes plærique, non tamen omnes, solent infestare, haud raro subinnuit ad quam classem hujusmodi Affectus referendi sint. At verò ad Morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnosin, is demum instructissimus accedet, qui observatione assiduâ ac diligenti ita intimè eorum Phænomena rimando perscrutatus

 fuerit,

fuerit, ut ubi eos inſpexerit, genus ſtatim nôrit diſtinguere; licèt Differentiarum Characteriſticarum aliæ ita ſint fortaſsè ſubtiles ac delicatæ, ut eaſdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium ſpecies, (quantum quidem aſſequi poſſum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipſos, tum medendi rationes attinet, ſedulò penſitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ ſanguinis inflammationi ortum debent ſuum; in eodem refrigerando contemperandoque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variatâ, & cui, Experientiâ jugiter ſuffragante, ea ſpecies libentiſſimè concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique ſatago. Et profectò in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, quâ portâ excludenda veniat materia Febrilis, qui certò nôrit; Venæſectione v. gr. Sudoribus, Catharſi, aut ſi qua eſt alia, magis appoſita.

CAP.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

SCarlatina Febris, licèt nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte æstivo se prodit, quo quidem, integras Familias, Infantes verò præ cæteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febribus, qui hâc afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certè & multo latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illæ quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos tresve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedenteque subjectâ cuticulâ, restant furfuraceæ quædam squammulæ ad instar farinæ corpori inspersæ, quæ ad secundam aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

Cùm hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris sanguinis effervescentia à prægressæ Æstatis calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior *Curatio.*

 quò

quò minus ſanguis ſibi deſpumando vacet, & materiæ peccanti, quæ ſatis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ-ſectione, & ab Enematum uſu mihi temperans (quibus remediorum formis factâ revulſione particulas ſanguini infeſtas cum eodem intimiùs permiſceri, & motum Naturæ magis congruum ſufflaminari autumo;) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æſtu impetuoſiùs fortè exagitabitur ſanguis, quàm pro pacatâ & leni illâ ſeparatione in qua jam totus eſt; (Quid quòd & vehementior Febris hoc fomite poſſit accendi?) ſatis habeo ut æger à carnibus in ſolidum abſtineat, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, tum ut neque uſquam foràs prodeat, neque ſe perpetim lecto affigat. Cute jam penitùs deſquamatâ, & ceſſantibus ſymptomatis, è re fore exiſtimo ut Purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atque viribus accomodo. Simplici hâc & naturali planè methodo, hoc morbi nomen, (vix enim altiùs aſſurgit,) ſine moleſtia, aut periculo quovis, facillimè abigitur. Cùm è contra ſi plus negotii ægris faceſſamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliiſque remediis ſupervacaneis nimis doctè &

(ut

(ut vulgo videtur) ſecundum artem ſupra modum ingeſtis, morbus ſtatim intenditur, & æger non rarò nulla alia de cauſa, quàm nimiâ Medici diligentiâ ad plures migrat.

CAP. III.

Pleuritis.

HIc morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infeſtat, potiſſimùm verò anno inter Ver & Æſtatem ambigente. Nam per id temporis ſanguis à nova ſolis vicinia excalefactus in efferveſcentias & inordinatos motus effrænatiùs ruit. Temperamento ſanguineo præditos præ reliquis aggreditur, ſæpe etiam ruſticos, & *duro jam fractos membra labore.* A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, ſitis, inquietudo, & cætera Febrium ſymptomata plus ſatis nota. Elapſis pauculis horis, (licèt aliquando multò ſeriùs ingruat ſymptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque Punctorio, in laterum alterutro circa coſtas corripitur, qui nunc verſus Omoplatas,

nunc Spinam, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritum subinde reprimit, ut prima tussiendi molimina coerceat. Quæ singulis vicibus *Anacatharsi* rejicitur materia, sub initio morbi pauca & tenuis conspicitur, & sæpe sanguinis particulis intermista; sed procedente morbo copiosior est & magis concocta, sanguine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin & vires sumit à symptomatis illis quæ ab ipsa nascuntur. Atque dicta Febris cum funesto comitatu omni, (Tussi scilicet, sputo sanguinis, dolore, *&c.*) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, sensim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non semper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit; fit enim non raro ut materia paucula adhuc & tenuis, sicut in principio morbi, tussiendo educatur, & consequenter Febris cum reliquis symptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo est nimis adstrictâ, nunc solutâ nimis dejectionibus crebris & liquidissimis. Est ubi morbo admodum invalescente, &

Venæ-

Venæ-sectione non celebratâ, æger ne tussire quidem valeat, sed immani dyspnœâ laborans, tantùm non suffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad spatium quidem respirationi debitum sine exquisitissimo dolore queat expandi. Est etiam ubi post ingentem inflammationem, & omissam Phlebotomiam, quæ nascente morbo fuerat imperanda, mox ad Apostema res redit, *pure* in thoracis cavitatem subinde depleto; quo in casu, quamvis Primaria Febris vel omnino cessat, vel mitiùs saltem urget, attamen in vado non est æger, sed *Empyemate*, atque *Febre Hecticâ* succedentibus, miser *Tabe* extinguitur.

Jam verò licèt *Pleuritis* propriæ illi atque specificæ sanguinis inflammationi, quæ eam, quando affectus primarius existit, producere solet, originem suam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque supervenit, cujuscunque demum generis eæ sint; ex præcipitatione scilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso ferè Febris initio accidit, crudâ adhuc existente materiâ Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem subactâ, adeóque nec ad separationem debitam per loca

magis conferentia præparatâ. Hoc autem incommodi ſæpiſſime ex intempeſtivo ac præpoſtero calidorum medicamentorum uſu infertur, qualia à nobilibus quibuſdam fœminis exhiberi ſolent; quarum interim benevolentia charitaſque multo meliùs in paſcendis pauperibus, quàm in iiſdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo conſilio (ſi tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo ſtatim Febris inſultu provocetur ſudor; parum cogitantes quàm inconſultò atque infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos exiſtentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* naſcitur; nunc ad membranam coſtas ſuccingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri ſolet; præſertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempeſtas inter Ver atque Æſtatem ambigens, ſua etiam ſymbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempeſtate illâ Febres in Pleuritidem tranſire proclives ſunt.

Pleuritidem autem, ejuſmodi quam diximus præcipitationi ortum ſuum debere, evacuati per Venæ-ſectionem cruoris color ſubindicare videtur. Nimirum ſanguis

guis (ſaltem ille qui poſt primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, ſevi liquati præ ſe fert ſpeciem ad craſſitiem ſatis conſpicuam, ac ſuperficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longe diverſam, utpote quæ fibris, inſtar reliqui ſanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin à reliquo divulſa diſcolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & Fibris refertæ exhibet ; & fortaſſe nihil aliud eſt quàm Fibræ ſanguineæ, quæ rubicundo ac naturali ſuo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aeris frigore in membranam hujuſmodi ſubalbidam concrevêre. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum eſt, quòd ſi ſanguis è ſecta venâ non recto flumine versùs Horizontem proſiliat, ſed per cutim repens perpendiculariter dimanet, ut ut celeri ſe proripiat gradu, ſæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me cauſam neſcire fateor. Neque æger ab iſtiuſmodi ſanguinis miſſione perinde levatur, ac ſi modo primùm deſcripto fluat. Quinimo cùm hoc ipſo modo extrahitur, ſi orificium anguſtius, ſive quid aliud obſtiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic ſanguis Pleuriticorum ſanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum

modum capit. Observavi etiam, quòd si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitetur, superficie rubenti ac floridâ, ut in aliis morbis quibuslibet, spectabitur.

Ut ut verò sanguis se habet; Morbus hic tametsi infamis, & plerisque aliis suapte naturâ periculosior, tamen si peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & constanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberandos, morbósque averruncandos, perduci ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quàm Febrem à propria & peculiari sanguinis inflammatione ortam, quâ natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnuquam & in pulmones, unde *Peripneumonia* suboritur; quam à priore gradu tantùm, & pro majore ejusdem causæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

Curatio. Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi scopum propono, ut scilicet sanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejusdem accensas, quæ in membranam costas succingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam. Quam-

Quamobrem in Venæ-ſectione ſpem ponens maximam, ut primùm accerſor, ſanguinem è brachio lateris affecti ad uncias decem aut circiter mittendum curo. Potionem deinde ſequentem ſtatim à Venæſectione primùm celebrata ſumendam præſcribo. ℞ *Aq. Papav. Rhæad.* ℥ iiij. *Sal. Prunell.* ʒ j. *Syr. Violar.* ℥ j. M. F. Hauſtus. Item ℞ *Amygd. dulc.* N. vij. *Sem. Melon. Pepon. an* ℥ ß. *Sem. Papav. alb.* ʒ ij. *contundantur ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Aq. Hord.* ℔ j ß. *Aq. Roſar.* ℥ ij. *Sacchar. cand.* ℥ ß. *M. F.* Emulſio; Cap. ℥ iiij. quartâ quâque horâ. Pectoralia etiam impero frequenter uſurpanda, e. gr. ℞ *decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥ j ß. *M. F. Apozema Cap.* ℔ ß. ter in die. ℞ *Olei Amygdal. dulc.* ℥ ij. *Syr. Violar. Capill. Ven. an.* ℥ j. *Sacch. cand.* ʒ ß, *M. F. ſ. a.* Eclegma, de quo lambat ſæpius in die. *Oleum* etiam *Amygd. dulc.* per ſe, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno ſæpe cum fructu aſſumuntur. Diætam quod ſpectat, carnibus omnino interdico, atque inſuper earundem decocto quamlibet limpidiſſimo. Conſulo ut juſculis veſcatur Hordeacis, Avenaceis, & Panatellâ, & pro Potu utatur Ptiſanâ ex decocto Hordei cum rad. Acetoſæ, Liquerit, *&c.* ac nonnun-

quam

quam Cerevisiâ lupulatâ tenui. Porrò, sequens Unguentum præscribo ℞ *Oleum Liliorum Amygd. dulc. & Unguent. Dialthææ an.* ℥ j. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum mane & serò, superimponendo folium brassicæ. Jubeo item ut indictorum remediorum usu persistat per omnem morbi decursum. Eodem ipso die, si dolor vehementer urgeat, sanguinis eandem quantitatem rursus detrahi præcipio, vel nihilominus, die sequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus, (nisi priùs æger convaluerit) Venæ-sectionem repeto, ubi scilicet dolor, atque alia symptomata admodum sæviunt: At verò, si vel morbus remissior & minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facilè ferant Venæ-sectionem post tam brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto nisi interjecto die uno aut altero inter singulas vices. Quâ quidem in re normam mihi statuo Contraindicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus minusve sanguinis, pro rei ratione,

demendum

demendum præcipiam, rarò tamen obſervavi *Pleureſin* confirmatam in Adultis minori quàm 40. circiter unciarum ſanguinis impenſâ ſanatam: licèt in Pueris ſemel tantùm aut bis ſecuiſſe venam ut plurimum ſuffecerit. Neque, quæ nonnunquam ſupervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæ-ſectionibus obicem ponit, quæ quidem ipſa hâc Methodo brevî ſiſtetur, etiam non adhibitis medicamentis reſtringentibus. Enemata vel in ſolidum omitto, vel maximâ, quâ fieri poteſt, inter repetitas Venæ-ſectiones intercapedine curo injiciendа, eaque non niſi ſimpliciſſima illa è Saccharo in lacte ſoluto. Durante morbo id ago, ne æger nimis exæſtuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires ſuaſerint; quod quidem tanti eſt in hoc morbi genere, ut ſi æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tam larga ſanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta ſymptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant. Mox ab ultima Venæ-ſectione (niſi fortè prius id contingat) ſymptomata omnia miteſcent, & æger (qui per aliquot adhuc dies, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, & à craſſioribus cibis arcendus eſt) priſtinas

priſtinas vires non ita diu pòſt reſumet; quo quidem tempore non abs re erit ut alvus tenuiori aliquo Cathartico ſolicitetur.

Jam verò ſi quem moveat, quòd huic viæ inſiſtentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora ſit promovenda, operoſiùs diſſeramus; ſciat ille, hæc non per incuriam nobis excidiſſe, ſed deditâ operâ diuque ſatis cogitata, neglecta tandem fuiſſe & prætерita: Cùm ſemper exiſtimaverim in ſummo diſcrimine verſari illos qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus Methodi, quâ Natura materiæ morbificæ ejiciendæ ſatagit, omittamus, nimiùm periculoſæ inſuper res eſt aleæ; cùm non raro eveniat, parte aliquâ materiæ jam concoctâ, fortè etiam per ἀνακάθαρσιν rejectâ, reliquam adhuc crudam manere, idque ſucceſſivè, præſtantiſſimis quibuſque remediis maturantibus expectorantibuſque incaſſum uſurpatis, cùm expectoratio nunc quidem ſatis auſpicatò procedat, nunc penitus ſupprimatur; ægro interim uſquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod ſanè nullum prorſus eſt) ſive vivis,

ſive

ſive etiam mortuis adjudicando. Cùm è diverſo, mediante Venæ-ſectione, morbifica materia penes meum ſit arbitrium, & orificium à Phlebotomo inciſum tracheæ vices ſubire cogatur. Quinimò conſtanter aſſero, huncce morbum, qui, ſi juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter patentiſſimas orci januas meritò recenſetur, æque certò ac tutò, Methodo jam à me præſcriptâ (ut de breviſſimo quo profligatur tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tam largâ ſanguinis, (ut imperitis videri poteſt) detractione cuiquam fuiſſe illatum.

Sæpe quidem aggreſſus ſum in tractando hoc affectu, θεραπείας rationem aliquam ſtabilire, quæ citra ingentem hanc ſanguinis jacturam ſubſiſteret: nempe vel humorem reſolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando. Sed nondum ea ſors mihi contigit, ut huic ipſi, ſupra memoratæ, praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus beneficio (non obſtante triſti illâ de *Pleuritide ſicca*, prognoſi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab inſultu morbi vindico; per ipſum ſectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans & ſanitati reditum.

CAP.

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

SUb hyemis exitum, Vereque adhuc naſcente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud paucis conſpicua. Paulò habitiores ac craſſos ea præ cæteris aggreditur; virilem ætatem vel aſſequutos, vel etiam (quod ſæpius accidit) prætergreſſos, liquoribus ſpirituoſis (vini maximè ſpiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujuſmodi hominibus ſanguis humoribus pituitoſis, brumæ tempore congeſtis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cientur, Tuſſis hanc nacta occaſionem, mox ſubingreditur, quâ miniſtrâ dicti humores pituitoſi in pulmones irruunt: quo tempore ſi fortè æger, nullo vivens conſilio, liquores ejuſmodi ſpirituoſos adhuc liberaliùs hauriat, craſſeſcente jam ferè quæ tuſſim excitabat materiâ, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem ſanguinis maſſam depaſcitur. Primo Febris inſultu nùnc incaleſcit æger, nunc friget: Vertiginoſus

ginosus est, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tussis importunius fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc sine Tussi, nunc illâ vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intensè. Sanguis detractus Pleuriticorum sanguinem refert. Anhelus sæpenumerò spiritum crebrò ac celeriter ducit. Si moneatur ut Tussim provocet, haud aliter dolet caput, ac si in partes mox dissiliret (qua loquendi formula ægri utplurimum utuntur;) dolet & Thorax omnis; vel saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur; quoties tussit æger, pulmone non se satis dilatante, præclusis adeò ab intumescentia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde intercepta circulatione, sanguineque quasi præfocato, nulla ferè, præsertim in habitioribus, Febris indicia sunt; licèt hoc accidere etiam possit ob materiæ Pituitosæ copiam, quâ horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

In curanda hac Febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem & incendium facit, Phlebotomiâ revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam. *Curatio.*

Cùm verò *hinc* materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidiè subministrans, Venæ-sectionem sæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpe repetitam Febricitantium iis qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis,) pessimè cessisse, atque adeò ab ejusmodi repetitione haud minùs absterreret; *Catharsin* ego crebriorem Venæ-sectioni succenturiabam, quæ ei satis rectè substituitur, in illis qui à largiori & iterata sæpius Phlebotomiâ abhorrent. Ad hunc itaque modum processi, sanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec passus sum ut ex eo surgeret ad duas tresve horas; cùm omnis sanguinis eductio, quæ universam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto faciliùs tolleretur; ita ut mitiùs cum ægro agatur cùm in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quàm si sex septemve tantùm amiserit, postquam è cubili surrexerit. Die sequenti Potionem sequentem mane sumendam propino. ℞ *Cassiæ extract.* ℥ j. *Glycyrrhizæ* ʒ ij. *Ficus pingues N.* iiij. *fol. Senn.* ʒ ij ß. *Agarici trochiscat.*

cat. ℨ j. *Coq. ſ. q. aq. Colat.* ℥ iiij. *diſſolve Mannæ* ℥ j. *Syr. Roſ. ſolut.* ℥ ß. Poſtridie ſanguinem ſecundâ vice mittere ſoleo, atque interjecto die uno Potionem Catharticam modò præſcriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, Decocto Pectorali, *Oleum Amygdal. dulc.* ac id genus aliis, ut utatur conſulo. A Carnibus & earum juſculo, maximè verò à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptiſanam ex hordeo & liquiritia, (Cereviſiam item tenuem, ſi eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque iſtâ quidem methodo vincenda erat *Periqnuumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitoſa in ſanguine aggeſtâ ob Hyemis analogiam, & in pulmones explosâ; in qua non tantum iterata Venæ-ſectio, ſed & Cartharſis etiam indicabatur; ſecus atque in *Vera Peripneumonia*; quam ego ejuſdem planè indolis cum *Pleuritide* eſſe arbitror, atque ab illa in eo tantum differre, quòd *Peripneumonia* Pulmones univerſaliùs afficiat. Quin & utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ-ſectione ſc. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licèt ad *Asthma siccum* aliquantulum accedat, tum quoad spirandi difficultatem, tum etiam alia quædam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cùm in ista manifesta Febris atque Inflammationis signa se prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longè, at obscuriora illis quibus insignitur *Vera Peripneumonia*.

CAP.

CAP. V.

Rheumatiſmus.

NUllo non tempore inceſſit hic morbus, maximè *Autumno* & præ cæteris annis florentes & οἷς γόνυ χλωρὸν. Hâc ut plurimùm occaſione naſcitur; æger ſc. ſive exercitio aliquo vehementiori, ſivè alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admiſit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quos ſtatim excipiunt calor, inquietudo, ſitis, & reliqua illa infœlix ſymptomatum caterva, quibus ſtipantur Febres. Elapſo die uno alterove, (eſt & ubi citiùs) æger atroci dolore, nunc in hoc nunc in illo artu infeſtatur, in carpis, humeris, genubus præſertim; qui locum ſubinde mutans, viciſſim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte quàm poſtremum affecit adhuc reſiduis. Primis aliquot diebus, Febris & ſymptomata jam memorata rarò coincidunt; Febris autem ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs ſæviente, materiâ ſc. Febrili in artus tranſlatâ; quod ſatis

 arguit

arguit Febris ipſa ſæpiùs recrudeſcens ob materiam morbificam ab intempeſtivo Externorum uſu repercuſſam. Morbus hic quoties à Febre ſejungitur, *Arthritis* ſæpe audit; quamvis eſſentialiter ab illâ diſtinguatur, prout cuivis facilè conſtabit, cui uterque morbus intimiùs fuerit perſpectus: unde forſan petenda eſt ratio, cur tam ſicco illum pede tranſiverint ſcriptores Medici: Niſi forte arbitremur, hanc morbi ſpeciem ad reliquam malorum Iliada de novo acceſſiſſe. Ut ut ſe res habeat, jam plus ſatis graſſatur hic morbus; & licèt rariſſimè hominem è medio tollat, Febre ſemel depulsâ, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prorſus contemni non ſinunt. Etenim ſi minùs peritè tractetur, non ad menſes tantum, ſed annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miſerum haud infrequenter diſcruciat; quamvis in hoc caſu, non eodem ſemper vigore, ſed Paroxyſmis quibuſdam periodicè repetitis, ad inſtar Arthritidis, ſubinde laceſſit: imò verò poteſt fieri ut ubi diu multúmque vexaverint dicti dolores, tandem ſponte deſiſtant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem uſque privetur, digitorum articulis quaſi inverſis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodoſis in

interna magis quàm externa digitorum parte ſe prodentibus: ſtomacho nihilominus valeat, & cætera ſanus vitam toleret.

Eſt & alia hujus morbi ſpecies, licèt non hujus eſſe proſapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptiſſimè dicetur; immanis dolor ſc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipſumque aliquando ad os ſacrum ſe demittens, *Paroxyſmum Nephriticum* mentitur; niſi quod æger non vomituriat: nam præter dolorem atrociſſimum & vix ferendum circa ipſos renes, aliquando & ureteres per omnem eorum ductum ad veſicam uſque, eodem, licèt mitiori, tentantur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam à materia aliqua ſabuloſa in iis partibus hærente penderet; cum reverâ materiæ *Rheumatiſmi* peccanti & inflammatæ ortum ſuum debeat, quæ quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, niſi abigatur eodem modo quo prior ſpecies, pariter etiam perdurat, pari ſævitiâ excrucians; adeò ut miſer nequeat procumbere, ſed vel è lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat, corpore interim perpetua agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

Curatio. Cùm utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis Venæ-ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tam eſt ſimilis quàm ovum ovo, neque quiſquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contemperato, ejuſque nimio fervore repreſſo, tum medicamentis refrigerantibus atque incraſſantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde, ut primum accerſor, ſtatim ſanguinis ℥ x. è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incraſſanſque ad hanc ferè normam præſcribo. ℞ *Aq. Nymph. Portulac, & Lactuc. an.* ℥ iiij. *Syr. è ſucco citri* ℥ j ß. *Syr. Viol.* ℥ j. *M. F.* Julap. de quo bibat ad libitum; vel etiam Emulſionem in curatione morbi Lateralis jam deſcriptam. Ad dolorem ſedandum, Cataplaſma è mica Panis ſiliginei & lacte croco tincto, parti affectæ applicandum, & ſæpe renovandum curo. Diætam quod ſpectat, carnibus prorſus interdico, quin & eorum juſculo quantumlibet tenui limpidoque, quibus ſubſtituo juſcula Hordeacea,

deacea, Avenacea, Panatellam, *&c.* ejusmodi. Cerevisiam tenuem mitemque pro potu tantum concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptisanam ex hordeo, rad. Liquerit. Acetosæ, *&c.* in aqua fontan. incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cùm calor qui à jugi decubitu nascitur, morbum promoveat intendatque.

Die sequente sanguinis tantundem detrahi præcipio; atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertiò; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, constitutio, aliæque circumstantiæ suadent monentque) quartò, atque ultimò ut plurimum, Venæ-sectionem repeto: raò enim usu venit ut ultra quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justò calidius præcesserit, vel medicamina calidiora ægro præter necessitatem fuerint ingesta. Quin & Anodyna sive Paregorica dicta Remedia effusiorem sanguinis missionem postulant: Quamobrem, ut ut sæviat dolor, per omnem hujus morbi decursum religiosè mihi ab his temperandum existimo, cùm illorum usu figatur morbus, neque tàm facilè Venæ-sectioni cedat; quæ ideo ob hæc ipsa medicamenta officiosè nimis exhibita, sæpius quàm

quàm erat opus, celebranda est. Quid quòd & in morbi statu, neque eam quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν, valeant præstare.

Interim dum prædicta remedia, Diætaque sedulò usurpantur, Enema è Lacte Saccharato subinde injici curo, diebus scilicet à Plebotomia vacuis. Porrò ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultima Venæ-sectione diligenter observentur, seriò hortor moneoque; quibus elapsis, Potionem Catharticam è Lenitivis præscribo mane hauriendam, & insequenti vesperi, dosin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralys.* quo sc. sanguinis orgasmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in pristinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pedetentim se recipiat, lubens patior; ita tamen ut neque vinum neque liquorem spirituosum quemlibet, neque etiam cibos, sive sale, sive aromatis conditos, sive etiam δύσπεπτα quæcunque, nisi diu postea, degustare liceat.

Post venam, quoties supra innuimus, pertusam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsùs evanescent; at verò resarcitâ, quam fecerat

ſanguinis detractio, virium jacturâ, (ſuperveniente maximè proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quàm id quo primùm decubuit æger) ſymptomata ad unum omnia certo certiùs ceſſabunt, atque æger pancraticè impoſterùm valebit

Jam verò, tametſi prædictâ Methodo, aut aliâ huic ſimili, tempeſtivè atque ſub ipſo morbi ingreſſu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem, ut plurimum ſortiatur; non raro tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miſerè diſcrucietur: qui quidem minùs cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* ſymptomatis vulgò habentur. Hìc enim obiter, ſed & liberè tamen dicam, quòd licèt nullus dubitem quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus revera inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quàm fert vulgi opinio, occurrere, perſuaſum mihi habeo; multos autem ex iis Affectibus (ne plurimos dicam)quorum nomine *Scorbutum* incuſamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta eſſe; vel etiam

etiam infœlices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus ſanguis cæterique humores contaminantur: Verbi gratiâ, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritidi* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia ſe oſtendent ſymptomata, quæ *Scorbuti* ſuſpicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu ſe exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora ſymptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxyſmo liberatos infeſtare; dum ſcilicet vel intempeſtivus evacuantium uſus, vel ægri affecta ætas, vel alia aliqua cauſa, naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cùm *κ' ἀνεπιτήδειον* exiſtat, totam ſanguinis maſſam inquinat, & confertiſſimo peſſimorum ſymptomatum agmine hominem laceſſit. Quod quidem non de *Arthritide* tantùm, ſed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licèt vulgò jactetur, *Ubi deſinit Scorbutus ibi incipit Hydrops*; hæc tamen regula ſæpe ſæpiùs non aliter eſt accipienda, quàm quòd, ubi primum ſe *Hydrops* manifeſtis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio ſtatim collabaſcit.

Poteſt

Poteſt & idem hoc affirmari de quàm plurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano naſcentibus, quique proinde nondum certum aliquem ſibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licèt partim fugati ſint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et ſanè niſi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immenſum creſcet, & omnem ferè morborum numerum abſolvet. Cùm, ſi id ſedulò agamus ut abdita cujuſque morbi penetralia perſcrutemur, eumque poſt irregularium ſymptomatum vela latentem eruamus, ſuâ ſe mox ſpecie ſit prodituris, & ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus quâ hujuſcemodi morbi ſunt abigendi, non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, qualiſnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu exiſtenti accommodanda.

Sed hîc notandum, non adeò conſultum eſſe, quando *Rheumatiſmus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, ſanguinem tam brevibus ac ſub ejuſdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præſtare, ſeptimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-ſectiones diſterminare; quæ tandem vel penitùs materiam

teriam morbificam averruncabunt, vel ſaltem eò conducent, ut Fontanellâ in crurum alterutro excitatâ, & Spiritu Volatili Domini Doctoris *Goddard*, in vino Canarino mane & ſerò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

CAP. VI.

Febris Eryſipelatoſa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubitò exorſus cum dolore ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latiùs ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;) neque multùm profectò abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis comitantur

comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo *Eryſipelatis* notiſſima ſpecies ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius ſolet contingere,) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit ſymptomata, (quæ indies ingraveſcentia nonnunquam in *Gangræna* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia hujuſce morbi ſpecies, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hâc ut plurimum περιφάσει, quòd ſcilicet æger vinorum ſubtilium magis magiſque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum feré corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes, tuberculorum more ſub cute ſe condunt cum pruritu mordaciſſimo & vix tolerando.

Hîc

Curatio. Hîc ego materiam peccantem sanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus sufflaminandam censeo; eam denique, quæ jam partibus impacta est, materiam evocandam, discutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, satis largam sanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum sanguinem ferè semper æmulatur. Die sequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ somni (si paulò frequentiùs dejecerit æger) haustum aliquem Paregoricum e.gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralys.* vel alium ejusmodi. Peractâ Catharsi, partem affectam sequenti Decocto foveri jubeo. ℞ *Rad. Alth. & Lil. an* ℥ ij. *fol. Malv. Sambuc. Verbasc. an. M* ij. *flor. Melilot. summit. Hyper. & Centaur. min. an. M* j. *Sem. Lini & Fœnugr. an.* ℥ ß. *Coq. in* *s. q. aq. ad* ℔ iij. coletur liquor & tempore usûs adde singulis libris Decocti, *Spir. Vin.* ℥ ij. Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immersæ ac expressæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ post fotum quotidie illinatur seq. mixturâ, ℞ *Spir. Vin.* ℔ ß. *Theriac. Androm.* ℥ ij. *pulv. Piperis longi, Caryophyll. an.* ʒ ij. *M.* Charta Emporetica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur. Æger

Æger inſuper ut juſculis tantùm hordeaceis atque avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cereviſiâ utatur tenuiſſimâ, & per horas aliquot ſingulis diebus à lecto ſibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſimè ut plurimum fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertiùm nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus à Venæſectione liberis Enema è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap. refrigerantia ex Aq. Nymph, *&c.* in *Rheumatiſmi* curatione jam dictis, qualibet horâ diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum verò unica Venæſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

CAP. VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo quod Ver atque Æstatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento sanguineo præditos; Rufos etiam, quòd non semel observavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi insultu, sequitur Febris, & paulò post dolor, & Faucium inflammatio; cui nisi maturè succurratur, æger statim nec deglutire valet amplius, nec spiritùm per nares ducere, sed cum sensu quodam strangulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties scilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque satis tempestivè convenientium remediorum usu, ingruenti occurritur procellæ.

Curatio. Opem laturus, sanguinem cum primis è brachio copiosè detraho, mox ex ranula

utraque;

utraque; dein, ut partes inflammatæ *melle Rosaceo spiritu sulphuris* ad summum acorem permixto, tangantur, author sum: mox Gargarisma sequens præscribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita ut in ore sine ulla agitatione contineatur, donec incalescat, dein expuatur & repetatur subinde. ℞ *Aq. Plantag. Rof. rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥ iiij. *Album. ovorum in aquam agitando redact. N.* iij *Sacch. cand. Alb.* ʒ iij. F. Gargarisma. Jubeo etiam ut de Emulsione in cura *Morbi lateralis* præscriptâ vel simili, indies sumat.

Sequenti mane, nisi Febris & dolor inter deglutiendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursum ferio, Catharsi in diem posterum rejectâ. At si utraque hæc minuantur, *Catharticum* Lenitivum statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem præ omnibus aliis perutile, ac apprime necessarium esse multiplici experientiâ comperii. Si fortean, quod quidem oppidò rarum est, Febris, aliaque symptomata, etiam post Catharsin, bellum minentur, iteratâ, ut prius, Venæ-sectione perdomanda sunt. Per integrum hujusce morbi decursum, Enema Refrigerans Emolliensque omni mane, dempto illo quo Ca-

tharsi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juscula ex iis parata, sacra sunto; jusculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis vescitor, ptisanâ ex hordeo, vel cerevisiâ tenuissimâ utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat; cùm hujus tepor tum Febri, tum reliquis symptomatis, quæ hâc methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quòd istiusmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *Stationariæ* dictæ, symptoma tantùm est, illâ ipsâ methodo curari amat, quam Febris ea sibi vendicat, ac proinde vel per διαφόρησιν & cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri Primariæ, cui inhæret, debetur.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo immediatè abitum sibi parant, & in hoc vel illo symptomate desinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm sit *symptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impræsentiarum duas tantùm, *Hæ-*

morrhagiam

morrhagiam ſcilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perſtringam.

Hæmorrhagia Narium quâvis anni tempeſtate infeſtat, præcipuè ſanguine præfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingraveſcente, quàm adoleſcente. Primo ut plurimum appulſu Febris præ ſe fert indicia, quâ derepente ſibi per nares, quâ data porta, faciente viam, dolor & calor ſinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, mox denuò erumpit, atque hæc viciſſim: donec tandem vel remediorum uſu, vel ſponte ſua ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino ceſſat; ita tamen ut ægro ſingulis annis à recidiva metuendum ſit, ſi vel à liquoribus ſpirituoſis, vel aliâ occaſione quâlibet æſtuare contingat. *Hæmorrhagia Narium.*

Eum hîc mihi ſcopum propono, ut ſanguinis fervor nimius atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravaſatio, frænis omnibus compeſcatur, ejuſque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & ſanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* ſanguini colore ſemper reſpondentem. Victûs rationem refrigerantem atque incraſſantem

 injungo.

injungo. Ut Aq.fontan. partes tres, Lactis unam simul coctas, & frigidè hauriendas, poma cocta, juscula hordeacea, & similia à carnibus abhorrentia. Julapia insuper refrigerantia atque incrassantia, unà cum Emulsionibus, in morbis Inflammatoriis supra descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium cottidie, moneo; tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens refrigeransque, nec vel semel quidem omittatur: Haustu quinetiam horâ somni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, constrictus sanguinis furor coerceatur. At verò, quando hujusmodi Hæmorrhagias non rarò comitetur lympha acrior, quæ sanguini permista ejus motum adjuvat, venarum orificia reserando, præter revulsionem & refrigerationem, solenne mihi est Catharticum blandius vel in ipsius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter solitum viribus auctum; & ubi symptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

Hæmoptoe. *Hæmoptoe* etiam, quæ in æstatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minùs robusti adoritur, & quorum pulmones minus rectè valent, præ senibus item juniores, ejusdem ferè indolis cùm Hæmorrhagia jam tractatâ mihi est; cùm

&

& hæc quoque Febris sit, quæ tam nomen, quàm essentiam exuit suam illâ quâ soluta est Crisi; hoc ferè tantùm discrimine, quòd in morbo *priori* sanguis nimiùm agitatus in narium venulas, in *hoc* verò in pulmones impetum fecit; utque in illo, durante fluxu dolor & calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cùm debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi sibi vendicat, nisi quòd Catharsin minùs ferat, à quâ, præsertim repetitâ, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidiè injectum, Diacodium horâ somni propinatum, Diæta insuper, & medicamenta, tam incrassantia, quàm refrigerantia, opus pro voto absolvent.

Atque hæc sunt quæ hactenus observavi de numerosa ista Morborum Tribu in varias familias dispertitâ, qui *Febrium* sub nomine censentur, atque de iis symptomatis quæ ab illa pendent; in quibus id seriò egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò sincero candidoque, nullique adeò Hypothesi adstricto, eorum Historiam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide & cau-

telâ pari ſubnecterem. Quòd ſi vehemens deſiderium Methodum certiorem minúſque lubricam in utiliſſimo tuendæ mortalium vitæ negotio expiſcandi conſtabiliendique, me in ſemitas nullo anteà pede calcatas pertraxerit; nemo Eruditorum, uti ſpero, mihi imputabit, quòd vel ſpretis aliorum judiciis meo nimiùm fidam, vel rebus ſtudeam novis; cùm & non ſpernendus rerum eventus mihi hæc inveſtiganti ingentes hucuſque animos addiderit, & poſterorum experimenta ſine dubio meam fidem ſint liberatura. Et profectò haud oſcitanter impugnandum eſt hoc morborum tam peſtiferum agmen, quod nullo non die cum genere Humano bellum gerit internecinum atque ἄσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, ſi eos demas qui violentâ morte perimuntur, confoſſi quotannis occumbunt. Indeſinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robuſtiſſimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obſtantibus ſuppetiis iis omnibus, quas nobis hactenus attulere ſpecioſæ iſtæ Methodi in ſpeculativorum libris ſatis fidenter deſcriptæ) animo meo hæc primùm agitanti minùs ſatisfaciebant; cùm reâpſe cernerem, ludicra iſta Cerebroſorum commenta

menta ita parùm ad redintegrandam ægrorum ſanitatem conferre, ut qui ad Aſyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Thraſones Dogmatici, haud meliori in loco eſſent, quàm qui neglectâ Arte ſe totos naturæ permiſerant. Si quid ego hîc egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis perſanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, (quod, ſalvâ Verecundiâ, me mihi polliceri poſſe ſaltem ſpero) ſcopum quadantenus aſſequutus ſum, & dulciſſimum improbi laboris in bono Proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè ſunt quæ jam habeo comperta, (vel ſaltem ad methodum aliquam novi reducere,) circa *Febres*, & *ſymptomata* quæ ab eiſdem pendent, ad hunc uſque 30 *Decembris* diem An. 1675. quo hæc conſcribo.

FINIS.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

Elenchus Rerum.

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

CAP. III.

Conſtitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64. *Londini.*

CAP.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

Fermentationis atque Ebullitionis vocabula minùs propriè in Febrium negotio usurpantur, p. 28. *Febrilis sanguinis Commotio vel ad materiæ Heterogeneæ secretionem dirigitur, vel ad immutandam sanguinis Diathesin*, p. 29. *In utroque casu id maximè indicatur ut sanguis intra modum naturæ proposito congruentem contineatur*, p. 30. *Quibus nocet Venæ-sectio, quibus eadem prodest*, p. 31. *Quibus Emeticum est propinandum, in quibus ab eo abstinendum*, p. 33. *Id si prætermissum fuerit, ubi indicabatur, Diarrhœa insequitur*, Ibid. *At non semper in Febribus malignis*, p. 34. *Ea ab exhibito Emetico, non verò ab astringentibus, statim sistitur*, Ibid. *Emetica Antimoni alia periculosa nisi copiose diluantur*, p. 35. *Ubi indicatur utrumque, Venæ-sectio Vomitorium debet præcedere*, p. 36. *Emeticum in morbi initio propinandum, vel quovis morbi tempore, modò vires ferant*, Ibid. *Post Emeticum haustus Paregoricus horâ somni exhibendus*, p. 38. *Nonnunquam etiam Diascordii dosis satis*

quamlibet purgandus est æger, ne recidivam patiatur, Ibid. *Singultus, senibus maximè accidens post copiosas evacuationes, sæpe mortis est prænuncius*, Ibid. *Diascordii dosis liberalior specificis omnibus in eo sedando præfertur*, p. 64. *Diarrhœa, ob vomitorii in principio exhibendi omissionem oborta, Emetico sistenda est. Si ea exhibito Emetico nihilominus supervenerit, Enema Astringens injiciendum*, p. 65. *Ad genuinam sanguinis depurationem duplex secretio requiritur, & quæ per Fæces fit, & quæ per Flores*, p. 66. *Hæc sensim & paulò pleniori* διαπνοῇ, *potiùs quàm sudore manifesto peragitur ut plurimum*, Ibid. *Separatione hâc per flores jam factâ, minus periculosa est Diarrhœa*, Ibid. *Passionis Iliacæ causa duplex, obstructio & Irritatio*, p. 68. *Quo pacto ea producitur*, p. 69. *Argenti vivi & Globulorum usus in Ileo parum conducunt, noxam sæpe inferunt*, Ibid. *Methodus quâ Ileus curandus est*, p. 70. *Ventriculus priùs est roborandus, quàm ingeratur Catharticum, aliàs Emeticum evadet*, Ibid. *Diæta & regimen hoc morbo laborantis*, p. 71. *Et ab eo jam convalescentis*, Ibid.

CAP. V.

Febres Intermittentes.

nonnulli in Maniam incidunt, p. 82. *Tertiana Autumnalis Epidemica haud ſemper vacat periculo. Quartanæ Autumnales natu grandiores qnandoque jugulant*, p. 83. *Juniores non niſi appetente Solſtitio Brumali, frequentiùs etiam Æquinoctio Verno, ab iis liberantur*, Ibid. *Qui ſemel Quartanâ laboraverit, haud diu ab eâ ſecundâ vice multabitur*, p. 84. *Intermittentes Vernales ſuo arbitrio poſſint permitti, cùm neminem jugulent*, Ibid. *Curantur nunc* Emetico, *nunc Diaphoreticis, nunc etiam* Enematis, p. 85. *Phlebotomia manu liberaliori celebrata diuturnas ea reddit*, Ibid. *Intermittentes Autumnales haud ita facilè ſubmoventur*, p. 86. *Earum Paroxyſmi plerunque una eademque diei horâ variis ægris contingunt*, Ibid. *Harum Typus, præcipuè* Epidemicarum, *primis invaſionis diebus difficulter diſtinguitur*, p. 87. *Quartanæ genuina Autumni ſoboles*. Ibid. *Quotidianam hâc tempeſtate nullam obſervavi unquam*, Ibid. *Intermittentes Autumnales oriuntur à ſanguine in decidentiæ ſtatu conſtituto, & proinde impreſſioni morbificæ magis obnoxio*, p. 88. *In Febribus Autumnalibus tam Continuis quàm intermittentibus, Fermentatio, naturæ ductu, ſpatio horarum*, 336 *aut circi-*

citiùs

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665,& 1666. *Londini.*

CAP. II.

Febris Pestilentialis & Pestis.

nisi ob gradum remissiorem discriminatur, Ibid. *Variolæ & Pestis ostendunt morbos Epidemicos à diversâ Aeris massæ crasi pendere*, p. 121. *Qualis ea sit planè ignoratur*, Ibid. *Pestis vix Britanniam nostram frequentiùs quàm post annorum circiter* 40 *revolutionem devastat*, p. 122. *Febres quæ anno uno vel altero post graviorem Pestem grassantur Pestilentes sunt, & similem medendi rationem sibi vendicant*, Ibid. *Præter aeris* διάθεσιν, *requiritur etiam* μιάσματος *à pestifero aliquo corpore vel immediatè, vel mediatè transmissi fomes, ad Pestem excitandam*, Ibid. *Quæ ab aere jam infecto latiùs propagatur*, p. 123. *Quoties Epidemica est tempore inter Ver ac Æstate ambigente exoritur*, Ibid. *Alio aliquo tempore oppidò rarò*, p. 124. *Aeris dispositio quantumvis* λοιμώδης, *Pesti excitandæ per se impar videtur*, Ibid. *Nec Pestis Epidemica erit nisi accedente idoneâ aeris Diathesi*, p. 125. *Modus invadendi describitur*, Ibid. *Repentina Exanimatio nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit*, p. 126. *Quibus tumores sine Febre & gravi aliquo symptomate prorumpunt, ii nullâ egent Curatione*, Ibid. *Morborum Essentiæ perinde ac Animalium stirpiumve nos latent*, Ibid. *Non causarum,*

sed

finitis

SECTIO

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667, 1668, *partim etiam Anni* 1669, *Londini.*

CAP. II.

Variolæ Regulares.

dum pariter à frigore: à quo etiam pustularum Eruptio impeditur, p. 190. *Gradus caloris earum expulsioni promovendæ accommodatissimus Naturalis omnino est*, Ibid. *Cardiacorum usus quando indicatur*, p. 191. *Repetitis Ebullitionibus in sanguine excitatis ægrorum mors potiori jure tribuenda est, quàm Venæ-sectioni*, p. 192. *Curatio*, Ibid. *Variolæ ante diem quartum, qui Eruptioni proprius est, haud temerè in cutem propellendæ*, Ibid. *Nimia hâc diligentia ex Distinctis Confluentes possunt fieri*, p. 193. *Non opus est ut æger ante diem quartum lecto addicatur*, p. 194. *Sanguinis mictus, & maculæ Purpureæ ætate florentibus ideo nonnunquam superveniant, quòd lectulo præproperè nimis affigantur*, Ibid. *Cardiacum blandius die quarto exhiberi potest, si Eruptio parum pro votis succedat. Laudanum liquidum & Diascordium reliquis præferuntur*, p. 195. *Nec vel urgente Diarrhœâ citiùs est illud propinandum*, Ibid. *In quo casu sanguis mittendus est*, p. 196. *In Genere Discreto atque æstivo tempore, æger singulis diebus per horas aliquot è lecto potest surgere*, p. 197. *Ejus commoda*, Ibid. *In lecto quoties jugiter cubandum est, non sunt adjicienda stragula præter ea quibus sanus consueverat*,

rat, Ibid. *Sudores non sine ingenti periculo promoventur*, p. 198. *Vinum Canarinum, vel aliud Cardiacum in fine morbi exhibendum, nè halitus putridi in sanguinis massam postliminio revertantur*, Ibid. *Diæta etiam calidior eandem ob causam*, Ibid. *Discretum Genus ex sua natura omni vacat periculo*, p. 199. *Phlebotomia regimen calidius minùs periculosum reddit*, Ibid. *Unde est quod tenuioribus æquior sit hic morbus, quàm divitibus*, p. 200. *Variolæ Confluentes haud minùs à Discretis discrepant, quàm ab illis ipsa Pestis*, Ibid. *Æger hîc in lecto assiduè continendus, at modicè tectus, nec uni ejus parti affixus. At persæpe versandus, ut evitentur sudores*, p. 201. *Ptyalismus, qui Evacuationi per pustulas pleniori hîc substituitur, in vigore conservandus*, Ibid. *Cum Eruptione incipit & die undecimo minuitur*, p. 202. *Tumor faciei dicto die evanescit; cum quo si salivatio unà dispareat in lubrico sunt res ægri*, Ibid. *Salivatio quò pacto promoveri possit*, Ibid. *Narcotica ad sustentandum Ptyalismum præ cæteris quibusque faciunt*, p. 203. *Quare non nisi Adultis ea sunt indulgenda*, Ibid. *Paregorica quæ adferunt Adultis commoda*, Ibid. *Post plenam eruptionem*

CAP. III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

SECTIO

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 1671, 1672, *Londini.*

CAP. II.

Cholera Morbus.

CAP. III.

Dyſenteria.

incommoda, Ibid. *Inteſtina quandoque Gangrænâ afficiuntur*, Ibid. *Aphthæ mortem imminentem ut plurimum denunciant*, Ibid. *Hic morbus licèt Adultis, maximè Grandævis, ſæpe exitialis, Infantibus perbenignus eſt*, p. 247. *Epidemici ubi primùm oriuntur principio magis ſpirituoſo videntur inhæreſcere, & ad occaſum vergentes magis craſſi indies atque humorales redduntur*, p. 248. *Id contingit ob refractas particularum inimicarum vires à quibus pendet ConſtitutioEpidemica*, p. 249. *Probatur exemploPeſtis & Dyſenteriarum*, Ibid. *Curatio*, p. 250. *Dyſenteria hæc Febris videtur in inteſtina introverſa*, p. 251. *Humores acres venâ ſectâ revellendi & per Cathartica educendi. Sanguis Contemperandus*, Ibid. *Paregoricum quare temporiùs hic exhibendum quàm poſt Purgationes ſolet*, p. 252. *Aqua Cardiaca temperatior poſt Venæ-ſectionem & Catharſin ſemel celebratam concedenda ; maximè Grandævioribus*, p. 253. *Hi etiam lectulo magis addicendi*, Ibid. *In morbo contumaciori Paregoricum ſingulis diebus mane & ſerò ad ſeptimanas aliquot tutò poteſt, & debet exhiberi*, p. 254. *Infantes quo pacto in hoc morbo tractandi*, Ibid. *Laudani Liquidi ſimplicior præparatio*, p. 255. *Nar-*

CAP. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

prædominantem attinet, Julio potissimum sævit: Autumno verò appropinquante, magno Epidemico cedit, p. 265. *Nominatæ Febres symptomata varia à sua naturâ aliena, à manifestis qualitatibus mutuantur*, Ibid. *Unde tot Febres Novæ vulgò audiunt*, p. 266. *Febris speciem optimè dignoscet qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligentiùs attenderit; & ad symptomata modum Evacuationis spectantia*. p. 267. *Ad Methodum insuper, vel medicamentum, à quibus Febris facillimè vincitur*, Ibid. *Febrium Stationariarum symptomata vel intentiora sunt, vel remissiora, prout intenduntur vel remittuntur symptomata Epidemicorum ad quos pertinent*, Ibid. *Febris hæc eâdem Methodo quâ Dysenteriæ curabatur, nisi quòd Paregorica Purgationibus interjecta obessent*, p. 268. *Tardiùs convalescentibus Laudanum in parva dosi, biduo triduóve à postremâ Catharsi elapso rite concedebatur*, p. 269. *Auræ liberior usus viribus renovandis imprimis conferebat, Febre fugatâ*, Ibid. *Unde ansa ad hanc Praxin instituendam data est*, p. 270. *Ad comprobandam medendi Methodum in Acutis requiritur ut morbus quasi suopte genio cedat*, Ibid. *Adolescentes stupore ad Carum*

accedente

CAP. V.

Morbilli.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

CAP. VII.

Colica Biliosa.

Catharsis

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica partis Anni 1675. *atque integrorum*, 1674, 1675.

EXolescente *Constitutione Dysentericâ, Nova suboritur circa initium Julii* 1673. *Syllabus morborum se per hoc triennium excipientium, quo ordine invalescebant, recedebantque*, p. 312, 313. *Dysenteria & Diarrhœa pro hujus Febris symptomatis potiùs quàm morbis Essentialibus erant habendæ*, p. 314. *Post subitam tempestatis mutationem Catarrhi & Tusses se huic Febri adjungunt, unde nascuntur symptomata Peripneumonica & Pleuritica, Febre eâdem manente*, p. 315. *Constitutio hæc perquam est Anomala, ut & ejus morbi*, p. 316.

CAP.

CAP. II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

CAP. III.

Morbilli.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

CAP. V.

Tusses Epidemicæ cum Pleuritide & Peripneumoniâ supervenientibus.

in

dem in Ebullitionem attollant, unde æger ſine Febre perit, p. 367. *In malignis aliis Epidemicis ita parca Febris ſigna conſpiciuntur, nonnunquam ob Confuſionem in ſanguine & humoribus, nonnunquam etiam ob metaſtaſin mineræ malignæ in genus Nervoſum, vel alias corporis partes,* Ibid. *Nulla alia Methodus Medendi malignitati qualicunque, præter eam quæ Epidemico cui inhæret, debetur,* p. 368.

CAP. VI.

Anacephalæoſis.

Quinque Conſtitutionum Genera; quinque nimirum aeris Diatheſes, quæ totidem Febrium Epidemicarum ſpecies peculiares producebant, hoc tractatu deſcribuntur, p. 370. *Harum prima, Depuratoria quæ dici poteſt, præcipua Naturæ Febris videtur,* Ibid. *Huic adaptantur Axiomata quæ tradiderunt Hippocrates aliique Medici Antiqui: Sequentibus Febrium ſpeciebus vix accommodanda,* p. 371. *In hâc Conſtitutione Febres Continuæ in Intermittentes, utpote ſibi cognatas, facilè tranſibant, in aliis verò rariſſimè,* p. 372. *Febris Continuæ ſpecies poteſt dignoſci, primò ab aliis*

Epidemicis

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

CAP. III.

Pleuritis.

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

CAP. V.

Rheumatiſmus.

Probatur

CAP. VI.

Febris Erysipelatosa.

CAP. VII.

Angina.

FINIS.
